

КАРЛОС КАСТАНЕДА

МИСТЕЦТВО СНОВИДІНЬ

CARLOS
CASTANEDA

THE ART
OF DREAMING

КАРЛОС КАСТАНЕДА

МИСТЕЦТВО
СНОВИДІНЬ

ХАРКІВ 2019 КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.111
K28

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Published by arrangement with HarperPerennial,
an imprint of HarperCollins Publishers

Перекладено за виданням:
Castaneda C. The Art of Dreaming / Carlos Castaneda. —
Element Books: London, 1994. — 274 p.

Переклад з англійської *Дар'ї Петрушенко*

Дизайнер обкладинки *Олексій Ачкасов*

ISBN 978-617-12-5765-8
ISBN 978-1-85538-427-9 (англ.)

© Carlos Castaneda, 1993
© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2019
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2019

ЗМІСТ

<i>Авторська примітка</i>	6
<i>Маги прадавніх часів. Вступ</i>	11
Перша брама сновидінь	31
Друга брама сновидінь	47
Фіксація точки збирання	70
Світ неорганічних істот	97
Світ тіней	122
Блакитний розвідник	146
Третя брама сновидінь	159
Нове поле досліджень	185
Переслідування переслідувачів	203
Орендар	220
Жінка у церкві	243

АВТОРСЬКА ПРИМІТКА

За останні двадцять років я написав серію книг про своє навчання в мексиканського чаклуна, індіанця племені які, дона Хуана Матуса. У тих книгах я пояснив, що він навчав мене магії — але не того, що ми розуміємо під магією в контексті нашого повсякденного світу: застосування до інших надприродних сил, чи то виклику духів чарами, заклинаннями або ритуалами задля створення надприродних ефектів. Для дона Хуана магія була актом втілення певних особливих теоретичних і практичних припущень щодо природи й ролі сприйняття у формуванні всесвіту навколо нас.

Керуючись порадою дона Хуана, я утримався від вживання терміна «шаманізм» (категорії з царини антропології) для систематизації його науки. У весь цей час я називав її так, як називав її він сам: магією. Під час дослідження, однак, я збагнув, що термін «магія» ще більше затьмарює вже й без того незрозумілі явища, представлені мені в його вченні.

В антропологічних книгах шаманізм описаний як система вірувань деяких корінних народів Північної Азії (також переважає серед певних індіанських племен Північної Америки), яка стверджує, що невидимий світ прадавніх духовних сил, добра і зла, пронизує все навколо, і що ці духовні сили можуть бути викликані чи керовані діями практиків — посередників між сферами природного і надприродного.

Дон Хуан справді був посередником між природним світом повсякденного життя і невидимим світом, який він називав не надприродним, а «другою увагою». Його роль як учителя полягала в тому, щоб зробити цю конфігурацію доступною мені. У попередніх творах я описував його методи навчання в цьому напрямку, а також магічні мистецтва, які він змушував мене практикувати, найважливіше з яких зветься мистецтвом сновидінь.

Дон Хуан стверджував, що наш світ, який ми вважаємо унікальним і абсолютним — лише один у цілому комплексі послідовно розташованих світів, упорядкованих подібно до шарів цибулини. Він запевняв, що ми, хоч і були енергетично запрограмовані сприймати лише наш світ, все одно здатні проникати до інших сфер, так само реальних, унікальних і абсолютних, як і наш власний світ.

Дон Хуан пояснив мені, що для сприйняття тих інших сфер ми повинні не лише жадати їх, але й повинні мати достатньо енергії, щоб їх осягнути. Їхнє існування постійне й не залежить від нашого знання, казав він, але їхня недосяжність цілком є наслідком нашого енергетичного стану. Іншими словами, лише завдяки цьому стану ми змушені вважати, що світ повсякденного життя — єдиний серед можливих.

Вважаючи, що наш енергетичний стан підлягає виправленню, дон Хуан стверджував, що маги прадавніх часів розвинули низку практик, спрямованих на відновлення наших енергетичних можливостей до сприйняття. Цю низку практик вони назвали мистецтвом сновидінь.

Дивлячись з часової перспективи, я усвідомлюю тепер, що найдоречнішим твердженням дона Хуана про сновидіння було назвати їх «входом до нескінченності». Того разу, як він це сказав, я зауважив, що ця метафора нічого для мене не означає.

— Тоді покінчимо з метафорами, — поступився він. — Скажемо, що сновидіння — це практичний спосіб магів приводити звичайні сни в дію.

— Але як можна привести звичайні сни в дію? — спитав я.

— Нас завжди вводять в оману слова, — відповів він. — У моєму випадку мій вчитель намагався описати мені сновидіння, пояснюючи, що в такий спосіб маги кажуть світові «На добранич». Він, звісно, підганяв цей опис під мій спосіб мислення. Те саме я роблю зараз з тобою.

Іншим разом дон Хуан сказав мені:

— Сновидіння можна осягнути лише на власному досвіді. Сновидіння — це не лише бачити сни, це також не мрія, не бажання й не уява. Крізь сновидіння ми здатні сприймати інші світи, які, звісно, можемо описати, та не опишемо того, що дозволяє нам сприймати їх. І все ж ми здатні відчути, як сновидіння відкриває перед нами ті світи. Сновидіння як чуттєве сприйняття — процес у наших тілах, усвідомлення — у наших головах.

Під час своїх загальних уроків дон Хуан ретельно пояснив мені закони, логічні підґрунтя й практики мистецтва сновидінь. Навчання поділялося на дві частини. Одна була присвячена механізмам сновидінь, друга — суто абстрактним поясненням цих механізмів. Його навчальний метод полягав у взаємодії між викликом у мене інтелектуальної цікавості до абстрактних законів сновидінь і спонуканням мене до пошуків виходу в практичних заняттях.

Усе це я вже описував так докладно, як тільки міг. А також описував коло магів, до якого ввів мене дон Хуан, аби навчити своїх мистецтв. Спілкування в цьому колі становило особливий інтерес для мене, адже відбувалося винятково в другій увазі. Там я взаємодіяв з десятьма жінками й п'ятьма чоловіками — магами-компаньйонами дона Хуана, а також з чотирма молодими чоловіками й чотирма молодими жінками — його учнями.

Дон Хуан зібрав їх негайно, тільки-но я ввійшов до його світу. Він дав мені чітко зрозуміти, що вони утворюють традиційну групу магів — точну копію його власної команди — і що я маю очолити її. Однак, працюючи зі мною, він збегнув, що я інакший, ніж він очікував. Він пояснив цю різницю з точки зору енергетичної конфігурації, видимої лише магам: замість чотирьох енергетичних відсіків, як у нього самого, я мав лише три. Така конфігурація, яку він помилково вва-

жав виправною вадою, робила мене настільки непридатним для взаємодії з тими вісімома учнями чи ролі їхнього лідера, що для дона Хуана стало вкрай важливим зібрати іншу групу людей, більш відповідних моїй енергетичній структурі.

Я докладно описав ті події. І все ж я ніколи не згадував про другу групу учнів — дон Хуан не дозволяв мені цього. Наполягав, що вони перебувають винятково в моєму полі, а за нашою з ним угодою я мав писати про його поле, а не про мое.

Друга група учнів була надзвичайно вузькою. До неї входило лише троє осіб: сновидиця Флорінда Доннер-Грау, сталкерка Тайша Абеляр і жінка-нагваль Керол Тітз.

Ми спілкувалися між собою винятково в другій увазі. У світі повсякденного життя ми навіть приблизної уяви одне про одного не мали. У наших стосунках з доном Хуаном, однак, жодної невизначеності не було — він докладав величезних зусиль, навчаючи нас усіх порівну. Утім, близче до кінця, коли час дона Хуана от-от мав спливти, психологічний тиск від його відходу став руйнувати жорсткі межі другої уваги. Як наслідок, наше спілкування почало просочуватись у світ повсякденних справ, і ми зустрілися нібито вперше.

Жоден з нас на рівні свідомості не знав про наше глибоке й напружене спілкування в другій увазі. Оскільки всі ми займалися академічним навчанням, ми виявилися більше ніж шоковані тим, що зустрічались раніше. Це було і, звісно, лишається інтелектуально неприйнятним для нас, і все ж ми знаємо, що це невід'ємна складова нашого досвіду. Отже, нам лишилося тривожне знання, що людська психіка безмежно складніша, аніж випливає з повсякденних або академічних міркувань.

Якось ми в один голос попросили дона Хуана пролити світло на наші труднощі. Він сказав, що має два варіанти пояснень. Один — щоб заспокоїти нашу вражену раціональність і підлатати її, сказавши, що друга увага — стан

усвідомлення так само ілюзорний, як слони, що пурхають у небі, і все, що ми начебто пережили в тому стані — лише продукт гіпнотичного навіювання. Другий варіант — пояснити так, як це розуміють маги-сновидці: як енергетичну конфігурацію свідомості.

Під час виконання завдань уві сні бар'єр другої уваги, однак, лишався незмінним. Щоразу, поринаючи в сон, я також входив у другу увагу, і пробудження від сну не обов'язково означало, що я з неї вийшов. Роками я міг пригадати лише уривки пережитого вві сні. Значна частина того, що я робив, була енергетично мені недоступна. Знадобилося п'ятнадцять років безперервної праці з 1973-го до 1988-го, щоб накопичити достатньо енергії, аби лінійно перерозподілити все в моїй голові. Тоді я одну за одною пригадував низки пережитих уві сні подій і зміг заповнити хоча б деякі уявні лакуни в моїй свідомості. Таким чином, я вловив цілісність, властиву урокам дона Хуана з мистецтва сновидінь, цілісність, що була для мене втрачена, адже він змусив мене метатися між усвідомленням нашого повсякденного життя й усвідомленням другої уваги. Наслідком цього перерозподілу і є ця книга.

Усе це підводить мене до кінцевої частини обґрунтування причин для написання цієї книги. Маючи в розпорядженні більшість фрагментів уроків дона Хуана з мистецтва сновидінь, я хотів би далі роз'яснити теперішню позицію й зацікавленість останніх чотирьох його учнів: Флорінди Доннер-Грау, Тайші Абеляр, Керол Тітгз і мене. Але перш ніж описати й пояснити результати наставництва та впливу на нас дона Хуана, я мушу переглянути у світлі того, що знаю тепер, раніше недоступні мені частини уроків зі сновидінь дона Хуана.

Остаточне обґрунтування цього твору, однак, надала Керол Тітгз. Вона вірить у те, що пояснення світу, залишеного нам у спадок доном Хуаном — найбільший вираз нашої влячності йому й нашої відданості його пошукам.

МАГИ ПРАДАВНІХ ЧАСІВ. ВСТУП

Дон Хуан знову й знову наголошував, що все, чого він на-вчав мене, було передбачене й відпрацьоване людьми, яких він називав магами прадавніх часів. Він чітко дав зрозуміти, що існує глибока різниця між тими магами й магами теперішніми. Прадавніх магів він класифікував як людей, що жили в Мексиці, мабуть, за тисячі років до іспанського завоювання, людей, чиїм найбільшим звершенням було будівництво структур магії з наголосом на практичності й конкретиці. Він розповідав про них як про людей блискуче обдарованих, але недостатньо мудрих. Сучасних магів, на противагу їм, дон Хуан змальовував як людей, уславлених здоровим розумом і вмінням виправляти хід магії, як вони вважали за потрібне.

Дон Хуан пояснив мені, що передумови для магії, властиві сновидінням, природним чином передбачили й розвинули маги прадавніх часів. З необхідності — оскільки ці передумови є ключем до пояснення й розуміння сновидінь — я мушу знов описувати й обговорювати їх. Тож значна частина цієї книги є повторним представленням і уточненням того, що я вже виклав у своїх попередніх творах.

Під час однієї з наших розмов дон Хуан заявив, що для оцінювання положення сновидців і сновидінь треба зрозуміти боротьбу сучасних магів за те, щоби перевести магію з площини конкретики в площину абстрактного.

- Що ви називаєте конкретикою, доне Хуане? — спитав я.
- Практична частина магії, — пояснив він. — Одержання зацикленість розуму на практиках і техніках, самовільний вплив на людей. Усе це було у світі магів минулого.
- А що ви називаете абстрактним?
- Пошук свободи, свободи сприйняття без одержимості всього, що в людських можливостях. Я кажу, що сучасні

маги шукають абстрактного, тому що вони шукають свободи — конкретні досягнення їх не цікавлять. Для них не існує соціальних функцій, як було в магів минулого. Тож ти ніколи не побачиш їх у ролі офіційних провидців чи тимчасово працевлаштованих чаклунів.

— Ви маєте на увазі, доне Хуане, що минуле не становить цінності для теперішніх магів?

— Воно, безумовно, становить цінність. Лише смак минулого нам не до вподоби. Особисто я ненавиджу темряву й хворобливість розуму. Мені до вподоби неосяжність думки. Однак незалежно від того, що мені подобається, а що ні, я мушу віддати належне магам прадавніх часів, адже вони першими винайшли й робили все, що знаємо та робимо сьогодні ми.

Дон Хуан пояснив, що їхнім найважливішим досягненням було сприйняття енергетичної сутності речей. Розуміння цієї сутності було настільки важливим, що стало основною передумовою магії. У наш час після безперервної дисципліни й тренування маги дійсно набувають здатності сприймати сутність речей — якість, яку вони називають баченням.

— Що це означало б для мене — сприймати енергетичну сутність речей? — якось спитав я дона Хуана.

— Це означало б, що ти сприймаєш енергію безпосередньо, — відповів він. — Відокремивши соціальну сторону сприйняття, ти усвідомиш сутність усього. Усе, що ми сприймаємо — це енергія, та оскільки ми не здатні відчути її безпосередньо, то заганяємо власне сприйняття у певний шаблон. Цей шаблон і є соціальною стороною сприйняття, який ти маєш відокремити.

— Чому я маю його відокремити?

— Бо він навмисне звужує обсяг того, що можна сприйняти, і змушує нас вірити, що, крім шаблону, куди ми втискаємо наше сприйняття, нічого іншого не існує. Я пе-

реконаний, що зараз людині для виживання потрібно, аби її сприйняття змінилось у своїй соціальній основі.

— Що таке соціальна основа сприйняття, доне Хуане?

— Фізична впевненість, що світ складається з конкретних об'єктів. Я називаю це соціальною основою, адже кожен докладає серйозних і несамовитих зусиль, щоб змусити нас сприймати світ так, як ми це робимо.

— То як тоді ми повинні сприймати світ?

— Усе є енергією. Цілий всесвіт є енергією. Соціальною основою нашого сприйняття має бути фізична впевненість, що енергія — це все, що є. Потрібно докласти чималих зусиль, щоб скерувати нас сприймати енергію як енергію. І тоді ми мали б у розпорядженні обидва варіанти.

— Чи можливо навчати людей у такий спосіб? — спитав я.

Дон Хуан відповів, що можливо, і що саме цим він і займається зі мною та іншими своїми учнями. Він навчав нас нового способу сприйняття, по-перше, змусивши усвідомити, що ми самі формуємо власне сприйняття за шаблоном, і, по-друге, завзято направляючи нас до безпосереднього сприйняття енергії. Він запевнив мене, що цей метод дуже подібний до того, яким нас навчали сприймати світ повсякденних справ.

Концепція дона Хуана полягала в тому, що наше ув'язнення в пастці сприйняття за соціальним шаблоном втрачає силу, тільки-но ми усвідомлюємо, що прийняли цей шаблон у спадок від предків, не доклавши зусиль дослідити його.

— Сприймати світ твердих речей, що мають позитивну чи негативну цінність, певно, було вкрай необхідним для виживання наших пращурів, — казав дон Хуан. — Століттями сприймавши світ у такий спосіб, тепер ми змушені вірити, що світ складається з речей.

— Не можу уявити собі світ жодним іншим чином, доне Хуане, — поскаржився я. — Це беззаперечно світ речей. Щоб це довести, нам лише треба на них наштовхнутися.

- Звісно, це світ речей. Цього ми не заперечуємо.
- Тоді про що ви кажете?
- Я кажу, що насамперед це світ енергії, а вже потім речей. Якщо не виходити з передумови, що це світ енергії, нам ніколи не вдастся сприймати енергію безпосередньо. Нас завжди зупиняє фізична впевненість у тому, що ти тільки-но визначив як твердість речей.

Його аргумент був надзвичайно загадковим для мене. У ті дні мій розум просто відмовлявся розглядати будь-який інший спосіб розуміти світ, окрім уже знайомого мені. Твердження дона Хуана й питання, які він намагався порушити, здавалися чудернацькими пропозиціями, яких я не міг прийняти, але не міг і відкинути.

— У нас хижацький спосіб сприйняття, — якось сказав він мені. — Дуже ефективний для оцінювання й класифікації їжі та небезпеки. Але це не єдиний спосіб, у який ми здатні сприймати. Існує інший режим — той, в якому я знаюмлю тебе зі сприйняттям сутності речей, безпосередньо самої енергії. Сприйняття сутності речей дозволить нам зрозуміти, систематизувати й описати світ у цілковито нових, більш захопливих і витончених термінах.

Таким було твердження дона Хуана. І більш витончені терміни, до яких він апелював, були засвоєні ним від попередників — терміни, відповідні магічним істинам, що не мають ані раціонального підґрунтя, ані будь-якого стосунку до фактів нашого повсякденного світу, але є самоочевидними для магів, котрі сприймають енергію безпосередньо і бачать сутність речей.

Для таких магів найвизначнішим магічним актом є бачення сутності всесвіту. За версією дона Хуана, маги прадавніх часів — перші, хто побачив сутність всесвіту, змалював її якнайкраще. Вони стверджували, що його сутність подібна до розжарених ниток, які тягнуться в нескінчен-

ність в усіх можливих напрямках, світних волокон, які усвідомлюють себе в недоступний для людської уяви спосіб.

Від бачення сутності всесвіту маги прадавніх часів перейшли до бачення енергетичної сутності людських істот. Дон Хуан стверджував, що вони описували людей як яскраві фігури, подібні до велетенських яєць, і так і називали їх світними яйцями.

— Коли маги бачать людську істоту, — казав дон Хуан, — вони бачать велетенську блискучу фігуру, яка пливе, на ходу утворюючи глибоку борозну в енергії землі, так ніби блискуча фігура має стрижневий корінь, що тягнеться по землі.

Дон Хуан вважав, що наша енергетична форма постійно змінюється з часом. Він казав, що кожен знайомий йому видéць, включно з ним самим, бачить людських істот у формі радше куль чи навіть надгробних каменів, аніж яєць. Але час від часу й без жодної відомої їм причини маги зустрічають людину, чия енергія має форму яйця. Дон Хуан припускав, що сучасні люди яйцеподібної форми більш близькі до людей прадавніх часів.

Під час навчання дон Хуан постійно обговорював і пояснював те, що вважав доленоносною знахідкою магів минулого. Він називав це визначною рисою людських істот — світні кулі мають круглу точку надзвичайної яскравості розміром з тенісний м'ячик, постійно розташовану в середині кулі, урівень з її поверхнею, за два фути¹ позаду гребеня правої лопатки людини.

Оскільки мені важко було візуально уявити це з першого разу, коли дон Хуан розповів мені про це, він пояснив, що світна куля набагато більша за людське тіло, що точка надзвичайної яскравості є частиною цієї енергетичної сфери, і що розташована вона на висоті лопаток, на відстані

¹ Приблизно 61 см. (*Тут і далі прим. перекл.*)

витягнутої руки від спини. Він казав, що прадавні маги назвали її точкою збирання, коли побачили, як вона діє.

— І як діє точка збирання? — спитав я.

— Дозволяє нам сприймати, — відповів він. — Прадавні маги бачили, що тут, у цій точці, зосереджене сприйняття в людських істот. Побачивши, що все живе має таку точку світності, прадавні маги припустили, що в цій точці має відбуватися сприйняття взагалі, у будь-який придатний спосіб.

— Що такого побачили прадавні маги, що дійшли висновку, буцімто сприйняття відбувається в точці збирання? — спитав я.

Він відповів: по-перше, вони побачили, що з мільйонів світних волокон всесвіту, які пронизують усю світну кулю, лише невеличка кількість проходить прямісінько крізь точку збирання — чого й слід було очікувати, адже вона невеличка, якщо порівнювати з цілим.

Далі вони побачили, що точку збирання постійно оточує сферичне надлишкове сяйво, трохи більше за неї, набагато підсилюючи світність волокон, що безпосередньо пронизують це сяйво.

Нарешті вони побачили дві речі. По-перше, що точка збирання людської істоти може зміщуватися з тієї позиції, у якій зазвичай розташована. І, по-друге, що, коли точка збирання перебуває у своєму звичному положенні, то сприйняття й усвідомлення здаються звичайними, судячи з типової поведінки об'єктів спостереження. Та коли їхні точки збирання й навколишні сяйні сфери розташовані інакше, ніж зазвичай, їхня нетипова поведінка здається доказом, що й усвідомлюють вони інакше, сприймають у незвичний спосіб.

Висновок з усього цього прадавніх магів був такий: що більше зміщення точки збирання стосовно її звичайної позиції, то більш незвичайною є подальша поведінка і, очевидь, подальше усвідомлення й сприйняття.

— Зауваж, що коли я говорю про бачення, то завжди кажу «подібний до» чи «здається», — застеріг мене дон Хуан. — Усе, що ми бачимо, настільки унікальне, що неможливо говорити про нього, окрім як порівнювати з чимось нам знайомим.

Він сказав, що найточнішим прикладом цієї складності є те, як маги говорять про точку збирання і сяйво, що її оточує. Вони описують це як яскравість, і все ж яскравістю це бути не може, адже видці бачать її не очима. Проте вони мусять подолати цю невідповідність, ось і кажуть, що точка збирання — це світлова пляма, а навколо неї — німб, сяйво. Дон Хуан наголошував, що ми настільки візуали, настільки керовані нашим хижакським сприйняттям, що все, що бачимо, має подаватись у тій формі, в якій зазвичай його сприймає око хижака.

Побачивши, що саме начебто робить точка збирання й навколоїшнє сяйво, розповідав дон Хуан, прадавні маги висунули пояснення. Вони припустили, що в людських істот точка збирання, зосередивши сяйну сферу на енергетичних волоках всесвіту, що проходять просто крізь неї, автоматично й неизбежно поєднує ці волокна в стабільне свіtosприйняття.

— Як ці волокна, про які ви кажете, об'єднуються в стабільне свіtosприйняття? — спитав я.

— Цього ніхто не може знати, — багатозначно відповів він. — Маги бачать рух енергії, але саме лише бачення руху енергії не може пояснити їм, як і чому енергія рухається.

Дон Хуан заявив, що, спостерігаючи як мільйони волокон свідомої енергії проходять крізь точку збирання, прадавні маги припустили, що під час проходження крізь неї волокна збираються докупи, об'єднані навколоїшнім сяйвом. Побачивши, що це сяйво надзвичайно тъмяне в людей, які перебувають у непритомному стані чи на межі смерті, і цілковито відсутнє в трупів, вони переконалися, що це сяйво є свідомість.

— Як щодо точки збирання? Вона в трупа відсутня? — спитав я.

Він відповів, що немає жодного сліду точки збирання в мерця, адже точка збирання та сяйво навколо неї — ознака життя й свідомості. Неминучим висновком прадавніх магів було те, що усвідомлення і сприйняття йдуть разом і прив'язані до точки збирання та навколошнього сяйва.

— Є шанс, що ті маги могли помилитися у своєму баченні? — спитав я.

— Не можу пояснити тобі чому, але жодним чином маги в своєму баченні помилитися не могли, — сказав дон Хуан тоном, що не допускав суперечок. — Утім, висновки, яких вони дійшли зі своїм баченням, могли бути хибні, та це через їхню наївність, нерозвиненість. Щоб уникнути цієї катастрофи, маги повинні плекати свій розум у будь-якій можливій для нього формі.

Потім він пом'якшав і зауважив, що, звісно, для магів було б суттєво безпечніше зупинитися саме на рівні трактування побаченого, але спокуса робити висновки й пояснювати, навіть самим собі, надто велика, щоб їй опиратися.

Наслідком зміщення точки збирання була інша енергетична конфігурація, яку маги прадавніх часів здатні були побачити й дослідити. Дон Хуан казав, що коли точка збирання зміщена в іншу позицію, у тій точці сходиться нове нагромадження мільйонів світних енергетичних волокон. Прадавні маги побачили це й дійшли висновку, що, оскільки сяйво усвідомлення присутнє завжди, де б не була ця точка, у ній автоматично концентрується сприйняття. Однак через відмінне розташування точки збирання отриманий світ не може бути нашим світом повсякденних справ.

Дон Хуан пояснив, що прадавні маги були здатні розрізняти два типи зміщення точки збирання. Один — це зміщення в будь-яку позицію на поверхні чи всередині світної

кулі; таке зміщення вони називали зсувом точки збирання. Другий — це зміщення в позицію за межами світної кулі; таке зміщення вони називали перенесенням точки збирання. Вони з'ясували, що різниця між зсувом і перенесенням полягає в природі сприйняття, яке дозволяє кожне з них.

Оскільки зсув точки збирання є зміщенням усередині світної кулі, породжені ним світи, якими б химерними, чудернацькими і неймовірними не були, все одно є світами в межах людської сфери. Людська сфера — це енергетичні волокна, що пронизують усю світну кулю. На противагу цьому, перенесення точки збирання, оскільки є зміщенням у позицію за межами світної кулі, залучає волокна енергії поза людською сферою. Сприйняття таких волокон породжує світи, не підвладні розумінню, незбагненні світи без жодного сліду людської присутності.

У ті дні проблема достовірності постійно відігравала ключову роль у моїх думках.

— Пробачте мені, доне Хуане, — якось сказав я йому, — але ця історія про точку збирання — ідея настільки неправдоподібна, настільки неприпустима, що й не знаю, як із цим бути або що думати.

— Ти можеш зробити лише одне, — відпариував він. — Побачити точку збирання! Її не так важко помітити. Складність у тому, щоб зламати опорну стіну, що є в голові в кожного з нас і не дає нам зрушити з місця. Щоб зламати її, нам потрібна лише енергія. Маємо енергію — бачення приходить до нас саме собою. Хитрість у тому, щоб покинути нашу фортецю самовдоволення й хибної безпечності.

— Для мене очевидно, доне Хуане, що для того, аби побачити її, потрібні чималі знання. Це не тільки питання енергії.

— Це лише питання енергії, повір мені. Важко лише переконати себе в тому, що це можна здійснити. Для цього ти маєш довіряти нагвалю. Диво магії полягає в тому, що кожен

маг повинен довести все власним досвідом. Я кажу тобі про магічні закони не сподіваючись, що ти їх запам'ятаєш, а сподіваючись, що ти їх практикуватимеш.

Дон Хуан безумовно мав рацію щодо потреби в довірі. На початкових етапах моого тринацятирічного навчання в нього найважчим для мене було приєднатися до його світу і його особистості. Це приєднання означало, що я маю навчитися беззастережно довіряти йому й без упереджень сприймати його як нагваля.

Повну роль дона Хуана у світі магів узагальнював титул, наданий йому іншими магами — його називали нагвalem. Мені пояснили, що це поняття стосується будь-якої людини, чоловіка чи жінки, котра володіє особливим типом енергетичної конфігурації — в очах видця вона постає подвійною світною кулею. Видці вірять, що коли хтось із таких людей входить до світу магів, той додатковий багаж енергії перетворюється на неабияку силу й здатність до лідерства. Отже, нагваль — це природжений керманич, очільник групи магів.

Спершу почуття такої довіри до дона Хуана неабияк бентежило мене, якщо взагалі не викликало огиду. Коли я обговорив це з ним, він запевнив, що для нього довіряти своєму вчителю було так само важко.

— Я казав своєму вчителю те саме, що й ти мені зараз, — сказав дон Хуан. — Він відповів, що без довіри до нагваля немає надії на полегшення, отож неможливо очистити життя від сміття, щоб бути вільними.

Дон Хуан підкреслив, наскільки його вчитель мав рацію. А я вкотре висловив мою глибоку незгоду. Я сказав йому, що виховання в гнітючому релігійному оточенні мало жахливий вплив на мене, а твердження його вчителя і його власна згода з ним нагадують догму смиренності й послуху, яку я мусив засвоїти в дитинстві та якої терпіти не міг.

— Звучить так, наче ви виголошуєте релігійне вірування, коли кажете про нагваля, — сказав я.

— Можеш вірити в що хочеш, — безбоязно відповів дон Хуан. — Факт лишається фактом: без нагваля діла не буде. Я це знаю, от і кажу. Як і всі нагвалі, що були до мене. Але вони казали це не з позиції власної значущості, і я теж. Слова, що немає шляху без нагваля, стосуються винятково того, що людина, нагваль, є ним, бо краще за інших уміє відображати абстрактне, духовне. Але це і все. Наш зв'язок — із самим духом, і лише випадково — з людиною, що доносить до нас його послання.

Я таки навчився беззастережно довіряти дону Хуану як нагвалю, і це, за його твердженням, принесло мені неабияке полегшення й підсилило здатність сприймати те, чого він прагнув мене навчити.

У своїй науці він робив великий наголос на поясненній обговоренні точки збирання. Якось я спитав його, чи точка збирання якось пов'язана з фізичним тілом.

— Вона ніяк не пов'язана з тим, що ми зазвичай вважаємо тілом, — сказав він. — Це частина світного яйця, тобто, власне, нашої енергії.

— Як відбувається її зміщення? — спитав я.

— Через енергетичні потоки. Припливи енергії, породженої зовні й усередині нашої енергетичної форми. Зазвичай це непередбачувані потоки, можна сказати, спонтанні, але в магів ці потоки дуже прогнозовані й підкоряються магічному наміру.

— Ви особисто відчуваєте ці потоки?

— Кожен маг їх відчуває. Кожна людина відчуває, якщо вже на те пішло, от тільки пересічна людина надто заклопотана власними цілями, щоб звертати увагу на подібні відчуття.

— На що схоже відчуття цих потоків?

— На легкий дискомфорт, неясне почуття смутку, за яким одразу слідує ейфорія. Оскільки ані смуток, ані ейфорія не мають поясніваних причин, ми ніколи не розглядаємо їх як імовірний наступ невідомого — радше як непояснену безпричинну похмурість.

— Що стається, коли точка збирання переноситься за межі енергетичної форми? Вона висить зовні? Чи приєдана до світної кулі?

— Вона розсуває контури енергетичної форми, не порушуючи її енергетичних кордонів.

Дон Хуан пояснив, що кінцевим результатом руху точки збирання є цілковита зміна форми людської істоти. Замість кулі чи яйця вона стає чимось подібним до люльки для паління. Кінець стрижня — це точка збирання, а чаша люльки — те, що лишилося від світної кулі. Якщо точка збирання продовжує рух, настає мить, коли світна куля перетворюється на тонку лінію енергії.

Дон Хуан продовжив пояснювати, що прадавні маги були єдиними, хто здійснив цей подвиг трансформації енергетичної форми. І я спитав його, чи у своїй новій енергетичній формі ті маги й далі були людьми.

— Звісно, вони й далі були людьми, — сказав він. — Але, гадаю, ти хочеш знати, чи вони й далі були людьми розсудливими, гідними довіри. Ну, не зовсім.

— Чим вони відрізнялися?

— Своїми турботами. Людські прагнення й клопоти не мали для них жодного значення. Також вони остаточно набули нової зовнішності.

— Хочете сказати, що вони були не схожі на людей?

— Дуже важко розповісти, що до чого було в тих магів. Вони безумовно мали людський вигляд. На кого ще вони мали бути схожі? Проте то був не зовсім той вигляд, на який могли б сподіватися ти чи я. І все ж, якби ти наполіг, щоб

я розповів, чим вони відрізнялися, я ходив би колами, як собака в погоні за власним хвостом.

— Ви коли-небудь зустрічали когось із цих людей, доне Хуане?

— Так, зустрічав одного.

— Який він був на вигляд?

— Щодо зовнішності, він мав вигляд звичайнісінької людини. Однак його поведінка була незвичайною.

— В якому сенсі незвичайною?

— Можу лише сказати тобі, що поведінка мага, якого я зустрічав — це щось, що кидає виклик уяві. Але казати, що справа суто в поведінці, було б хибно. Таке дійсно треба побачити, щоб оцінити.

— Усі ті маги були як той, кого ви зустріли?

— Звісно, ні. Не знаю, якими були інші, хіба що через розповіді магів, які передаються з покоління в покоління. І ці історії змальовують їх як доволі дивакуватих.

— Ви маєте на увазі — потворних?

— Аж ніяк. Кажуть, вони були дуже милі, але надзвичайно лякали собою. Більш подібні до невиданих створінь. Людство однорідним робить те, що всі ми — світні кулі. А ті маги були вже не енергетичними сферами, а енергетичними лініями, які намагалися згорнутися в кола, що їм не дуже вдавалося.

— Чим у них все закінчилося, доне Хуане? Вони померли?

— Історії магів стверджують, що, оскільки їм вдалося розтягнути свої форми, їм також вдалося розтягнути тривалість своєї свідомості. Тож вони живі й свідомі дотепер. Існують легенди про їхні періодичні появи на землі.

— Що ви самі про все це думаете, доне Хуане?

— Для мене це надто химерно. Я хочу свободи. Свободи зберегти власну свідомість, і все ж зникнути у безмежності. На мою особисту думку, ті прадавні маги були ексцентрично-

ними, одержимими, примхливими людьми. Вони, можна сказати, самі себе спіймали на вудочку. Але не дай моїм особистим почуттям спантеличити тебе. Досягнення прадавніх магів не знає собі рівних. Приймні вони довели, що людський потенціал — не якась там дурниця.

Іншою темою пояснень дона Хуана була незамінність для сприйняття енергетичної однорідності й цілісності. З його точки зору, людство сприймає відомий нам світ звичним для нас чином лише тому, що нас об'єднують енергетичні однорідність і цілісність. Він казав, що в процесі зростання ми автоматично досягаємо цих двох складників енергетичного стану і настільки сприймаємо їх як належне, що не усвідомлюємо їхньої життєвої необхідності, доки не постає можливість сприймати інші світи, окрім відомого нам. У такі моменти стає очевидним, що нам потрібні нові відповідні енергетичні однорідність і цілісність, аби сприймати світ цілком і повністю.

Я спитав його, що таке однорідність і цілісність, і він пояснив, що енергетичній формі людини властива однорідність у тому сенсі, що кожна людська істота на землі має форму кулі чи яйця. А те, що людська енергія тримається купи, як куля чи яйце, доводить, що їй властива цілісність. Він сказав, що зразком нових однорідності й цілісності була енергетична форма прадавніх магів: коли вона зробилась лінійною, усі вони однорідно перетворились на лінії та цілісно ними лишались. Однорідність і цілісність на рівні ліній дозволяли тим прадавнім магам сприймати новий однорідний світ.

— Як здобуваються однорідність і цілісність? — спитав я.
— Ключем до них є положення точки збирання чи радше фіксація точки збирання, — сказав він.

Того разу він не хотів вдаватися в деталі, тож я спитав його, чи ті прадавні маги могли повернутися до яйцеподібної фор-

ми. Він відповів, що на певному етапі могли, але вони цього не зробили. А потім лінійна цілісність закріпилася, позбавивши їх можливості повернутися. Те, що насправді кристалізувало лінійну цілісність і внеможливило зворотний шлях, він вважав питанням вибору й жадоби. Обсяг того, що здатні були сприймати й робити маги у формі енергетичних ліній, астрономічно перебільшував те, що може робити й сприймати пересічна людина або пересічний маг.

Він пояснив, що людська сфера, коли хтось має форму енергетичної кулі, — це будь-яка енергія, що проходить крізь простір у межах цієї кулі. Зазвичай ми сприймаємо не всю людську сферу цілком, а, мабуть, одну тисячу від неї. На його думку, якщо взяти це до уваги, то стає очевидним величезний обсяг того, що робили прадавні маги — вони видовжили себе в лінію, у тисячу разів довшу за зрист людини у формі енергетичної кулі, і сприймали всі енергетичні волокна, що проходили крізь цю лінію.

На його наполягання я докладав титанічних зусиль, щоб осягнути нову модель енергетичної конфігурації, яку він мені окреслив. Нарешті після тривалої муштри я зумів осягнути ідею енергетичних волокон усередині й зовні світної кулі. Та коли я думав про величезну кількість світних куль, модель у моїй голові розсипалася. У безлічі світних куль, доводив я, енергетичні волокна, розташовані зовні однієї з них, хоч-не-хоч будуть усередині прилеглої. Тож у безлічі не може бути ніяких енергетичних волокон за межами світної кулі.

— Зрозуміти це все — вправа явно не для твого розуму, — відповів він, уважно вислухавши мої доводи. — Я не маю способу пояснити, що саме розуміють маги під волокнами всередині й зовні людської форми. Коли видці бачать енергетичну форму людини, вони бачать одну-єдину енергетичну

кулю. Ідея безмежної кількості світних куль походить з тво-го знання про людські юрби. У всесвіті енергії є лише ок-ремі індивіди, самі, оточені безмежністю. Ти мусиш поба-чити це на власні очі!

Тоді я засперечався з доном Хуаном, що безглуздо каза-ти мені «побачити це на власні очі», коли він знає, що я не можу. І він запропонував позичити в нього енергію й ско-ристатися нею для бачення.

— Як я можу це зробити? Позичити вашу енергію.

— Дуже просто. Я можу змусити твою точку збирання зміститися в іншу позицію, більш придатну для безпосе-реднього сприйняття енергії.

Вперше на моїй пам'яті він навмисне заговорив про те, що робив увесь цей час, змушуючи мене увійти в якийсь незбаг-нений стан усвідомлення, який кидав виклик моєму уяв-ленню про світ і про самого себе, стан, який він називав другою увагою. Тож, аби змусити мою точку збирання змі-ститися в позицію, більш придатну для безпосереднього сприйняття енергії, дон Хуан ляскнув мене по спині між ло-патками з такою силою, що мені забракло повітря. Я поду-мав, що, мабуть, зомлів, чи що удар змусив мене заснути. Раптом я вже дивився — чи то мені снилося, ніби дивлюся — на дещо буквально за межами слів. Яскраві нитки світла стриміли звідусіль і в усіх напрямках, нитки світла, не схожі ні на що, що коли-небудь спадало мені на думку.

Коли я відновив подих чи то прокинувся, дон Хуан ви-чікувально дивився на мене.

— Що ти бачив?

І коли я чесно відповів:

— Від вашого удару я побачив зірки, — він зігнувся нав-піл від сміху.

Він зауважив, що я ще не готовий зрозуміти будь-яке незвичне сприйняття, яке міг отримати.

— Я змусив твою точку збирання зміститися, — продовжував він, — і на мить ти побачив у сновидінні волокна всесвіту. Але тобі поки що бракує дисципліни або енергії, щоб по-новому впорядкувати свої однорідність і цілісність. Прадавні маги були довершеними майстрами такого впорядкування. Так вони бачили все, що може бачити людина.

— Що означає по-новому впорядкувати однорідність і цілісність?

— Це означає увійти до другої уваги, зберігши точку збирання в її новому положенні, і не дати їй повернутися на початкове місце.

Потім дон Хуан озвучив для мене традиційне визначення другої уваги. Він сказав, що прадавні маги називали другою увагою результат фіксації точки збирання в новому положенні і що вони розглядали другу увагу як зону всеохопної діяльності, таку ж, як і увага повсякденного світу. Він наголосив, що в користуванні магів дійсно є дві повні зони: маленька під назвою «перша увага», вона ж — усвідомлення нашого повсякденного світу, вона ж — фіксація точки збирання в її типовій позиції; і значно більша зона — «друга увага», вона ж — усвідомлення інших світів, вона ж — фіксація точки збирання в кожній з величезної кількості позицій.

Дон Хуан допоміг мені пережити незбагненне в другій уяві за допомогою методу, який називав магічним прийомом — м'якого поплескування по спині чи сильного удару по ній на рівні лопаток. Він пояснив, що своїми ударами зміщував мою точку збирання. З моєї точки зору дослідника, такі зміщення означали, що мое усвідомлення входило в найтривожніший стан незрівнянної чіткості, стан надсвідомості, яким я послуговувався короткі проміжки часу і в якому міг зрозуміти все без особливих передмов. Це був не дуже приємний стан. Здебільшого він нагадував дивний

сон, такий насичений, що звичайне усвідомлення блякло в порівнянні з ним.

Дон Хуан обґрунтував незамінність такого прийому, сказавши, що за звичайного усвідомлення маг навчає своїх учнів основних понять і процедур, а в другій увазі дає їм абстрактні й детальні пояснення.

Зазвичай учні взагалі не пам'ятають цих пояснень, але й все ж якимось чином накопичують їх, достеменно незмінні, у своїх спогадах. Маги скористалися цією уявною особливістю пам'яті й перетворили спогади про все, що траплялося з ними в другій увазі, в одне з найважчих і найскладніших традиційних завдань магії.

Цю уявну особливість пам'яті й завдання спогадів маги пояснюють тим, що кожного разу, як хтось входить у другу увагу, точка збирання розташована в іншій позиції. Отже, пам'ятати — означає змішувати точку збирання в ту саму позицію, в якій вона була на час входження до другої уваги. Дон Хуан запевняв мене, що маги не лише здатні пригадати все цілком і повністю, а ще й оживляють усе пережите в другій увазі самим поверненням точки збирання в кожну з окремих позицій. Він також запевнив мене, що маги все життя присвячують виконанню цього завдання спогадів.

У другій увазі дон Хуан надав мені дуже вичерпні пояснення магії, знаючи, що точність і відданість такій настанові залишаться зі мною, достеменно незмінні, протягом усього моого життя.

Про цю рису достеменності він казав:

— Вивчити щось у другій уяві — зовсім як вивчити в дистинстві. Те, що ми засвоїли, лишиться з нами на все життя. Ми кажемо: «Це моя друга натура», коли йдеться про щось вивчене в найперші роки життя.

Зі свого теперішнього досвіду я розумію, що дон Хуан спонукав мене якомога частіше входити до другої уваги,

щоб змусити надовго зберегти нові положення моєї точки збирання й узгоджено сприймати ці положення — так би мовити, мав на меті змусити мене по-новому впорядковувати мої однорідність і цілісність.

Безліч разів мені вдавалося сприймати все чітко, як у повсякденному житті. Моєю проблемою була нездатність налагодити місток між діями в другій увазі й усвідомленням повсякденного світу. Знадобилося чимало зусиль і часу, аби зрозуміти, що таке друга увага. Не так через її хитромудрість і складність, дійсно надзвичайні, як тому, що варто було мені повернутися до звичного усвідомлення — і я вже не міг пригадати не лише те, що входив у другу увагу, але й те, що цей стан взагалі існував.

Іншим монументальним проривом, про який заявляли прадавні маги і який ретельно пояснив мені дон Хуан, було відкриття, що точка збирання дуже легко піддається зміщенням уві сні. Усвідомлення цього потягло за собою ще одне — сні цілковито прив'язані до цих зміщень. Прадавні маги бачили: що більше зміщення, то більш незвичайним є сон, і навпаки — що більш незвичайний сон, то більше зміщення. Дон Хуан казав, що це спостереження привело їх до розроблення чудернацьких технік примусового зміщення точки збирання на кшталт вживання рослин, здатних продукувати змінені стани свідомості, голодування, виснаження через другий стрес, а особливо — контролю над снами. У такий спосіб, а може, навіть не знаючи цього, вони створювали сновидіння.

Одного дня, коли ми блукали площею міста Оахака, дон Хуан надав мені найчіткіше визначення сновидіння з точки зору магії.

— Маги розглядають сновидіння як надзвичайно витончене мистецтво, — казав він, — мистецтво силою волі змішувати точку збирання з її типової позиції задля підсилення й розширення обсягу того, що можна сприйняти.

Він казав, що прадавні маги ґрунтували мистецтво сновидінь на п'яти умовах, бачених ними в енергетичному потоці людських істот.

По-перше, вони бачили, що лише енергетичні волокна, які проходять просто крізь точку збирання, можуть поєднуватись у цілісне сприйняття.

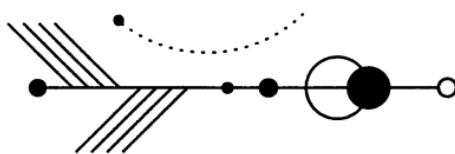
По-друге, вони бачили, що, коли точку збирання зміщено до іншої позиції, байдуже, наскільки мізерним є зміщення, інші та незвичайні енергетичні волокна починають проходити крізь неї, залишаючи усвідомлення й примусово поєднуючи ті нетипові енергетичні поля в рівномірне цілісне сприйняття.

По-третє, вони бачили, що під час звичайних снів точка збирання легше зміщується сама собою в іншу позицію на поверхні чи всередині світного яйця.

По-четверте, вони бачили, що точку збирання можна перенести в позицію за межами світного яйця, до енергетичних волокон загального всесвіту.

І, по-п'яте, вони бачили, що за допомогою дисципліни можливо розвинути та здійснювати вві сні за звичайних сновидінь систематичне зміщення точки збирання.

ПЕРША БРАМА СНОВИДІНЬ

У передмові до першого уроку сновидінь дон Хуан говорив про другу увагу як про поступ, що починається з ідеї, яка приходить до нас більше як цікавість, ніж реальна можливість; перетворюється на те, що можна лише відчути, як відчувають фізичний стан; і нарешті розвивається в стан буття, чи галузь практичних можливостей, чи виняткову силу, що відкриває перед нами світи за межами неймовірних фантазій.

Коли йдеться про пояснення магії, у магів є два варіанти. Один — висловлюватись метафорами й говорити про світ чарівних вимірів. Другий — пояснити свою справу в абстрактних термінах із лексикону магії. Я завжди віддавав перевагу останньому, хоч жоден з цих варіантів ніколи не задовольнив раціональний розум західної людини.

Дон Хуан розповів мені, що своїм метафоричним описом другої уваги як поступу він хотів сказати: будучи побічним продуктом зміщення точки збирання, друга увага не трапляється природно, а має бути на меті, починаючи від орієнтації на неї як на ідею і завершуючи спрямуванням до неї як до стабільного, контролюваного свідомістю зміщення точки збирання.

— Зараз я навчу тебе первого кроку до могутності, — сказав дон Хуан, починаючи свою настанову з мистецтва сновидінь. — Я навчу тебе творити сновидіння.

— Що означає творити сновидіння?

— Творити сновидіння означає мати певний і практичний контроль над загальною ситуацією вві сні. Наприклад, тобі може снитися, що ти в класній кімнаті. Творити сновидіння означає, що ти не дозволяєш сну перемкнутися на щось інше. Не стрибаєш з класної кімнати в гори, наприклад. Інакше кажучи, ти контролюєш вигляд класної кімнати й не дозволяєш їй зникнути, доки сам цього не захочеш.

— Та чи можливо таке зробити?

— Звісно, можливо. Цей контроль нічим не відрізняється від контролю над будь-якою ситуацією в наших повсякденних життях. Маги звикли до цього і встановлюють його щоразу, коли хочуть, чи коли їм це треба. Аби звикнути до нього самому, ти повинен почати з чогось дуже простого. Сьогодні вночі, уві сні ти повинен дивитися на свої руки.

Більше в усвідомленні повсякденного світу про це майже нічого не було сказано. Пригадуючи пережите в другій увазі, я, однак, виявив, що між нами відбувалась більш інтенсивна дискусія. Наприклад, я висловив свої почуття з приводу абсурдності завдання, а дон Хуан запропонував підійти до нього як до квесту — чогось розважального, а не урочистого й відразливого.

— Ти можеш вкладати в розмови про сновидіння всю свою серйозність, — сказав він. — Пояснення завжди схильяють до глибоких роздумів. Та коли вже бачиш сновидіння, будь легким, наче пір’їнка. Сновидіння має виконуватися на совість і серйозно, але зі сміхом і впевненістю людини, котрій нема про що турбуватися в цьому світі. Лише за таких умов наші сни можуть дійсно перетворитися на сновидіння.

Дон Хуан запевнив мене, що обрав мої руки довільно як предмет пошуку вві сні, і шукати щось інше дозволено так само. Метою вправи було не знайти певну річ, а залучити до дії мою увагу сновидіння.

Дон Хуан описав увагу сновидіння як контроль, який здобуває людина над власними снами через фіксацію точки збирання в будь-якій новій позиції, куди вона змістилася під час сну. У більш загальному плані він назвав увагу сновидіння незбагненною граничною усвідомлення, що існує сама собою, чекаючи миті, коли ми поманимо її, миті, коли ми дамо їй мету.

Це прихована здібність, яку має в резерві кожен з нас, але ніколи не має нагоди скористатися нею в повсякденному житті.

Мої перші спроби шукати вві сні свої руки зазнали фіаско. Після місяців безуспішних спроб я здався і знову поскаржився дону Хуану на абсурдність такого завдання.

— Існує сім брам, — сказав він у відповідь, — і сновидці мають відчинити всі сім, одну за одною. Ти стоїш перед першою брамою, яку треба відчинити, якщо хочеш вправлятись у сновидіннях.

— Чому ви не розповіли мені про це раніше?

— Марно було б розповідати тобі про брами сновидінь, доки ти не розбив собі голову об першу з них. Тепер ти знаєш, що є така перешкода і ти повинен здолати її.

Дон Хуан пояснив, що в енергетичному потоці всесвіту існують входи й виходи, і що зокрема у випадку сновидінь є сім входів, котрі сприймаються як перешкоди — маги називають їх сімома брамами сновидінь.

— Перша брама — це поріг, який ми маємо переступити, усвідомивши те характерне відчуття, що передує глибокому сну, — казав він. — Відчуття, схоже на приємну важкість, що не дає нам розплющити очей. Ми досягаємо цієї брами в мить, коли усвідомимо, що засинаємо, ніби підвішені в темряві й важкості.

— Як мені усвідомити, що я засинаю? Треба дотримуватися якихось кроків?

— Ні. Жодних кроків дотримуватися не треба. Лише мати намір усвідомити, що засинаєш.

— Але як можна мати намір усвідомити це?

— Намір, спрямованість — це дуже складно, щоб про це говорити. Я чи хтось інший матимемо ідіотський вигляд, намагаючись пояснити таке. Май це на увазі, коли почуеш те, що я збираюся сказати далі: маги спрямовані до всього, на що налаштовують себе, просто маючи такий намір.

— Це для мене нічого не означає, доне Хуане.

— Пильний уважно. Колись настане твоя черга пояснювати. Твердження здається беззмістовним, бо ти не сприймаєш його в правильному контексті. Як будь-яка раціональна людина, ти вважаєш розуміння цариною винятково нашого розуму, нашої свідомості. Для магів, оскільки сказане мною стосується наміру й спрямованості, розуміння цього лежить у площині енергії. Маги вірять, що коли хтось адресує ці слова енергетичному тілу, то енергетичне тіло розуміє їх у зовсім інакшій формі, ніж розум. Хитрість у тому, щоб досягти енергетичного тіла. Для цього потрібна енергія.

— У якій формі енергетичне тіло зрозуміє це твердження, доне Хуане?

— У формі тілесного відчуття, яке важко описати. Доведеться пережити його, аби знати, що я маю на увазі.

Я хотів більш грунтовного пояснення, але дон Хуан ляснув мене по спині й змусив увійти до другої уваги. Цього разу те, що він зробив, так і лишилося надзвичайною загадкою для мене. Я міг би заприсягти, що той дотик загіпнотизував мене. Я гадав, що він миттєво занурив мене в сон, і мені наснилося, буцімто я блукаю з ним широким бульваром, обсадженим деревами, в якомусь незнайомому місті. Це був настільки яскравий сон, і я так добре усвідомлював усе, що миттєво спробував зорієнтуватися, читаючи знаки й роздивляючись людей. Це точно було не англо- чи іспаномовне

місто, але це місто було на Заході. Люди скидалися на північних європейців, можливо, литовців. Я зосередився на спробах читати білборди й дорожні знаки.

Дон Хуан м'яко штурхнув мене.

— Не переймайся цим, — сказав він. — Ми в одному з тих місць, які можна визначити. Ти щойно позичив у мене енергію, щоб досягти свого енергетичного тіла, і з нею перейшов до іншого світу. Це довго не триватиме, тож використовуй свій час мудро. Роздивляйся все, але не привертай уваги. Не дай нікому помітити тебе.

Ми йшли мовчки. Це була прогулянка довжиною з квартал, яка справила на мене неабияке враження. Що далі ми йшли, то більше зростало мое відчуття інстинктивної тривоги. Мій розум був зацікавлений, але тіло стурбоване. Я чітко розумів, що не в цьому світі. Коли ми дійшли до перехрестя й зупинилися, я побачив, що дерева на вулиці охайно підстрижені. То були низькорослі дерева з жорстким на вигляд, кучерявим листям. Кожне дерево мало навколо себе великий квадрат землі для поливу. На тій землі не було гілляччя чи сміття, які можна побачити біля дерев у містах, — лише вугільно-чорний пухкий ґрунт.

Щойно зосередивши свій погляд на пагорбі, перш ніж зійти з нього й перетнути вулицю, я помітив, що машин немає. Я відчайдушно намагався спостерігати за людьми, що тинялися навколо нас, аби виявити серед них хоч якесь пояснення моїй тривозі. Доки я роздивлявся, вони роздивлялися мене у відповідь. Якоїсь миті нас оточило колом жорстких блакитних і карих очей.

Упевненість вразила мене, наче ударом: це зовсім не сон — ми в реальності за межами відомої мені дійсності. Я обернувся до дона Хуана. Я вже майже усвідомив, чим відрізняються ті люди, але дивний сухий вітер, що дмухав прямісінько в мої носові пазухи, ударив мені в обличчя, розмив мій зір

і змусив забути, що я хотів сказати дону Хуану. Наступної миті я знову був у будинку дона Хуана, звідки починав. Я лежав на солом'яному матраці, мружачись.

— Я позичив тобі власну енергію, і ти досягнув свого енергетичного тіла, — сказав дон Хуан, наче це було само собою зрозуміло.

Я чув, що він говорить, але сам німував. Від незвичного лоскоту в сонячному сплетінні моє дихання було коротким і болісним. Я знову побував на межі якогось трансцендентного відкриття про сновидіння і про людей, яких бачив, і все ж не міг зосередитися на тому, що дізнався.

— Де ми були, доне Хуане? — спитав я. — Це все був сон? Гіпнотичний стан?

— Це був не сон, — відповів він. — Це було сновидіння. Я допоміг тобі досягти другої уваги, щоб ти зрозумів спрямованість як питання не для твого розуму, а для твого енергетичного тіла. У цю мить ти не можеш осягнути значення всього, що сталося, не лише через брак енергії, а й через відсутність будь-якого наміру. Якби ти мав намір, твоє енергетичне тіло миттєво збагнуло б, що єдиний спосіб спрямувати себе — це зосередити свій намір на тому, чого хочеш досягти. Цього разу я зосередився на тому, щоб ти досягнув свого енергетичного тіла.

— Це і є метою сновидінь — спрямувати себе до енергетичного тіла? — спитав я, раптом з якоїсь дивної причини відчувши приплив сил.

— Безумовно, можна і так сказати, — погодився він. — У цьому окремому випадку, оскільки ми говоримо про першу браму сновидінь, метою сновидіння є намір, аби твоє енергетичне тіло усвідомило, що ти засинаєш. Не намагайся примусити себе усвідомити, що засинаєш. Дозволь зробити це своєму енергетичному тілу. Мати намір означає бажати без бажання, діяти без дії.

— Прийми виклик наміру, — продовжував він. — Без жодної думки наберися мовчазної рішучості переконати себе, що досягнув свого енергетичного тіла і що ти сновидець. Зробивши це, ти автоматично опинишся у положенні, потрібному для усвідомлення того, що ти засинаєш.

— Як я можу переконати себе, що я сновидець, коли я ним не є?

— Коли чуєш, що маєш переконати себе, ти автоматично стаєш більш раціональним. Як можна переконати себе, що ти сновидець, коли знаєш, що це не так? Намір — це водночас і акт переконання себе, що ти справді сновидець, хоч ніколи не був ним раніше, і сама переконаність.

— Хочете сказати, я маю твердити собі, що я сновидець, і всіма силами намагатися в це повірити? Так?

— Ні, не так. Намір значно простіший і водночас безмежно складніший за це. Він вимагає уяви, дисципліни й цілеспрямованості. У цьому разі мати намір означає беззаперечно, фізично усвідомити, що ти сновидець. Почуватися сновидцем кожною клітиною свого тіла.

Дон Хуан додав жартома, що не має достатньо енергії, аби дати мені ще одну позику для наміру, і що мое завдання — досягнути енергетичного тіла власними силами. Він запевнив мене, що спрямованість до першої брами сновидінь — один зі способів досягнути другої уваги й енергетичного тіла, відкритих магами прадавніх часів.

Сказавши це, він практично виштовхав мене з будинку, наказавши не вертатися, доки не спрямую себе до першої брами сновидінь.

Я повернувся додому й кілька місяців щоночі лягав спати, усіма силами налаштовуючись усвідомити, що засинаю, і побачити вві сні власні руки. Інша частина завдання — переконати себе, що я сновидець і що досягнув свого енергетичного тіла — була цілковито неможливою для мене.

Потім одного дня під час денної дрімоти мені наслідлося, що я дивлюся на свої руки. Шок був достатнім, щоб розбудити мене. Цей сон виявився унікальним, повторити його не вдалося. Тижні спливали, а я не здатен був ані усвідомити, що засинаю, ані знайти свої руки. Я став, однак, помічати, що вві сні маю неявне відчуття, ніби щось робив, але не міг пригадати, що саме. Це відчуття зробилося настільки сильним, що постійно будило мене глибокої ночі.

Коли я розповів дону Хуану про свої марні спроби перетнути першу браму сновидінь, він дав мені кілька підказок.

— Просити сновидця знайти певний предмет уві сні — це хитрість, — сказав він. — Справжня проблема — усвідомити, що засинаєш. І, як би дивно це не звучало, цього не досягнеш, наказавши собі усвідомити, що засинаєш, тримаючи перед очима те, що шукаєш уві сні.

Він розповів мені, що сновидці кидають швидкі навмисні погляди на все, що присутнє вві сні. Якщо вони зосередять свою увагу під час сновидіння на чомусь конкретному, то лише як на вихідній точці. Звідти сновидці переходят до огляду інших предметів, наявних уві сні, повертаючись до вихідної точки якомога частіше.

Після величезного зусилля я дійсно почав знаходити у своїх снах руки, тільки вони ніколи не належали мені. То були руки, які лише здавалися моїми, руки, що змінювали форму, часом набуваючи просто кошмарного вигляду. Решта наповнення снів, однак, завжди була приємно рівномірною. Мені майже вдавалося втримати перед очима те, на чому я зосереджував увагу.

Так тривало місяцями до одного дня, коли моя здатність до сновидінь змінилася, наче сама собою. Я не зробив нічого особливого, окрім постійної серйозної налаштованості усвідомити, що засинаю, і знайти свої руки. ^

Мені снилося, що я відвідую рідне місто. Не те щоб те місто, яке мені наснилося, хоч трохи нагадувало моє рідне, але чомусь я був переконаний, що саме тут народився. Усе почалося як звичайний, але дуже яскравий сон. Потім світло вві сні змінилося. Образи загострилися. Вулиця, якою я йшов, стала помітно натуральнішою, ніж за мить до того. Мої ноги розболілися. Я відчував, як усе стає до абсурдного жорстким. Наприклад, врізавшись у двері, я не лише відчув біль у коліні, яким вдарився об них, а ще й розілився на власну незграбність.

Я реалістично блукав тим містом, доки зовсім не висناжився. Я побачив усе, що міг побачити, якби був туристом, що гуляє міськими вулицями. І не було жодної різниці між ходінням уві сні й справжніми прогулянками вулицями міста, яке я відвідав уперше.

— Гадаю, ти зайшов трохи задалеко, — сказав дон Хуан, вислухавши мій звіт. — Усе, що від тебе вимагалося, це усвідомлення, що ти засинаєш. Те, що зробив ти — це як обвалити стіну, аби лише розчавити комаху, що сидить на ній.

— Хочете сказати, доне Хуане, що я все провалив?

— Ні. Але очевидно, що ти намагаєшся зробити те, що вже робив раніше. Коли я змусив твою точку збирання зміститися й ми з тобою опинились у тому загадковому місті, ти не спав. Ти бачив сновидіння, але не спав, тобто твоя точка збирання досягла такої позиції не через звичайний сон. Це я змусив її зміститися. Ти явно здатен досягти тієї ж позиції через сон, але наразі я б не радив тобі це робити.

— Це небезпечно?

— Ще і як! Сновидіння — це справа, до якої треба підходити дуже тверезо. Жодного хибного кроку дозволити собі не можна. Сновидіння — це процес пробудження, набуття контролю. Нашу увагу сновидіння треба систематично тренувати, адже це двері до другої уваги.

— Яка різниця між увагою сновидіння і другою увагою?

— Друга увага — це ніби океан, а увага сновидіння — ріка, що вливається в нього. Друга увага — це стан усвідомлення загальних світів, цілісних, як і наш світ, тоді як увага сновидіння — це стан усвідомлення складників нашого сну.

Він ваговито підкреслив, що увага сновидіння — ключ до кожного кроку у світі магії. Сказав, що серед безлічі складників наших снів існують справжні енергетичні втручання, речі, привнесені до наших снів ззовні чужою силою. Уміти знайти та віdstежити їх — це і є магія.

Наголос, зроблений ним на цих твердженнях, був настільки відвертий, що я мусив попросити розтлумачити їх. Мить він вагався, перш ніж відповісти.

— Сни — це, якщо не двері, то люк до інших світів, — почав він. — По суті, сон — це вулиця з двобічним рухом. Крізь той люк наше усвідомлення потрапляє до інших світів, а інші світи надсилають розвідників у наші сни.

— Яких іще розвідників?

— Заряди енергії, що змішуються з предметами в наших звичайних снах. Спалахи чужорідної енергії, що надходить до наших снів, а ми трактуємо їх як предмети, знайомі чи незнайомі нам.

— Вибачте, доне Хуане, але я геть нічого не розберу з вашого пояснення.

— Це тому, що вперто продовжуєш сприймати сни у знайомій тобі формі — як те, що відбувається з нами, доки ми спимо. А я наполягаю на іншому варіанті — люку до інших сфер сприйняття. Крізь цей люк просочуються потоки незнайомої енергії. Потім розум, чи мозок, чи щось іще бере ті потоки енергії й обертає їх на частини наших снів.

Він зробив паузу, вочевидь, для того, щоб дати моєму розуму час зрозуміти, що він каже.

— Маги усвідомлюють ці потоки чужорідної енергії, — продовжив він. — Вони помічають їх і прагнуть відділити від звичайних предметів у своїх снах.

— Навіщо вони відділяють їх, доне Хуане?

— Тому що ті походять з інших світів. Якщо відстежити їхнє джерело, вони стануть нам провідниками до зон такої таємничості, що маги тремтітимуть від самої лише згадки про таку можливість.

— То як маги відділяють їх від звичайних предметів у своїх снах?

— Тренуванням і контролем над своєю увагою сновидіння. У якийсь момент наша увага сновидіння виявляє їх серед предметів сну й зосереджується на них, а тоді весь сон розсипається, залишаючи чужорідну енергію.

Дон Хуан відмовився розвивати цю тему. Він повернувся до обговорення моого досвіду сновидінь і сказав, що, загалом, мусить прийняти мій сон як мою найпершу ширу спробу в мистецтві сновидінь, а це означає, що мені вдалося досягти першої брами.

Іншим разом, під час чергової розмови він раптом порушив цю тему знову. Він сказав:

— Ще раз нагадаю, що саме ти повинен робити у своїх снах, щоб подолати першу браму сновидінь. Спочатку ти маєш зосередити свій погляд на чомусь за власним вибором, як на відправній точці. Потім переводь погляд на інші предмети й побіжно дивися на них. Зосереджуй погляд на якомога більшій кількості речей. Пам'ятай: якщо дивитися мигцем, зображення не змістяться. Потім повертайся до предмета, на який дивився спочатку.

— Що це означає — подолати першу браму сновидінь?

— Ми досягаємо першої брами, коли усвідомимо, що засинаємо, або побачимо, як-от ти, надзвичайно реалістичний сон. Досягнувши брами, ми маємо подолати її завдяки

здатності тримати перед очима вигляд кожного предмета в нашому сні.

— Я майже нерухомо дивлюся на предмети в моїх снах, але вони надто швидко розсіюються.

— Саме це я й намагаюся тобі сказати. Щоб надолу-жити ефемерність снів, маги й вигадали застосовувати предмет як відправну точку. Щоразу, виокремлюючи його й дивлячись на нього, ти дістаєш приплив енергії, тож на початку не дивися на завелику кількість речей у своїх снах. Чотирьох предметів достатньо. Згодом ти можеш розширити обсяг, доки не зумієш підкорити все, що хочеш, але тільки-но зображення почнуть зміщуватися й ти відчуєш, що втрачаєш контроль, повертайся до предмета, який є твоєю відправною точкою, і почни все заново.

— Ви вірите, що я справді досягнув першої брами сно-видінь, доне Хуане?

— Досягнув, і це вже чимало. У процесі ти зрозумієш, як легко даватимуться тепер сновидіння.

Я гадав, що дон Хуан або перебільшує, або дає мені сти-мул. Але він запевнив мене, що каже все як є.

— Найбільш приголомшливе, що трапляється зі сновид-цями, — казав він, — це те, що по досягненню першої бра-ми вони також досягають енергетичного тіла.

— Чим саме є енергетичне тіло?

— Двійником фізичного. Примарна конфігурація, зітка-на з чистої енергії.

— А хіба фізичне тіло не зроблене так само з енергії?

— Так, звісно. Різниця в тому, що енергетичне тіло має лише зовнішній вигляд, але не масу. Оскільки це чиста енергія, вона здатна виконувати дії за межами можливостей фізичного тіла.

— Які наприклад, доне Хуане?

— Такі, як в одну мить перенести самого себе на край всесвіту. І сновидіння — це мистецтво загартування енергетичного тіла, надання йому гнучкості й координації поступовими тренуваннями. За допомогою сну ми згущуємо енергетичне тіло, доки те не перетвориться на знаряддя сприйняття. І це сприйняття, хоч і зазнає впливу нашої звичної картини повсякденного світу, є незалежним. Воно має власну сферу.

— Що це за сфера, доне Хуане?

— Енергія. Енергетичне тіло взаємодіє з енергією в чистому вигляді. Існує три способи цієї взаємодії: воно може сприймати енергію потоком, може використовувати енергію, щоб запустити себе, як ракету, у несподівані зони, або може сприймати так, як ми зазвичай сприймаємо світ.

— Що означає сприймати енергію потоком?

— Це означає бачити. Це означає, що енергетичне тіло бачить енергію одразу як світло, як потік вібрацій певного різновиду або як перешкоду. Або сприймає її безпосередньо як поштовх чи фізичне відчуття, яким може бути навіть біль.

— Як щодо іншого способу, про який ви казали, доне Хуане? Енергетичне тіло, що користується енергією як поштовхом.

— Оскільки енергія — його стихія, для енергетичного тіла не є проблемою скористатися потоками енергії, наявними у всесвіті, щоб пришвидшити себе. Усе, що йому для цього треба, це виокремити потрібні потоки й вирушити в путь разом з ними.

Він завагався, ніби хотів щось додати, але не був упевнений. Він усміхнувся мені і, коли вже я почав був ставити йому запитання, продовжив своє пояснення.

— Я вже згадував раніше про те, що маги виокремлюють у своїх снах розвідників з інших світів, — сказав він. — Це роблять їхні енергетичні тіла. Розпізнають енергію і реагують

на неї. Але сновидцям небажано захоплюватися пошуком розвідників. Я неохоче зважився розповісти тобі про це через легкість, з якою можуть затягти такі пошуки.

Потім дон Хуан швиденько змінив тему. Він ретельно окреслив мені цілий блок методик. Тоді мені здалося, що на минулому рівні це було геть незбагненним для мене, однак на теперішньому — цілком логічним і зрозумілим. Він повторював, що досягнути під цілеспрямованим контролем першої брами сновидінь — це спосіб наблизитися до свого енергетичного тіла. Але підтримання цього досягнення забезпечується самою лише енергією. Маги здобувають цю енергію через перерозподіл — у розумніший спосіб — енергії, яку мають і застосовують для сприйняття повсякденного світу.

Коли я закликав дона Хуана пояснити це більш зрозуміло, він додав, що кожен з нас володіє певним обсягом базової енергії. Цей обсяг — уся енергія, що ми маємо, і вона цілком іде на сприйняття та взаємодію з нашим поглинальним світом. Він наголосив, кілька разів повторивши, що іншої енергії для нас ніде немає, а оскільки доступна нам енергія вже залучена, нам навіть дещо не лишається на будь-яке незвичне сприйняття на кшталт сновидіння.

— Що ж тоді нам лишається? — спитав я.
— Нам лишається збирати собі енергію по крихтах, де б ми її не знаходили, — відповів він.

Дон Хуан пояснив, що в магів свій метод збору. Вони розумно перерозподіляють власну енергію, урізаючи все, що вважають надлишковим у своєму житті. Вони називають цей метод шляхом магів. По суті, шлях магів, як пояснив це дон Хуан, є ланцюгом поведінкових рішень щодо взаємодії зі світом, рішень значно розумніших за ті, яких навчили нас наші предки. Ці рішення магів покликані

реорганізувати наші життя, змінивши наші основні реакції на те, щоб бути живим.

— Що це за основні реакції? — спитав я.

— Існує два види сприйняття того, що ми живі, — сказав він. — Один — підкоритися цьому, або прийнявши вимоги життя, або борючись проти них. Другий — формувати нашу окрему життєву ситуацію відповідно до власної конфігурації.

— Ми дійсно можемо формувати нашу життєву ситуацію, доне Хуане?

— Окрему життєву ситуацію можна підігнати під свої конкретні вимоги, — наполягав дон Хуан. — Саме так і роблять сновидці. Дике твердження? Насправді ні, якщо зважити, як мало ми знаємо про самих себе.

Він сказав, що, як учитель, зацікавлений серйозно залучити мене до тем життя та його стану, так би мовити, різниці між життям як наслідком біологічних сил і актом життя як процесу пізнання.

— Коли маги кажуть про формування своєї життєвої ситуації, — пояснив дон Хуан, — вони мають на увазі усвідомлення себе як живої істоти. Через формування цього усвідомлення ми можемо здобути достатньо енергії, щоб досягнути енергетичного тіла й підтримувати його. Також завдяки їй ми точно можемо сформувати загальний напрямок нашого життя та його наслідки.

Дон Хуан перервав нашу розмову про сновидіння, попередивши мене, що треба не лише обмірковувати те, що він мені розповів, але й шляхом повторення втілювати його ідеї в придатний спосіб життя. Він заявив, що все нове в нашому житті, як-от теорії магів, яких він мене навчає, треба втілювати нам до повної знемоги, перш ніж ми для них відкриємося. Зауважив, що повторення — це спосіб, у який наші предки соціалізували нас для існування в повсякденному житті.

Продовжуючи займатися сновидіннями, я набував здатності цілком усвідомлювати, що засинаю, а також зупинятись уві сні, щоб на власний розсуд оглянути все, з чого складається сон. Пережити таке було для мене не менш як дивом.

Дон Хуан стверджував, що коли ми зміцнюємо контроль над нашими снами, то зміцнюємо володіння нашою увагою сновидіння. Він мав рацію, говорячи, що увага сновидіння вступає в гру, коли її викликають і коли перед нею ставлять мету. Її поява — не лише процес, як зазвичай розуміють процес безперервної системи функціонування чи серію дій або функцій з майже кінцевим результатом. Це радше пробудження. Щось бездіяльне раптом стає активним.

ДРУГА БРАМА СНОВИДІНЬ

Під час занять сновидіннями я дізnavся, що їхній викладач повинен робити дидактичне узагальнення, щоб підкреслити певний момент. Власне, від моого першого завдання дон Хуан хотів, щоб я відпрацьовував увагу сновидіння, зосереджуючи її на предметах зі своїх снів. Для досягнення цього ефекту він використовував як стимул ідею усвідомлення, що засинаєш. Його хитрість полягала у твердженні, що єдиний спосіб усвідомити, що засинаєш, це роздивлятися складники наших снів.

Майже одразу, як розпочав свої практики, я злагув, що ключовим моментом у сновидінні є тренування уваги сновидіння. Розуму, однак, здається неможливим, що можна тренуватись усвідомлювати на рівні сну. Дон Хуан казав, що активним елементом подібного тренування є наполегливість, і що розум з усім своїм раціональним захистом не може протистояти наполегливості. Рано чи пізно, казав він, бар'єри розуму впадуть під її натиском, і увага сновидіння розквітне.

У міру того, як я практикував зосередженість і втримання своєї уваги сновидіння на предметах з моїх снів, я почав відчувати характерну самовпевненість, настільки помітну, що став шукати пояснення в дона Хуана.

— Це твоє входження до другої уваги дає тобі відчуття самовпевненості, — сказав він. — Це закликає до ще більшої

розважливості з твого боку. Рухайся повільно, але не зупиняйся, і понад усе — не говори про це. Просто дій!

Я розповів йому, що на практиці підтверджив те, що він уже розповів мені: якщо побіжно оглядати все вві сні, зображення не тануть. Я зауважив, що найважче — зламати початковий бар’єр, який не дає нам привести сни до нашої свідомої уваги. Я попросив дона Хуана висловити власну думку з цього приводу, адже широко вірив, що бар’єр цей психологічний, зведений нашою соціалізацією, що змушує платити за зневагу до сни.

— Бар’єр — це більше, ніж соціалізація, — відповів він. — Це перша брама сновидінь. Тепер, коли ти подолав її, тобі здається дурістю, що ми не можемо зупинитись на власний розсуд і звернути увагу на предмети в наших снах. Оманлива впевненість. Перша брама сновидінь має справу з потоком енергії у всесвіті. Це природна перешкода.

Потім дон Хуан змусив мене погодитися, що ми говоритимемо про сновидіння лише в другій увазі й лише тоді, коли він вважатиме доречним. Водночас він захотив мене практикуватися й пообіцяв не втручатися зі свого боку.

Досягаючи майстерності у творенні сновидіння, я регулярно мав відчуття, які здавалися мені надзвичайно важливими, як-от відчуття, що я скочуюся до ринви саме тоді, коли засинаю. Дон Хуан ніколи не казав, що ці відчуття безглузді, але дозволив мені занотувати їх. Тепер я усвідомлюю, яким сміховинним, мабуть, йому здавався. Якби сьогодні я викладав мистецтво сновидінь, то неодмінно відрядив би від такої поведінки. Дон Хуан просто покепкував з мене, назвавши таємним самолюбом, який уолос визнає, що бореться проти самолюбства, а сам тим часом веде скрупульозний, архіособистий щоденник під назвою «Мої сни».

За кожної нагоди дон Хуан зазначав, що енергія, потрібна для звільнення уваги сновидіння з в'язниці соціалізації,

походить з перерозподілу енергії, наявної в нас. Правдивіше й бути не могло. Поява уваги сновидіння — прямий наслідок реорганізації нашого життя. Оскільки, як казав дон Хуан, ми не маємо способу під'єднати будь-яке зовнішнє джерело для нагнітання енергії, треба перерозподілити ту, що вже є, доступну за будь-якого способу.

Дон Хуан наполягав, що шлях магів — найкращий спосіб, так би мовити, змашувати колеса перерозподілу енергії, і що з усіх речей на шляху магів найефективнішою є «втрачена зарозумілості». Він був глибоко переконаний, що це необхідно в усіх магічних справах, і з цієї причини докладав величезних зусиль, щоб скерувати всіх своїх учнів виконувати цю вимогу. Він дотримувався думки, що зарозумілість — не лише найбільший ворог магії, але й запеклий ворог людства.

Дон Хуан аргументував це тим, що більшість нашої енергії йде на підтримання відчуття власної важливості. Найбільш очевидно це з наших нескінченних побоювань щодо самопрезентації, щодо того, чи захоплюються нами, люблять і визнають, чи ні. Він доводив, що якби ми зуміли трохи скинути цю гординю, з нами відбулися б дві надзвичайні речі. По-перше, ми звільнили б нашу енергію від намагань підтримувати ілюзорну ідею власної величини; і, по-друге, ми забезпечили б себе достатньою кількістю енергії, щоб увійти до другої уваги й краєм ока побачити достеменну велич всесвіту.

Понад два роки знадобилося, аби я зміг зосередити непохитну увагу сновидіння на тому, що хотів. І я досяг такої у правності, що здавалося, наче робив це все життя. Найбільш моторошним було те, що я вже не міг уявити, як колись не мав цієї здатності. Мені спало на думку, що здатність досліджувати вміст своїх снів, певно, є продуктом вродженої конфігурації нашого ества, подібним до здатності

ходити. Ми фізично створені для того, щоб ходити лише в один спосіб — на двох ногах, і все ж потрібне монументальне зусилля для того, щоб навчитися ходити.

До нової здатності побіжно оглядати предмети вві сні додалося найнастирливіше бубоніння про те, що треба нагадувати собі дивитися на складники моїх снів. Я знав про схильність моого характеру до нав'язливих станів, але вві сні моя зацикленість безмежно посилювалася. Це стало так помітно, що мене не лише обурювало чути власний буркіт на самого себе — я також почав ставити під сумнів, чи дійсно це моя зацикленість, чи щось інше. Я навіть подумав, що божеволію.

— Я постійно балакаю до себе вві сні, нагадуючи собі дивитися на речі, — сказав я дону Хуану.

Увесь цей час я поважав нашу угоду обговорювати сновидіння, лише коли він сам порушить цю тему. Однак я подумав, що це терміновий випадок.

— Звучить так, наче це не ти, а хтось інший? — спитав він.

— Якщо так подумати, так. За таких випадків мій голос на себе не схожий.

— Тоді це не ти. Зараз ще не час пояснювати. Але скажімо так: ми не самі в цьому світі. Скажімо, що існують інші світи, доступні для сновидців, загальні світи. З отих інших загальних світів до нас іноді потрапляють енергетичні істоти. Наступного разу, як почуєш власний буркіт на себе вві сні, розіліся навсправжки й вигукни: «Припини це!»

Я ступив на чергове поле бою, де мав пам'ятати, що вві сні маю викрикувати цей наказ. Гадаю, може, через надзвичайну роздратованість, що чую власні докори, але я дійсно згадав, що треба крикнути: «Припини це!» Буркіт миттєво припинився й ніколи більше не повторювався.

— Кожен сновидець через це проходить? — спитав я дона Хуана наступної зустрічі.

— Дехто так, — відповів він нейтральним тоном. Я почав торочити про те, як дивно все це було. Він перервав мене, сказавши: — Тепер ти готовий подолати другу браму сновидінь.

Я вхопився за можливість дістати відповіді на питання, яких досі не міг йому поставити. Головним чином, мене цікавило те, що я пережив, коли він уперше занурив мене в сон. Я розповів дону Хуану, що досхочу переглядав складники власних снів, та ніколи не відчував нічого навіть віддалено подібного за чіткістю й докладністю.

— Що більше я про це думаю, — казав я, — то більш загадковим це стає. Спостерігаючи за людьми в тому сні, я пережив страх і огиду, які неможливо забути. Що це було за відчуття, доне Хуане?

— Як на мене, твоє енергетичне тіло впіймалося на гачок чужорідної енергії того місця та сповна насолодилося нею. Звісно, тобі було страшно й огидно — ти вперше в житті досліджував чужу енергію. Ти маєш природну схильність поводитись, як маги прадавніх часів. Щойно випадає нагода, ти відпускаєш свою точку збирання. Того разу твоя точка збирання змістилася на чималу відстань. У результаті ти, як і прадавні маги, здійснив подорож за межі відомого нам світу. Реальну, але небезпечну подорож.

Я пропустив повз вуха значення його слів на користь власної цікавості й запитав його:

— Напевно, те місто було на іншій планеті?

— Не можна пояснити сновидіння в термінах, які знаєш, чи тобі здається, що знаєш, — відповів він. — Можу лише сказати тобі, що місто, в якому ти побував — не в цьому світі.

— То де ж воно?

— Поза цим світом, звісно. Ти ж не настільки дурний. Це було перше, що ти помітив. А колами ходиш, бо не можеш уявити нічого поза цим світом.

— Де це — поза цим світом, доне Хуане?

— Повір мені, найбільш чудернацькою рисою магії є ця конфігурація під назвою «поза цим світом». Ти, наприклад, вирішив, що я бачив ті самі речі, що й ти. Доказом є те, що ти ніколи не питав мене, що бачив я. Ти й лише ти бачив місто й людей у тому місті. Я не бачив нічого подібного. Я бачив енергію. Отже, «поза цим світом» — лише для тебе й за тієї нагоди — це місто.

— Але ж, доне Хуане, це не справжнє місто. Воно існувало лише для мене, у моїй голові.

— Ні. Не в цьому випадку. Тепер ти хочеш звести дещо трансцендентальне до чогось буденого. Так не можна. Та подорож була справжня. Ти бачив це як місто. Я — як енергію. Жоден з нас не каже правди чи неправди.

— Я починаю губитися, коли ви говорите про щось справжнє. Ви ж казали раніше, що ми дістались у справжнє місце. Але якщо воно було справжнім, звідки в нас два варіанти цього міста?

— Дуже просто. У нас два варіанти тому, що на той час ми перебували на двох різних рівнях однорідності й цілісності. Я вже пояснив тобі, що ці два атрибути — ключ до сприйняття.

— Гадаєте, я можу повернутися до того конкретного міста?

— Ти привів мене туди. Я не знаю. Чи, може, знаю, але пояснити цього не можу. Або ж можу пояснити, та не хочу. Доведеться тобі почекати й самому розібрatisя, у чому тут справа.

Він відмовився від будь-яких подальших обговорень.

— Повернімось до наших справ, — сказав він. — Ти досягаєш другої брами сновидінь, коли прокидаєшся зі сну в іншому сні. Можеш бачити скільки захочеш снів або скільки зможеш, але ти повинен відпрацьовувати належний контроль і не прокидатись у відомому нам світі.

Мене охопила паніка.

— Ви кажете, що я ніколи не повинен прокидатись у цьому світі? — спитав я.

— Ні, я не те мав на увазі. Але якщо вже ти це зауважив, муши тобі сказати, що це теж варіант. Так діяли маги прадавніх часів — ніколи більше не прокинулись у відомому нам світі. Дехто з магів моєї школи теж так вчинив. Це, звісно, можливо, проте я цього не рекомендую. Від тебе ж я хочу, щоб ти прокинувся природним чином, коли закінчиш спати, та доки спиш — щоб тобі насnilося, ніби ти прокидаєшся в іншому сні.

Я почув, як ставлю те саме питання, що поставив першого разу, коли він розповів мені про творення сновидінь:

— Та чи можливо таке зробити?

Дон Хуан, вочевидь, зауважив мою недоумкуватість і зі сміхом повторив ту саму відповідь, яку дав мені раніше:

— Звісно, можливо. Цей контроль нічим не відрізняється від контролю над будь-якою ситуацією в наших повсякденних життях.

Я швиденько подолав своє збентеження й готовий був ставити нові запитання, проте дон Хуан випередив мене й почав пояснювати аспекти другої брами сновидінь — і від цих пояснень мені стало ще більш моторошно.

— Є одна проблема з другою брамою, — казав він. — Проблема, яка може виявитись серйозною залежно від схильності нашої природи. Якщо ми схильні потурати власній прив'язаності до речей і ситуацій, то очікуймо стусана в щелепу.

— В якому сенсі, доне Хуане?

— Подумай хвилинку. Ти вже пережив химерну радість від дослідження вмісту своїх сновидінь. Уяви, як переходиш від сну до сну, споглядаючи все, роздивляючись кожну деталь. Неважко збегнути, що можна потонути

в смертельних глибинах. Особливо якщо ти схильний потурати собі.

— Хіба тіло чи мозок природним чином не зупинять цього?

— Якщо це природний сон, тобто звичайний, так. Але це не звичайна ситуація. Це — сновидіння. Сновидець, який подолав першу браму, уже досягнув свого енергетичного тіла. Отже, те, що проходить крізь другу браму, перестрибуочи від сну до сну — це енергетичне тіло.

— Який в усьому цьому сенс, доне Хуане?

— Сенс такий, що, перетнувши другу браму, ти повинен налаштуватись на більший і значно тверезіший контроль над своєю увагою сновидіння — єдиного запобіжного клапана для сновидця.

— Що це за запобіжний клапан?

— Ти сам побачиш, що справжня мета сновидіння — удосконалити енергетичне тіло. Ідеальне енергетичне тіло водночас, звісно, має такий контроль над нашою увагою сновидіння, що змушує його зупинитися, коли треба. Це і є запобіжний клапан, який мають сновидці. Байдуже, як сильно вони можуть потурати собі — у потрібний час увага сновидіння неодмінно виштовхне їх на поверхню.

Я заново розпочав черговий квест. Цього разу мета була ще менш уловимою, а складність ще вищою. Так само як і з першим завданням, я не міг вирішити, що робити. І мав гнітуючу підозру, що вся моя практика не дуже допоможе цього разу. Після численних невдач я махнув рукою й взамувався, аби просто відпрацьовувати далі фіксацію уваги сновидіння на кожному предметі в моїх снах. Прийняття власних вад нібито дало мені стимул, і я ще більш майстерно навчився втримувати зображення будь-якого предмета вві сні.

Минув рік без жодних змін. Потім одного дня дещо змінилося. Коли вві сні я дивився з вікна, намагаючись з'ясувати, чи вдається помітити трохи краєвиду за вікном, якась

подібна до вітру сила, котру я відчув як дзижчання у вухах, ривком витягла мене крізь вікно надвір. Перед самим ривком мою увагу сновидіння привернула дивна споруда на деякій відстані. Вона була схожа на трактор. Наступне, що я зрозумів: я стою біля неї, роздивляючись її.

Я чудово усвідомлював, що сплю. Я озирнувся перевірити, чи знайду вікно, з якого виглядав. Навколо була ніби ферма в сільській місцевості. Жодних будинків видно не було. Я хотів поміркувати над цим. Хай там як, усю мою увагу поглинула значна кількість сільськогосподарської техніки, що валялася навколо, наче нічийна. Я роздивлявся газонокосарки, трактори, комбайні, дискові плуги, молотарки. Їх було стільки, що я й забув свій початковий сон. Я хотів тоді зорієнтуватися, обзираючи довколишній пейзаж. Удалині було щось схоже на білборд і кілька телефонних стовпів навколо нього.

Щойно зосередивши увагу на тому білборді, я опинився біля нього. Від металевої споруди білборду мені стало лячно. Вона була загрозлива. На самому ж білборді красувалася фотографія будинку. Я прочитав напис — це була реклама мотелю. Я мав характерну впевненість, що я в Орегоні чи у Північній Каліфорнії.

Я став шукати інших деталей оточення в моєму сні. Дуже далеко я побачив гори, а близче — якісь зелені круглі пагорби. На тих пагорбах росли скуччення, як мені здалося, каліфорнійських дубів. Я хотів, щоб мене притягло до тих зелених пагорбів, але притягли мене далекі гори. Я був переконаний, що це Сьєрра.

Уся моя енергія сновидіння покинула мене в тих горах. Але перед тим мене попритягувало до всіх можливих деталей рельєфу. Мій сон більше не був сном. Судячи з моєї здатності сприймати, я, імовірно, побував у Сьєррі, ширяючи над ущелинами, валунами, деревами, печерами.

Я перелітав від прямовисних стін до гірських вершин, доки запал не скінчився і я вже не міг ні на чому зосередити увагу сновидіння. Я відчув, що втрачаю контроль. Врешті-решт я більше не бачив краєвиду — лише темряву.

— Ти досягнув другої брами сновидінь, — сказав дон Хуан, коли я переповів йому свій сон. — Наступним кроком ти маєш перетнути її. Перетнути другу браму — дуже серйозна справа, вона вимагає винятково дисциплінованих зусиль.

Я не був упевнений, що виконав завдання, яке він окреслив мені, адже насправді не прокидався в іншому сні. Я спитав дона Хуана про таку невідповідність.

— Моя помилка, — визнав він. — Я казав тобі, що треба прокинутися в іншому сні, але мав на увазі, що треба змінювати думки у впорядкований і точний спосіб, як зробив ти. З першою брамою ти змарнував багато часу, шукаючи винятково свої руки. Цього разу ти підійшов безпосередньо до розв'язання, не турбуючись, аби дотримуватись цього наказу прокинутися в іншому сні.

Дон Хуан сказав, що існує два способи правильно перетнути другу браму сновидінь. Один — прокинутися в іншому сні, тобто побачити вві сні, що тобі сниться сон, а потім — що прокидаєшся від нього. Альтернативний варіант — скористатися предметами зі сну, щоб викликати інший сон, точнісінько як я й зробив.

Як завжди за весь цей час, дон Хуан дозволив мені практикуватися без будь-якого втручання з його боку. І я закріпив ті два варіанти, які він мені описав. Або мені снилося, що я бачу сон, з якого прокидаюся, або я рвучко переміщувався від одного предмета, доступного моїй увазі сновидіння, до іншого, не зовсім доступного. Або ж я входив у легку варіацію другого способу: дивився на будь-який предмет уві сні, не відводячи погляду, доки той не змінював форми,

а змінивши форму, затягував мене в інший сон крізь вирдизжання. Однак ніколи мені не вдавалося вирішити заздалегідь, яким з трьох шляхів піти. Мої заняття сновидіннями завжди кінчалися тим, що я вичерпував свою увагу сновидіння і зрештою прокидається або ж поринав у темний глибокий сон.

Усе в моїй практиці проходило гладко. Єдиною проблемою, що постала переді мною, було характерне втручення — напад страху й дискомфорту, який я став відчувати все частіше. Моїм способом відігнати його була віра, що в усьому винен мій жахливий режим харчування і те, що на той час дон Хуан дос舒心у пригощав мене галюциногенними рослинами, що були частиною моого навчання. Однак ці напади зробилися настільки яскравими, що я мусив спитати поради в дона Хуана.

— Наразі ти взявся до найнебезпечнішого етапу магічної науки, — почав він. — Це щирий жах, справжній кошмар. Я міг би пожартувати з тобою й сказати, що не попередив про таку можливість з огляду на твою виглекану раціональність, але не можу. Кожен маг повинен стикнутися з цим. Боюся, саме тут ти міг добряче подумати, що в тебе зриває дах.

Дон Хуан дуже урочисто пояснив, що життя і свідомість, будучи питанням винятково енергії, належать не лише організмам. З його слів, маги бачили, що землею блукають два типи свідомих істот: органічні й неорганічні, і, зіставивши їх між собою, збагнули, що обидва типи є світними масами, які мільйони енергетичних волокон всесвіту перетинають під усіма можливими кутами. Відрізняються вони одне від одного розміром і ступенем яскравості. Неорганічні створіння — довгі й свічкоподібні, але непрозорі, тоді як органічні — круглі й незрівнянно яскравіші. Ще одна важлива різниця, яку, за словами дона Хуана, помітили маги, — це що життя й свідомість органічних істот швидкоплинні,

оскільки ті створені поспішати, тоді як життя неорганічних істот безмежно довше, а їхня свідомість безмежно спокійніша й глибша.

— Спілкування з ними не становить проблеми для магів, — вів дон Хуан. — Неорганічні істоти наділені вирішальним складником для спілкування — свідомістю.

— Та чи дійсно ці неорганічні істоти існують? Як існуємо ми з вами? — спитав я.

— Звісно, існують, — відповів він. — Повір мені, маги — розумні створіння, за жодних обставин вони б не бавилися з відхиленнями свідомості, щоб потім приймати їх за чисту монету.

— Чому ви кажете, що вони живі?

— Для магів бути живим означає мати свідомість. Це означає мати точку збирання й сяйво усвідомлення навколо неї — умова, яка вказує магам на те, що істота перед ними, органічна чи неорганічна, є цілком здатною до спілкування. Сприйняття маги розуміють як передумову життя.

— Тоді неорганічні істоти теж мають помирати. Це так, доне Хуане?

— Звичайно. Вони втрачають усвідомлення зовсім як ми, хіба що тривалість їхньої свідомості вражає уяву.

— Ці неорганічні істоти з'являються до магів?

— Важко сказати, що в них і як. Скажімо так, ми приваблюємо цих істот чи, краще сказати, вони змушені спілкуватися з нами.

Дон Хуан вдивився в мене пильніше.

— Ти геть ні слова не сприймаєш, — сказав він тоном людини, яка дійшла остаточного висновку.

— Для мене майже неможливо думати про це раціонально, — сказав я.

— Я попереджав тебе, що ця тема змусить напружити розум. Тоді правильним буде зачекати з висновками й доз-

волити справам іти своїм ходом, тобто дозволити неорганічним істотам прийти до тебе.

— Ви серйозно, доне Хуане?

— Страшенно серйозно. Складність із неорганічними істотами в тому, що їхня свідомість дуже повільна проти нашої. Магові знадобляться роки на те, щоб бути визнаним неорганічними істотами. Отже, рекомендовано мати терпіння й чекати. Рано чи пізно вони з'являться. Але не так, як з'являєшся ти чи я. У них найхимерніший спосіб заявити про себе.

— Чим маги приманюють їх? Вони мають якийсь ритуал?

— Ну, вони точно не стоять посеред дороги, закликаючи їх тремкими голосами рівно опівночі, якщо ти це маєш на увазі.

— Що ж тоді вони роблять?

— Приманюють їх уві сні. Я казав, що йдеться не лише про те, щоб приманювати, через акт сновидіння маги змушують цих істот взаємодіяти з собою.

— І як маги змушують їх через цей акт сновидіння?

— Сновидіння — це утримання позиції, куди змістилася точка збирання вві сні. Цей акт створює відчутний енергетичний заряд, що привертає їхню увагу. Це як приманювати рибу — вона клює на наживку. Маги, досягаючи перших двох брам і перетинаючи їх, закидають наживку цим істотам і примушують їх з'явитися. Перетнувши дві брами, ти дав їм знати про свій заклик. Тепер ти повинен чекати від них знаку.

— І який це буде знак, доне Хуане?

— Можливо, поява одного з них, хоча для цього начебто зарано. Я склонний вважати, що їхнім знаком буде лише якесь втручання у твої сни. Гадаю, напади страху, які ти зараз переживаєш, не від нетравлення — це напливи енергії, яку посилають тобі неорганічні істоти.

- Що мені робити?
 - Ти повинен зважити свої очікування.
- Я не міг зрозуміти, що він має на увазі, і він ретельно пояснив, що наше звичайне очікування, коли йдеться про взаємодію з іншими людьми або органічними істотами, — дістати миттєву відповідь на свій заклик. Однак з неорганічними істотами, оскільки ті віддалені від нас найсоліднішим бар'єром — енергією, що рухається з різною швидкістю — маги мусять зважувати свої очікування й підтримувати заклик до спілкування стільки, скільки треба, щоб його визнали.
- Хочете сказати, доне Хуане, що заклик до спілкування — це те саме, що й заняття сновидіннями?
 - Так. Але для ідеального результату ти повинен доповнити свої заняття наміром достукатися до цих неорганічних істот. Надсилай їм відчуття могутності і впевненості, відчуття сили, неупередженості. За будь-яку ціну уникай надсиляти відчуття страху чи недуги. Вони й самі глибоко недужі, додавати до цього ще й власну недугу, м'яко кажучи, зайве.
 - Я не дуже зрозумів, доне Хуане, щодо того, як вони з'являються магам. Що це за химерний спосіб, у який вони дають знати про себе?
 - Часом вони матеріалізуються в повсякденному світі просто перед нами. Більшість часу, однак, їхня невидима присутність відзначається фізичним струсом, характерним трептінням, що надходить з кісткового мозку.
 - А як же вві сні, доне Хуане?
 - Уві сні ми маємо зовсім протилежне. Часом ми відчуваємо їх так, як відчуваєш ти — як напад страху. Більшість часу вони матеріалізуються просто перед нами. Оскільки на початку ми не маємо досвіду хоч якогось спілкування з ними, вони можуть навіювати нам безмежний страх. Для

нас це чиста загроза. Через канал страху вони можуть проникнути слідом за нами до повсякденного світу з катастрофічними наслідками для нас.

— Яким чином, доне Хуане?

— Страх може вкорінитися в нашому житті, і треба бути неабияким оригіналом, щоб упоратися з ним. Неорганічні істоти можуть бути гірші за чуму. Через страх вони здатні легко звести нас із розуму.

— Як чинять маги з неорганічними істотами?

— Вони змішуються з ними. Перетворюють їх на своїх союзників. Формують угруповання, заводять надзвичайних друзів. Я називаю це широкими корпораціями, де сприйняття грає найважливішу роль. Ми соціальні створіння. Ми невідворотно шукаємо товариство свідомості. Секрет спілкування з неорганічними істотами в тому, щоб не боятися їх. І так має бути від самого початку. Намір, який ми повідомляємо їм, повинен нести в собі силу й невимушеність. У тому намірі має бути закодоване послання: «Я не боюся вас. Приходьте побачитися зі мною. Якщо прийдете, я вітатиму вас. Якщо не захочете прийти, я сумуватиму». Таке послання їх настільки зацікавить, що вони неодмінно прийдуть.

— Навіщо їм приходити шукати мене і навіщо, у біса, мені шукати їх?

— Сновидці, подобається їм це чи ні, шукають уві сні зв'язків з іншими істотами. Тебе це може шокувати, але сновидці автоматичновишукують групи істот, у цьому разі — групу неорганічних істот. Захланно шукають.

— Це дуже дивно, як на мене, доне Хуане. Навіщо сновидцям це робити?

— Новизною для нас є неорганічні істоти. А для них новизна — коли хтось нашого роду перетинає кордони їхньої сфери. Від сьогодні ти маєш собі затяжити: органічні

істоти з їхньою надзвичайною свідомістю мають колосальний вплив на сновидців і здатні легко переносити їх у світи, яких неможливо описати. Маги прадавніх часів використовували їх, вони ж і вигадали прізвисько «союзники». Їхні «союзники» навчили їх переносити точку збирання за межі «яйця» у нелюдський всесвіт. Тож коли вони переміщують мага, вони переміщують його до світів за межами людської сфери.

Доки я слухав його, мене роздирали дивні страхи й побоювання, і він миттєво це усвідомив.

— Ти — до крайностів релігійна людина, — розсміявся він. — Тепер ти відчуваєш, що диявол дихає тобі в потилицю. Думай про сновидіння в такій формі: сновидіння — це сприйняття більшого, ніж ми вважаємо за можливе сприймати.

Коли не спав, я побоюювався, що свідомі неорганічні істоти реально існують. Однак уві сні мої усвідомлені тривоги не мали особливого впливу. Напади фізичного страху тривали, та коли б вони не траплялися, за ними завжди слідував дивний спокій — спокій, який заволодів мною і дозволяв продовжувати так, наче страху взагалі не було.

На той час здавалося, ніби кожен прорив у моїх сновидіннях ставався раптово, без попередження. Присутність неорганічних істот у моїх снах не була винятком. Це сталося, коли мені наснівся цирк, знайомий мені з дитинства. Оточення нагадувало місто в горах Аризони. Я почав спостерігати за людьми з неясною надією, яка ніколи не полишала мене, що я знов побачу тих, кого бачив першого разу, коли дон Хуан змусив мене ввійти до другої уваги.

Спостерігаючи за ними, я відчув значний напад нервозності в глибині живота — це було наче удар. Напад відвернув мою увагу, і я втратив з поля зору людей, цирк і гірське місто в Аризоні. На їхньому місці стояли дві химерного вигляду фігури. Вони були худі — менше фута завширшки,

але завдовжки, мабуть, футів сім¹. Вони височіли наді мною, наче два гіантські земляні хробаки.

Я зінав, що це сон, але зінав також, що саме переді мною. Дон Хуан обговорював зі мною бачення у звичайній свідомості, і в другій увазі теж. Хоч я не здатен був пережити це особисто, я гадав, що зрозумів ідею безпосереднього сприйняття енергії. У тому сні, споглядаючи ті два дивних видіння, я збагнув, що бачу енергетичну сутність чогось неймовірного.

Я залишався дуже спокійним. Я не рухався. Найбільш визначним для мене було те, що вони не розтанули й не перетворилися на щось інше. Вони були цілісними істотами, які зберігали свою свічкоподібну форму. Щось у них змушувало мене тримати їхню форму перед очима. Я зінав це, бо щось підказувало мені, що коли я не ворухнуся, вони теж не рухатимуться.

Усе це скінчилося в одну мить, коли я прокинувся від жаху. Мене миттєво обсіли страхи. Глибока тривога заволоділа мною. Це була не психологічна тривога — радше відчуття тілесної муки, смутку без очевидної підстави.

Відтоді дві дивні фігури з'являлися мені під час кожного сеансу сновидінь. Зрештою почало здаватися, що я засинаю лише для того, щоб стикнутися з ними. Вони ніколи не намагалися підійти до мене чи зачепити в будь-який спосіб. Просто стояли переді мною, нерухомі, стільки, скільки тривав мій сон. Я не лише ніколи не намагався змінювати свої сни — я навіть забув початкову мету, з якою займався сновидіннями.

Коли нарешті я обговорив з доном Хуаном те, що зі мною сталося, я вже кілька місяців як споглядав винятково ці дві фігури.

— Ти застряг на небезпечному перехресті, — сказав дон Хуан. — Неправильно відганяти цих створінь, але непра-

¹ Приблизно 30 см і 2 м відповідно.

вильно також і дозволити їм залишитися. На цю мить їхня присутність становить перешкоду твоїм сновидінням.

— Що я можу зробити, доне Хуане?

— Подивися їм в обличчя просто зараз, у світі повсякденного життя, і скажи, щоб повернулись пізніше, коли матимеш більше сили для сновидінь.

— Як мені подивитися їм в обличчя?

— Це непросто, але можливо. Від тебе вимагається лише достатньо витримки, котру, звісно, ти маєш.

Не чекаючи, доки я скажу йому, що не маю взагалі ніякої витримки, він повіз мене в гори. Він жив тоді у північній Мексиці й справив на мене загальне враження самітника-чаклуна, старого, усіма забутого й викинутого за межі основного потоку людських справ. Однак я припускав, що він розумний над міру. І через це я готовий був миритися з тим, що наполовину вважав простою ексцентричностю.

Хитрість магів, виплекана століттями, була визначною рисою дона Хуана. Він переймався, аби все, що можна, я зрозумів у звичайній свідомості, і в той самий час дбав про те, щоб я входив до другої уваги, де розумів чи хоча б пристрасно слухав усе, чого він мене навчав. Таким чином, він наче розділив мене надвое. У своїй звичайній свідомості я не міг збагнути, як і чому я більше ніж погоджуєсь сприймати його ексцентричності серйозно. У другій увазі це все набувало сенсу для мене.

Його точка зору полягала в тому, що друга увага доступна нам усім, але, вольовим зусиллям чіпляючись за свою недалеку раціональність (дехто з нас — завзятіше за інших), ми тримаємо другу увагу на відстані витягнутої руки. Він вважав, що сон ламає бар'єри, які оточують і відокремлюють другу увагу.

Того дня, коли він відвіз мене в гори в пустелі Сонора на зустріч з неорганічними істотами, я перебував у звичайно-

му стані усвідомлення. І все ж якимось чином я знат, що маю зробити дещо справді неймовірне.

У пустелі нещодавно пройшов легкий дощ. Червоний ґрунт досі був мокрий і липнув до гумових підошов моого взуття. Доводилося ступати по каменях, щоб зчистити важкі грудки грязюки. Ми йшли в східному напрямку, підіймаючись у гори. Коли ми дісталися вузького яру між двома пагорбами, дон Хуан зупинився.

— Це, безумовно, ідеальне місце для виклику твоїх друзів, — сказав він.

— Чому ви називаєте їх моїми друзями?

— Вони самі тебе виділили. Коли вони так роблять, це означає, що вони шукають зближення. Я вже казав тобі, що маги заводять із ними дружні зв'язки. Твій випадок здається цьому прикладом. І тобі навіть не треба заманювати їх.

— У чому полягає така дружба, доне Хуане?

— Вона полягає у взаємному обміні енергією. Неорганічні істоти постачають свою високу свідомість, а маги постачають власну підвищенну свідомість і високу енергію. Позитивним результатом є рівний обмін. Негативним — залежність з обох боків. Прадавні маги любили своїх союзників. Власне, вони любили союзників більше, ніж собі подібних. Я можу передбачити в цьому жахливі загрози.

— Що ви рекомендуєте мені зробити, доне Хуане?

— Викликати їх. Схопити їх, а тоді самому вирішити, що робити.

— Як мені викликати їх?

— Тримати в голові їхній образ зі свого сну. Причина, з якої вони заполонили своєю присутністю твої сни — це їхнє бажання залишити свій пам'ятний образ у твоїй голові. І час скористатися цим образом.

Дон Хуан рішуче наказав мені заплющити очі й тримати заплющеними. Потім повів мене й посадив на якісь брили. Я відчував жорсткість і холод каміння. Брили були вріті в землю сторчма, важко було втримати рівновагу.

— Сиди тут і уявляй їхні подоби, доки вони не стануть зовсім як у твоїх снах, — сказав мені на вухо дон Хуан. — Дай мені знати, коли зосередишся на них.

Мені знадобилося дуже небагато часу, щоб дістати повну уявну картину їхньої подоби, зовсім як у моїх снах. Те, що мені це вдалося, мене взагалі не здивувало. Приголомшило те, що, хоч я відчайдушно намагався повідомити дону Хуану, що уявив їх, я не міг промовити цих слів уголос чи розплющити очі. Я точно не спав. Я все чув.

Чув, як дон Хуан каже:

— Тепер можеш розплющити очі.

Я розплющив їх без зусиль. Я сидів, хрестивши ноги на каменях, — не тих, які відчував під собою, коли сідав. Дон Хуан був праворуч, одразу біля мене. Я намагався обернутись і подивитися на нього, але він примусив мене дивитися прямо.

А тоді просто перед собою я побачив дві темні фігури, наче два тонкі стовбури.

Я дивився на них розкривши рота — вони були не такі високі, як у моїх снах. Вони зменшилися до половини свого розміру. Замість фігур з тъмяним блиском, вони були тепер двома насиченими, темними, майже чорними загрозливими палицями.

— Встань і схопи одне з них, — наказав мені дон Хуан, — і не відпускай, як би воно не трусило тебе.

Я категорично був проти цього, але якийсь невідомий потяг супроти волі змусив мене підвистися. Тієї миті я чітко усвідомив, що врешті-решт зроблю те, що він мені наказував, хоча й не мав свідомого наміру це робити.

Машинально я підступив до двох фігур, і мое серце калатало так, що мало не вистрибувало з грудей. Я схопив ту, що була праворуч від мене. Те, що я відчув, було електричним розрядом, який мало не змусив мене випустити тонку темну фігуру. Голос дона Хуана донісся до мене, наче той гукав з далекої відстані:

— Кинеш його — і тобі кінець, — сказав він.

Я тримався за фігуру, що крутилася й трусилася. Не так, як це робила б масивна тварина, а як щось дуже пухнасте й легке, хоча й сильно наелектризоване. Чималий час ми перекидалися й качалися в яру на піску. Один за одним я відчував удари якимось моторошним електричним струмом. Мені він здався моторошним, бо я відчував, що він відрізняється від енергії, з якою я постійно стикався в нашому повсякденному світі. Коли він ударяв мое тіло, то лоскотав мене й змушував волати й гарчати, як тварина, не від муки, а від дивної зlostі.

Нарешті істота затихла, перетворилася на майже тверду форму піді мною. Вона лежала нерухомо. Я спитав дона Хуана, чи вона померла, але не почув власного голосу.

— Ще чого, — розсміявся хтось — хтось, але не дон Хуан. — Ти просто виснажив його енергетичний заряд. Але поки що не вставай. Полеж ще мить.

Я глянув на дона Хуана з питанням в очах. Він з величезною цікавістю оглядав мене. Потім допоміг мені підвести-ся. Темна фігура залишилась на землі. Я хотів спитати дона Хуана, чи з цією темною фігурою все в порядку. І знову не зміг вимовити своє питання вголос. Потім я зробив дещо чудернацьке. Я сприйняв усе це по-справжньому. До цієї самої миті щось у моїй голові зберігало раціональність, вважаючи те, що відбувалося, сном — сном, породженим ма-хінаціями дона Хуана.

Я підійшов до фігури на землі й спробував підняти її. Я не зміг обхопити її руками, адже вона не мала маси. Я розгу-

бився. Той самий голос, який не належав дону Хуану, наказав мені лягти поверх неорганічної істоти. Я зробив це, і ми вдвох єдиним рухом підвелися — неорганічна істота, наче тінь, прилипла до мене. Вона м'яко відділилася від мене й зникла, залишивши мені надзвичайно приемне відчуття завершеності.

Мені знадобилося понад добу, щоб відновити повний контроль над своїми здібностями. Більшу частину доби я проспав. Час від часу дон Хуан відвідував мене, питуючи одне й те саме:

— Енергія неорганічної істоти була наче вогонь чи наче вода?

Моє горло немов обекло. Я не міг сказати йому, що поштовхи енергії, які я відчував, були наче струм наелектризованої води. Ніколи в житті я не торкався струму наелектризованої води. Не впевнений, чи можливо створити або відчути таке, але цей образ прокручувався в моїй голові щоразу, як дон Хуан ставив мені своє ключове питання.

Дон Хуан спав, коли я нарешті зрозумів, що повністю відновився. Знаючи, що його питання має величезну важу, я розбудив його й розповів йому про свої відчуття.

— Ти не знайдеш серед неорганічних істот друзів-помічників — лише стосунки прикрої залежності, — заявив він. — Будь надзвичайно обережним. Водяні неорганічні істоти більш схильні до ексцесів. Прадавні маги вважали їх більш приязними, більш здібними до наслідування чи, може, навіть наділеними почуттями. На противагу вогняним, які вважаються більш серйозними, більш стриманими, ніж інші, але також більш гордовитими.

— Що це все означає для мене, доне Хуане?

— Значення надто об'ємне, щоб зараз обговорювати його. Моя тобі порада — здолати страх у своїх снах і своєму житті, щоб уbezпечити власну цілісність. Неорганічна

істота, яку ти енергетично спустошив, а потім знову зарядив, втратила свою свічкоподібну форму. Вона прийде до тебе по нову дозу.

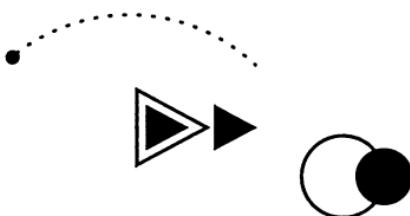
- Чому ви не зупинили мене, доне Хуане?
- Ти не дав мені часу. До того ж ти навіть не чув, як я кричав тобі залишити неорганічну істоту на землі.
- Ви мали, як завжди, заздалегідь проінструктувати мене про всі ці можливості.

— Я не знав усіх можливостей. У питаннях неорганічних істот я майже новачок. Від цієї частини магічного знання я відмовився на підставі того, що воно надто громіздке і мінливе. Не хочу залежати від ласки будь-якої істоти, органічної чи неорганічної.

Таким був кінець нашої розмови. Мене мала б занепокоїти його відверто негативна реакція, але ж ні. Чомусь я був упевнений: усе, що я зробив, було правильним.

Я продовжував займатися сновидіннями без будь-яких втручань з боку неорганічних істот.

ФІКСАЦІЯ ТОЧКИ ЗБИРАННЯ

Оскільки ми домовились обговорювати сновидіння лише тоді, коли дон Хуан вважатиме це за потрібне, я рідко питав його про це й ніколи не наполягав на продовженні своїх розпитувань за певними межами. Отож я більш ніж охоче слухав його щоразу, як він вирішував поговорити на цю тему. Його коментарі чи обговорення сновидінь незмінно розбавлялися іншими темами з його уроків і завжди звучали раптово й несподівано.

Якось, коли я відвідував його вдома, ми вели розмову на якусь сторонню тему, аж тут без жодної передмови він сказав, що через контакти з неорганічними істотами ввісні прадавні маги ставали значно більш вправними в маніпуляціях точкою збирання — об'ємна і зловісна тема.

Я миттєво вхопився за можливість і спитав дона Хуана, в який час, за його оцінкою, могли жити прадавні маги. Раніше за різних нагод я вже ставив йому те саме питання, але він ніколи не давав мені задовільної відповіді. Однак я був упевнений, що цієї миті — можливо, тому, що він сам порушив цю тему — він може погодитись піти мені назустріч.

— Дуже важке питання, — сказав він. Через тон, яким це було мовлено, мені здалося, що він відкидає мое питання. Я неабияк здивувався, коли він заговорив далі. — Воно

випробує твою раціональність не гірше за тему неорганічних істот. До речі, що ти тепер про них думаєш?

— Я відклав свої думки подалі, — сказав я. — Не можу дозволити собі думати так чи інакше.

Моя відповідь привела його в захват. Він розсміявся і зробив зауваження щодо власних страхів і антипатій до неорганічних істот.

— Вони завжди були мені не до душі, — сказав він. — Звісно, головною причиною цього був мій страх перед ними. Я не зумів переступити через нього, коли було треба, і потім він закріпився.

— Ви й зараз їх боїтесь, доне Хуане?

— Я відчуваю не так страх, як гидливість. Не хочу перевувати в їхньому товаристві.

— Є якась конкретна причина для цієї гидливості?

— Найкраща у світі причина: ми — антиподи. Вони люблять рабство, а я люблю свободу. Вони люблять купувати, а я не продаю.

Я нез'ясовано розхвилювався й хутко випалив, що для мене ця тема настільки неприродна, що я не можу сприймати її серйозно.

Він з усмішкою подивився на мене й сказав:

— Найкраще в поводженні з неорганічними істотами чинити так, як ти: заперечувати їхнє існування, проте регулярно відвідувати їх і наполягати, що спиш, а ввісні можливо все. Таким чином, ти себе нічим не зобов'язуєш.

Я відчув дивну провину, хоча й не міг збегнути, чому. Відчув, що мушу спитати:

— Що ви маєте на увазі, доне Хуане?

— Твої зустрічі з неорганічними істотами, — сухо відповів він.

— Жартуєте? Які зустрічі?

— Я не хотів цього обговорювати, але, гадаю, час повідомити тобі, що настирливий голос, який ти чув і який нагадував тобі зосередити увагу сновидіння на предметах з твоїх снів, був голосом неорганічної істоти.

Я подумав, що дон Хуан каже щось геть ірраціональне. Мене це настільки роздратувало, що я навіть нагримав на нього. Він розсміявся з мене й попросив розповісти про мої нерегулярні сеанси сновидінь. Прохання здивувало мене. Я ніколи нікому не згадував, що раз у раз мене викидає зі сну потягом до того чи іншого предмета, але замість зміни сну, як мало би бути, змінюється загальний настрій сновидіння, і я опиняюся в невідомому мені вимірі. Влітаю до нього, керований якимось невидимим провідником, який розкручує мене, мов дзигу. Я завжди пробуджувався від такого сну, не припиняючи обертів, і ще довго по тому борсався й крутився перш ніж прокинутись остаточно.

— Це все твої добровільні зустрічі з твоїми неорганічними друзями, — сказав дон Хуан.

Я не хотів сперечатися з ним, але не хотів і погоджуватись. Я промовчав. Я вже й забув своє питання про прадавніх магів, але дон Хуан знов заговорив на цю тему.

— Як я розумію, прадавні маги існували, мабуть, десять тисяч років тому, — сказав він, усміхаючись і спостерігаючи за моєю реакцією.

Грунтуючись у своїй відповіді на сучасних археологічних даних з міграції азійських кочових племен до двох Америк, я сказав, що вважаю це твердження хибним. Десять тисяч років тому — це забагато.

— У тебе свої знання, а в мене свої, — сказав він. — Мої знання полягають у тому, що прадавні маги панували протягом чотирьох тисяч років — від семи до трьох тисяч років тому. Три тисячі років тому вони зникли в нікуди. І відтоді

маги групуються заново, відновлюючи те, що лишилося від колишніх.

— Як ви можете бути так упевнені у ваших датах? — спитав я.

— Як ти можеш бути таким упевненим у своїх? — паривав він.

Я розповів йому, що археологи мають надійні методи встановлення часів минулих культур. І знову він заперечив, що в магів свої надійні методи.

— Я не намагаюся відкидати чи спростовувати твої слова, — продовжував він, — але вже скоро тобі, можливо, вдасться спитати того, хто знає напевне.

— Ніхто не може знати цього напевне, доне Хуане.

— Це ще одна з речей, в які неможливо повірити, але є дехто, хто може все це підтвердити. Колись ти зустрінеш таку особу.

— Ну ж бо, доне Хуане, ви, певно, жартуєте. Хто може підтвердити, що сталося сім тисяч років тому?

— Дуже просто — один з прадавніх магів, про яких ми розмовляли. Той, якого я зустрів. Це він повідомив мені про магів минулого. Сподіваюся, ти пам'ятаєш, що я збираюся розповісти тобі про цього конкретного чоловіка. Він — ключ до багатьох наших праґнень, а також він той, з ким тобі належить зустрітися.

Я сказав дону Хуану, що ловлю кожне його слово, хоча й не розумію, про що він каже. Він дорікнув, що я кепкую з нього й не вірю жодному слову про магів минулого. Я відізнав, що в стані повсякденної свідомості я, звісно, не повірив у ці незбагненні історії.

Але не вірив я в них і в другій увазі, хоч там мав би реагувати інакше.

— Лише коли ти міркуєш над тим, що я сказав, це стає незбагненою історією, — зауважив він. — Якщо не залу-

чати сюди твій здоровий глузд, це зостанеться суто питанням енергії.

— Чому ви сказали, доне Хуане, що я зустріну одного з прадавніх магів?

— Бо так і буде. Надзвичайно важливо, аби ви вдвох колись зустрілись. А зараз просто дозволь розповісти тобі ще одну незбагненну історію про одного нагваля моєї школи, нагваля Себастіана.

Дон Хуан розповів мені, що нагваль Себастіан був паламарем у церкві в північній Мексиці десь на початку вісімнадцятого століття. Його прикладом дон Хуан підкresлював, як маги в минулому й теперішньому шукали й знаходили притулок у громадських інституціях, таких, як церква. На його думку, завдяки своїй перевазі щодо дисципліни маги стають надійними працівниками, і їх жадібно шукають установи, яким завжди конче потрібні такі люди. Дон Хуан твердив, що доки ніхто не відає про вчинки магів, їхній брак ідеологічних симпатій робить з них зразкових працівників.

Далі у своєму оповіданні дон Хуан сказав, що одного дня, коли Себастіан виконував свої обов'язки паламаря, до церкви ввійшов дивний чоловік, старий індіанець, який скидався на хворого. Слабким голосом він сказав Себастіану, що потребує допомоги. Нагваль подумав, що індіанець хоче бачити парафіяльного священика, але чоловік з величезним зусиллям звернувся до нього. Грубим і прямолінійним тоном заявив, що знає: Себастіан не лише маг — він нагваль.

Себастіан, неабияк стривожений цим раптовим поворотом подій, відтягнув індіанця вбік і зажадав вибачення. Чоловік відповів, що прийшов не вибачатися, а дістати особливого роду допомогу. Йому потрібно, казав він, дістати енергію нагваля для підтримки свого життя, що, як запевнив він Себастіана, тривало вже кілька тисячоліть, але в цю мить ледь жевріло.

Себастіан, який був дуже розумною людиною, не бажав звертати увагу на такі дурниці й закликав індіанця припинити цю клоунаду. Старий розілився і пригрозив Себастіану, що викриє його та всю його групу церковній владі, якщо той не пристане на його вимогу.

Дон Хуан нагадав мені, що то були часи, коли церковна влада жорстоко й систематично викорінювала еретичні практики серед індіанців Нового Світу. Погрози чоловіка були не просто словами, від яких можна було легко відмахнутися — нагваль і його група дійсно були в смертельній небезпеці. Себастіан спитав у індіанця, як він може дати йому енергію. Чоловік пояснив, що нагвалі завдяки своїй дисципліні здобувають особливу енергію, яку накопичують у своїх тілах, і що він безболісно візьме її з енергетичного центру на тілі Себастіана, у ділянці пупка. У нагороду Себастіан не лише зможе продовжувати свою діяльність цілим та неушкодженим, але також дістане в дар силу.

Розуміння, що ним маніпулює старий індіанець, було не до дущі нагвалю, але чоловік був непохитний і не лишив йому вибору, окрім як погодитись на його вимогу.

Дон Хуан запевнив мене, що старий індіанець не перебільшував у своїх твердженнях анітрохи. Він виявився одним з магів прадавніх часів, відомих як ті, що кидають виклик смерті. Вочевидь, він дожив до цього часу, маніпулюючи точкою збирання в лише йому відомий спосіб.

Дон Хуан казав, що те, що відбулося між Себастіаном і тим старим, заклало підґрунтя для подальшої угоди, яка пов'язала всіх шістьох нагвалів-послідовників Себастіана. Той, що кидає виклик смерті, дотримав свого слова: в обмін на енергію кожного з тих людей він зробив пожертву дарувальнику — дар сили. Себастіан мусив прийняти цей дар, хоча й неохоче: він опинився припертим до стінки й не мав

вибору. Усі інші нагвалі, його послідовники, однак, радо і з гордістю прийняли свої дари.

Дон Хуан завершив розповідь словами, що з часом той, що кидає виклик смерті, став відомим як орендар. І понад двісті років нагвалі зі школи дона Хуана шанували цю непорушну угоду, створюючи симбіотичні стосунки, що змінювали хід і кінцеву мету їхнього роду.

Далі розповідати історію дон Хуан вважав зайвим, і я залишився з дивним відчуттям правдивості, яке непокоїло мене більше, ніж я міг уявити.

— Як йому вдалося прожити так довго? — спитав я.

— Ніхто не знає, — відповів дон Хуан. — Усе, що до нас про нього дійшло крізь покоління, це те, що розповів він сам. Той, що кидає виклик смерті — це його я питав про прадавніх магів, і це він розповів мені, що вони були на піку три тисячі років тому.

— Звідки ви знаєте, що він казав вам правду? — спитав я.

Дон Хуан похитав головою зі здивуванням, якщо не відразою.

— Коли бачиш перед собою це незображенне невідоме, — сказав він, вказуючи навколо себе, — ти не бавишся дрібними побрехеньками. Пobreхеньки лише для людей, котрі ніколи не бачили, що на них там чекає.

— І що на нас там чекає, доне Хуане?

Його відповідь, удавано безневинна фраза, злякала мене більше, ніж якби він описав найстрахітливішу річ.

— Дешо абсолютно безособове, — сказав він.

Певно, він зауважив, що я занепадаю духом. Він змусив мене змінити рівні усвідомлення, аби мій страх зник.

Кілька місяців по тому в моїх заняттях сновидіннями відбувся несподіваний поворот. У своїх снах я почав діставати відповіді на питання, які збиралася поставити дону Хуану. Найбільше вражало в цьому дивацтві те, як воно

швидко просочилося в моє денне життя. І одного дня, сидячи за столом, я дістав відповідь на невисловлене питання про справжність неорганічних істот. Я вже стільки разів бачив неорганічних істот уві сні, що почав вважати їх справжніми. Я нагадав собі, що навіть торкався однієї в стані напівзвичайної свідомості в пустелі Сонора. І я мав серйозні сумніви, що ті світи, чиї краєвиди періодично спливали в моїх снах, були плодом моєї уяви. Я хотів представити дону Хуану свій найкращий варіант у формі стислого запиту, тож подумки сформулював питання: якщо вважати тих неорганічних істот справжніми, як люди, то де у фізичному світі та сфері, в якій вони існують?

Сформулювавши це питання самому собі, я почув дивний сміх — зовсім як у день, коли боровся з неорганічною істотою. Потім мені відповів чоловічий голос.

— Та сфера існує у певній позиції точки збирання, — сказав він. — Так само, як і твій світ існує у звичній позиції точки збирання.

Останнє, чого я хотів — вступати в діалог з безглесним голосом, тож встав і вибіг з будинку. Мені спало на думку, що я божеволію. Ще одна трилогія в мою скарбничку страхів.

Голос лунав настільки чітко і владно, що не лише заінтригував, але й налякав мене. З величезним трепетом я чекав на наступну атаку цього голосу, але більше такого випадку не сталося. За першої ж нагоди я порадився з доном Хуаном.

Він анітрохи не був вражений.

— Ти мусиш зрозуміти раз і назавжди: подібне — звичайна річ у житті мага, — сказав він. — Ти не божеволієш, ти просто чуєш голос посланця сновидінь. Перетнувши першу та другу браму, сновидці досягають енергетичного порога й починають бачити видіння й чути голоси. Не достеменні множинні голоси, а єдиний голос. Маги називають його голосом посланця сновидінь.

— Що таке посланець сновидінь?

— Це чужорідна енергія, наділена свідомістю. Чужорідна енергія, спрямована допомогти сновидцям, розповідаючи їм різні речі. Проблема посланця в тому, що він може розповісти лише те, що сновидці вже знають або могли б знати, якби були чогось варті.

— Те, що ви називаєте це чужорідною енергією, наділеною свідомістю, анітрохи мені не допомагає, доне Хуане. Яка саме енергія: добра, зла, правильна, неправильна — яка?

— Кажу ж: просто чужорідна енергія. Безособова сила, яку ми обертаємо на дуже особисту, бо вона має голос. Деякі маги присягаються нею. Вони навіть бачать її. Або, як ти сам, просто чують її як чоловічий чи жіночий голос. І цей голос може повідомляти їм про стан речей, що більшість часу вони сприймають як священну пораду.

— Чому деякі з нас чують її як голос?

— Ми бачимо її чи чуємо, тому що втримуємо свої точки збирання фікованими в певному новому положенні — що сильніша фіксація, то інтенсивніше відчуття посланця. Стережися! Ти можеш побачити й відчути його у вигляді голої жінки.

Дон Хуан розсміявся з власного дотепу, але я був надто наляканій для пустощів.

— Ця сила здатна матеріалізуватися? — спитав я.

— Звісно, — відповів він. — І все це залежить від того, як зафікована точка збирання. Але будь упевнений, якщо ти здатний підтримувати ступінь неупередженості, нічого не трапиться. Посланець залишається тим, чим є — безособовою силою, що діє на нас внаслідок фіксації точки збирання.

— Його поради безпечної та розумні?

— Це не може бути порадами. Він лише каже нам, що до чого, а потім ми робимо висновки самі.

Тоді я розповів дону Хуану про те, що повідомляв мені голос.

— Саме так, як я й казав, — зауважив дон Хуан. — Посланець не розповів тобі нічого нового. Його твердження були правильні, але лише здається, що він розкривав тобі якісь таємниці. Те, що зробив посланець — просто повторення того, що ти вже й так знаєш.

— Боюся, я не можу стверджувати, що все це знаю, доне Хуане.

— Так, можеш. Тепер ти знаєш про таємницю всесвіту безмежно більше за те, що припускаєш раціонально. Але така наша людська недуга — знати про таємницю всесвіту більше, ніж ми припускаємо.

Те, що я пережив це неймовірне явище самостійно, без нагляду дона Хуана, сповнило мене відчуттям піднесення. Я хотів мати більше інформації про посланця. Я почав розпитувати дона Хуана, чи він також чув його голос.

Він перервав мене й з широкою усмішкою сказав:

— Так, так. До мене посланець теж говорить. В юності я не раз бачив його в образі ченця в чорному клобуку. Ченця, який розмовляв і щоразу лякав мене до потемніння в очах. Потім, коли мій страх став більш керованим, він перетворився на безтілесний голос, який і сьогодні каже мені різні речі.

— Які саме речі, доне Хуане?

— Усе, на чому я зосереджу свій намір, чого не хочу брати на себе клопіт відстежувати особисто. Як-от, наприклад, подробиці поведінки моїх учнів. Що вони роблять, коли мене поряд немає. Він каже мені різне, про тебе зокрема. Посланець розповідає мені про всі твої вчинки.

Цієї миті мені не надто сподобалось, який напрям набрала наша розмова. Я несамовито шукав у себе в голові питання з інших тем, доки він заходився сміхом.

- Посланець сновидінь — неорганічна істота? — спитав я.
- Скажімо так: посланець сновидінь — це сила, що належить зі сфери неорганічних істот. З цієї причини сновидці завжди натрапляють на нього.
- Хочете сказати, доне Хуане, що кожен сновидець чує чи бачить посланця?
- Кожен чує посланця, дуже мало хто бачить його чи відчуває на дотик.
- Ви маєте для цього пояснення?
- Ні. До того ж мені справді байдуже до посланця. На певному етапі свого життя я мусив прийняти рішення, чи зосередитись на неорганічних істотах і піти шляхом правдніх магів, чи відмовитися від усього цього. Мій учитель, нагваль Хуліан, допоміг мені зважитись і відмовитися. Я ніколи не шкодував про це рішення.
- Гадаєте, мені теж варто відмовитися від неорганічних істот, доне Хуане?
- Він не відповів мені, натомість пояснив, що вся сфера неорганічних істот завжди налаштована повчати. Можливо, тому, що неорганічні істоти мають глибшу свідомість за нашу, вони почуваються вимушеними брати нас під своє крило.
- Я не бачив жодної користі в тому, щоб ставати їхнім учнем, — додав він. — Їхня ціна надто висока.
- Яка їхня ціна?
- Наші життя, наша енергія, наша відданість їм. Іншими словами, наша свобода.
- Але чого вони навчають?
- Того, що стосується їхнього світу. Так само, як ми навчали б їх того, що стосується нашого світу — якби здатні були їх навчати. Їхній метод, однак, полягає в тому, щоб узяти наше вихідне «я» за міру того, що нам треба, а тоді навчати нас відповідно. Найнебезпечніша справа!

— Не бачу, що в цьому небезпечного.

— Якщо хтось збирається взяти твоє вихідне «я» за основу, з усіма твоїми страхами, жадобою й заздрістю, і так далі, і тому подібне і навчатиме тебе, як втілити цей жахливий стан буття, яким буде твій результат?

Я не мав заперечень. Я гадав, що чудово зрозумів причини його відмови.

— Проблема прадавніх магів полягала в тому, що вони навчалися дивовижних речей, але на основі своїх незмінених, ницих «я», — продовжував дон Хуан. — Неорганічні істоти стали їхніми союзниками і за допомогою певних способів навчали прадавніх магів справжніх див. Їхні союзники виконували дії, а прадавні маги крок за кроком наслідували ці ж дії, нічого не змінюючи у своїй вихідній натурі.

— Такі стосунки з неорганічними істотами існують і сьогодні?

— Я не можу достеменно відповісти на це питання. Можу хіба сказати, що не уявляю себе в таких стосунках. Залученість такого характеру обмежує наш пошук свободи, адже поглинає всю доступну нам енергію. Аби по-справжньому наслідувати приклад своїх союзників, прадавні маги мусили проводити життя у сфері неорганічних істот. Кількість енергії, потрібної для звершення такої затяжної подорожі, вражає.

— Хочете сказати, доне Хуане, що прадавні маги були здатні існувати в тих світах, як ми існуємо тут?

— Не зовсім так, як ми існуємо тут, але вони точно жили, зберігали свою свідомість, свою індивідуальність. Для таких магів посланець снів зробився найважливішою істотою. Якщо маг хоче жити у сфері неорганічних істот, посланець — ідеальний місток: він говорить і має склонність навчати, вести.

— Ви колись бували в тій сфері, доне Хуане?

— Незлічену кількість разів. І ти теж. Але немає сенсу зараз це обговорювати. Ти ще не остаточно витрусиш сміття зі своєї уваги сновидіння. Колись поговоримо про ту сферу.

— Я так розумію, доне Хуане, що ви не схвалюєте чи не любите посланця?

— Я його ані схвалюю, ані люблю. Він належить до іншого ладу — ладу прадавніх магів. До того ж його навчання і рекомендації у нашому світі — безглуздя. І за це безглуздя посланець стягує з нас неміряно в плані енергії. Одного дня ти погодишся зі мною. От побачиш.

У тоні дона Хуана я вловив прихований натяк на впевненість, що зараз я не згоден з ним щодо посланця. Я вже хотів був заперечити це, коли почув голос посланця в моїй голові.

— Він має рацію, — сказав голос. — Я тобі подобаюсь, бо ти не бачиш нічого поганого в дослідженні всіх можливостей. Ти прагнеш знання; знання — це сила. Ти не хочеш лишатися в безпеці в рутині й віруваннях повсякденного світу.

Посланець промовив усе це англійською з відчутною інтонацією тихоокеанського узбережжя. Потім перейшов на іспанську. Чути було легкий аргентинський акцент. Я ніколи не чув, щоб посланець говорив так раніше. Це захопило мене. Посланець розповідав мені про звершення, знання; про те, як далеко я від мого місця народження; про мою жагу пригод і майже одержимість новими речами, новими горизонтами. Голос навіть заговорив до мене португальською з притаманними для пампасів Південної Америки особливостями.

Чути, як голос плете всі ці лестощі, було не лише лячно, а й огидно до нудоти. Не сходячи з місця я заявив дону Хуану, що мушу припинити свої заняття сновидіннями. Він подивився на мене, охоплений подивом. Та коли я переказав те, щочув, він погодився, що мені слід зупинитись, хоч я відчував, що він просто намагається заспокоїти мене. За

кілька тижнів я став вважати свою реакцію дещо істеричною, а рішення відійти від тренування нерозумним. Я знов повернувся до моїх занять сновидіннями. І був упевнений, що дон Хуан знає про це.

Під час одного з моїх візитів до нього він зненацька заговорив про сни.

— Лише те, що нас не навчили приділяти особливої уваги снам як істинному полю досліджень, не означає, що вони ним не є, — почав він. — Сни аналізують щодо їхнього значення чи сприймають як передвістя недоброго, але ніколи — як терен справжніх подій. Наскільки мені відомо, це робили лише прадавні маги, — продовживав дон Хуан, — але зрештою вони все зіпсували. Зробилися жадібними, а коли дійшли до вирішальної розвилки, обрали хибний шлях. Вони поклали всі яйця в один кошик, обравши єдину фіксацію точки збирання з тисяч можливих позицій.

Дон Хуан висловив свій подив з того приводу, що з усіх чарівних речей, яких навчилися маги, дослідивши ці тисячі позицій, лишилися тільки мистецтво сновидінь і мистецтво переслідування. Він твердив, що мистецтво сновидінь зав'язане на зміщені точки збирання. Потім він визначив переслідування як мистецтво, що має справу з фіксацією точки збирання в будь-якому положенні, у яке вона зміщена.

— Зафіксувати точку збирання в будь-якому новому місці означає набути цілісності, — сказав він. — Саме це ти робив, займаючись сновидіннями.

— А я гадав, що вдосконалюю своє енергетичне тіло, — відповів я, чомусь здивований його твердженням.

— Ти робиш це й набагато більше: ти навчаєшся зберігати цілісність. Це робить сновидіння, змушуючи сновидців фіксувати точку збирання. Увага сновидіння, енергетичне тіло, друга увага, стосунки з неорганічними істотами, посланець снів — усе це побічні продукти набуття цілісності,

іншими словами, це все побічні продукти фіксації точки збирання в певній кількості сновидних положень.

- Що таке сновидне положення, доне Хуане?
- Будь-яка нова позиція, в яку змістилася точка збирання під час сну.
- Як зафіксувати точку збирання у сновидному положенні?
 - Зберігаючи зображення будь-якого предмета у своїх снах або змінюючи сни вольовим зусиллям. Практикуючи сновидіння, ти дійсно тренуєш свою здатність бути цілісним, так би мовити, тренуєш здатність зберігати нову енергетичну форму, тримаючи точку збирання закріпленою в положенні будь-якого конкретного сну.
 - Я справді зберігаю нову енергетичну форму?
 - Не зовсім, і не тому, що не можеш, а лише тому, що зсуваєш точку збирання замість того, щоб переносити її. Зсув точки збирання дає поштовх до швидкоплинних змін, практично непомітних. Підступність зсувів у тому, що вони настільки малі й настільки численні, що зберігати цілісність із ними всіма — це справжній тріумф.
 - Звідки нам знати, що ми зберігаємо цілісність?
 - Ми розуміємо це з ясності нашого сприйняття. Що ясніше картина в наших снах, то міцніше цілісність.

Потім він сказав, що настав час для практичного застосування вивченого вві сні. Не давши мені шансу нічого спитати, він закликав мене зосередити увагу, як уві сні, на кроні пустельного дерева, що росло поблизу — мескітового.

- Хочете, щоб я просто дивився на нього? — спитав я.
- Я хочу, щоб ти не просто дивився на нього — я хочу, щоб ти зробив щось особливе з тим листям, — сказав він. — Пам'ятай, у своїх снах, коли зуміеш утримати образ якогось предмета, ти насправді втримуєш положення своєї точки збирання. А зараз дивися на те листя, як уві сні, тільки

з тією легкою, та все ж найзмістовнішою різницею, що триматимеш увагу сновидіння на листі мескітого дерева в усвідомленні повсякденного світу.

Через мою нервозність було майже неможливо стежити за напрямком його думки. Він терпляче пояснив, що споглядання листя спричинить незначне зміщення мої точки збирання. Потім, пробудивши спогляданням окремих листків мою увагу сновидіння, я зафіксую те незначне зміщення, а моя цілісність змусить мене сприймати на рівні другої уваги. Він з усмішкою додав, що процес настільки простий, що аж смішно.

Дон Хуан мав рацію. Усе, що мені знадобилося, це зосередити свій зір на листі, утримати його — і в одну мить мене затягло у відчуття коловороту, надзвичайно схожого на коловороти в моїх снах. Кроня мескітого дерева перетворилася на всесвіт сенсорних даних. Наче це листя діяло не лише на мій зір, а поглинуло мене цілком: якщо я торкався листя, я дійсно відчував його. Так само я міг відчути його на смак. Замість бути суто візуальною, як у звичайних снах, моя увага сновидіння залучила всі органи чуття.

Те, що починалося як споглядання крони мескітого дерева, обернулося на сон. Я вірив, що був на уявному дереві, як бував на деревах у незліченних снах. І, звісно, на цьому уявному дереві я поводився так, як навчився поводитись у своїх снах: переходив від предмета до предмета за потягом виру, що утворювався в будь-якій частині дерева, де я зосереджував свою мультисенсорну увагу сновидіння. Вир утворювався не лише від споглядання, а також від дотику до чого-небудь будь-якою частиною моого тіла.

У розпал цього видіння або сну мене наздогнали раціональні сумніви. Я почав питати себе, чи справді видерся на дерево в запамороченні й справді обіймаю листя, тонучи в кроні й не знаючи, що роблю. Чи, може, я заснув,

припустимо, загіпнотизований трепетом листя на вітру, і мені це сниться. Але, як і вві сні, я не мав достатньо енергії, щоб розмірковувати надто довго. Мої думки швидко спливали. Вони тривали лише мить — потім сила безпосередніх відчуттів повністю витіснила їх.

Раптовий рух навколо мене струснув усе й буквально змусив мене виринути з листя, наче вирвавши з магнетичної тяги дерева. І тоді, з підвищення, мені відкрився безмежний обрій. Темні гори й зелена рослинність обступали мене. Ще один наплив енергії змусив мене затремтіти до кісток, а потім я опинився десь-інде. Скрізь височіли величезні дерева. Вони були більші за дагласівські ялиці в Орегоні й штаті Вашингтон. Ніколи я не бачив подібного лісу. Краєвид настільки контрастував з сухістю пустелі Сонора, що не залишалося сумніву: мені це сниться.

Я тримався за це надзвичайне видіння, боячись відпустити його, знаючи, що, звісно, це сон і він зникне, тільки-но в мене скінчиться увага сновидіння. Але картини тривали, навіть коли я гадав, що вже мав би вичерпати увагу сновидіння. А тоді на думку мені спала жахлива здогадка: що, як це ані сон, ані повсякденний світ?

Переляканий, як може перелякатись тварина, я заново склався в листя, з якого виринув. Інерція моого зворотного ходу продовжувала тягти мене крізь крону дерева й жорсткі гілки. Вона відтягнула мене від дерева, і не минуло й секунди, як я вже стояв біля дона Хуана під дверима його будинку в пустелі Сонора.

Я миттєво усвідомив, що знов увійшов до стану, в якому здатен був зв'язно міркувати, але не здатен був говорити. Дон Хуан сказав мені не хвилюватися. Сказав, що наша здатність говорити є надзвичайно нетривкою й џапади німоти — звичайна річ серед магів, котрі ризикують вийти за межі буденного сприйняття.

Нутром я відчував, що дон Хуан зглянувся наді мною й вирішив підбадьорити мене словом. Але голос посланця снів, який я ясно чув у цю мить, сказав, що за кілька годин і після деякого спочинку я почуватимусь цілком добре.

Прокинувшись, я дав дону Хуану на його прохання повний опис того, що бачив і робив. Він застеріг мене, що для розуміння пережитого мною неможливо покладатися на мою раціональність — не тому, що моя раціональність якась неповноцінна, а тому, що феномен, який щойно відбувся, виходить за межі розуму.

Я, звісно, заперечив, що ніщо не може бути за межами розуму — може бути неясність, але рано чи пізно розум неодмінно знайде спосіб пролити світло на що завгодно. І я справді в це вірив.

Дон Хуан з неймовірним терпінням зауважив, що розум — лише побічний продукт звичайного розташування точки збирання; отже, знати, що відбувається, бути при здоровому глузду, твердо стояти на землі — що є джерелом величезних гордощів для нас і сприймається як природний наслідок того, чого ми варті — це лише наслідки фіксації точки збирання на її звичному місці. Що більш нерухомою і статичною вона є, то більше наша впевненість у собі, більше відчуття, що ми знаємо світ і здатні прогнозувати.

Він додав, що сновидіння дарують нам плинність вхождення до інших світів, знищуючи відчуття, що ми знаємо цей світ. Він назавв сновидіння подорожжю до незагнаних вимірів, подорожжю, що, змусивши нас сприймати все, що в змозі сприйняти людина, змушує точку збирання стрибнути за межі людської стихії й збегнути незагненне.

— Ось ми знову торкаємося найважливішої теми у світі магів, — продовжував він, — положення точки збирання. Прокляття прадавніх магів, та й у людства колючка в боці.

— Чому ви так кажете, доне Хуане?

— Тому що всі вони, людство загалом і маги зокрема стали жертвою положення точки збирання: людство — бо, не знаючи про існування цієї точки, ми змушені сприймати побічний продукт її звичного розташування як щось кінцеве і беззаперечне. А прадавні маги — бо, хоч і знали все про точку збирання, впіймалися на те, як легко нею маніпулювати.

— Ти маєш уникати потрапляння до таких пасток, — продовжував він. — Буде справді гайдко, якщо ти, «повернувшись» до людей, зробиш вигляд, що ніби нічого не знаєш про існування точки збирання. Але ще більшим лукавством було б піти шляхом прадавніх магів і цинічно маніпулювати точкою збирання задля вигоди.

— Я досі не розумію. Як усе це пов'язано з тим, що я пережив учора?

— Учора ти був в іншому світі. Але якщо спитаєш мене, де той світ, і я скажу тобі, що він у певній позиції точки збирання, моя відповідь не матиме для тебе жодного сенсу.

Дон Хуан заявив, що я маю два варіанти. Один — керуватися людськими доводами й постати перед проблемою: мій досвід казатиме мені, що інші світи існують, а розум стверджуватиме, що таких світів немає й бути не може. Інший вибір — керуватися доводами прадавніх магів, у разі чого я автоматично прийму існування інших світів, і сама лише жадоба змусить мою точку збирання триматись положення, яке породило ці світи. Наслідком стане проблема іншого гатунку — бути змушеним фізично переселитись у примарні світи, ідучи за сподіваннями влади й зиску.

Я був надто ошелешений, щоб зрозуміти його доводи, але потім збагнув, що й не мушу їх розуміти, адже повністю з ним згоден — попри те, що не маю повної картини, з чим саме погоджується. Згода з ним радше була відчуттям, що

прийшло здалека — давнішньою впевненістю, яку я втратив і яка зараз потроху верталася до мене.

Повернення до моїх занять сновидіннями усунуло цей неспокій, але створило нові. Наприклад, після того, як я місяцями щодня вислуховував посланця снів, його голос уже не викликав у мене ані роздратування, ані подиву. Він став для мене чимось зрозумілим. І я накоїв стільки помилок під впливом сказаного ним, що майже зрозумів небажання дона Хуана сприймати його серйозно. Психоаналітик неабияк розважився б, інтерпретуючи посланця згідно з усіма можливими перmutаціями моєї внутріособистісної динаміки.

Дон Хуан твердо продовжував вважати його безособовою, але постійною силою зі сфери неорганічних істот, мовляв, кожен сновидець відчуває її на собі в більш-менш одинаковий спосіб. І якщо ми обираємо сприймати його слова як пораду, то ми невиліковно дурні.

Я був явно серед таких. Жодним чином я не міг лишатися байдужим під час прямого контакту з таким надзвичайним явищем, як голос, що чітко і стисло трьома мовами розповідає мені потаємні речі про все та всіх, на кому я зосерджую увагу. Єдиним його недоліком, який не мав для мене жодного наслідку, була відсутність синхронності між нами. Зазвичай посланець повідомляв мені про людей чи явища, коли я вже начисто забував, що вони мене цікавили.

Я спитав дона Хуана про цю дивину, і він сказав, що це пов'язано з незрушністю моєї точки збирання. Він пояснив, що мене виховали дорослі поважного віку й прищепили мені погляди старих людей; отож я був небезпечно праведним. Його наполягання, щоб я приймав зілля з галюциногенних рослин, казав він, — то лише спроба струснути точку збирання й дозволити їй мінімальний запас плинності.

— Якщо ти не розвинеш цей запас, — продовжував він, — ти станеш або ще більшим праведником, або магом-істериком. Я зацікавлений розповісти тобі про прадавніх магів не для того, щоб заплямувати їх, а щоб протиставити їх тобі. Рано чи пізно твоя точка збирання стане більш плинною, але не настільки, щоб зрівноважити легкість, з якою ти можеш перетворитися на праведника або істерика, як вони.

— Як мені всього цього уникнути, доне Хуане?

— Є лише один спосіб. Маги називають його ширим розумінням. Я називаю це романом зі знанням. Це той стимул, яким послуговуються маги, щоб знати, виявляти, дивуватися.

Дон Хуан змінив тему й продовжив пояснювати фіксацію точки збирання. Він казав, що, побачивши дитячі точки збирання, які постійно тріпочуть, ніби зрушені коливаннями, і легко змінюють положення, прадавні маги зробили висновок, що звичайне розташування точки збирання є не вродженим, а прищепленим. Побачивши також, що лише в дорослих точка збирання зафіксована на одному місці, вони припустили, що певне положення цієї точки виховує певний спосіб сприйняття. Під час застосування цей певний спосіб сприйняття перетворюється на систему інтерпретації сенсорних даних.

Дон Хуан зауважив, що, оскільки ми втягнуті в цю систему тим, що народилися в ній, від самого моменту народження ми наполегливо прагнемо налаштувати своє сприйняття згідно з вимогами цієї системи — системи, що керує нами все життя. Як наслідок, прадавні маги безумовно мали рацію, вірячи, що саме акт заперечення цього та перехід до безпосереднього сприйняття енергії й перетворює людину на мага.

Дон Хуан висловлював подив від того, що називав найбільшим досягненням нашого людського виховання —

замикати точку збирання в її типовій позиції. Бо коли вона нерухомо застигає в ньому, наше сприйняття можна тренувати й керувати інтерпретацією сприйнятого. Інакше кажучи, тоді нас можна змусити більше сприймати на умовах нашої системи, ніж наших відчуттів. Він запевнив мене, що людське сприйняття універсально однорідне, адже точки збирання всього роду людського зафіксовані в тому самому положенні.

Далі він розповів, що маги доводять усе це собі, коли бачать, що в момент зміщення точки збирання за певний поріг, за яким починають сприйматися нові енергетичні волокна всесвіту, сприйняте не має жодного сенсу. Безпосередня причина в тому, що нові сенсорні дані роблять нашу систему непрацездатною — її більше не можна використовувати для інтерпретації сприйнятого.

— Сприйняття без нашої системи є, звісно, хаотичним, — продовжив дон Хуан. — Та, як не дивно, коли ми гадаємо, що цілковито втратили орієнтири, наша стара система пришвидшується — вона приходить на допомогу й перетворює наше нове нерозбірливе сприйняття на глибоко зрозумілий новий світ. Зовсім як сталося з тобою, коли ти дивився на листя того мескітового дерева.

— Що саме зі мною сталося, доне Хуане?

— Твоє сприйняття деякий час було хаотичним: усе надходило до тебе одразу, і твоя система інтерпретації світу не діяла. Потім хаос розсіявся, і ти опинився перед лицем нового світу.

— Ми знову повернулися, доне Хуане, туди ж, де й були. Чи існує цей світ, чи це просто породження моєї уяви?

— Ми, безумовно, повернулися, і відповідь досі та сама. Він існує в певній позиції твоєї точки збирання на той момент. Щоб сприймати його, тобі потрібна була цілісність, тобто треба було утримувати точку збирання зафіксованою

в одному положенні, що ти й зробив. Як наслідок, ти повністю сприймав новий світ упродовж деякого часу.

— Але чи сприймали б той самий світ інші?

— Якби мали однорідність і цілісність, то так. Однорідність — щоб синхронно тримати те саме положення точки збирання. Прадавні маги називали весь акт набуття однорідності й цілісності за межами світу сприйняттям переслідування.

— Як я вже казав, — продовжував він, — мистецтво переслідування пов’язане з фіксацією точки збирання. Прадавні маги виявили на практиці, що за всієї важливості зміщення точки збирання ще важливіше лишити її зафіксованою в новій позиції, де б ця нова позиція не була.

Він пояснив, що, якщо точка збирання не займе статичного положення, ми ніяк не зможемо сприймати цілісно. Тоді ми бачили б калейдоскоп розрізнених зображень. З цієї причини прадавні маги докладали так само багато зусиль до сновидінь, як і до переслідування. Одне мистецтво не може існувати без іншого, особливо в таких видах діяльності, до яких були залучені прадавні маги.

— Що це були за види діяльності, доне Хуане?

— Прадавні маги називали їх тонкощами другої уваги або ж грандіозною пригодою в невідомому.

Дон Хуан сказав, що ці види діяльності коріняться в зміщенні точки збирання. Прадавні маги не лише навчилися зміщувати свої точки збирання в тисячі позицій на поверхні чи всередині своїх енергетичних мас — вони також навчилися фіксувати свої точки збирання в тих позиціях, отже зберігати свою цілісність безкінечно.

— Яка від цього користь, доне Хуане?

— Ми не можемо говорити про користь. Ми можемо говорити лише про кінцеві результати.

Він пояснив, що цілісність прадавніх магів була такою, що дозволяла їм стати сенсорно й фізично всім, що диктує певна позиція точки збирання. Вони могли перетворюватись на будь-що, задля чого володіли особливим інвентарем. Інвентар, за його словами, це всі деталі сприйняття, залучені до перетворення, наприклад, на ягуара, птаха, комаху тощо.

— Мені дуже важко повірити, що таке перетворення можливе, — зізнався я.

— Воно можливе, — запевнив мене він. — Не так для нас з тобою, як для них. Для них це були дрібниці.

Він розповів, що прадавні маги володіли надзвичайною плинністю. Потрібен був лише найменший зсув точки збирання, найлегший чуттєвий натяк з їхніх сновидінь — і вони здатні були миттєво піти за своїм сприйняттям, змінити власну цілісність відповідно до нового стану усвідомлення й стати твариною, іншою людиною, птахом — будь-чим.

— Але хіба не це роблять психічно хворі люди? Створюють власну реальність у міру своєї хвороби, — сказав я.

— Ні, це не те саме. Безумні люди уявляють власну реальність, бо взагалі не мають заздалегідь продуманої мети. Безумні люди привносять хаос до хаосу. Маги, навпаки, привносять до хаосу лад. Їхня попередня трансцендентна мета — звільнити власне сприйняття. Маги не створюють світу, який сприймають — вони сприймають безпосередньо енергію, а вже потім виявляють, що сприймають невідомий новий світ, здатний цілком поглинути їх, адже він справжній, як і все, що нам відомо як справжнє.

Потім дон Хуан розповів мені нову версію того, що зі мною сталося, коли я дивився на мескітове дерево. Він сказав, що я почав сприймати енергію дерева. Проте на суб'єктивному рівні я вірив, що сплю, оскільки застосував до сприйняття енергії техніки зі сновидінь. Він стверджував,

що використання цих технік у світі повсякденного життя — один з найефективніших прийомів магів минулого. Це петретворює безпосереднє сприйняття енергії з зовсім хаотичного на подобу сну, аж доки щось змінить сприйняття і маг опиниться перед лицем нового світу — що, власне, зі мною й сталося.

Я поділився з ним власною думкою, яку ледь наважувався собі дозволити — що бачений мною краєвид не був ані сном, ані нашим повсякденним світом.

— Не був, — погодився він. — Я раз за разом кажу це тобі, а ти вважаєш, що я просто повторююся. Я знаю, як важко розуму дозволити безумним можливостям справдитися. Але нові світи існують! Вони огорнуті один навколо одного, як шари цибулі. Світ, в якому існуємо ми — не більш як один з тих шарів.

— Хочете сказати, доне Хуане, що мета ваших уроків — підготувати мене до входження до цих світів?

— Ні. Я не це маю на увазі. Ми входимо до цих світів лише в порядку тренування. Ті подорожі — передвісники того, що роблять сучасні маги. Ми так само займаємося сновидіннями, як і маги минулого, але в якусь мить звертаємо на новий шлях. Прадавні маги віддавали перевагу зсувам точки збирання, тож завжди лишалися на більш-менш відомій, передбачуваній території. Ми віддаємо перевагу перенесенню точки збирання. Прадавні маги шукали людського невідомого. Ми ж шукаємо нелюдського невідомого.

— І я до нього ще не дістався, так?

— Так. Ти лише починаєш. На початку кожен мусить іти стопами магів минулого. Зрештою, це вони винайшли мистецтво сновидіння.

— То в який момент я почну вивчати напрямок сновидінь новітніх магів?

— Тобі ще треба подолати великий шлях. Можливо, роки попереду. До того ж у твоєму випадку я мушу бути надзвичайно обережним. Вдачею ти явно споріднений з магами минулого. Я вже казав це тобі раніше, але ти завжди примудряєшся уникати моїх перевірок. Часом я навіть думаю, що якась чужорідна енергія радить тобі, але потім відкидаю цю думку. Ти не підступна людина.

— Про що ви кажете, доне Хуане?

— Ти нерозважливо вчинив дві речі, які мене лякають до смерті. Першого ж разу ввійшли ти перемістив своє енергетичне тіло за межі цього світу. І розгулював там! А потім перенісся зі своїм енергетичним тілом в інше місце за межами цього світу, тільки відокремившись від усвідомлення повсякденних справ.

— Чому це вас непокоїть, доне Хуане?

— Сновидіння даються тобі надто легко. І це прокляття, якщо за цим не стежити. Це веде до людського невідомого. Як я вже казав тобі, сучасні маги прагнуть нелюдського невідомого.

— Яким може бути нелюдське невідоме?

— Свобода від того, щоб бути людиною. Неймовірні світи, які лежать за межами людської стихії, та все одно доступні для нашого сприйняття. Ось де сучасні маги ступають на інший шлях. Їхня схильність — це те, що лежить за людською сферою. А за цією сферою — всеохопні світи, а не лише царство птахів, тварин чи людей, навіть якщо це невідомі нам люди. Я кажу про світи, як той, в якому ми живемо — загальні світи з незліченними царствами.

— Де ті світи, доне Хуане? В інших позиціях точки збирання?

— Саме так. У різних позиціях точки збирання, але тих, куди маги потрапляють шляхом перенесення точки збирання, а не зсуву. Входження до цих світів — такий тип сновидінь

практикують лише маги сьогодення. Прадавні маги трималися осторонь від цього, адже це вимагає величезної неупередженості й ніякої пихи. Ціна, яку вони не могли дозволити собі сплатити. Для сьогоднішніх магів, які практикують сновидіння, це свобода сприймати світи за межами уяви.

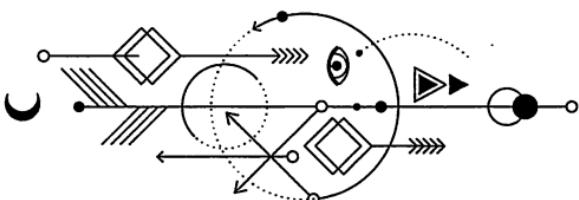
— Але який сенс усе це сприймати?

— Ти вже питав мене сьогодні про це. Ти говориш, як справдешній торгаш. «Який ризик? — питаєш ти. — Який відсоток принесе мені ця інвестиція? Чи мені від цього покращає?» На це неможливо відповісти. Розум торговця рахує прибутки. Але свобода не може бути інвестицією. Свобода — це пригода без кінця, в якій ми ризикуємо життям і набагато більшим заради кількох моментів чогось непідвладного словам, непідвладного думкам і почуттям.

— Я питав про це не в такому дусі, доне Хуане. Я лише хочу знати, що може бути рушійною силою, аби це зробив такий затяжий ледар, як я?

— Шукати свободи — єдина рушійна сила, яку я знаю. Свобода поринути в безкраї простори. Свобода розчиниться, злетіти, бути наче свічкове полум'я, яке навіть супроти світла мільярдів зірок зостається незмінним, бо ніколи не претендувало бути більшим, ніж лише просто свічкою.

СВІТ НЕОРГАНІЧНИХ ІСТОТ

Навчившись чекати, доки дон Хуан сам почне коментувати сновидіння, я лише в разі необхідності звертався до нього за порадою. Зазвичай, однак, він не лише з явною неохотою торкався цієї теми, але й був чомусь незадоволений мною. Наскільки я міг судити, підтвердженням його несхвалення було те, що під час кожної розмови про мою діяльність уві сні він завжди зводив до мінімуму значення всього, що я досягнув.

Для мене на той час активне існування неорганічних істот стало найважливішим аспектом моїх занять сновидіннями. Після зустрічей з ними вві сні, а особливо після бою в пустелі біля хати дона Хуана я мав би з більшою готовністю сприймати їхнє існування як щось серйозне. Однак усі ці події мали на мене цілком протилежний вплив. Я став непохитним і вперто відкидав саму можливість, що вони існують.

Потім я передумав і вирішив провести щодо них об'єктивне дослідження. Метод цього дослідження вимагав, аби я спочатку склав звіт про все, що сталося під час моїх сеансів сновидінь, а потім скористався цим звітом як матрицею, щоб виявити, чи доведуть мої сновидіння, чи спростують якусь інформацію про неорганічних істот. Я дійсно написав сотні сторінок педантичних, але беззмістових подробиць, коли мав би ясно бачити, що докази їхнього існування були зібрані майже одразу на початку моого дослідження.

Знадобилося, однак, кілька сеансів, аби виявити, що нібіто звичайна рекомендація дона Хуана — не квапитися з судженням і дозволити неорганічним істотам самим прийти до мене — це, власне, саме та процедура, за допомогою якої маги минулого приманювали їх. Давши мені з'ясувати це самому, дон Хуан просто провадив свою магічну науку. Раз у раз він знову зауважував, що дуже важко змусити власне «я» здати позиції, окрім як через практику. Однією з найсильніших ліній захисту нашого «я» дійсно є раціональність, і це не лише найтривкіший захист, коли йдеться про магічні дії й пояснення, але також найбільш загрожений. Дон Хуан вважав, що існування неорганічних істот — головний супротивник нашої раціональності.

У своїх заняттях сновидіннями я тримався усталеного курсу, яким непохитно слідував щодня. Спочатку ставив на меті роздивлятись уві сні кожен можливий предмет, потім — змінювати сни. Можу широко сказати, що від сну до сну переглянув цілі всесвіти подробиць. Зрозуміло, що в якийсь момент моя увага сновидіння починала слабшати, і мої сеанси сновидінь кінчалися тим, що я або засинав і бачив звичайні сни, в яких не мав жодної уваги сновидіння, або прокидався й не міг заснути взагалі.

Час від часу, однак, як і описував дон Хуан, потік чужорідної енергії — розвідник, як називав він його — проникав у мої сни. Те, що я був заздалегідь попереджений, допомогло мені налаштувати увагу сновидіння й бути насторожі. Вперше, коли я зауважив чужорідну енергію, мені снилися закупи в універмазі. Я ходив від прилавка до прилавка, шукаючи антикваріат. Нарешті знайшов один предмет. Недоречність пошуку антикваріату в універмазі була настільки очевидною, що я всміхнувся, та оскільки один предмет таки знайшовся, я забув про цю недоречність. То було руків'я патериці. Продавець сказав мені, що воно зроблене з іри-

дію, назвавши його однією з найтвердіших речовин у світі. Це був різьблений шматок голови й плечей мавпи. Мені він здався нефритовим. Продавець образився, коли я натякнув, що це може бути нефрит, і, щоб довести своє, з усієї сили жбурнув предмет об цементну підлогу. Той не розбився, а відскочив, як м'яч, а тоді відлетів геть, обертаючись, ніби фрісбі. Я подивився йому вслід. Він зник десь за деревами. Я побіг шукати його та знайшов застяглим у землі. Він обернувся на надзвичайно гарну, глибоко-зеленого й чорного кольорів, повної довжини патерицю.

Я дуже захотів її. Я схопив її й спробував витягти з землі, перш ніж з'явиться хтось іще. Та як би сильно не намагався, не міг зрушити її з місця. Я боявся, що зламаю її, якщо спробую вивільнити, хитаючи взад-вперед. Тож заходився рити землю навколо неї голими руками. Доки я продовжував рити, патериця танула, і зрештою на її місці лишилася сама калюжа зеленої води. Я приголомшено дивився на воду — раптом здалося, що та вибухнула. Обернулася білою бульбашкою, а потім зникла. Далі мій сон тривав в інших картинах і подробицях, які нічим не вирізнялися, хіба що були кришталево ясними.

Коли я розповів про цей сон дону Хуану, він сказав:

— Ти виокремив розвідника. Розвідників більше, коли наші сни посередні, звичайні. У снах сновидців розвідники на диво відсутні. Коли ж вони з'являються, їх можна розрізнити за химерністю й невідповідністю, яка їх оточує.

— Якого типу невідповідністю, доне Хуане?

— Їхня присутність не має жодного сенсу.

— Мало що має сенс уві сни.

— Лише в пересічних снах усе безглазде. Я сказав би, це тому, що до них проникає більше розвідників, адже пересічні люди зазнають сильнішої навали з боку невідомого.

— Ви знаєте, чому так, доне Хуане?

— На мою думку, тут відбувається баланс сил. Пересічні люди мають колосально мішні бар'єри для захисту себе від цих навал. Такі бар'єри, як турбота про самих себе. Що сильніший бар'єр, то сильніша атака. Сновидці ж, навпаки, мають менше бар'єрів і менше розвідників у своїх снах. Здається, наче у снах сновидців безглузді речі зникають, можливо, для того, щоб сновидці напевне помітили присутність розвідників.

Дон Хуан порадив мені звернути найпильнішу увагу й пригадати кожну можливу деталь з побаченого сну. Він навіть змусив мене повторити те, що я йому розповів.

— Ви мене спантеличуєте, — сказав я. — То нічого не хочете чути про мої сни, то раптом хочете. Чи є якийсь лад у ваших відмовах і згодах?

— Повір, лад у всьому цьому є, — сказав він. — Імовірно, колись ти так само говоритимеш з іншим сновидцем. Деякі речі мають ключове значення, тому що пов'язані з духом. Інші цілковито неважливі з тієї причини, що пов'язані з нашою поблажливою особистістю. Перший розвідник, якого ти виокремлюєш, завжди буде присутнім у тій чи іншій формі, навіть іридієвій. До речі, що таке іридій?

— Я дійсно не знаю, — щиро сердно зізнався я.

— Отож-бо! А що ти скажеш, якщо він дійсно виявиться однією з найміцніших речовин у світі?

Очі дона Хуана блищають від захвату, доки я нервово сміявся з такої абсурдної можливості, яка згодом виявилася правдою.

Відтоді я почав помічати присутність невідповідних елементів у моїх снах. Прийнявши класифікацію чужорідної енергії ввісні від дона Хуана, я цілковито погодився з ним, що недоречності — чужорідні інтервенти в моїх снах. Щойно я виокремлював їх, моя увага сновидіння зосереджувалася на них з такою силою, якої не траплялося за жодних інших обставин.

Я зауважив іще дещо: щоразу, як чужорідна енергія вторгалася в мої сни, моя увага сновидіння мусила напружено працювати, аби перетворити її на відомий об'єкт. Слабким місцем моєї уваги сновидіння була нездатність повністю здійснити таке перетворення — кінцевим результатом була сплюндована річ майже незнайома мені. Потім чужорідна енергія досить легко розсіювалася — сплюндована річ зникала, обернувшись на згусток світла, який швидко всотували інші навколошні елементи моїх снів.

Коли я попросив дона Хуана прокоментувати те, що зі мною відбувалося, він сказав:

— Наразі у твоїх снах розвідники — це шпигуни, підіслані неорганічними істотами. Вони дуже спритні в тому сенсі, що надовго не затримуються.

— Чому ви називаєте їх шпигунами, доне Хуане?

— Вони приходять у пошуку потенційного усвідомлення. Вони мають свідомість і мету, хоч нашим розумом цього не збагнути — мабуть, їх можна порівняти зі свідомістю й метою дерев. Внутрішній темп дерев і неорганічних істот незбагнений для нас, тому що безмежно повільніший за наш.

— Що змушує вас так казати, доне Хуане?

— І дерева, і неорганічні істоти живуть довше за нас. Вони створені лишатися на місці. Вони нерухомі, і все ж змушують рухатися все навколо себе.

— Хочете сказати, доне Хуане, що неорганічні істоти статичні, як дерева?

— Звісно. Те, що ти бачиш уві сні як яскраві й темні палиці, — це їхні проекції. Те, що ти чуеш як голос посланця снів, — так само їхня проекція. І те саме — їхні розвідники.

З якоїсь незбагненої причини я був приголомшений цими твердженнями. Раптом мене переповнило хвилювання. Я спитав дона Хуана, чи дерева теж мають такі проекції.

— Мають, — сказав він. — Їхні проекції, однак, ще менш приязні до нас, ніж проекції неорганічних істот. Сновидці ніколи їх не шукають, хіба що в стані глибокого порозуміння з деревами, а цього стану дуже важко досягти. Ми не маємо друзів на цій землі, ти ж знаєш, — він усміхнувся й продовжив. — І не таємниця, чому.

— Може, для вас і не таємниця, доне Хуане, але для мене точно так.

— Ми руйнівники. Ми налаштували проти себе все живе на цій землі. Ось чому ми не маємо друзів.

Мені стало настільки моторошно, що захотілося взагалі припинити розмову. Але нав'язливий поклик змусив мене повернутися до теми неорганічних істот.

— Що, на вашу думку, я маю робити, щоб слідувати за розвідниками? — спитав я.

— З якого дива ти хочеш за ними слідувати?

— Я проводжу об'єктивне дослідження щодо неорганічних істот.

— Ти мене розігруєш, так? Я гадав, ти твердо стоїш на своїй позиції, що неорганічних істот не існує.

Його глузливий тон і тріскучий сміх виказали мені його думки й відчуття з приводу моого об'єктивного дослідження.

— Я передумав, доне Хуане. Тепер я хочу дослідити всі можливості.

— Пам'ятай, сфера неорганічних істот була цариною прадавніх магів. Щоб потрапити туди, вони завзято зосереджували власну увагу сновидіння на предметах зі своїх снів. У такий спосіб їм вдавалося виокремити розвідників. А коли вони тримали розвідників у фокусі, то озвучували свій намір піти за ними. Щойно виголосивши цей намір, прадавні маги рушали слідом, підхоплені чужорідною енергією.

— Так просто, доне Хуане?

-

Він не відповів. Лише розсміявся з мене, наче провокуючи мене зробити так само.

Удома я намагався віднайти справжнє значення слів дона Хуана. Я всією душою не допускав думки, що він міг описати дійсну процедуру. Одного дня, коли в мене вичерпалися ідеї й терпіння, я зняв оборону. Уві сні, який я тоді побачив, мене спантеличила риба, що раптом вистрибнула зі ставка, коли я проходив повз. Риба корчилася біля моїх ніг, а потім злетіла кольоровим птахом і всілася на гілці, досі будучи рибою. Сцена була настільки чудернацькою, що моя увага сновидіння мобілізувалася. Я одразу збагнув, що це розвідник. Секундою пізніше, коли риба-птах перетворилася на цятку світла, я вигукнув свій намір піти за нею і, зовсім як казав дон Хуан, рушив прямісінько до іншого світу.

Я пролетів крізь удавано темний тунель, мов невагома летюча комаха. Відчуття тунелю різко скінчилося. Було точнісінько так, наче мене виплюнуло з труби й за інерцією гепнуло об велетенську фізичну масу — я майже торкнувся її. Кінця їй видно не було, в який би бік я не дивився. Уся ситуація так сильно нагадувала науково-фантастичне кіно, що я був цілком упевнений: образ цієї маси вигадав я сам, як вигадують сни. А чом би й ні? На думку спадало, що зрештою я спав і бачив сон.

Я взявся переглядати подробиці моого сну. Те, на що я дивився, дуже нагадувало велетенську губку. Воно було шпаристим і порожнистим. Я не відчував його структури, але вигляд воно мало грубий і жилкуватий і було темно-коричнюватого кольору. Потім я відчув миттєвий укол сумніву, чи ця мовчазна маса є лише сном. Те, що я бачив перед собою, не змінювало форми. І не рухалося. Доки я зосереджено дивився на нього, у мене остаточно склалося враження чогось справжнього, але статичного — воно було в чомусь укорінене й мало настільки сильну привабливість,

що я не в змозі був відвести увагу сновидіння, аби роздивитися щось інше, включно з самим собою. Якась дивна сила, з якою я ніколи раніше не стикався вві сні, прикувала мене до місця.

Потім я чітко відчув, як маса відпустила мою увагу сновидіння. Усією свідомістю я зосередився на розвіднику, який доправив мене сюди. Він був схожий на світляка в темряві, який ширяв над моєю головою. У своєму світі він був згустком чистої енергії — видно було, як вона шкварчить. Здавалося, він усвідомлює мою присутність. Раптом він ринувся на мене й чи то потягнув, чи то підштовхнув мене. Я не відчув його дотику, і все ж знов, що він мене торкається. Відчуття було приголомшливим і новим — наче частина мене, що була не тут, наелектризувалася від цього дотику — хвилі енергії пронизували її одна за одною.

Від тієї миті все в моїх снах стало набагато більш реалістичним. Дуже складно було й далі триматися думки, що я сплю та бачу сон. До цієї складності я мусив додати впевненість, що своїм дотиком розвідник установив енергетичний зв'язок зі мною. Я знов, чого він хоче від мене, тільки-но він чи то шарпнув, чи то штурхнув мене.

Першим кроком він штовхнув мене крізь велетенську печеру чи отвір у фізичній масі, яку я бачив перед собою. Щойно опинившись у цій масі, я усвідомив, що всередині вона так само однорідно шпариста, як і зовні, але значно м'якіша на вигляд, наче грубість її була відшліфована. Те, що було переді мною, являло собою структуру, на вигляд чимось подібну до розширеної схеми вулика. Тут були безмежні геометричної форми тунелі, що розходилися в усіх напрямках. Деякі прямували нагору чи вниз або ліворуч чи праворуч від мене — вони буди під кутом один до одного, або ж підіймалися чи опускалися під крутим чи м'яким нахилом.

Світло було дуже тьмяне, і все ж усе було ідеально видно. Тунелі здавалися живими й свідомими, вони шкварчали. Я приголомшено дивився на них і був ошелешений усвідомленням того, що бачу. Це були енергопроводи. І щойно я це усвідомив, голос посланця снів проревів у моїх вухах так гучно, що я не зрозумів, що він каже.

— Тихіше, — крикнув я з незвичною нетерплячістю й збагнув, що коли говорю, то блокую собі вигляд тунелів і входжу до вакууму, де можу тільки чути.

Посланець збавив тон і сказав:

— Ти всередині неорганічної істоти. Обери тунель і можеш навіть жити в ньому.

Голос змовкнув на мить, а тоді додав:

— Тобто якщо ти цього хочеш.

Я не міг зібратися з силами, аби щось сказати. Боявся, що будь-яка моя заява може бути потрактована протилежно до того, що я мав на увазі.

— На тебе чекають безмежні переваги, — продовжував голос посланця. — Ти можеш жити в стількох тунелях, у скількох захочеш. І кожен з них навчить тебе чогось іншого. Так жили маги прадавніх часів і навчалися дивовижних речей.

Без жодного відчуття я усвідомив, що розвідник штовхає мене в спину. Виявляється, він хотів, щоб я рухався вперед. Я обрав тунель одразу праворуч від себе. Щойно я там опинився, як щось дало мені знати, що я не йду тунелем — я ширяю ним, лечу. Я був згустком енергії, нічим не відрізняючись від розвідника.

Голос посланця знов залунав у моїх вухах.

— Так, ти лише згусток енергії, — сказав він. Його надмірне звучання принесло мені неабияке полегшення. — І ти пливеш усередині неорганічної істоти, — продовжував він. — Розвідник хоче, щоб у цьому світі ти пересувався в такий спосіб. Коли він торкнувся тебе, це змінило тебе

назавжди. Тепер ти практично один з нас. Якщо хочеш залишитися тут, просто вислови свій намір вголос.

Посланець припинив розмову, і переді мною знову пропустив жолоб. Та коли він заговорив далі, щось вирівнялося: я не втратив з-перед очей того світу, та все одно чув голос посланця.

— Все, що знали прадавні маги про сновидіння, вони вивчили, перебуваючи тут, серед нас, — сказав він.

Я хотів був спитати, чи вони вивчили все, що знали, просто живучи всередині цих тунелів, але не встиг я вимовити своє питання, як посланець уже відповів на нього:

— Так, вони навчилися всього, просто живучи всередині неорганічних істот, — сказав він. — Щоб жити в них, усе, що мали зробити маги минулого — це заявити, що вони цього хочуть, зовсім як тобі, щоб дістатися сюди, досить було заявити про свій намір голосно та чітко.

Розвідник штовхнув мене, даючи сигнал продовжувати рух. Я вагався, але сила поштовху була такої сили, що я кулею пролетів крізь нескінченний жолоб. Нарешті я зупинився, тому що зупинився розвідник. На мить ми зависли в повітрі, потім впали у вертикальний тунель. Я не відчув різкої зміни напрямку. Якщо вірити моєму сприйняттю, я досі рухався начебто паралельно землі.

Ми багаторазово змінювали напрямок з тим самим ефектом для моого сприйняття. Я почав формулювати думку про свою нездатність відчувати рухаюся я вгору чи вниз, коли почув голос посланця.

— Гадаю, тобі стане набагато зручніше, якщо повзти, а не летіти, — сказав він. — Можеш також рухатися, як павук чи як муха, прямо вгору чи вниз або ж шкереберть.

Я миттєво заспокоївся. Наче я був пухнастим і раптом набув трохи ваги, яка приземлила мене. Я не відчував стінок тунелю, але посланець мав рацію: повзти було зручніше.

— У цьому місці ти не мусиш бути прикутим до землі гравітацією, — казав він. Звісно, я був здатен усвідомити це й сам. — І дихати тобі не треба, — продовжував голос. — І, суто для зручності, ти можеш зберегти свій зір і бачити, як бачиш у своєму світі.

Здавалося, посланець вирішує, чи треба щось додати. Він чхнув, зовсім як людина, коли прочищає горло, і сказав:

— Зір ніколи не страждає; отож сновидець завжди говорить про свої сні у тій формі, у якій бачить.

Розвідник підштовхнув мене в тунель праворуч від мене. Він був дещо темніший за інші. На якомусь абсурдному рівні він здався мені більш затишним за решту, більш дружнім чи навіть знайомим. На думку спало, що я — як цей тунель, або ж цей тунель як я.

— Ви двоє зустрічалися раніше, — промовив голос посланця.

— Перепрошую, — відгукнувся я. Я зрозумів, що він сказав, але це твердження було незображенним.

— Ви двоє боролися, і через це тепер є носіями енергії одне одного.

Мені здалося, що в голосі посланця прорізалася нота зловтіхи чи навіть сарказму.

— Ні, це не сарказм, — відповів посланець. — Я радий, що ти маєш родичів тут, серед нас.

— Що ти маєш на увазі під родичами? — спитав я.

— Спільна енергія утворює спорідненість, — відповів він. — Енергія як кров.

Я не здатен був промовити щось інше. Я ясно відчував напад страху.

— Страх — це дещо відсутнє в нашему світі, — сказав посланець. І це єдине твердження, яке не було правою.

На цьому моє сновидіння скінчилося. Я був настільки шокований яскравістю всього баченого й разючою ясністю

та цілісністю тверджень послання, що не міг дочекатися, коли розповім про все дону Хуану. Мене здивувало й стривожило, що він не захотів чути мій звіт. Він цього не казав, але я мав враження, що він вважає все це вигадкою моєї поблажливої особистості.

— Чому ви так поводитець зі мною? — спитав я. — Ви мною незадоволені?

— Ні. Я не незадоволений тобою, — сказав він. — Проблема в тому, що я не можу обговорювати цю частину твоїх сновидінь. У цьому випадку ти цілковито сам по собі. Я казав тобі, що неорганічні істоти справжні. Зараз ти відкриваєш для себе, наскільки вони справжні. Але те, що ти робиш із цим відкриттям — твоя справа і тільки твоя. Колись ти зрозумієш причину, через яку я тримався остронь.

— Але хіба нема нічого, що ви можете розповісти мені про цей сон? — наполягав я.

— Можу лише сказати, то що це був не сон. Це була подорож у невідоме. Необхідна подорож, мушу додати, і надзвичайно особиста.

Потім він змінив тему й почав говорити про інші аспекти своєї науки. Відтоді, попри мій страх і неохоту дона Хуана давати мені поради, я зробився регулярним мандрівником уві сні до того шпаристого світу. Я одразу ж виявив: що більше я здатен дослідити подробиці моїх снів, то з більшою легкістю можу виокремити розвідників. Якщо я обирав визнавати розвідників чужоземною енергією, вони на деякий час залишалися в моєму полі сприйняття. Тепер, якщо я обирав перетворювати розвідників на квазіміські об'єкти, ті залишалися навіть довше, хаотично змінюючи форму. Але якщо я слідував за ними, розкриваючи вголос свій намір піти з ними, розвідники дійсно переносили мою увагу сновидіння до світу за межами моєї звичної уяви. Дон Хуан якось казав, що неорганічні істоти завжди налашто-

вані повчати. Але не розповів, що вони налаштовані навчати сновидінь. Він стверджував, що посланець снів, оскільки це голос, є ідеальним містком між тим світом і нашим. Я з'ясував, що посланець снів є голосом не лише вчителя, але й найспритнішого продавця. У слушний час і за слухної нагоди він знову й знову твердив про переваги цього світу. І все ж він також навчив мене неоцінених речей щодо сновидінь. Слухаючи те, що він каже, я розумів склонність прадавніх магів до конкретних практик.

— Для ідеального сновидіння перше, що ти маєш зробити — це припинити свій внутрішній діалог, — сказав він мені одного разу. — Для досягнення найкращих результатів у цьому вклади між пальців дво- чи тридюймові кварцові кристали або пару гладких, тонких річкових камінців. Злегка зігни пальці й затисни ними кристали чи камінці.

Посланець казав, що металеві стержні, якщо завбільшки й завширишки з пальці, так само ефективні. Процедура полягала в стисканні принаймні трьох тонких предметів між пальцями обох рук і створенні майже болісного тиску на руки. Цей тиск мав дивну властивість вимикати внутрішній діалог. Посланець висловлював прихильність до кварцових кристалів — мовляв, вони дають найкращий результат, хоча для практики підійде будь-що.

— Засинання в мить повної тиші гарантує ідеальне входження до сновидіння, — казав голос посланця, — а ще воно гарантує підсилення уваги сновидіння.

— Сновидцям варто носити золотий перстень, — іншим разом казав мені посланець, — бажано підігнаний трохи затісно.

Посланець пояснив, що такий перстень слугує містком, щоб виринати зі сну у повсякденний світ, або ж занурюватися з усвідомлення повсякденного світу до сфери неорганічних істот.

— Як працює цей місток? — спитав я. Я ще не зрозумів, про що йде мова.

— Місток наводиться через контакт пальців із перснем, — сказав посланець. — Якщо сновидець приходить у мій світ із перснем на пальці, то він притягує енергію моого світу та втримує її; а коли потрібно, ця енергія перенесе сновидця назад до його світу, позаяк перстень вивільнить її в пальці сновидця. Так само добре тиск персня на палець слугує, щоб забезпечити повернення сновидця до його світу. Це дає йому стабільне, знайоме відчуття навколо пальця.

Під час чергового сеансу сновидінь посланець сказав, що наша шкіра — ідеальний орган для переведення енергетичних хвиль з режиму повсякденного світу до режиму неорганічних істот і навпаки. Він рекомендував мені тримати шкіру в холоді й вільною від пігментів і мазей. Також він порадив сновидцям носити тісний пасок, головну пов'язку або намисто, щоб створювати точку тиску, яка слугуватиме центром енергетичного образу на шкірі. Посланець пояснив, що шкіра автоматично відстежує енергію, і щоб змусити шкіру не лише відстежувати, але й переводити енергію з одного режиму в інший, ми маємо висловити свій намір уві сні.

Одного дня голос посланця подарував мені казковий бонус. Він сказав, що, аби забезпечити гостроту і точність уваги сновидіння, треба вивільнити її з-за піднебіння, де міститься величезний резервуар уваги у всіх людських істот. Конкретними вказівками посланця було практикуватися й навчатися дисципліни й контролю, необхідних, щоб уві сні натиснути кінчиком язика на піднебіння.

«Це завдання складне й вимагає сил, — казав посланець, — як знайти свої руки в темряві. Але варто лише цього досягнути — і це завдання приносить найдивовижніші результати в плані контролю уваги сновидіння». Я отримував безліч інструкцій з усіх можливих тем, інструкцій, які швид-

ко забував, якщо їх не повторювали мені без кінця. Я шукав поради дона Хуана, як розв'язати цю проблему забуття.

Його коментар був очікувано короткий.

— Зосередься лише на тому, що каже посланець про твої сновидіння, — сказав він.

Усе, що твердив мені голос посланця достатню кількість разів, я засвоював з величезною цікавістю та запалом. Дотримуючись рекомендацій дона Хуана, я дотримувався його вказівок, лише коли вони стосувалися сновидінь, і особисто підтверджував цінність його настанов. Найважливішою частиною інформації для мене було те, що увага сновидіння надходить з-за піднебіння. Мені коштувало величезних зусиль відчути вві сні, як я натискаю на піднебіння кінчиком язика. Щойно я здійснив це, моя увага сновидіння ожила сама собою й стала, на мою думку, гострішою за мою звичайну увагу в повсякденному світі.

Мені небагато було треба для того, щоб вирахувати, яким глибоким міг бути зв'язок працівників магів з неорганічними істотами. Коментарі й застереження дона Хуана про небезпеку такого зв'язку стали важливішими, ніж будь-коли. Я докладав усіх зусиль, щоб дотягнути до його стандартів самоаналізу без жодної поблажливості. Отож голос посланця і те, що він казав, стало надзвичайним викликом для мене. Я мусив за будь-яку ціну не піддаватися спокусі обіцянними посланцем знаннями, і все це самотужки, оскільки дон Хуан і далі відмовлявся слухати мої звіти.

— Ви повинні хоча б натякнути мені, що я маю робити, — наполіг я одного разу, коли мені вистачило сміливості запитати його.

— Не можу, — остаточним тоном промовив він, — і не питай більше. Я ж казав тобі, у цьому випадку треба дати спокій сновидцю.

— Але ж ви не знаєте, що я хочу спитати.

— О, ще й як знаю. Ти хочеш, аби я сказав тобі, що жити в одному з тих тунелів нормально, якщо це лише заради того, щоб знати, про що каже голос посланця.

Я визнав, що переді мною стоїть саме ця дилема. Хай там як, я хотів знати, що малося на увазі під фразою, що всередині тих тунелів можна жити.

— Я сам пройшов крізь це, — продовжував дон Хуан, — і ніхто не міг мені допомогти, адже це надзвичайно особисте й остаточне рішення. Остаточне рішення, ухвалене тієї миті, коли виголошуєш бажання жити в цьому світі. Щоб змусити тебе виголосити це бажання, неорганічні істоти готові здійснити твої найпотаємніші мрії.

— Це просто чортівня якась, доне Хуане.

— Отож-бо. Але не лише через те, що ти думаєш. Для тебе диявольською частиною є спокуса піддатися їм, особливо коли на кону такі величезні винагороди. Для мене диявольська природа сфери неорганічних істот у тому, що вона цілком може стати єдиним прихистком сновидців у ворожому всесвіті.

— Це справді рай для сновидців, доне Хуане?

— Для деяких сновидців — безумовно. Та не для мене. Мені не потрібні підпірки чи поручні. Я знаю, хто я такий. Я сам-один у ворожому всесвіті, і я навчився казати: «Нехай буде так!»

Таким був кінець нашої розмови. Він не сказав того, що я хотів почути, і все ж я розумів, що саме бажання дізнатися, на що схоже життя в тунелі, майже означає обрати цей спосіб життя. Я не був зацікавлений у такому. Тоді ж я прийняв рішення продовжувати займатися сновидіннями без будь-якої подальшої участі в цьому. Я зразу ж сказав про це дону Хуану.

— Не кажи нічого, — порадив він мені. — Але зрозумій, що коли ти обереш лишитися, то твоє рішення буде остаточним. Ти залишишся там назавжди.

Я не маю можливості об'єктивно судити, що відбувалося протягом незліченних разів, коли мені снився той світ. Можу сказати, що цей світ виявився так само справжнім, як може бути справжнім будь-який сон.

Або сказати, що він виявився так само справжнім, як і наш повсякденний світ. Побачивши той світ уві сні, я усвідомив те, що не раз казав мені дон Хуан: під впливом сновидіння реальність зазнає метаморфози. Потім я опинився перед двома варіантами, котрі, якщо вірити дону Хуану, постають перед кожним сновидцем: або ми ретельно переглядаємо нашу систему інтерпретації чуттєвої інформації, або цілковито відкидаємо її.

Для дона Хуана перегляд системи інтерпретації означав її оновлення. Тобто, свідоме й обережне намагання розширити власні можливості. Живучи згідно зі шляхом магів, сновидці зберігають і накопичують необхідну енергію, щоб утриматися від суджень і, отже, полегшити цей бажаний перегляд. Він пояснив, що якщо ми обираємо оновити нашу систему інтерпретації, то реальність стає плинною, і обсяг того, що може бути справжнім, збільшується, не ставлячи під загрозу цілісність реальності. Отже, сновидіння дійсно відчиняють двері до інших аспектів того, що є справжнім.

Якщо ми обираємо відкинути систему, обсяг того, що можна сприйняти без інтерпретації, непомірно зростає. Розширення нашого сприйняття настільки колосальне, що нам лишається дуже мало інструментів для сенсорної інтерпретації відчуття безмежної реальності, яка є несправжньою, або ж безмежної нереальності, що цілком могла би бути справжньою, але не є.

Для мене єдиним прийнятним варіантом було відновлення й розширення моєї системи інтерпретації. Уві сні у сфері неорганічних істот я раз у раз стикався із постійністю того світу, коли виокремлював розвідників, дослухаючись до

голосу посланця снів, і коли проходив крізь тунелі. Проходячи крізь них, я нічого не відчував і все ж зناх, що простір і час незмінні — хоча й не в тій формі, що сприймається раціонально за звичайних обставин. Хай там як, зауваживши різницю, або відсутність, або надмірну кількість подробиць у кожному тунелі, або відчувши певну відстань між тунелями, або помітивши очевидну довжину чи ширину кожного тунелю, якими подорожував, я набув відчуття об'єктивного спостереження.

Сфераю, у якій це відновлення системи інтерпретації мало найразочішний вплив, було знання того, як я пов'язаний зі світом неорганічних істот. У тому світі, що був справжнім для мене, я був згустком енергії. Тож я міг проноситися тунелями зі швидкістю світла або ж міг повзати по їхніх стінах, мов комаха. Якщо я літав, голос повідомляв мені не довільну, а вичерпну інформацію про особливості стіни, на якій я зосереджував свою увагу сновидіння. Тими особливостями були хитрі виступи, як у письмовій системі Брайля. Повзаючи стінами, я з більшою чіткістю бачив ті самі подробиці й чув голос, який надавав мені складніші описи.

Неминучим наслідком цього для мене був розвиток подвійної точки зору. З одного боку, я знат, що бачу сон, з іншого — знат, що беру участь у практичній подорожі, так само справжній, як і будь-яка подорож у світі. Цей внутрішній розкол був підтвердженим слів дона Хуана про існування неорганічних істот як головних супротивників нашої раціональності.

Лише по-справжньому утримавшись від суджень, я дістав хоч якесь полегшення. У певну мить, коли напруга моого нелогічного положення — серйозної віри в доведене існування неорганічних істот і водночас серйозної віри, що то був лише сон, — мало не знишила мене, щось у моєму ставленні кардинально змінилося, але без будь-якої подачі з моого боку.

Дон Хуан стверджував, що мій енергетичний рівень, який досі стабільно зростав, одного дня досягнув порога, що дозволив мені ігнорувати припущення й попередні судження про природу людини, реальність і сприйняття. Того дня я закохався в знання без огляду на логіку, практичну цінність, а головне — без огляду на особисту зручність.

Коли об'єктивне дослідження щодо неорганічних істот уже втратило для мене значення, дон Хуан сам порушив тему моєї подорожі до їхнього світу ввісні. Він сказав:

— Не думаю, що ти усвідомлюєш регулярний характер своїх зустрічей з неорганічними істотами.

Він мав рацію. Я ніколи не переймався цим. Я зауважив дивність моєї хиби.

— Це не хиба, — сказав він. — У природі тої сфери плекати таємничість. Неорганічні істоти покривають себе таємницею, темрявою. Думай про їхній світ як про статичний, налаштований притягувати нас, як метеликів на світло чи вогонь. Дещо посланець поки що не наважився розповісти тобі: неорганічні істоти полюють на нашу свідомість чи свідомість будь-якої істоти, яка потрапляє в їхні тенета. Вони дадуть нам знання, але в оплату стягнуть усе наше єство.

— Хочете сказати, доне Хуане, що неорганічні істоти — як рибалки?

— Саме так. Колись посланець покаже тобі людей, які застригли там, або інших істот, які не є людьми й також були впіймані.

Мабуть, моя відповідь була сповнена огиди й страху. Одкровення дона Хуана глибоко вразило мене, але в тому сенсі, що викликало нестримну цікавість. Я мало не задихався.

— Неорганічні істоти не можуть змусити нікого залишитися з ними, — продовжував дон Хуан. — Жити в їхньому світі — добровільна справа. І все ж вони здатні ув'язнити будь-якого з нас, задовольняючи наші бажання, ніжачи нас

і потураючи. Стережися свідомості, що є нерухомою. Така свідомість мусить шукати рух і робить це, як я вже казав, створюючи проекції, часом фантасмагоричні проекції.

Я попросив дона Хуана пояснити, що означає «фантасмагоричні проекції». Він сказав, що неорганічні істоти чіпляються за найглибші почуття сновидців і безжалісно грають на них. Вони створюють фантоми, щоби принести задоволення сновидцям чи налякати їх. Він нагадав мені, як я боровся з одним з таких фантомів. Пояснив, що неорганічні істоти — надмірні перфекціоністи, які насолоджуються власними проекціями, наче картинами на стіні.

— Прадавніх магів згубила їхня бездумна віра в ці проекції, — продовжив він. — Прадавні маги вірили, що їхні союзники наділені силою. Вони прогляділи той факт, що їхні союзники — це розріджена енергія, спроектована крізь світи, як у кіно про космос.

— Ви суперечите собі, доне Хуане. Самі ж казали, що неорганічні істоти є справжніми. Тепер ви кажете мені, що вони лише картинки.

— Я мав на увазі, що неорганічні істоти в нашому світі — як рухомі картини, спроектовані на екран; і можу навіть додати, що вони як рухомі картини розрідженої енергії, спроектованої крізь кордони двох світів.

— А як щодо неорганічних істот у їхньому світі? Там вони теж як рухомі картини?

— Анітрохи. Той світ так само справжній, як і наш. Прадавні маги зображали світ неорганічних істот як згусток порожнин і шпар, що плаває в якомусь темному просторі. А неорганічних істот вони зображали порожніми тростинами, зв'язаними разом, як клітини нашого тіла. Прадавні маги називали цю величезну в'язку лабіринтом півтіней.

— Отже, кожен сновидець бачить той світ у тих самих образах, так?

— Звісно. Кожен сновидець бачить його таким, який він є. Гадаєш, ти унікальний?

Я зізвався, що щось у тому світі постійно давало мені відчуття, що я унікальний. Найприємніше і найясніше відчуття власної винятковості створював не голос посланця сну й не те, про що я свідомо міг подумати.

— Саме це й здолало прадавніх магів, — сказав дон Хуан. — Неорганічні істоти вчинили з ними так, як чинять зараз з тобою: наділили відчуттям власної унікальності, винятковості, а на додачу більш зловісним, та все ж відчуттям власної могутності. Могутність і унікальність — нездоланні й згубні сили. Стережися!

— Як ви самі уникнули цієї небезпеки, доне Хуане?

— Я приходив до того світу кілька разів, а потім ніколи не повертаєсь.

Дон Хуан пояснив, що, на думку магів, всесвіт є хижим, і маги як ніхто повинні брати це до уваги у своїй повсякденній магічній діяльності. На його думку, свідомість за своюю природою змушена рости, і єдиний спосіб, у який вона може рости — через конфлікт, через протиборство не на життя, а на смерть.

— Усвідомлення магів зростає, коли вони практикують сновидіння, — продовжував він. — І щойно воно зростає, щось у тому світі помічає його зріст, визнає його і робить йому пропозицію. Неорганічні істоти — претенденти на цю нову, збільшену свідомість. Сновидці мають завжди бути насторожі. Вони стають здобиччю тієї ж миті, як ризикують увійти в той хижий всесвіт.

— Що ви пропонуєте мені робити, щоб бути в безпеці, доне Хуане?

— Бути насторожі щосекунди! Не дозволяти ні кому й нічому вирішувати за себе. Вирушай до світу неорганічних створінь, лише коли захочеш цього.

— Чесно, доне Хуане, я не знаю, як це зробити. Щойно я виокремлюю розвідника, як на мене починає діяти неймовірний потяг до них. Я не маю жодного бісового шансу передумати.

— Ну ж бо! Кого ти дуриш? Ти точно можеш це припинити. Ти не пробував, ось і все.

Я чесно наполягав, що не маю можливості спинитися. Він більше не торкався цієї теми, і я був вдячний йому за це. Тривожне відчуття провини почало гризти мене. З невідомої причини думка про те, щоб свідомо зупинити потяг розвідників, ніколи мені не спадала.

Як завжди, дон Хуан мав рацію. Я виявив, що можу змінити хід моєго сновидіння, свідомо керуючи цим ходом. Зрештою, я ж свідомо закликав розвідників перенести мене до їхнього світу. Імовірно, якби я навмисно побажав протилежного, мое сновидіння рухалось би у зворотному напрямку.

З досвідом мое вміння свідомо керувати подорожами у сферу неорганічних істот надзвичайно загострилося. Підвищена здатність спрямовувати їх породила підвищений контроль над моєю увагою сновидіння. Цей додатковий контроль зробив мене більш зухвалим. Я відчував, що можу подорожувати безкарно, адже здатен зупинити подорож будь-якої миті, коли схочу.

— Твоя впевненість дуже лякає, — зауважив дон Хуан, коли я, на його прохання, розповів йому про новий аспект моого контролю над увагою сновидіння.

— Чому це повинно лякати? — спитав я. Я був широко переконаний у практичній цінності того, що дізнався.

— Тому що в тебе впевненість дурня, — сказав він. — Я розповім тобі історію про магів, яка буде до речі. Сам я не був її свідком, але вчитель моого вчителя, нагваль Еліас, був.

Дон Хуан розповів, що нагваль Еліас і кохання його життя, чаклунка на ім'я Амалія, у юності загубились у світі неорганічних істот.

Я ніколи не чув, щоб дон Хуан говорив про магів, які є коханням чийогось життя. Його заява приголомшила мене. Я спитав його про цю невідповідність.

— Це не невідповідність. Просто я весь час утримувався від того, щоб розповідати тобі історії про сердечні захоплення магів, — сказав він. — Ти був настільки перенасичений коханням усе життя, що я хотів дати тобі перепочинок.

— Отже, нагваль Еліас і кохання його життя, відьма Амалія, загубились у світі неорганічних істот, — продовжував дон Хуан. — Вони ввійшли туди не вві сні, а зі своїми фізичними тілами.

— Як це сталося, доне Хуане?

— Їхній вчитель, нагваль Росендо, був дуже близький за вдачею і методами до прадавніх магів. Він прагнув допомогти Еліасу й Амалії, але натомість штовхнув їх за якусь смертельну межу. Нагваль Росендо не мав наміру перетнути її. Він хотів лише ввести цих двох учнів у другу увагу, але наслідком було їхнє зникнення.

Дон Хуан сказав, що не стане вдаватися в деталі тієї довгої та складної історії. Він лише хотів розповісти мені, як вони загубилися в тому світі. Він стверджував, що прорахунком нагвала Росендо було вважати, що неорганічні істоти ні на йому не зацікавлені в жінках. Його аргумент був слушним і ґрунтувався на магічному знанні, що всесвіт підкреслено жіночий і що чоловіче ество, будучи відгалуженням жіночого, є майже рідкістю, отож бажаним. Дон Хуан зробив відступ і зауважив, що, можливо, такий брак самців і є причиною невиправданого домінування чоловіків на нашій планеті. Я хотів зупинитися на цій темі, але він став далі розповідати свою історію. Сказав, що в планах

нагваля Росендо було давати вказівки Еліасу й Амалії винятково в другій увазі. І для цього ефекту він скористався технікою, прописаною магами минулого. Під час сновидіння він викликав розвідника й наказав тому перенести його учнів до другої уваги, змістивши їхні точки збирання в потрібну позицію.

Теоретично могутній розвідник міг змістити їхні точки збирання в потрібну позицію взагалі без зусиль. Чого не взяв до уваги нагваль Росендо, так це підступності неорганічних істот. Розвідник дійсно змістив точки збирання його учнів, але змістив у положення, з якого легко було перемістити їх фізично до сфери неорганічних істот.

— Це можливо — бути переміщеним фізично? — спитав я.

— Можливо, — запевнив він мене. — Ми — це енергія, яка зберігається в конкретній формі й положенні через фіксацію точки збирання в одному місці. Якщо це місце змінити, відповідно зміниться форма й положення тієї енергії. Все, що треба зробити неорганічним істотам, це змістити нашу точку збирання в правильну позицію — і ми кулею летимо до них, з черевиками, капелюхом і рештою.

— Це може статися з будь-ким з нас, доне Хуане?

— Цілком імовірно. Особливо якщо маємо відповідний сумарний запас енергії. Вочевидь, повз сумарний запас енергії Еліаса в поєднанні з енергією Амалії неорганічні істоти пройти не могли. Абсурдно довірятися неорганічним істотам. Вони мають власний ритм, і він не людський.

Я спитав дона Хуана, що саме зробив нагваль Росендо, щоб відіслати своїх учнів до того світу. Я знав, що з моєї боку питати таке — дурість, адже я розумів, що він проігнорує моє питання. І був широко здивований, коли він почав розповідати.

— Його кроки — сама простота, — сказав дон Хуан. — Він помістив своїх учнів у дуже маленьке закрите примі-

шення, щось на кшталт шафки. Потім занурився в сновидіння, покликав розвідника зі сфери неорганічних істот, виголосивши бажання зустріти такого, а потім озвучив свій намір: запропонувати розвідникові власних учнів. Той, звісно, дарунок прийняв і забрав їх у мить безпорадності, коли вони кохалися в тій шафці. Коли нагваль відчинив шафку, їх там більше не було.

Дон Хуан пояснив, що приносити в дар неорганічним істотам своїх учнів — саме те, що робили колись маги минулого. Нагваль Росендо не хотів такого результату, але піддався абсурдній вірі в те, що неорганічні істоти перебувають під його контролем.

— Магічні прийоми смертельно небезпечні, — продовжував дон Хуан. — Я закликаю тебе бути надзвичайно пильним. Не зв'язуйся з тими, хто має ідіотську впевненість у собі.

— Що зрештою сталося з нагвалем Еліасом і Амалією? — спитав я.

— Нагваль Росендо мусив фізично ввійти до того світу й шукати їх, — відповів він.

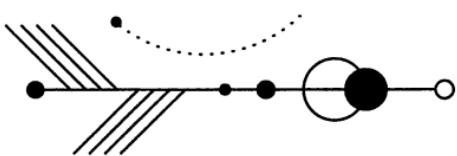
— Він знайшов їх?

— Так, після значних зусиль. Однак не зумів витягти їх до кінця. Тож двоє молодих людей назавжди залишилися наполовину ув'язненими там.

— Ви знали їх, доне Хуане?

— Звісно, я знав їх, і, запевняю тебе, вони були дуже високого рівня.

СВІТ ТІНЕЙ

— Ти повинен бути надзвичайно обережним, адже ти от-от станеш жертвою неорганічних істот, — несподівано сказав мені дон Хуан після того, як ми говорили про щось геть не пов'язане зі сновидіннями.

Його заява захопила мене зненацька. Як завжди, я спробував захиститися.

— Вам не треба застерігати мене. Я обережний, — запевнив я його.

— Неорганічні істоти щось затівають, — сказав він. — Я відчуваю це й не можу заспокоювати себе, кажучи, що вони розставляють пастки лише на початку, і таким чином небажані сновидці ефективно й назавжди відсіються.

Його тон був настільки серйозним, що я миттєво мусив запевнити його, що не збираюся потрапляти до жодних пасток.

— Ти повинен серйозно зважити на те, що неорганічні істоти мають у своєму розпорядженні приголомшливи заходи, — продовжував він. — Їхня свідомість надзвичайна. Порівняно з ними, ми діти, діти з силою-силеною енергії, якої жадають неорганічні істоти.

Я хотів сказати йому, що на абстрактному рівні зрозумів його точку зору та його тривоги, але в конкретному плані я не бачу підстави для його засторог, адже тримаю свої заняття сновидіннями під контролем.

Минуло кілька хвилин ніякового мовчання, перш ніж дон Хуан заговорив знову. Він змінив тему й сказав, що має довести до мого відома дуже важливе питання з його науки сновидінь, питання, яке поки що оминало мою увагу.

— Ти вже розумієш, що брами сновидінь — це певні перешкоди, — сказав він, — але ти ще не зрозумів, що все, що дается як вправа для досягнення й перетину брами — це не те, що являє собою брама насправді.

— Це мені взагалі незрозуміло, доне Хуане.

— Тобто неправильно казати, наприклад, що другу браму досягнуто й подолано, коли сновидець навчається про-кідатися в іншому сні або коли навчається змінювати сни, не прокидаючись у світі повсякденного життя.

— Чому це неправильно, доне Хуане?

— Тому що другу браму сновидінь досягнуто і подолано, лише коли сновидець навчається виокремлювати й відстежувати розвідників чужоземної енергії.

— Звідки тоді взагалі з'явилася ідея про зміну снив?

— Прокидатися в іншому сні чи змінювати сни — це тренування, розроблене прадавніми магами, щоб відпрацьовувати вміння сновидця виокремлювати й відстежувати розвідника.

Дон Хуан заявив, що слідування за розвідником — високе досягнення, і що коли сновидці здатні здійснити це, то друга брама відчиняється і всесвіт, що існує за нею, стає для них доступним. Він наголосив, що цей всесвіт існує постійно, але ми не можемо увійти до нього, бо нам бракує енергетичної майстерності, і що, по суті, друга брама сновидінь — це двері до світу неорганічних істот, а сновидіння — ключ, що відчиняє ці двері.

— Чи може сновидець виокремити розвідника напряму, не маючи потреби проходити крізь тренування зміною сновидінь? — спитав я.

— Ні, у жодному разі, — сказав він. — Тренування є суттєвим. Питання в тому, чи це єдине тренування, яке існує. Чи може сновидець дотримуватись іншого тренувального курсу?

Дон Хуан запитально подивився на мене. Здавалося, він дійсно очікував, що я відповім на це питання.

— Надто важко вигадати тренувальний курс настільки повний, як той, що розробили прадавні маги, — не знаючи чому, але з неспростовною вагою сказав я.

Дон Хуан визнав, що я маю абсолютну рацію, і сказав, що прадавні маги розробили серію ідеальних вправ для проходження крізь брами сновидінь до особливих світів, що існують заожною брамою. Він нагадав, що сновидіння, будучи винаходом прадавніх магів, мають програватися за їхніми правилами. Він описав правило другої брами як серію з трьох кроків: перший — відпрацьовуючи зміну снів, сновидці дізнаються про розвідників, другий — слідуючи за розвідниками, входять до іншого правдоподібного всесвіту, і третій — на основі власних дій виявляють самотужки панівні закони й правила цього всесвіту.

Дон Хуан казав, що у своїх контактах з неорганічними істотами я так добре дотримувався правил, що він боявся катастрофічних наслідків. Він гадав, що невідворотною реакцією частини неорганічних істот буде спроба затримати мене в їхньому світі.

— Вам не здається, що ви перебільшуєте, доне Хуане? — спитав я. Я повірити не міг, що все настільки похмуро, як він змальовує.

— Я анітрохи не перебільшу, — сказав він сухим, серйозним тоном. — От побачиш. Неорганічні істоти нікого не відпускають без справжньої боротьби.

— Але що змушує вас гадати, що їм потрібен я?

— Вони вже забагато тобі показали. Ти дійсно віриш, що вони беруть на себе весь цей клопіт аби просто розважитись?

Дон Хуан розсміявся з власного дотепу. Мені це не здавалося кумедним. Дивний страх змусив мене спитати, чи не вважає він, що мені варто перервати чи навіть остаточно припинити мої заняття сновидіннями.

— Ти маєш продовжувати займатися сновидіннями, доки не пройдеш всесвіт за другою брамою, — сказав він. — Я маю на увазі, що ти повинен сам прийняти або відкинути звабу неорганічних істот. Ось тому я тримаюся осторонь і ледве коментую твої практики сновидінь.

Я зізнався йому, що ніяк не можу собі пояснити, чому він настільки щедро тлумачить мені інші аспекти знання і так скupo — сновидіння.

— Я мусив навчати тебе сновидінь, — сказав він, — лише тому, що такий порядок дій встановлений прадавніми магами. Шлях сновидця всіяний пастками, і уникати тих пасток чи потрапляти у них — особиста й індивідуальна справа кожного сновидця, і можу додати, що це справа остаточна.

— Ті пастки — результат невміння встояти перед лестощами чи перед обіцянками сили? — спитав я.

— Не лише перед ними — перед усім, що пропонують неорганічні істоти. Жодним чином не можуть маги прийняти щось запропоноване їм за певною межею.

— І що це за межа така, доне Хуане?

— Ця межа залежить від нас як від індивідуумів. Кожному з нас нелегко брати лише те, що потрібно нам від цього світу, і нічого більше. Знати те, що треба, — майстерність магів, але брати лише те, що треба, — їхнє найвище досягнення. Не зрозуміти цього простого правила — найпевніший спосіб потрапити в пастку.

— Що станеться, якщо до неї потрапиш, доне Хуане?

— Якщо потрапиш, то заплатиш ціну, а ціна залежить від обставин і глибини твого падіння. Але насправді неможливо обговорювати такого роду обставину, тому що перед

нами стоять не проблема покарання. На кону енергетичні потоки — ті, що створюють обставини, жахливіші за смерть. На шляху магів усе є питанням життя і смерті, але на шляху сновидців ця проблема збільшується в сотні разів.

Я запевнив дона Хуана, що завжди відпрацьовував максимальну обережність, займаючись сновидіннями, і був надзвичайно дисциплінованим і сумлінним.

— Я знаю, що ти такий, — сказав він. — Але хочу, аби ти був ще більш дисциплінованим і якнайобачніше керував усім, що пов’язано зі сновидіннями. Головне — будь пильним. Я не можу передбачити, звідки буде завдано удару.

— Ви як видець бачите неминучу загрозу для мене, доне Хуане?

— Я бачу неминучу загрозу для тебе з того дня, коли ти гуляв тим загадковим містом — уперше, коли я допоміг тобі заокруглити твоє енергетичне тіло.

— Але ви знаєте конкретно, що мені робити, а чого уникати?

— Ні, не знаю. Знаю лише, що всесвіт за другою брамою — найближчий до нашого, а наш власний всесвіт — напрочуд підступний і безсердечний. Тож ці два світи не можуть особливо відрізнятися.

Я настирливо просив його розповісти, що на мене чекає. А він наполягав, що як маг відчуває стан загальної небезпеки, але нічого більш конкретного сказати не може.

— Всесвіт неорганічних істот завжди готовий завдати удару, — продовжив він. — Але таким самим є й наш всесвіт. Ось чому ти маєш входити в їхню сферу так, ніби входиш у зону бойових дій.

— Хочете сказати, доне Хуане, сновидці завжди мусять боятися того світу?

— Ні. Я не це хочу сказати. Щойно сновидець проминає всесвіт за другою брамою чи відмовляється розгля-

дати це як можливий варіант, ніякого головного болю більше немає.

Дон Хуан заявив, що лише тоді сновидці вільні йти далі. Я не знову напевне, що він має на увазі. Він пояснив, що всесвіт за другою брамою настільки могутній і агресивний, що слугує природним фільтром або тестовим майданчиком, де сновидці проходять випробування на свої слабкості. Якщо вони переживуть це випробування, то можуть переходити до наступної брами, якщо ж ні, то залишаться назавжди в пастці того всесвіту.

Тривога буквально переповнювала мене, але, попри мої вмовляння, нічого іншого він не сказав. Повернувшись додому, я продовжив свої подорожі до світу неорганічних істот, виявляючи величезну обережність. Моя обережність, здається, лише підживлювала відчуття насолоди від цих подорожей. Я дійшов до того, що самого лише споглядання світу неорганічних істот вистачало, щоб викликати екзальтацію, яку неможливо описати. Я боявся, що мій захват рано чи пізно завершиться, але цього не відбувалося. Щось несподіване підсилило його ще більше.

Якось розвідник дуже грубо вів мене крізь незліченні тунелі, немов шукаючи чогось чи намагаючись витягнути з мене всю енергію й виснажити мене. Коли він нарешті зупинився, я почувався так, ніби марафон пробіг. Здавалося, що ми на краю того світу. Більше не було тунелів, лише чорнота навколо. Потім щось захевріло праворуч і попереду від мене — там засяяло світло з непрямого джерела. Це було приглушене сяйво, що робило все розпливчасто-сірим чи коричнюватим. Звикнувши до світла, я неясно розрізнив якісь темні рухомі фігури. Невдовзі мені здалося, що зосередження моєї уваги сновидіння на тих рухомих фігурах зробило їх твердими. Я помітив, що вони були трьох типів: деякі круглі, як

кулі, інші — як дзвони, а решта — як велетенські, хвилясті полум'я свічок.

Усі вони були початково круглі й однакового розміру. Я прикинув, що вони мають три-чотири фути¹ в діаметрі. Їх були сотні, може, тисячі.

Я знов, що маю дивне, витончене видіння, і все ж ті форми були настільки справжніми, що я впіймав себе на тому, що мені відверто моторошно. Я мав нудотне відчуття, що перебуваю над гніздом величезних, круглих, коричневих і сіруватих жуків. Утім, я почувався якось безпечно, ширяючи над ними. Однак я відкинув усі ці міркування щойно усвідомив, який ідіотизм з моого боку — почуватися в безпеці чи ніяково, наче мій сон — це справжня життєва ситуація. Проте, спостерігаючи, як рояться ті жукоподібні істоти, я дуже занепокоївся від думки, що вони от-от торкнуться мене.

— Ми — мобільний підрозділ нашого світу, — раптово промовив голос посланця. — Не бійся. Ми — енергія, і, звісно, ми не маємо наміру чіпати тебе. Це все одно було б неможливо. Нас розділяють реальні кордони.

Після довгої паузи голос додав:

— Ми хочемо, аби ти приєднався до нас. Спускайся туди, де ми. І не ніяковій. Ти ж не ніяковієш з розвідниками, а тим більше — зі мною. Розвідники і я — такі ж, як і решта. Я маю форму дзвона, а розвідники — свічкового полум'я.

Остання заява виявилася певним сигналом для моого енергетичного тіла. Коли я почув її, нудота і страх зникли. Я спустився на їхній рівень, і кулі, дзвони й свічкові вогні оточили мене. Вони підійшли до мене так близько, що торкнулися б мене, якби я мав фізичне тіло. Натомість ми проходили одне крізь одне, наче капсульовані бульбашки повітря.

¹ Приблизно від 90 до 122 см.

У цю мить я мав неймовірне відчуття. Хоч я не відчував нічого біля чи всередині моєї енергетичного тіла, я відчував і помічав дуже незвичний лоскіт десь іще — м'які, легкі, мов повітря, предмети відчутно проходили крізь мене, але не зовсім там. Відчуття було неясне й швидке, і я не встигав розчути його сповна. Замість того, щоб зосередити на ньому увагу сновидіння, я був цілковито захоплений спостереженням за цими енергетичними жуками-перостками.

На тому рівні, де ми перебували, здавалося, що є спільність між розміром тіньових істот і моїм.

Можливо, тому, що, на мій погляд, вони були з моєю енергетичне тіло, я почувався майже затишно серед них. Роздивившись їх, я дійшов висновку, що взагалі не проти їхньої присутності. Вони були безособові, холодні, відсторонені, і мені це глибоко сподобалося. На мить я замислився, чи моя антипатія до них мить тому ѹ прихильність зараз були природним наслідком сновидіння, чи продуктом якогось енергетичного впливу, що чинили на мене ті істоти.

— Вони наймиліші, — сказав я посланцеві в ту саму мить, коли мене переповнила хвиля глибокої дружності ѹ навіть приязні до них.

Не встиг я висловитися, як темні фігури кинулися вроз-сип, наче гладенькі морські свинки, залишивши мене самого в напівтемряві.

— Ти спроектував забагато почуття ѹ злякав їх, — сказав голос посланця. — Почуття — це надто важко для них, і мене це теж стосується.

Посланець майже сором'язливо розсміявся.

На цьому мій сеанс сновидіння завершився. Коли я про-кинувся, моєю першою реакцією було спакувати сумку до Мексики ѹ побачитися з доном Хуаном. Однак несподіваний розвиток подій у моєму особистому житті унеможливив

цю подорож, попри мої гарячкові приготування до від'їзду. Тривога, спричинена цією затримкою, заразом перервала мої заняття сновидіннями. Я зупинив їх не з власної свідомої волі; я необачно зробив такий великий наголос на цьому окремому сні, бо знов: якщо не зможу дістати-ся до дона Хуана, то немає сенсу займатися сновидіннями далі.

Після перерви, що тривала понад півроку, мене все більше й більше інтригувало те, що сталося. Я й гадки не мав, що самі лише мої почуття зупиняють мою практику. Тоді я спитав себе, чи самого бажання вистачить, щоб поновити її. Вистачило! Щойно я сформулював думку про повернення до сновидіння, мої заняття продовжилися, наче ніколи й не переривалася. Розвідник проклонувся там, де й покинув мене, і забрав прямісінько до видіння, яке я мав протягом мого останнього сеансу.

— Це світ тіней, — промовив голос посланця, щойно я там опинився. — Та навіть попри те, що ми тіні, ми проливаємо світло. Ми не лише рухомі, ми — світло в тунелях. Ми — інший різновид неорганічних істот, що існують тут. Нас три різновиди: одні — як нерухомий тунель, інші — як рухома тінь. Ми рухомі тіні. Тунелі дають нам енергію, а ми передаємо їхні пропозиції.

Посланець припинив розмову. Я відчув, що він провокує мене спитати про третій різновид неорганічних істот. Я відчув також, що як не спитаю, то посланець мені не скаже.

— Який третій різновид неорганічних істот? — спитав я.

Посланець кахикнув і всміхнувся. Мені здалося, він насолоджується тим, що його спитали.

— О, це наша найпотаємніша риса, — сказав він. — Третій різновид розкриває себе нашим гостям, лише коли ті обирають залишитися з нами.

— Чому так? — спитав я.

— Тому що потрібна сила-силенна енергії, щоб їх побачити, — відповів посланець. — І нам довелося б цю енергію забезпечити.

Я знову, що посланець каже мені правду. Також я знову, що до мене підкрадається жахлива небезпека. І все ж мною керувала необмежена цікавість. Я хотів побачити цей третій різновид.

Посланець, здається, усвідомлював мій настрій.

— Хочеш побачити їх? — буденно спитав він.

— Напевне, — сказав я.

— Усе, що ти маєш зробити — це промовити вголос, що хочеш залишитися з нами, — з незворушною інтонацією мовив посланець.

— Але якщо я це скажу, я повинен буду лишитися, так? — сказав я.

— Звісно, — відповів посланець тоном ультимативної переконаності. — Усе, що ти скажеш вголос у цьому світі — це назавжди.

Я не зміг не подумати, що, якби посланець хотів обманом змусити мене лишитися, йому варто було всього-на-всього збрехати мені. Я б не помітив різниці.

— Я не можу збрехати тобі, тому що брехні не існує, — сказав посланець, втрутivшись у мої думки. — Я можу розповісти тобі лише про те, що існує. У моєму світі існує лише намір. Брехня не має за собою наміру, отож вона не має існування.

Я хотів був заперечити, що намір є навіть за брехнею, але не встиг виголосити свій довід, як посланець відповів, що за брехнею стоїть умисел, а умисел — це не намір. Я не зміг утримати уваги сновидіння на аргументі, наведеному посланцем. Вона перемістилася на тіньових істот. Раптом я помітив, що вони мають вигляд гурту чи табуна дитино-подібних тварин. Голос посланця застеріг мене тримати

емоції під контролем, адже раптові виплески почуттів мають властивість розсіювати їх, мов зграю пташок.

— Що ти хочеш, щоб я зробив? — спитав я.

— Спустися до нас і спробуй штовхнути чи потягти нас, — закликав мене голос посланця. — Що швидше ти навчишся це робити, то швидше тобі вдастесь пересувати речі у своєму світі, просто дивлячись на них.

Мій розум торговця оскаженів від передчуття. Я миттєво опинився серед них, відчайдушно намагаючись штовхати їх або тягти. Незабаром я суттєво виснажив свою енергію. Враження було, що те, що я намагаюся зробити, рівноцінне тому, щоб підняти будинок силою зубів.

Іншим враженням було, що зі зростанням моєї напруги зростає і кількість тіней. Наче вони з'являлися з-за кожного рогу, щоб подивитися на мене чи поживитися мною. Щойно мене відвідала ця думка, тіні знову кинулися врози.

— Ми тобою не живимося, — сказав посланець. — Ми всі приходимо відчути твою енергію, зовсім як ти шукаєш сонця в холодний день.

Посланець закликав мене відкритися їм, відкинувши свої підозріливі думки. Я почув голос і, слухаючи, що він каже, усвідомив, що чую, відчуваю й думаю точнісінько як у моєму повсякденному світі. Я повільно обернувся, щоб роздивитися. Відштовхуючись від ясності моого сприйняття, я зробив висновок, що перебуваю в реальному світі.

Голос посланця лунав у моїх вухах. Він казав, що для мене єдина відмінність між сприйняттям моого світу та їхнього полягає в тому, що сприйняття їхнього світу починається й закінчується в одну мить, а сприйняття моого — ні, адже моя свідомість вкупі зі свідомістю безмежної кількості подібних до мене істот, які своїм наміром утримують мій світ на місці, зосереджена саме на ньому. Посланець додав,

що для неорганічних істот сприйняття мого світу починається й закінчується так само в одну мить, а сприйняття їхнього світу — ні, оскільки безмежна кількість цих істот своїм наміром утримує на місці його.

Тієї миті картина почала розсіюватися. Я був наче водолаз, а прокидатися з того світу було як спливати на поверхню.

У наступному сеансі посланець розпочав діалог зі мною повторенням, що між рухомими тінями й статичними тунелями існують повністю скоординовані й взаємно активні стосунки. Він завершив своє твердження словами:

— Ми не можемо існувати одне без одного.

— Я розумію, що ти маєш на увазі, — сказав я.

У голосі посланця прорізалася нотка зневаги, коли той заперечив, що я не можу зрозуміти, як це бути пов'язаними в такий спосіб, безмежно більший за просту залежність. Я хотів був попросити в посланця пояснення, що він хотів цим сказати, але наступної миті опинився всередині того, що можу описати лише як саму тканину тунелю. Я бачив якісь гротескно сполучені, залозоподібні виступи, що випромінювали непрозоре світло. Мені спало на думку, що це ті самі виступи, які створювали враження схожості з письмом Брайля. Зваживши, що вони були енергетичними згустками від трьох до чотирьох футів діаметром, я почав гадати про достеменний розмір цих тунелів.

— Розмір тут — не те саме, що розмір у твоєму світі, — сказав посланець. — Енергія цього світу іншого типу; її характеристики не збігаються з характеристиками енергії у твоєму світі, і все ж цей світ так само справжній, як і твій.

Далі посланець сказав, що вже розповів мені все про тіньові істоти, коли описував і пояснював виступи на стінах тунелів. Я заперечив, що чув пояснення, але не звернув на них уваги, оскільки гадав, що прямого стосунку до сновидінь вони не мають.

— Тут, у цьому світі, усе безпосередньо стосується снovidінь, — заявив посланець.

Я хотів обміркувати причину моого хибного судження, але мій розум спорожнів. Моя увага сновидіння слабшала. Постланець заговорив знову, і звук його голосу підбадьорив мене. Увага сновидіння суттєво пожвавилася.

— Сновидіння — це той транспортний засіб, що приводить сновидців до цього світу, — сказав посланець, — і всього, що знають маги про сновидіння, вони навчилися від нас. Наш світ сполучений з твоїм світом дверима, що звуться снами. Ми знаємо, як пройти крізь ті двері, але люди не знають. Вони мають навчитись цього.

Голос посланця продовжив пояснювати те, що вже виклав мені раніше.

— Виступи на стінах тунелів — це тіньові істоти, — сказав він. — Я один з них. Ми рухаємося всередині тунелів, їхніми стінами, заряджаючись енергією тунелів, що є нашою енергією.

Мені спало на думку, що я дійсно не здатен сприймати симбіотичні стосунки, як ті, свідком яких зараз був.

— Якби ти залишився з нами, ти б точно навчився відчувати, що означає бути пов'язаними, як пов'язані ми, — сказав посланець.

Здавалося, що посланець чекає на мою відповідь. Я мав відчуття, що насправді він хоче, аби я сказав, що вирішив зостатися.

— Скільки тіньових істот у кожному тунелі? — спитав я, щоб змінити тон розмови, і миттєво пошкодував про це, бо посланець почав надавати мені докладний звіт про число та призначення тіньових істот у кожному тунелі. Він казав, що кожен тунель має певну кількість залежних від нього істот, які виконують певні функції, пов'язані з потребами й очікуваннями тунелів, які їх підживлюють.

Я не хотів, аби посоланець ще більше заглиблювався в деталі. Я розсудив так: що менше я знаю про тунель і тіньових істот, то для мене краще. Тільки-но я сформулював цю думку, як посоланець зупинився, і мое енергетичне тіло смикнулося, наче його потягли за провід. Наступної миті я лежав, цілковито прокинувшись, у себе в ліжку.

Відтоді я більше не мав страхів, що могли перервати мої заняття. Інша думка почала керувати мною: думка, що я віднайшов ні з чим не порівнюване збудження. Щодня я не міг дочекатися, коли почнеться сновидіння і я змушу розвідника перенести мене до світу тіней. Додавало привабливості те, що мої видіння у світі тіней стали ще більш подібними до життя, ніж раніше. Судячи з суб'єктивних стандартів упорядкованих думок, упорядкованої візуальної та звукової інформації, упорядкованих відповідей з мого боку, мій досвід, скільки він тривав, був так само справжнім, як і будь-яка ситуація в нашому повсякденному світі. Ще ніколи я не мав чуттєвого досвіду, у якому єдиною різницею між видіннями й повсякденним світом була швидкість, із якою ці видіння припинялися. Мить тому я був у дивному реальному світі, а наступної миті — у своєму ліжку.

Я прагнув коментарів і пояснень дона Хуана, але ще й досі стирчав у Лос-Анджелесі. Що більше я зважував свою ситуацію, то більше зростала моя тривога — я навіть став відчувати, що щось назриває у сфері неорганічних істот із шаленою швидкістю.

Зі зростанням тривоги мое тіло поринуло в стан глибокого страху, хоча мій розум був в екстазі від споглядання світу тіней. І, що гірше, голос посланця снів став проникати в мою денну свідомість. Одного дня, відвідуючи лекцію в університеті, я почув, як голос знову й знову твердить, що будь-яка спроба з мого боку припинити займатися сновидіннями згубно позначиться на всіх моїх цілях. Він наполягав, що

войни не ухиляються від виклику і що я не маю резонного обґрунтування для припинення моєї практики. Я погоджувався з посланцем. Я не мав наміру нічого зупиняти, і голос лише заново підтверджував те, що я відчував.

Не лише посланець змінився — до гри вступив новий розвідник. Одного разу, перш ніж я почав оглядати предмети у своєму сні, розвідник буквально вистрибнув переді мною й агресивно заволодів моєю увагою сновидіння. Примітною рисою цього розвідника було те, що він не потребував жодної енергетичної метаморфози — він від початку був згустком енергії. В одну мить, не чекаючи, доки я висловлю намір слідувати за ним, розвідник переніс мене до іншої частини світу неорганічних істот — світу шаблезубих тигрів.

В інших працях я описав своє побіжне знайомство з тими видіннями. Я кажу «побіжне знайомство», бо не мав тоді достатньої енергії, щоб передати сприйняті мною світи в зрозумілій для моого лінійного розуму формі.

Нічні видіння у вигляді шаблезубих тигрів з'являлися мені регулярно протягом довгого часу, доки однієї ночі агресивний розвідник, що переніс мене туди вперше, раптом нагодився знов. Не чекаючи моєї згоди, він відніс мене до тунелів.

Я почув голос посланця. Той миттєво вдарився в найдовшу й найгострішу комерційну пропозицію, яку я чув. Він розповідав мені про надзвичайні переваги світу неорганічних істот. Говорив про набуття знання, яке неодмінно похітне розум, і про здобуття його в найпростіший спосіб — залишившися в тих чарівних тунелях. Казав про неймовірну мобільність, безмежний час на пошук речей, а головне — про те, як мені додожатимуть космічні слуги, задовольняючи найменший каприз.

— Свідомі істоти з найнеймовірніших куточків космосу лишаються з нами, — казав посланець, завершуючи свою

промову. — І їм подобається мешкати в нас. Насправді, ніхто не хоче звідси йти.

Тієї миті мені спало на думку, що ця запопадливість до-корінно мені чужа. Я ніколи не почувався зручно зі слугами й там, де мені прислужували.

Розвідник узявся за мене й змусив промчати крізь численні тунелі. Він зупинився в тунелі, що здавався дещо просторішим за решту. Мою увагу сновидіння прикували розмір і конфігурація цього тунелю, і так би вона й залишилась прикутою до них, якби мене не змусили озирнутися. Тоді моя увага сновидіння зосередилась на згустку енергії, трохи більшому за тіньові істоти. Він був блакитний, як буває блакитним осердя свічкового полум'я. Я знов, що ця енергетична конфігурація — не тіньова особа і їй тут не місце.

Відчуття її поглинуло мене. Розвідник подав мені знак іти, але щось зробило мене несприятливим до його натяків. Я неспокійно залишився там, де був. Однак сигнали розвідника пробили мою сконцентрованість, і я втратив блакитну фігуру з очей.

Раптом неабияка сила змусила мене крутнутися, розвернувши обличчям просто до блакитної фігури. Доки я дивився на неї, вона перетворилася на силует людини, дуже маленької, стрункої, ніжної, майже прозорої. Я відчайдушно силкувався розрізнати чи то чоловік, чи жінка, та скільки не намагався, не міг.

Мої спроби спитати посланця провалилися. Той зненацька відлетів, покинувши мене підвіщеним у тому тунелі, тепер уже перед лицем невідомої особи. Я намагався заговорити до тієї особи так, як говорив з посланцем. Відповіді я не дістав. Я відчув хвилю розчарування, що не в змозі зламати бар'єр, який розділяє нас. Потім мене запопав страх, що я наодинці з кимось, хто міг бути мені ворогом.

Я пережив цілу низку реакцій, спричинених появою того незнайомця. Відчув навіть піднесення, бо знов, що розвідник нарешті показав мені іншу людську істоту, застряглу в цьому світі. Мене лише гнітила ймовірність, що ми не зможемо спілкуватися, бо цей незнайомець — один з прадавніх магів і належить до іншого часу, ніж я.

Що сильніше ставало мое піднесення й цікавість, то важчим ставав я, аж доки не зробився таким масивним, що знов повернувся до свого тіла, а тоді до світу. Я опинився в Лос-Анджелесі, у парку біля Каліфорнійського університету. Я стояв на траві, просто серед черги людей, які грали в гольф.

Людина переді мною так само набула плоті. Одну коротку мить ми дивилися одне на одного. Це була дівчинка років, може, шести або семи. Мені здалося, що я її знаю. Коли я побачив її, мое піднесення й цікавість зросли так непропорційно, що спричинили зворотну реакцію. Я втратив масу так швидко, що наступної миті знову став згустком енергії у світі неорганічних істот. Розвідник повернувся по мене й швиденько витягнув звідти.

Я прокинувся від нападу страху. Доки я виринав у повсякденний світ, щось дозволило думці вислизнути від мене. Мій розум зшаленів, намагаючись скласти докупи те, що я знов або думав, що знаю. Понад дві затяжні доби я провів, намагаючись дістатися до прихованого відчуття чи прихованого знання, що приклейлось до мене. Єдиним успіхом, якого я досягнув, було відчуття сили (мені подобалося, що вона перебуває поза моїм розумом чи тілом), яка підказувала мені більше не довіряти сновидінням.

Кілька днів по тому темна й загадкова впевненість почала заволодівати мною — упевненість, що поступово зростала, доки не зник останній сумнів у її правдивості: я був упевнений, що блакитний згусток енергії є бранцем у сфері неорганічних істот.

Я відчайдушно, як ніколи, потребував поради дона Хуана. Знав, що викидаю на смітник роки роботи, але нічого не міг вдіяти: я покинув усе, чим займався, і втік до Мексики.

— Чого ти насправді хочеш? — спитав дон Хуан, у цей спосіб намагаючись стримати моє істеричне белькотіння.

Я не міг пояснити йому, чого хочу, бо не знав цього сам.

— Твоя проблема, мабуть, дуже серйозна, якщо змусила тебе прибіти ось так, — сказав дон Хуан із замисленим виразом обличчя.

— Це так, попри те, що я не можу розібратися, в чому дійсно моя проблема, — відповів я.

Він попросив мене описати мої заняття сновидіннями в усіх подробицях, що стосувалися справи. Я розповів йому про моє видіння з маленькою дівчинкою, і як воно вразило мене на емоційному рівні. Він миттєво порадив мені ігнорувати цю подію й розглядати її як кричущу спробу з боку неорганічних істот догоditи моїм фантазіям. Він зауважив, що коли сновидіння надмірно підкреслені, вони стають тим, чим були для прадавніх магів — джерелом невичерпного потурання.

З якоїсь непоясненої причини я не мав охоти розповісти дону Хуану про світ тіньових істот. Лише коли він відкинув моє видіння з маленькою дівчинкою, я відчув необхідність описати йому мої візити до того світу. Він довго мовчав, наче був приголомшений.

Коли він нарешті заговорив, то сказав:

— Ти більш самотній, ніж я гадав, бо я взагалі не можу обговорювати твої заняття сновидіннями. Ти в становищі прадавніх магів. Усе, що я можу зробити — це повторити тобі, що ти повинен скористатися всією обережністю, на яку спроможний.

— Чому ви кажете, що я в становищі прадавніх магів?

— Я постійно твердив тобі, що твоя вдача небезпечно подібна до вдачі магів минулого. Вони були дуже здібними

істотами; їхній недолік був у тому, що вони були прив'язані до сфери неорганічних істот, як риба прив'язана до води. Ви в тому самому човні. Ти знаєш про них таке, що жоден з нас не може навіть уявити. Наприклад, я ніколи не знав про світ тіней; ані нагваль Хуліан, ані нагваль Еліас — по-при те, що він довгий час провів у світі неорганічних істот.

— Але яка різниця, якщо я знаю про світ тіней?

— Різниця величезна. Сновидців туди допускають, лише коли неорганічні істоти впевнені, що вони збираються лишитися в тому світі. Нам відомо це з історії прадавніх магів.

— Запевняю вас, доне Хуане, що не маю наміру там лишатися. Ви говорите так, наче мене от-от заманять обіцянками послуг чи влади. У жодному з них я не зацікавлений, ось і все.

— На цьому рівні це вже не так легко. Ти перетнув межу, до якої міг просто піти. До того ж ти мав нещасти бути ви-різнем водяною неорганічною істотою. Пам'ятаєш, як боровся з нею? І як почувався при цьому? Я казав тобі тоді, що водяні неорганічні істоти — найбільш надокучливі. Вони залежні й владні, і якщо вже закинули свій гачок, то ніколи не здаються.

— І що це означає в моєму випадку, доне Хуане?

— Це означає справжню біду. Певна неорганічна істота, яка командує парадом — та, яку ти схопив того фатального дня. З роками вона запізналася з тобою. Вона близько тебе знає.

Я щиро зізнався дону Хуану, що від самої думки про те, що неорганічна істота близько мене знає, мене нудить.

— Коли сновидці усвідомлюють, що в неорганічних істотах немає нічого привабливого, — сказав він, — зазвичай для них стає надто пізно, бо на той час вони вже в кишені в неорганічних істот.

У глибині душі я відчував, що він каже абстрактно про ризики, які можуть існувати в теорії, але не на практиці.

Я був таємно переконаний, що жодних ризиків будь-якого гатунку немає.

— Я не дозволю неорганічним істотам так чи інакше звабити мене, якщо ви про це думаете, — сказав я.

— Я думаю, що вони збираються обдурити тебе, — сказав він. — Як обдурили нагваля Росендо. Вони тебе обкрутять, а ти не побачиш пастки й навіть не запідозриш її. Вони вміють це робити. Тепер навіть вигадали маленьку дівчинку.

— Але я не маю сумніву, що дівчинка існує, — наполягав я.

— Немає ніякої дівчинки, — відрізав він. — Той синюватий згусток енергії — це розвідник. Дослідник, що застяг у світі неорганічних істот. Я вже казав тобі, що неорганічні істоти — як рибалки, вони принаджують і ловлять свідомість.

Дон Хуан сказав, що без жодного сумніву вірить: синюватий згусток енергії походив з виміру, цілковито відмінного від нашого — розвідник, що опинився на мілині й попався, наче муха в павутиння.

Мені не до дущі була його аналогія. Вона стравожила мене до меж фізичного дискомфорту. Я зізнався про це дону Хуану, і він сказав мені, що моя занепокоєність розвідником-бранцем змушує його почуватися мало не у відчай.

— Чому вас це турбує? — спитав я.

— Щось назріває в тому заплутаному світі, — сказав він. — І я не можу з'ясувати, що саме.

Доки я залишався з доном Хуаном і його компаньйонами, мені взагалі не снився світ неорганічних істот. Як завжди, моя практика полягала в тому, щоб зосередити увагу сновидіння на предметах з моїх снів і змінювати ці сни. Щоб згладити мої тривоги, дон Хуан змушував мене вдвигатись у хмарі й далекі гірські верховини. Як наслідок, я миттєво відчував себе врівень з хмарами або ж відчував, що я дійсно серед далеких гірських вершин.

— Я дуже задоволений, але й дуже стурбований, — сказав дон Хуан, коментуючи мою спробу. — Ти навчився справжніх див, і сам цього не знаєш. І я не маю на увазі, що ти навчився їх від мене.

— Ви кажете про неорганічних істот, правильно?

— Так, про неорганічних істот. Я радив тобі нічого не роздивлятися; роздивлятися — техніка магів минулого. Вони були здані дістатися до своїх енергетичних тіл в одну мить, просто спостерігаючи за об'єктами своєї пристрасті. Напрочуд дивовижна техніка, але марна для сучасних магів. Вона ніяк не підвищує нашу розважливість чи здатність до пошуку свободи. Усе, що вона робить, це прицвяховує нас до конкретності — найбільш небажаного стану.

Дон Хуан додав, що, якщо тільки я не триматиму себе під контролем, на той час, коли моя друга увага зіллеться з увагою повсякденного життя, я стану нестерпною людиною. Існує, казав він, небезпечна прірва між моєю рухливістю в другій увазі й моїм наполяганням на нерухомості моого усвідомлення повсякденного світу. Він зауважив, що прірва між ними двома настільки велика, що у своєму повсякденному стані я був майже ідіотом, а в другій увазі — безумцем.

Перш ніж повернутися додому, я дозволив собі обговорити мої видіння вві сні, у світі тіней з Керол Тіггз, хоча дон Хуан порадив мені не обговорювати їх ні з ким. Вона найкраще розуміла мене і була найбільш зацікавленою, оскільки була моїм цілковитим двійником. Дон Хуан відверто образився на мене за те, що я розкрив їй мої секрети. Я почувався гірше, ніж будь-коли. Жалість до себе заволоділа мною, і я почав скаржитися, що завжди все роблю хибно.

— Ти ще нічого не зробив, — grimнув на мене дон Хуан. — Це вже я знаю.

І він мав рацію! Під час наступного сеансу сновидінь у дома розверзлося ціле пекло. Я дістався світу тіней, як робив незліченну кількість разів — різниця була в присутності блакитної енергетичної фігури. Вона була серед інших тіньових істот. Я відчував імовірність, що той згусток був присутній і раніше, але я його не зауважував. Щойно я помітив його, мою увагу сновидіння невідворотно привернув той згусток енергії. За лічені секунди я опинився поряд з ним. Інші тіні наблизилися до мене, як завжди, але я не звернув на них уваги.

Несподівано блакитна, кругла фігура обернулася маленькою дівчинкою, яку я бачив раніше. Вона скилила свою тонку, ніжну, довгу шийку набік і промовила ледве чутним шепотом: «Допоможіть мені!» Чи то вона це сказала, чи то я нафантазував, що вона це сказала. Результат був той самий: я стояв заціпнілий, збуджений від широкого занепокоєння. Я відчув холодок, але не в моїй енергетичній масі. Це був холодок в іншій частині мене. Уперше я до кінця усвідомлював повну відокремленість того, що переживаю, від моїх сенсорних відчуттів. Я відчував світ тіней з усіма наслідками того, що за звичайних обставин називав відчуттями: я був здатний думати, оцінювати, приймати рішення; я мав психологічну цілісність — інакше кажучи, я був собою. Єдиною часткою мене, якої бракувало, було мое сенсорне «я». Я не мав тілесних відчуттів. Уся інформація надходила мені через зір і слух. Отож моя раціональність стикнулася з дивною дилемою: зір і слух були не фізичними властивостями, а якостями видінь, які я мав.

— Ти справді бачиш і чуєш, — сказав голос посланця, вриваючись у мої думки. — У цьому краса цього місця. Ти можеш проживати все крізь зір і слух і не мусиш дихати. Лише подумай! Тобі не треба дихати! Можна вирушити в будь-яку точку світу й не дихати.

Найтревожніший спалах емоцій пронизав мене, і знов я не відчув його тут, у світі тіней. Я відчув його десь-інде. Мене неймовірно розхвилювало очевидне, але завуальоване усвідомлення, що існує живий зв'язок між тим мною, який відчуває, і джерелом енергії, джерелом сенсорного відчуття, розташованим деінде. Мені спало на думку, що це «деінде» — мое фізичне тіло, що спить у мене в ліжку.

Щойно я про це подумав, тіньові істоти кинулися геть. і маленька дівчинка лишилася в моєму полі зору сама. Я дивився на неї й переконувався, що я її знаю. Вона начебто похитнулася, ніби от-от впаде. Безмежна хвиля приязні до неї огорнула мене.

Я спробував заговорити до неї, але не здатен був видати ні звуку. Тоді мені стало очевидно, що всі мої діалоги з посланцем викликалися та здійснювалися завдяки енергії посланця. Залишившись сам по собі, я був безсилий. Наступним кроком я спробував спрямувати мої думки до дівчинки. Це було марно. Нас розділяла мембрана енергії, якої я не міг пронизати.

Маленька дівчинка, здається, зрозуміла мій розpac і дійсно звернулася до мене безпосередньо через мої думки. Вона сказала мені те, що й дон Хуан: що вона розвідник, який упіймався в тенета цього світу. Потім додала, що набула форми маленької дівчинки, тому що ця форма знайома мені, і їй, і що вона потребує моєї допомоги так само, як я — її. Вона повідомила мені це єдиним згустком енергетичного відчуття, що було наче слова, вислухані всі одразу. Я не мав складнощів з розумінням її, хоч це був перший випадок, коли зі мною сталося щось подібне.

Я не зінав, що робити. Я намагався донести до неї своє відчуття неспроможності. Здавалося, вона раптом мене зрозуміла. Вона мовчики благала мене своїм палким поглядом. Навіть усміхнулася, немов даючи мені знати, що полишає

на мене звільнити її з її пут. Коли я подумки заперечив, що не маю жодних здібностей, вона здалася мені істеричною дитиною в пориві відчаю.

Я несамовито намагався заговорити до неї. Маленька дівчинка справді плакала, як могла плакати дитина її віку, від розпачу й страху. Я не міг витерпіти цього. Я кинувся до неї, але без жодного суттевого результату. Моя енергетична маса просто пройшла крізь неї. Я думав підняти її та взяти з собою. Я пробував цей маневр знову й знову, доки не виснажився. Потім зупинився, щоб зважити свій наступний крок. Я боявся, що моя увага сновидіння зараз розсіється, і тоді я втрачу її з-перед очей. Я сумнівався, що неорганічні істоти доправлять мене назад до того самого місця у своєму світі. Здавалося, це буде мій останній візит до них — візит, який зараховується.

Потім я зробив дещо немислиме. Перш ніж зникла моя увага сновидіння, я голосно й чітко вигукнув свій намір: злити власну енергію з енергією цього розвідника-бронця та звільнити його.

БЛАКИТНИЙ РОЗВІДНИК

Мені снився відверто безглуздий сон. Поряд зі мною була Керол Тігз. Вона говорила до мене, хоч я не міг зрозуміти, що вона каже. Дон Хуан теж мені снився, а заразом і всі члени його групи. Здавалося, вони намагаються витягти мене з туманного, жовтуватого світу.

Після серйозної спроби, під час якої я кілька разів втрачав і заново знаходив їх очима, вони успішно визволили мене звідти. Оскільки сенсу всіх цих зусиль я збагнути не міг, то нарешті усвідомив, що бачу звичайний плутаний сон.

Мій подив був величезним, коли я прокинувся й побачив себе в ліжку в домі дона Хуана. Я не здатен був поворухнутися. Взагалі не мав сил. Я не знав, що думати, хоча миттєво відчув важкість свого становища. У мене було неясне відчуття, що я втратив сили внаслідок втоми, спричиненої моїм сновидінням.

Товариші дона Хуана, здається, були надзвичайно вражені тим, що зі мною сталося. Вони постійно входили до мене в кімнату поодинці. Кожен залишався ненадовго в цілковитому мовчанні, доки не з'являвся хтось інше. Мені здалося, що вони по черзі наглядають за мною. Я був надто кволій, щоб попросити їх пояснити свою поведінку.

У подальші дні мені стало краще, і вони почали говорити зі мною про мое сновидіння. Спочатку я не знав, чого від мене хочуть. Потім, завдяки їхнім питанням, мене осінило: вони

просто одержимі тіньовими істотами. Усі вони здавалися наляканими й казали мені більш-менш одне й те саме. Вони наполягали, що ніколи не були у світі тіней. Деякі навіть заявляли, що не знали про його існування. Від їхніх тверджень і реакцій мое відчуття розгубленості й страху лише зросло.

Питання, які ставив кожен, були: «Хто переніс тебе до того світу?» або «Звідки ти взагалі дізnavся, як туди потрапити?» Коли я розповідав їм, що той світ показали мені розвідники, вони не могли повірити. Вочевидь, вони припускали, що я там був, та оскільки не мали можливості спиратися в цьому на власний досвід, то й не здатні були осягнути те, про що я казав. І все одно вони хотіли знати все, що я міг розповісти їм про тіньових істот і їхній світ. Я корився. Усі вони, за винятком дона Хуана, сиділи біля мого ліжка, ловлячи кожне мое слово. Однак щоразу, як я питав про мое становище, вони розбігалися геть, зовсім як ті тіньові істоти.

Інша тривожна реакція, якої в них ніколи раніше не було — вони відчайдушно уникали будь-якого фізичного контакту зі мною. Зберігали дистанцію, наче я був рознощиком чуми. Їхня реакція настільки стривожила мене, що я відчув, що зобов'язаний спитати про це. Вони все спростовували. Поводилися, наче ображені, і навіть зайшли так далеко, що вперто намагалися довести мені, буцімто я помиляюся. Я від душі сміявся з натягнутої ситуації, що настала по тому: їхні тіла напружувалися щоразу, як вони намагалися обійтися мене.

Флорінда Грау, найближча послідовниця дона Хуана, єдина в його групі щедро обдаровувала мене фізичною увагою й намагалася пояснити мені, що відбувається. Вона розповіла, що я енергетично виснажив себе у світі неорганічних істот, потім знов зарядився, але мій новий енергетичний заряд дещо непокоїв більшість із них.

Флорінда щоночі вкладала мене в ліжко, наче я був інвалідом. Навіть розмовляла зі мною, як з дитиною, що викликало

в усіх присутніх бурю сміху. Але як би вона не кепкувала з мене, я вдячний був їй за турботу, яка здавалася щирою.

Я вже писав про Флорінду раніше у зв'язку з нашим із нею знайомством. Вона, безумовно, була найвродливішою жінкою, яку я будь-коли зустрічав. Якось я сказав їй і сказав щиро, що вона могла би бути моделлю в журналі мод.

— У журналі 1910 року, — відпарирувала вона.

Флорінда, хоч і була в літах, старою зовсім не була. Вона була молода та сповнена життя. Коли я спитав дона Хуана про її нетипову моложавість, він відповів, що це магія дозволяє їй зберігати таку повнокровну форму. Енергія магів, зауважив він, помітна оку як молодість і життєві сили.

Вдовольнивши свою початкову цікавість про світ тіней, товариші дона Хуана перестали заходити до мене в кімнату, а їхні розмови трималися на рівні буденних питань про моє здоров'я. Однак щоразу, як я намагався встати, хтось описнявся поряд і м'яко вкладав мене назад у ліжко. Я не хотів їхніх турбот, але все йшло до того, що я їх потребував — я був кволій. З цим я погоджувався. Але що по-справжньому вплинуло на мене, то це те, що ніхто не пояснював мені, як я описанувся в Мексиці, коли ліг спати й заснув у Лос-Анджеlesі. Я наполегливо питав їх про це. Кожен давав мені ту саму відповідь: «Нагваль. Він єдиний, хто здатен це пояснити». Нарешті Флорінда порушила мовчанку.

— Тебе заманили-у пастку — ось що з тобою сталося, — сказала вона.

— Де мене заманили в пастку?

— У світі неорганічних істот, звісно. Це той світ, з яким ти мав справу роками. Хіба не так?

— Саме так, Флоріндо. Але ви можете пояснити мені, що це була за пастка?

— Не дуже. Можу лише сказати тобі, що ти втратив там усю свою енергію. Але ти дуже добре бився. ~

- Чому я хворий, Флоріндо?
- Ти не хворий, у тебе енергетичне ушкодження. Ти був у критичному стані, але зараз лише тяжко поранений.
- Як усе це сталося?
- Ти вступив у смертельну бійку з неорганічними істотами й зазнав поразки.
- Я не пам'ятаю, щоб із кимось бився, Флоріндо.
- Пам'ятаєш ти це чи ні, не суттєво. Ти бився і був переможений. Ти не мав шансу проти тих майстрів маніпуляції.
- Я бився з неорганічними істотами?

— Так. Ти мав із ними смертельну сутичку. Я справді не знаю, як ти пережив цей нищівний удар.

Вона відмовилася розповісти мені щось іще й натякнула, що з дня на день мене відвідає нагваль.

Наступного дня з'явився дон Хуан. Він був дуже веселий і сповнений підтримки. Жартома оголосив, що прийшов до мене з візитом як енергетичний лікар. Він оглянув мене, роздивившись з голови до ніг.

- Ти майже одужав, — постановив він.
- Що зі мною сталося, доне Хуане? — спитав я.
- Ти потрапив у пастку, розставлену для тебе неорганічними істотами, — відповів він.
- Як я тут опинився?
- Оце, безумовно, велика загадка, — сказав він і життєрадісно всміхнувся, явно намагаючись жартома казати про щось серйозне. — Неорганічні істоти захопили тебе з тілом і рештою. Спочатку перенесли твоє енергетичне тіло до свого світу, коли ти переслідував одного з їхніх розвідників, а потім забрали твоє фізичне тіло.

Товариші дона Хуана, здається, перебували в шоковому стані. Один з них спитав дона Хуана, чи здатні були неорганічні істоти когось викрасти. Дон Хуан відповів, що, без-

умовно, здатні. Нагадав, що нагваль Еліас був забраний до їхнього всесвіту, а він точно не мав наміру рушати туди.

Усі закивали, погоджуючись. Дон Хуан продовжував говорити до них, згадуючи мене в третій особі. Він казав, що сукупна свідомість групи неорганічних істот спочатку пожерла мое енергетичне тіло, спричинивши мій емоційний вибух заради звільнення блакитного розвідника. Потім сукупна свідомість тієї ж групи неорганічних істот затягла мою інертну фізичну масу до їхнього світу. Дон Хуан додав, що без енергетичного тіла людина — просто шматок органічної матерії, якою легко маніпулювати через свідомість.

— Неорганічні істоти зліплені докупи, наче клітини тіла, — продовжував дон Хуан. — Коли вони єднають своє усвідомлення, вони непереможні. Ім нічого не варто відірвати нас від наших швартових і вкинути до свого світу. Особливо коли ми привертаємо до себе увагу й стаємо досяжними, як він.

Їхні зітхання та охання луною відбивалися в стінах. Здавалося, всі вони широко налякані й занепокоєні.

Мені хотілося нити й лаяти дона Хуана, що не спинив мене. Але пригадав, як він раз у раз намагався застерегти мене, звернути з того шляху, і все дарма. Дон Хуан явно усвідомлював, що котиться в мене в голові. Він з розумінням усміхнувся.

— Причина, з якої ти вважаєш себе хворим, — звернувся він до мене, — у тому, що неорганічні істоти вичерпали твою енергію й віддали тобі свою. Цього вистачило б, щоб убити будь-кого. Як нагваль ти маєш додаткову енергію, саме тому ти й вижив.

Я сказав дону Хуану, що пам'ятаю уривки геть незв'язного сну, в якому перебував у жовтуватому тумані. Він, Керол Тігз і його товариші витягували мене.

— Для фізичного ока сфера неорганічних істот має вигляд світу в жовтому тумані, — сказав він. — Коли ти думав, що

бачив незв'язний сон, насправді ти вперше дивився своїми фізичними очима на всесвіт неорганічних істот. І, яким би дивним тобі це не здавалося, для нас це теж було вперше. Ми знали про туман лише з розповідей магів, а не з досвіду.

Нішо з того, що він казав, не мало для мене сенсу. Дон Хуан запевнив, що через мій брак енергії місткіше пояснення було неможливим — казав, я маю вдовольнитися тим, що він розповідає, і тим, як я це розумію.

— Я не розумію цього взагалі, — наполягав я.

— Тоді ти нічого не втратив, — відповів він. — Коли наберешся сил, то сам відповіси на свої питання.

Я зізнався дону Хуану, що мене кидає в жар. Моя температура різко підскочила, і, доки я метався в жару і в поті, мене осявали надзвичайні, але тривожні здогадки щодо моого становища.

Дон Хуан обвів усе мое тіло проникливим поглядом. Сказав, що я в стані енергетичного шоку. Втрата енергії тимчасово підкосила мене, і те, що я сприймав як припливи жару, було, власне, спалахами енергії, під час яких я ненадовго відновлював контроль над енергетичним тілом і розумів усе, що зі мною сталося.

— Зроби зусилля і сам розкажи, що трапилося з тобою у світі неорганічних істот, — наказав він мені.

Я сказав йому, що раз у раз маю ясне відчуття, наче він і його товарищі ввійшли до того світу у своїх фізичних подобах і вирвали мене з пазурів неорганічних істот.

— Саме так! — вигукнув він. — У тебе чудово виходить. А тепер оберни це відчуття на картину того, що сталося.

Я не був здатен зробити те, чого він хотів, як би сильно не намагався. Програма перетворив мій досвід на надзвичайну втому, яка немов висушувала мое тіло зсередини. Перш ніж дон Хуан покинув кімнату, я сказав йому, що мені зле.

— Це нічого не означає, — безтурботно сказав він. — Набирайся сил і не переймайся дрібницями.

Минуло понад два тижні, протягом яких я потроху відновлював сили. Проте я й далі непокоївся через усе. Непокоївся переважно тому, що сам себе не впізнавав, особливо проявів у собі холодності, якої не помічав раніше, — певного роду байдужості, відчуження, яке я пояснив браком енергії до її відновлення. Потім я збагнув, що це нова риса моого єства, риса, яка постійно порушувала синхронізацію. Щоб видобути з себе почуття, до яких звик, я мусив мобілізувати їх і буквально вичікувати якусь мить, доки ті з'являться в мене в душі.

Іншою новою рисою моого єства була дивна туга, що час від часу заволодівала мною. Я тужив за кимось, кого не знав; це було настільки нездоланне й поглинальне почуття, що, відчувши його, я мусив без упину кружляти кімнатою, аби здобути полегшення. Туга не полішала мене, доки я не скористався ще одним «новачком» у своєму житті — жорстким контролем над собою, настільки новим і потужним, що він лише більше розпалив мої тривоги.

Наприкінці четвертого тижня всі відчули, що я нарешті зцілився. Візити різко припинилися. Більшість часу я проводив на самоті й спав. Відпочинок і розслабленість були настільки повними, що моя енергія почала суттєво зростати. Я знову відчув себе колишнім собою. Навіть узявшся до своїх вправ.

Якось близько опівдня після легкого обіду я повернувся до себе в кімнату, щоб перепочити. Перед тим, як поринути в глибокий сон, я борсався в ліжку, намагаючись знайти зручніше положення, коли дивний тиск на скроні змусив мене розплющити очі. Маленька дівчинка зі світу неорганічних істот стояла за фут від моєго ліжка, дивлячись на мене своїми холодними, сталево-блакитними очима.

Я вистрибнув з ліжка й заверещав так гучно, що троє товаришів дона Хуана опинилися в кімнаті раніше, ніж я замовк. Вони були перелякані. З жахом спостерігали, як маленька дівчинка підійшла до мене й зупинилася, стримана кордонами моого світного фізичного єства. Безмежно довгий час ми дивились одне на одного. Вона щось казала мені, чого я спочатку не міг зрозуміти, але за мить усе стало ясно. Вона казала, що для того, аби зрозуміти її слова, треба перенести мое усвідомлення з фізичного тіла до енергетичного.

Цієї миті до кімнати ввійшов дон Хуан. Вони з дівчинкою вп'ялися очима одне в одного. Без жодного слова дон Хуан розвернувся і вийшов з кімнати. Дівчинка вислизнула у двері слідом за ним.

Заворушення, яке спричинила ця сцена серед товаришів дона Хуана, не підлягало опису. Вони втратили всю свою холоднокровність. Вочевидь, кожен бачив маленьку дівчинку, яка покинула кімнату разом з нагвалем.

Здається, я сам перебував на межі вибуху. Я відчув слабкість і мусив сісти. Присутність дівчинки стала для мене наче ударом у сонячне сплетіння. Вона мала приголомшливу схожість з моїм батьком. Хвилі емоцій накрили мене. Я питав себе про значення цього, доки мені дійсно не стало зле.

Коли дон Хуан повернувся до кімнати, я вже мінімально опанував себе. Від очікування почути, що він скаже про дівчинку, мені дихалося дуже важко. Усі були схвильовані не менше за мене. Вони разом заговорили до дона Хуана й розсміялися, збагнувши, що роблять. Найцікавіше їм було дізнатися, чи є якась одностайність у тому, як вони сприйняли появу розвідника. Усі погоджувалися, що бачили маленьку дівчинку шести-семи років, дуже худу, з різкими, вродливими рисами. Також погодилися, що її очі, казали вони, виражали вдячність і відданість.

Кожну подробицю, у яких вони описували дівчинку, я підтверджував особисто. Її очі були такі яскраві й непереборні, що буквально завдавали мені чогось подібного до болю. Я відчував важкість її погляду в себе на грудях.

Серйозне питання, яке мали товариші дона Хуана і яке луною повторював я сам, стосувалося значення цієї події. Усі погодилися, що розвідник був порцією чужорідної енергії, яка просочилася крізь стіни, що відокремлюють другу увагу від уваги повсякденного світу. Вони стверджували, що, оскільки перебували не вві сні, і все ж кожен бачив проекцію чужорідної енергії у формі людської дитини, ця дитина існувала.

Вони доводили, що мають бути сотні, якщо не тисячі випадків, коли чужорідна енергія прослизає непоміченою крізь природні бар'єри до нашого людського світу, але в історії їхньої школи не було жодної згадки про подію такого характеру. Найбільше їх турбувало те, що в легендах магів про це нічого не згадувалося.

— Це вперше в історії людства таке трапилося? — спитав один з них дона Хуана.

— Гадаю, це трапляється постійно, — відповів він. — Але ніколи не траплялося в такий неприкритий, свавільний спосіб.

— Що це означає для нас? — спитав дона Хуана інший.

— Для нас нічого, а для нього все, — сказав він, вказуючи на мене.

Тут усі поринули в найтривожнішу мовчанку. Деякий час дон Хуан походжав туди-сюди. Потім зупинився переді мною і вдивився в мене, демонструючи всі ознаки людини, яка не може дібрати слів, щоб виразити свою приголомшливу здогадку.

— Не можу навіть братися оцінити масштаб того, що ти накоїв, — нарешті сказав мені дон Хуан розгубленим то-

ном. — Ти потрапив у западню, але не в ту западню, якої я остерігалася. Твоя була вигадана для тебе одного і була небезпечнішою за все, що спадало мені на думку. Я непокойвся, що ти станеш жертвою лестощів і запопадливості. Чого я ніколи не враховував, то це можливості, що тіньові істоти розставлять пастку, скориставшись твоєю вродженою відразою до кайданів.

Дон Хуан якось порівняв свою реакцію на те, що найбільше тисне на нас у світі магів, з моєю. Він сказав — і прогучало це не як скарга — що, попри бажання й спроби, йому ніколи не вдавалося викликати ту приязнь, яку пробуджував у людях його вчитель, нагваль Хуліан.

— Моя неупереджена реакція, яку я зараз пропоную на твій розгляд, це мати здатність сказати, і сказати широко, що мені не судилося пробуджувати сліпу й цілковиту приязнь. Так тому й бути!

— Твоя неупереджена реакція, — продовжував він, — у тому, що ти не виносиш ланцюгів і життя покладеш на те, щоб розірвати їх.

Я широко не погодився з ним і сказав, що він перебільшує. Мої погляди були не настільки чіткими.

— Не хвилюйся, — розсміявся він, — магія — це дійство. Коли настане час, ти діятимеш за своєю пристрастю так само, як я діяв за своєю. Моя полягає в тому, щоб приймати свою долю не пасивно, як йолоп, а активно, як воїн. Твоя — без капризу й розмірковувань кидатися зривати кайдани з інших.

Дон Хуан пояснив, що, з'єднавши свою енергію з енергією розвідника, я буквально припинив існування. Уся моя фізична подоба перенеслася тоді до сфери неорганічних істот, і, якби не розвідник, що привів дона Хуана та його товаришів туди, де був я, я помер би або залишився в тому світі, безнадійно втрачений.

— Чому розвідник привів вас туди, де був я? — спитав я.

— Розвідник — розумна істота з іншого виміру, — сказав дон Хуан. — Зараз він — маленька дівчинка, яка розповіла мені, що для того, щоб дістати потрібну енергію й зламати бар'єр, який ув'язнив її у світі неорганічних істот, вона мусила взяти всю твою. Тепер це людська частина її самої. Щось подібне до вдячності привело її до мене. Побачивши її, я миттєво зрозумів, що тобі кінець.

— Що ви тоді зробили, доне Хуане?

— Згуртував, кого міг зібрати, починаючи з Керол Тіггз, і ми виришили у світ неорганічних істот.

— Чому Керол Тіггз?

— По-перше, тому, що вона має безмежну енергію, а по-друге, тому, що не запізналася з розвідником. Кожен з нас виніс щось неоціненне з цього досвіду. Ви з Керол Тіггз отримали розвідника. А решта з нас дістали причину згуртувати свої фізичні якості й докласти до наших енергетичних тіл — ми стали енергією.

— Як ви всі це зробили, доне Хуане?

— Ми синхронно змістили точки збирання. Наш бездоганний намір врятувати тебе спрацював. Розвідник умить переніс нас туди, де ти лежав напівмертвий, і Керол витягла тебе.

Його пояснення не мало сенсу для мене. Дон Хуан розсміявся, коли я спробував порушити цю тему.

— Як ти можеш це зрозуміти, коли навіть не маєш сил встати з ліжка? — париував він.

Я зізнався йому, що був упевнений: я знаю безмежно більше, ніж визнаю раціонально, але щось тримає глуху затулку на моїй пам'яті.

— Брак енергії — ось що загородило твою пам'ять глухою затулкою, — сказав він. — Коли матимеш досить енергії, твоя пам'ять працюватиме добре.

— Хочете сказати, що я можу пригадати все, якщо схочу?

— Не зовсім. Хотіти можеш скільки завгодно, але якщо твій енергетичний рівень не відповідає важливості того, що ти знаєш, можеш так само сказати своєму знанню «прощавай» — воно ніколи не буде доступним тобі.

— То що ж робити, доне Хуане?

— Енергії властиво накопичуватися. Якщо бездоганно дотримуватися шляху воїна, настане мить, коли твоя пам'ять відкриється.

Я зізнався, що його розмова справляє на мене абсурдне враження, наче я віддаюся жалості до самого себе, тоді як зі мною все гаразд.

— Не просто віддаєшся, — сказав він. — Ти був буквально енергетично мертвий чотири тижні тому. А зараз ти просто ошелешений. Ошелешеність і брак енергії — ось що змушує тебе приховувати своє знання. Ти явно знаєш більше про світ неорганічних істот, ніж будь-хто з нас. Той світ — особлива турбота прадавніх магів. Ми всі тобі казали, що нам відомо про нього лише з чаклунських легенд. Кажу щиро: я вважаю більше ніж дивним, що ти власною персоною став новим джерелом легенд для нас.

Я твердив, що для мене неможливо повірити, буцімто я зробив те, чого не робив він. Але так само не вірилось, що він просто потішається з мене.

— Я не лещу тобі й не потішаюся з тебе, — сказав він, помітно ображений. — Я лише констатую магічний факт. Знати більше за будь-кого з нас про той світ — не привід для самовдоволення. У цьому знанні немає переваги. Власне, попри все, що ти знаєш, ти не зміг врятувати себе. Це ми тебе врятували, тому що знайшли. Але без допомоги розвідника не мало сенсу навіть намагатися шукати тебе. Ти був настільки безмежно загублений у тому світі, що я здригаюся від самої думки про це.

Зважаючи на мій душевний стан, мені анітрохи не здавалося дивним, коли я практично побачив, як хвилі емоцій пронизують усіх товаришів і учнів дона Хуана. Єдиною, хто лишився незворушним, була Керол Тіггз. Вона, здавалося, повністю прийняла свою роль. Вона була єдина зі мною.

— Ти таки звільнив розвідника, — продовжив дон Хуан, — але віддав за це своє життя. Чи навіть гірше — ти віддав свою свободу. Неорганічні істоти відпустили розвідника в обмін на тебе.

— Я ледве можу в це повірити, доне Хуане. Не те щоб я у вас сумнівався, ви ж розумієте, але ви описуєте такий підступний маневр, що я ошелешений.

— Не вважай його підступним — і все стане чітким і зрозумілим. Неорганічні істоти завжди перебувають у пошуку усвідомлення та енергії. Якщо дати їм можливість дістати й те, й інше, як гадаєш, що вони робитимуть? Посилати-муть тобі поцілунки рукою через вулицю?

Я знов, що дон Хуан має рацію. Проте не міг утримати цю впевненість надто довго — ясність вислизала від мене.

Товариші дона Хуана продовжували розпитувати його. Хотіли знати, чи є в нього якісь думки з приводу того, що робити з розвідником.

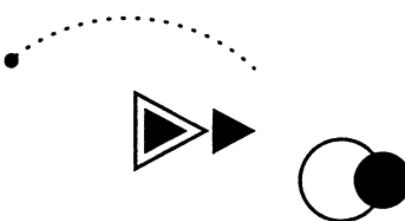
— Так, є. Це найсерйозніша проблема, яку мусить розв'язувати нагваль у цьому світі, — сказав він, вказуючи на мене. — Він і Керол Тіггз — єдині, хто можуть звільнити розвідника. І він теж це знає.

Звісно, я поставив йому єдине можливе питання:

— Як я можу звільнити його?

— Замість того, щоб я тобі пояснював, є набагато кращий і більш справедливий спосіб дізнатися, — з широкою усмішкою сказав дон Хуан. — Спитай посланця. Неорганічна істота брехати не може, ти ж знаєш. ~

ТРЕТЬЯ БРАМА СНОВИДІНЬ

— Третьої брами сновидінь досягаєш, коли опиняєшся вві сні, дивлячись на когось іще, хто спить. І цей хтось виявиться тобою, — сказав дон Хуан.

На цей час мій енергетичний рівень був настільки на підйомі, що я одразу ж узявся працювати над третім завданням, хоч більше жодної інформації він про нього не надав. Перше, що я зауважив, вправляючись у сновидіннях: прipliv енергії миттєво змінює фокус моєї уваги сновидіння. Зараз я зосередив її на тому, щоби прокинутись уві сні й побачити самого себе заснулим. Подорожі до світу неорганічних істот більше мене не займали.

Незабаром по тому мені наснилося, як я дивлюся на себе вві сні. Я одразу відзвітував про це дону Хуану. Цей сон мені наснисвся, доки я мешкав у його домі.

— Кожна брама сновидінь має дві фази, — сказав він. — Перша, як ти знаєш, це наблизитися до брами, друга — перетнути її. У тому сні, де ти бачив себе заснулим, ти наблизився до третьої брами. Друга фаза — зрушити з місця, коли побачиш себе вві сні.

— Біля третьої брами сновидінь, — продовжував він, — ти починаєш свідомо з'єднувати реальність свого сновидіння з реальністю повсякденного світу. У цьому полягає тренування, і маги називають його довершенням енергетичного тіла. Злиття двох реальностей має бути настільки

глибоким, що тобі доведеться стати плинним як ніколи. Оглядай усе біля третьої брами з великою обережністю й цікавістю.

Я дорікнув, що його рекомендації надто загадкові й ні про що мені не кажуть.

— Шо ви називаєте великою обережністю й цікавістю? — спитав я.

— Біля третьої брами ми маємо схильність потонути в дрібницях, — відповів він. — Оглядати речі з великою обережністю й цікавістю означає опиратися непереборній спокусі поринути в деталі. Як я вже казав, це тренування біля третьої брами спрямоване на зміцнення енергетичного тіла. Сновидці починають загартовувати енергетичне тіло, здійснюючи тренування перед першою й другою брамою. Коли ж вони досягають третьої брами, енергетичне тіло вже готове до виходу, чи, мабуть, краще сказати — готове до дії. На жаль, це також означає, що воно готове піддатися гіпнозу дрібницями.

— Що означає — піддатися гіпнозу дрібницями?

— Енергетичне тіло — як дитина, що перебувала ув'язненою все життя. Тільки-но звільнившись, вона починає всотувати все, що знайде, і я маю на увазі буквально все. Кожна незначуча, дрібна деталь повністю поглинає енергетичне тіло.

Повисла ніяковатиша. Я гадки не мав, що сказати. Я ідеально його зрозумів, лише не мав жодного досвіду, який підказав би мені, що це все означає.

— Найдурніша дрібниця стає цілим всесвітом для енергетичного тіла, — пояснював дон Хуан. — Зусилля, яких мусять докласти сновидці для спрямування енергетичного тіла, просто неймовірні. Знаю, звучатиме недолugo, якщо я скажу тобі дивитись на все з обережністю й цікавістю, але це найкращий спосіб описати те, що тобі належить робити.

Біля третьої брами сновидці мусять уникати майже непереборного імпульсу заглиблюватись в усе поспіль. І вони уникають його, будучи настільки допитливими, так відчайдушно прагнучи осягнути все, що не дозволяє окремій дрібниці поневолити себе.

Дон Хуан додав, що його рекомендації, хоч і звучать абсурдно для розуму, адресовані безпосередньо моєму енергетичному тілу. Він знову й знову наголошував, що мое енергетичне тіло має об'єднати всі свої ресурси, аби діяти.

— А хіба мое енергетичне тіло досі не діяло? — спитав я.

— Частково так, інакше ти б не подорожував до сфери неорганічних істот, — відповів він. — А зараз треба залучити твоє енергетичне тіло до тренування перед третьою брамою. Тож аби спростити завдання для свого енергетичного тіла, ти повинен утриматись від раціональності.

— Боюся, ви не до того звертаєтесь, — сказав я. — Дуже мало раціональності лишилося в мене після всього досвіду, який ви привнесли в мое життя.

— Не кажи нічого. Біля третьої брами раціональність відповідає за настирливу одержимість наших енергетичних тіл поверховими дрібницями. Отже, біля третьої брами ми потребуємо ірраціональної плинності, ірраціонального самозречення, щоби протидіяти цій настирливості.

Правдивіше за слова дона Хуана, що кожна брама є перешкодою, і бути не могло. Я тяжко працював, тренуючись перед третьою брамою сновидінь інтенсивніше, ніж перед двома попередніми разом. Дон Хуан чинив величезний тиск на мене. Крім того, до мого життя додалося щось інше — шире відчуття страху. Усе життя я помірно або навіть надмірно боявся тих чи інших речей, але не було в моєму досвіді нічого порівнюваного зі страхом, котрий я відчував після сутички з неорганічними істотами. І все ж усе це багатство досвіду було недоступне для моєї звичайної

пам'яті. Лише в присутності дона Хуана ці спогади опинялися в моєму розпорядженні.

Одного разу, коли ми були в Національному музеї антропології та історії Мехіко, я спитав його про цю дивну ситуацію. До питання мене підштовхнуло те, що на цей час я мав дивну здатність пам'ятати все, що сталося зі мною під час взаємодії з доном Хуаном. І тому я почувався таким вільним, таким сміливим і доладним, що мало не танцював на ходу.

— Просто так трапляється, що присутність нагваля спричиняє зсув точки збирання, — сказав він.

Потім він привів мене до однієї з виставкових зал музею й сказав, що мое питання безпосередньо стосується того, що він збирається мені розповісти.

— Я мав намір пояснити тобі, що положення точки збирання — це наче сейф, у якому маги зберігають свої архіви, — сказав він. — Я страшенно зрадів, коли твоє енергетичне тіло відчуло мій намір і ти спитав мене про це. Енергетичне тіло знає безмежно багато. Дозволь показати тобі, як багато йому відомо.

Він наказав мені зберігати цілковите мовчання. Нагадав, що я вже перебуваю в особливому стані усвідомлення, адже мою точку збирання було зрушене його присутністю. Запевнив, що цілковите мовчання дозволить скульптурам у цьому залі дати мені побачити й почути незображенне. Він додав — вочевидь для того, аби підсилити мое збентеження, — що деяким археологічним експонатам у цьому залі властиво самим зрушувати точку збирання, і якщо я досягну стану цілковитого мовчання, то зможу наяву спостерігати сцени з життя людей, котрі створили ці експонати.

Потім він розпочав найдивнішу музейну екскурсію в моєму житті. Він обійшов зал, описуючи й тлумачачи дивовижні подробиці кожного з великих експонатів. Якщо вірити йому, кожна археологічна знахідка в цьому залі являла со-

бою пам'ятку, навмисне залишенну людьми прадавніх часів, пам'ятку, котру дон Хуан, як маг, читав мені, наче книгу.

— Кожна тутешня річ створена для того, щоб зрушувати точку збирання, — продовжував він. — Затримай погляд на будь-якій з них, приглуши думки й дізнайся, чи можна зрушити твою точку збирання.

— Звідки мені знати, що її зрушено?

— Ти побачиш і відчуєш те, що за межами твого звичного сприйняття.

Я пильно дивився на скульптури й бачив і чув те, чого ніяк не міг пояснити. У минулому я оглядав усі ці експонати з упередженням антрополога, завжди тримаючи в голові описи дослідників цієї галузі. Їхні описи призначення цих речей, укорінені у світосприйнятті сучасної людини, уперше здалися мені явно упередженими, якщо не безглупими. Те, що казав про ці речі дон Хуан, і те, що чув і бачив я сам, роздивляючись їх, навіть віддалено не нагадувало того, що я завжди про них читав.

Моя незручність була настільки великою, що я почувався зобов'язаним вибачитися перед доном Хуаном за те, що сприйняв як власну навіюваність. Він не сміявся й не келкував з мене. Терпляче пояснив, що маги здатні залишати точні записи своїх відкриттів у певному розташуванні точки збирання. Він стверджував, що коли доходить до розуміння сутності письмового звіту, ми маємо застосувати співчуття або творчу участь, щоби перейти від просто сторінки до, власне, досвіду. У будь-якому разі у світі магів за відсутності писаних аркушів повні, доступні для переживання замість прочитання звіти зберігаються в певних позиціях точки збирання.

Щоб проілюструвати свої слова, дон Хуан заговорив про те, як маги навчають другої уваги. Він казав, що навчання відбувається, коли точка збирання учня перебуває не у звичному положенні. Таким чином, позиція точки збирання

перетворюється на запис уроку. Аби ще раз переглянути урок, учень має повернути свою точку збирання до тієї позиції, яку та займала під час уроку. Дон Хуан завершив свої зауваження, наголосивши, що повернення точки збирання до всіх положень, котрі вона займала під час усіх уроків — досягнення найвищого рівня.

Майже рік дон Хуан не питав у мене нічого про моє третє завдання. Потім одного дня він раптом захотів, щоб я описав йому всі нюанси моїх занять сновидіннями.

Першим, про що я згадав, була спантеличувана циклічність. У період тривалістю в кілька місяців мені снилося, як я дивлюся на себе, заснулого в ліжку. Дивною була регулярність цих снів: вони траплялися кожні чотири дні, як за годинником. Протягом інших трьох днів мої сни поки що лишалися тими ж, що й завжди. Я досліджував кожен можливий предмет у моїх снах, змінював сни й пе-ріодично, керуючись самовбивчою цікавістю, слідував за розвідниками чужорідної енергії, хоч і почувався при цьому надзвичайно винним. Мені подобалося, як це нагадує таємну наркотичну залежність. Реальність того світу була непереборною для мене.

Потай я відчував, що якимось чином уникнув повної відповідальності, адже дон Хуан особисто пропонував мені спитати в посланця сновидінь, що робити для звільнення блакитного розвідника, впійманого серед нас. Він мав на увазі, що я маю порушувати це питання в моїй щоденній практиці, я ж потрактував його твердження так, що мушу спитати посланця, доки перебуватиму в його світі. Питання, яке я справді бажав йому поставити, було: чи дійсно неорганічні істоти розставили пастку для мене? Посланець не лише підтверджив, що все, що казав мені дон Хуан, правда, але та-кож дав вказівки, що повинні робити ми з Керол Тітз, аби звільнити розвідника.

- Регулярність твоїх снів — це приблизно те, чого я й очікував, — зауважив дон Хуан, вислухавши мене.
 - Чому ви очікували подібного, доне Хуане?
 - Через твої стосунки з неорганічними істотами.
 - Це було й загуло, доне Хуане, — збрехав я, сподіваючись, що він більше не розвиватиме цієї теми.
 - Ти кажеш це задля моого блага, так? Це зайве, я знаю, що відбувається насправді. Повір мені, коли берешся гратися з ними, ти вже на гачку. Вони завжди переслідуватимуть тебе. Або гірше — ти завжди переслідуватимеш їх.
- Він вдивився в мене, і мое почуття провини, мабуть, зробилося настільки очевидним, що він розсміявся.
- Єдине можливе пояснення такої регулярності — це те, що неорганічні істоти знов за тебе взялися, — серйозним тоном промовив дон Хуан.
- Я поквапився змінити тему й сказав йому, що іншим нюансом моїх занять сновидіннями, про який варто згадати, була моя реакція на бачення самого себе, заснуого міцним сном. Це видовище завжди настільки приголомшувало мене, що або приковувало до місця, доки не зміниться сон, або лякало так глибоко, що змушувало прокидатися, скрикуючи не своїм голосом. Я дійшов до того, що боявся засинати в дні, коли зновував, що мені насниться цей сон.
- Ти не готовий до справжнього злиття реальності твоїх сновидінь з повсякденною реальністю, — зробив висновок він. — Надалі ти маєш підбити підсумки свого життя.
 - Але я вже підбив усі можливі підсумки, — заперечив я. — Роками цим займався. Більше нічого зі свого життя я пригадати не можу.
 - Має бути набагато більше, — непохитно сказав він, — інакше ти б не прокидався з криками.

Мені не сподобалась ідея підсумовувати все заново. Я вже зробив це й гадав, що зробив так добре, що немає потреби коли-небудь знов торкатися цієї теми.

— Підбиття підсумків нашого життя ніколи не завершується, як би добре ми колись із цим не впоралися, — сказав дон Хуан. — Причина, з якої посередній людині бракує волі в її снах, у тому, що вона ніколи не підсумовує прожитого, і її життя до краю заповнене важкими емоціями на кшталт спогадів, надій, страху тощо. Маги ж, навпаки, відносно вільні від важких пут емоцій завдяки зробленим підсумкам. І коли їх щось зупинить, як-от зараз тебе, то можна припустити, що дещо в собі вони досі не прояснили до кінця.

— Підбиття підсумків надто затягує, доне Хуане. Може, замість цього мені зайнятися чимось іншим?

— Ні. Не можна. Підсумки й сновидіння йдуть пліч-опліч. Вивергаючи з себе наші життя, ми стаємо все більш невагомими.

Дон Хуан надав мені дуже детальні та відверті інструкції щодо підбиття підсумків. Вони полягали в тому, щоб заново переживати свій життєвий досвід в усій повноті через пригадування кожної дрібної деталі.

— Підбиття підсумків вивільняє енергію, ув'язнену всередині нас, а без цієї звільненої енергії сновидіння неможливі.

Таким було його твердження.

Роками раніше дон Хуан навчав мене складати список усіх людей, яких я зустрічав протягом життя, починаючи від теперішнього часу. Зараз він допоміг мені належним чином упорядкувати мій список, розбивши його на сфери діяльності, такі як роботи, на яких я працював, школи, які я відвідував. Потім він скерував мене йти, не відхиляючись, від першої людини в моєму списку до останньої, заново переживаючи кожен досвід спілкування з ними.

Він пояснив, що підбиття підсумків події розпочинається тим, що розум упорядковує все, що стосується цієї події. Упорядкування означає реконструкцію події по клаптиках, починаючи від пригадування фізичних подробиць оточення, потім переходячи до людини, з якою ми взаємодіяли, а потім — до себе, до перегляду власних почуттів.

Дон Хуан навчив мене, що підбиття підсумків поєднується з природним, ритмічним подихом. Довгі видихи виконуються, доки голова м'яко й повільно обертається справа наліво, а довгі вдихи супроводжуються рухом голови зліва направо. Це обертання голови з боку в бік він називав «роздмухуванням подій». Розум переглядає подію від початку до кінця, доки тіло знову й знову «роздмухує» все, на чому зосереджений розум.

Дон Хуан казав, що маги прадавніх часів, винахідники методики підсумовування, вважали подих чарівним жи-вотворним актом і використовували його, відповідно, як чарівний провідник: видих — щоб виштовхнути з себе чужорідну енергію, залишенну в них під час пригаданої взаємодії, а вдих — щоб заново втягнути енергію, яку в ході цієї взаємодії лишили по собі самі.

Завдяки своєму академічному навчанню я сприймав підбittя підсумків як процес аналізу власного життя. Але дон Хуан наполіг, що йдеться не лише про інтелектуальний психоаналіз. Він заявив, що підбиття підсумків — чаклунська хитрість, аби спричинити дрібне, але стабільне зміщення точки збирання. Він казав, що під впливом перегляду минулих дій і почуттів точка збирання рухається взад-вперед між своїм теперішнім місцем і місцем, яке займала під час згадуваної події.

Дон Хуан стверджував, що підбиття підсумків прадавні маги обґрутували власним переконанням, начебто у всесвіті існує незображенна розчинна сила, яка дає організмам

жити, позичаючи їм свідомість. Ця ж сила змушує організми помирати, щоб вивільнити ту саму запозичену свідомість, котру організми збільшують власним життєвим досвідом. Дон Хуан пояснив доводи прадавніх магів. Вони вірили, що, оскільки ця сила полює за нашим життєвим досвідом, вкрай важливим є те, що її можна задовольнити точною копією життєвого досвіду — підсумками. Діставши те, що шукала, розчинна сила відпускає магів, вільних розширювати свою здатність до сприйняття, досягаючи з нею кордонів часу й простору.

Коли я знову став підбивати підсумки, то на превеликий подив мої заняття сновидіннями автоматично призупинились, тільки-но я взявся до справи. Я спитав у дона Хуана про цю неочікувану перерву.

— Сновидіння вимагає кожного клаптика доступної нам енергії, — відповів він. — Якщо ми чимось глибоко переймаємося у своєму житті, можливості для сновидінь немає.

— Але я вже глибоко переймався раніше, — сказав я, — і моя практика ніколи не переривалася.

— Тоді, певно, щоразу, як ти гадав, що переймаєшся, то була лише егоїстична тривога, — зі сміхом сказав він. — Для магів «перейматися» означає вкладати в справу всі свої енергетичні ресурси. Це вперше, коли ти залучив енергетичні ресурси у всій повноті. Решту часу, навіть підбиваючи підсумки, ти не заглиблювався в це до кінця.

Цього разу дон Хуан запропонував мені новий план підбиття підсумків. Я мав зібрати пазл, без жодного явного ладу переглядаючи різні події моого життя.

— Але це буде хаос, — заперечив я.

— Ні, не буде, — запевнив мене він. — Буде хаос, якщо ти дозволиш своїй дріб'язковості обирати події, які переглядатимеш. Натомість дозволь духу вирішувати. Будь мовчазним, а потім берися до події, на яку вкаже дух.

Результати цього плану підбиття підсумків приголомшили мене на багатьох рівнях. Я був неабияк вражений, побачивши, що, коли не приглушував свій розум, явно незалежна сила миттєво занурювала мене в найдетальніший спогад про якусь подію з моого життя. Але ще більше вражало те, що в результаті виходила дуже узгоджена конфігурація. Те, що, згідно з моїми очікуваннями, мало би бути хаотичним, виявилося надзвичайно ефективним.

Я спитав дона Хуана, чому він від самого початку не змусив мене підбивати підсумки в такий спосіб. Він відповів, що існує два основні етапи підсумовування: перший називається формальністю й жорсткістю, а другий — плинністю.

Я й не здогадувався, наскільки інакше відбуватиметься підбиття підсумків цього разу. Здатність зосереджуватися, набута мною через практику сновидінь, дозволила мені переглянути своє життя на такій глибині, можливості якої я нізащо б не уявив. Знадобилося понад рік, щоб переглянути й переосмислити все, що можна, з моого життєвого досвіду. Наприкінці я мусив погодитися з доном Хуаном: сила-силенна важких емоцій так глибоко чайлися в мені, що стали буквально недосяжними.

Наслідком моого другого підбиття підсумків було нове, більш розслаблене ставлення. Того ж дня, коли я повернувся до занять сновидіннями, мені насnilося, що я бачу себе заснулим. Я розвернувся й безбоязно покинув кімнату, хутко зйшовши сходовим прольотом на вулицю.

Я відчував піднесення від того, що зробив, і відзвітував про це дону Хуану. Мое розчарування не мало меж, коли він заявив, що не вважає цей сон частиною моїх занять сновидіннями. Він стверджував, що я не виходив на вулицю у своєму енергетичному тілі, бо якби так, то відчув би це інакше, ніж збігання сходами вниз.

— Про яке відчуття ви кажете, доне Хуане? — спитав я зі широю цікавістю.

— Ти мусиш визначити якийсь дієвий орієнтир, аби знати, чи справді бачиш власне тіло, яке спить у ліжку, — сказав він замість того, щоб дати відповідь на моє запитання. — Пам'ятай, ти повинен бути у своїй справжній кімнаті й бачити своє справжнє тіло. Інакше те, що ти маєш — просто сон. У такому випадку контролюй свій сон, або споглядаючи його у подробицях, або змінюючи його.

Я наполягав, щоб він розповів мені більше про дієвий орієнтир, на який посилився, але він обірвав мене.

— Знайди спосіб підтвердити, що дивишся на самого себе, — сказав він.

— Ви маєте якісь пропозиції, що може стати дієвим орієнтиром? — наполягав я.

— Скористайся власним судженням. Час, коли ми разом, близиться до завершення. Дуже скоро тобі доведеться справлятися самому.

Тоді він змінив тему, а я лишився з явним відчуттям власної неспроможності. Я не здатен був з'ясувати, чого він хоче або що мав на увазі під дієвим орієнтиром.

Коли наступного разу я побачив себе заснулим, замість вийти з кімнати й спуститися сходами чи прокинутися з криком, я надовго приріс до місця, з якого дивився. Без метушні та відчаю-я споглядав подробиці моого сну. Тоді я помітив, що сплю в білій футболці, розірваній на плечі. Я спробував підійти ближче й оглянути дірку, але рухатись було за межами моїх можливостей. Я відчув важкість, що здавалася частиною самого моого ества. Власне, я весь налився вагою. Не знаючи, що робити далі, я миттєво піддався катастрофічному збентеженню. Я спробував змінити сон, але якась незвична сила змушувала мене й далі дивитися на моє заснуле тіло.

У розпал своєї метушні я почув, як посланець сновидінь каже, що неспроможність ворухнутися до того налякала мене, що я міг вдатися до чергового підбиття підсумків. Голос посланця і те, що він казав, анітрохи не здивували мене. Я ніколи не почувався так наочно й жахливо нездатним ворухнутися. Проте я не піддався своєму жаху. Я проаналізував його й виявив, що це не психологічний жах, а фізичне відчуття безсилля, відчаю й роздратування. Словами не описати, як тривожило мене те, що я не здатен був ворухнути кінцівками. Роздратування зростало пропорційно усвідомленню, що якась зовнішня сила грубо прикувала мене до місця. Моя спроба ворухнути руками чи ногами була настільки інтенсивною й цілеспрямованою, що в якусь мить я буквально побачив, як мое тіло, що спало на ліжку, хвищнуло ногою, ніби брикаючись.

Потім мое усвідомлення перетекло до моого інертного заснуого тіла, і я прокинувся з такою силою, що знадобилось понад півгодини, аби заспокоїти себе. Серце билося майже хаотично. Мене тіпало, і деякі м'язи в ногах безконтрольно скорочувалися. Мое тіло зазнало такої різкої втрати тепла, що довелося підвищувати температуру ковдрами й пляшками гарячої води.

Звісно, я поїхав до Мексики, щоб спитати поради дона Хуана про відчуття паралічу й про те, що я дійсно був одягнений у рвану футболку, отож справді бачив себе заснулим. До того ж я смертельно боявся переохолодження. Він не мав охоти обговорювати мое ускладнення. Усе, що я дістав від нього, це їдку ремарку.

— Любиш ти драматизувати, — відрізав він. — Звісно, ти справді бачив себе заснулим. Проблема в тому, що ти рознерувався, бо твоє енергетичне тіло ніколи свідомо не збиралося докупи. Якщо колись знову занервуєш чи змерзнеш,

трямайся за свій член. Це вмить відновити температуру твого тіла без жодного шуму.

Я був трохи ображений його грубістю. Однак порада виявилась ефективною. Наступного разу, коли перелякався, я розслабився й за кілька хвилин повернувся до норми, зробивши так, як він порадив. У такий спосіб я виявив, що якщо не метушитись і тримати роздратування під контролем, то паніки не буде. Панування над собою не допомагало мені ворухнутися, але безумовно давало глибоке відчуття миру й спокою.

Після місяців невдалих спроб зрушити з місця я вкотре спитав думки дона Хуана — тепер уже не так задля поради, а тільки тому, що хотів визнати себе переможеним. Я впритул підійшов до нездоланного бар'єра і був беззаперечно впевнений, що програв.

— Сновидці повинні мати уяву, — зловтішно посміхнувся дон Хуан. — Тобі ж уяви бракує. Я не попередив тебе, що треба вдатися до уяви, аби зрушити тіло — хотів дізнатися, чи зможеш ти розгадати загадку самотужки. Ти не зміг, і твої друзі тобі теж не допомогли.

У минулому мені кортіло завзято захищатися щоразу, як він дорікав мені за брак уяви. Я гадав, що маю уяву, але з таким учителем, як дон Хуан, затямив на гіркому досвіді, що це не так. Не збираючись гаяти енергію на марний самозахист, я натомість спитав його:

— Про яку загадку ви кажете, доне Хуане?

— Загадку того, як неможливо й водночас легко пересувати енергетичне тіло. Ти намагаєшся рухати ним, як у повсякденному світі. Ми витрачаємо стільки часу й зусиль, навчаючись ходити, що віримо, ніби наші енергетичні тіла повинні ходити теж. Немає жодних причин, чому вони мають це робити, окрім того, що ходіння — перше, що спадає нам на думку.

Я дивувався простоті цієї розгадки. Я миттєво збагнув, що дон Хуан має рацію: я знову застряг на рівні інтерпретації. Він казав, що я маю зрушити з місця, досягнувши третьої брами сновидінь, а для мене зрушити з місця означало піти. Я сказав йому, що зрозумів його точку зору.

— Це не моя точка зору, — відрізав він. — Це точка зору магів. Вони стверджують, що перед третьою брамою все енергетичне тіло здатне рухатися, як рухається енергія — швидко й прямо. Твоє енергетичне тіло точно знає, як пересуватися. Воно може рухатись так, як рухається у світі неорганічних істот.

— І це підводить нас до наступного питання, — з замисленим виглядом додав дон Хуан. — Чому твої неорганічні друзі тобі не допомогли?

— Чому ви називаєте їх моїми друзями, доне Хуане?

— Вони як типові друзі: не надто турботливі чи добрі до нас, але й не злі. Друзі, які просто чекають, доки ми обернемося до них спинами, щоб встремити в неї ножа.

Я цілком зрозумів його й погодився на сто відсотків.

— Що змушує мене вирушати туди? Схильність до самоубиства? — спитав я його радше риторично.

— Ти не маєш схильності до самоубиства, — відповів він. — А маєш цілковиту невіру в те, що був при смерті. Оскільки ти не відчував фізичного болю, то й не можеш переконати себе до кінця, що був у смертельній небезпеці.

Його аргумент був цілком резонним, от тільки я вірив, що після сутички з неорганічними істотами моїм життям керував глибокий незнайомий страх. Дон Хуан мовчки слухав, як я описую йому свої складнощі. Я не міг відкинути чи пояснити свій поштовх вирушати до світу неорганічних істот, попри все, що про нього знати.

— На мене находить безумство, — сказав я. — Те, що я роблю, не має сенсу.

— Це має сенс. Неорганічні істоти досі намагаються вивудити тебе, як рибку, що впіймалася на гачок, — сказав він. — Час від часу підкидають тобі дешеву приманку, щоб не зірвався. Посилати тобі сни з періодичністю в чотири дні без затримок — це і є дешева приманка. Але вони не навчили тебе, як пересувати своє енергетичне тіло.

— Чому ви гадаєте, що не навчили?

— Бо коли твоє енергетичне тіло зуміє рухатися саме собою, ти опинишся глибоко за межами їхньої досяжності. З мого боку передчасним було вірити, що ти від них звільнився. Ти відносно вільний, але не цілком. Вони досі претендують на твоє усвідомлення.

Я відчув холодок уздовж хребта. Він зачепив мене за живе.

— Скажіть мені, що робити, доне Хуане, і я це зроблю, — пообіцяв я.

— Бути бездоганним. Я казав тобі це десятки разів. Бути бездоганним означає поставити на кін своє життя як запоруку власних рішень, а потім зробити все можливе і неможливе, аби ці рішення втілити. Коли нічого не вирішуєш, ти просто граєш своїм життям у рулетку, як випаде.

Дон Хуан завершив нашу розмову, закликавши мене поміркувати над тим, що він сказав.

За першої ж нагоди я спробував перевірити припущення дона Хуана щодо руху моого енергетичного тіла. Впіймавши себе на тому, що дивлюся на своє заснуле тіло, я не намагався підійти до нього — натомість просто наказав собі переміститися ближче до ліжка. І за мить я майже торкався свого тіла. Бачив своє обличчя. Я буквально міг розгледіти кожну пору на своїй шкірі. Не скажу, що побачене мені сподобалося. Вигляд моого власного тіла був надто детальний, щоб викликати естетичне задоволення. А тоді щось увірвалося до кімнати, мов вітер, спричинивши суцільний безлад, і стерло все з-перед моїх очей.

Під час подальших сновидінь я остаточно підтвердив, що єдиний спосіб, яким може рухатись енергетичне тіло — це ковзати або перелітати. Я обговорив це з доном Хуаном. Він видався незвично задоволеним моєю роботою, що, безумовно, здивувало мене. Я звик до його холодної реакції на все, що робив, вправляючись у сновидіннях.

— Твоє енергетичне тіло звикло рухатися, лише коли його щось тягне, — сказав він. — Неорганічні істоти тягали твою енергію вправо-вліво, і дотепер ти ніколи не пересував її самостійно, власною волею. Не скажу, що це великий здобуток — пересуватись у такий спосіб, і все ж запевняю тебе, що серйозно думав про припинення твоїх занять. На деякий час я повірив, що ти не навчишся рухатися власними силами.

— Ви думали про припинення моїх занять, бо я повільний?

— Ти не повільний. Магові знадобиться ціле життя, аби навчитися пересувати енергетичне тіло. Я збирався припинити твої заняття сновидіннями, бо більше не маю часу. Є інші теми, до яких ти можеш докласти свою енергію, більш нагальні, ніж сновидіння.

— Тепер, коли я навчився пересувати енергетичне тіло сам, що ще мені зробити, доне Хуане?

— Продовжуй рухатися. Пересування енергетичного тіла відкрило для тебе нове поле діяльності — поле надзвичайних досліджень.

Він знову закликав мене вигадати спосіб підтвердження правдивості моїх снів. Вимога не здалася такою дивною, як вперше, коли він виголосив її.

— Як ти знаєш, мандрувати за допомогою розвідника — справжнє завдання другої брами для сновидця, — пояснив він. — Це дуже серйозна справа, але не така серйозна, як загартування й пересування енергетичного тіла. Отож ти маєш пересвідчитись у якийсь власний спосіб, чи справді

бачиш себе вві сні, чи просто бачиш сон про те, що бачиш себе вві сні. Твоє нове надзвичайне дослідження тримається на тому, щоб дійсно побачити себе вві сні.

Після певного часу важких роздумів і цікавості я повірив, що вигадав вдалий план. Моя рвана футболка підказала мені ідею дієвого орієнтира. Я почав з припущення, що коли дійсно споглядатиму себе вві сні, то також дивитимусь, чи на мені той самий одяг, в якому я ліг спати — одяг, який я вирішив кардинально змінювати кожні чотири дні. Я був упевнений, що без жодних складнощів пам'ятатиму вві сні, у чому лягав спати: набута за всю практику сновидінь дисципліна дозволяла думати, що я здатен тримати таке в голові й пригадувати під час сну.

Я докладав усіх зусиль, щоб дотримуватися цього плану, але результати вийшли не такі, як я гадав. Забракло необхідного контролю над увагою сновидіння, і я не зміг пригадати подробиці свого одягу для сну. І все ж тут явно діяло щось іще: якимось чином я завжди зновував, чи мої сни звичайні, чи ні. Яскрава особливість снів незвичайних полягала в тому, що мое тіло спочивало в ліжку, доки моя свідомість роздивлялась його.

Примітною рисою цих снив була моя кімната. Вона ніколи не буvalа схожою на кімнату в повсякденному світі, радше на величезну порожню залу з моїм ліжком у кінці. Я пролітав чималеньку відстань, щоб опинитися біля ліжка, в якому лежало мое тіло. Щойно я опинявся біля нього, якась вітроподібна сила змушувала мене зависати над ним, мов колібрі. Часом кімната зникала, розчинялася частинами, доки не лишалися саме мое тіло й ліжко. Іншим разом я відчував цілковиту втрату волі. Тоді здавалося, що моя увага сновидіння діє незалежно від мене. Або її повністю поглинав перший предмет, що траплявся їй у кімнаті, або вона здавалася неспроможною вирішити, що робити. У та-

ких випадках я мав тілесне відчуття, що безпорадно ширяю в повітрі від предмета.

Голос посланця сновидінь пояснив мені, що всі елементи снів, котрі не були звичайними, насправді являли собою конфігурації, відмінні від конфігурацій нашого повсякденного світу. Голос посланця зазначив, що стіни, наприклад, є рідкими. Це спонукало мене зануритися в одну з них.

Недовго розмірковуючи, я пірнув у стіну, наче у величезне озеро. Я не відчув водяної стіни. Не було це й фізичним відчуттям занурення у водойму. Радше це було як думати, що пірнаєш, і як візуальне відчуття при проходженні крізь рідку матерію. Я занурювався вниз головою в те, що обтікало мене, наче вода, доки я йшов на дно.

Відчуття низхідного руху головою вперед було настільки реалістичним, що я став питати себе, як довго, як глибоко і як далеко пірнаю. На мій погляд, я пробув там цілу вічність. Я бачив хмари й скелеподібні маси матерії, підвішені серед водянистої субстанції. Тут були кілька близкучих геометричних фігур, що нагадували кристали, і згустки найглибших первинних кольорів, які я коли-небудь бачив. Були також зони інтенсивного світла й інші — непроглядної чорноти. Усе пропливало повз мене або повільно, або на великій швидкості. Мені спало на думку, що я бачу космос. Тільки-но я про це подумав, моя швидкість зросла так стрімко, що все попливло перед очима, і раптом я прокинувся, вдалившись носом об стіну моєї кімнати.

Якийсь прихованій страх спонукав мене порадитися з доном Хуаном. Він вислухав мене, уважний до кожного слова.

— Наразі тобі потрібно зробити якийсь зухвалий маневр, — сказав він. — Посланець сновидінь не має підстав втрутатися у твої заняття. Чи, радше, ти не повинен за жодних обставин дозволяти йому це робити.

— Як мені зупинити його?

— Виконати простий і водночас важкий прийом. Поринувши в сон, голосно промов своє бажання більше не чути посланця сновидінь.

— Це означає, доне Хуане, що я ніколи більше його не почуло?

— Саме так. Ти навіки позбудешся його.

— Але чи варто позбуватись його навіки?

— Наразі — майже безумовно так.

Цими словами дон Хуан поставив мене перед найтревожнішою дилемою. Я не хотів покладати край моїм стосункам із посланцем, та водночас хотів дотриматися поради дона Хуана. Він помітив моє вагання.

— Знаю, справа дуже складна, — погодився він, — але якщо ти цього не зробиш, неорганічні істоти завжди триматимуть тебе на гачку. Якщо хочеш цього уникнути, зроби, як я кажу, і зроби це негайно.

Під час мого наступного сеансу сновидінь, коли я готовувався висловити свій намір, голос посланця перервав мене. Він сказав:

— Якщо втримаєшся від виголошення своєї вимоги, обіцяю тобі ніколи не втрутатись у твої заняття сновидіннями й говорити до тебе, лише якщо ставитимеш мені прямі питання.

Я миттєво погодився на його пропозицію й щиро відчув, що це добра угода. Я відчув навіть полегшення, що все так обернулося. Я боявся, однак, що дон Хуан розчарується.

— Це був добрий маневр, — зауважив він і розсміявся. — Ти був щирий — дійсно мав намір висловити свою вимогу. Бути щирим — це все, що вимагалося. Власне, тобі не було необхідності позбуватися посланця. Треба було лише загнати його в кут, змусивши запропонувати альтернативний, зручний для тебе варіант. Упевнений, посланець більше не втрутатиметься.

Він мав рацію. Я продовжував вправлятись у сновидіннях без будь-яких втручань з боку посланця. Характерним наслідком було те, що я почав бачити сни, в яких засинав у кімнаті — подобі моєї кімнати з повсякденного життя з єдиною відмінністю: уві сні кімната завжди була настільки скошена, настільки деформована, що нагадувала велетенське кубістське полотно, правилом якого були тупі й гострі кути замість звичних прямих між стінами, стелею й підлогою. У моїй покривленій кімнаті вже сам нахил, утворений гострими й тупими кутами, був засобом яскравої демонстрації якихось абсурдних, поверхових, але реалістичних подробиць: наприклад, хитрих ліній дерев'яної підлоги, знебарвленої погодою фарби на стінах, острівців пилу на стелі чи змазаних відбитків пальців на краю дверей.

У тих снах я невідворотно губився у водянистих всесвітах дрібниць, спотворених кривизною. Під час усіх моїх занять кімната так густо рясніла дрібницями, а ті так вабили до себе, що одразу змушували мене поринути в них.

Першої ж вільної миті я вже був у дона Хуана й радився з ним про цей стан.

— Я не можу здолати мою кімнату, — сказав я йому після того, як переповів усі подробиці моїх занять сновидіннями.

— Що змушує тебе думати, що ти повинен здолати її? — з усмішкою спитав він.

— Я відчуваю, що маю вийти за межі моєї кімнати, доне Хуане.

— Але ти виходиш за межі своєї кімнати. Може, тобі варто спитати себе, чи не заплутався ти знову в інтерпретаціях. Що, на твою думку, означає рух у цьому випадку?

Я сказав йому, що вихід з кімнати на вулицю так нав'язливо сниться мені, що я відчуваю справжню потребу зробити це знову.

— Але ти робиш дещо більше за це, — заперечив він. — Ти входиш до неймовірних просторів. Чого ще ти хочеш?

Я спробував пояснити йому, що маю фізичне бажання вирватися з пастки дрібниць. Що мене найбільше засмучувало, так це моя нездатність звільнитися від усього, що приковувало мою увагу. У сухому залишку — хотілося мати дещицю волі.

Настала тривала тиша. Я чекав, що почую більше про пастку дрібниць. Зрештою, він же застерігав мене про їхні ризики.

— У тебе чудово виходить, — нарешті сказав він. — Сновидці витрачають дуже багато часу, вдосконалюючи свої енергетичні тіла. А йдеться саме про це — про вдосконалення енергетичного тіла.

Дон Хуан пояснив, що причина, через яку мое енергетичне тіло змушене переглядати деталі, безнадійно загружаючи в них, у його недосвідченості, неповноті. Він сказав, що маги впродовж усього життя цементують енергетичне тіло, дозволяючи йому всотувати все, що можна.

— Доки енергетичне тіло не є довершеним і зрілим, воно всотує саме себе, — продовжив дон Хуан. — Воно не може звільнитись від потягу занурюватися в усе. Але якщо взяти це до уваги, замість боротися з власним енергетичним тілом, як от ти робиш зараз, можна простягнути йому руку допомоги.

— Як мені це зробити, доне Хуане?

— Скоригувати його поведінку — так би мовити, відстежувати її.

Він пояснив, що, оскільки все, пов’язане з енергетичним тілом, залежить від слушної позиції точки збирання, а сновидіння — ніщо інше, як спосіб змістити її, то, відповідно, відстежувати її — це спосіб закріпити точку збирання в ідеальному положенні. У моєму випадку — у положенні, в якому можна цементувати енергетичне тіло й з якого воно нарешті постане.

Дон Хуан казав, що з тієї миті, відколи енергетичне тіло здатне рухатися саме, маги вважають оптимальне положення точки збирання досягнутим. Наступний крок — відстежити її, тобто зафіксувати в цьому положенні для довершення енергетичного тіла. Він зауважив, що процедура ця — простіше не вигадаєш. Потрібен лише намір відстежити її.

За цими словами настало мовчання, під час якого ми вичікувально дивились одне на одного. Я чекав, що він щось додасть, а він — що я зрозумів сказане ним. Я не зрозумів.

— Спрямуй своє енергетичне тіло на досягнення оптимального положення для сновидінь, — пояснив він. — Потім спрямуй енергетичне тіло лишитись у цьому положенні — і ти будеш відстежувати.

Він зробив паузу і поглядом закликав мене обміркувати його слова.

— Спрямування — це таємниця, але тобі це вже відомо, — сказав він. — З його допомогою маги зміщують точки збирання й фіксують їх так само, спрямуванням. Однак техніки спрямування не існує. Воно здійснюється на практиці.

Цієї миті я не уникнув чергового безглазого припущення чого я вартий як маг. Я був безмежно переконаний, що якось знайду правильний спосіб спрямувати себе до фіксації точки збирання в ідеальному положенні. У минулому я успішно виконував усі можливі маневри, не знаючи, як саме я це роблю. Дон Хуан сам дивувався чи то моїм здібностям, чи то моєму везінню, і я був упевнений, що так буде й цього разу. Я жорстоко помилявся. Що б я не робив, як би довго не вичікував, я не досягнув жодного успіху щодо фіксації моєї точки збирання в будь-якому положенні, не кажучи вже про ідеальне.

Після місяців серйозної, але безплідної боротьби я здався.

— Я справді вірив, що можу це зробити, — сказав я дону Хуану, коли був у нього вдома. — Боюся, що зараз я більший самолюб, ніж будь-коли.

— Не зовсім, — усміхнувся він. — Насправді ти вкотре традиційно заплутався в інтерпретації термінів. Ти хочеш знайти ідеальне положення так, як шукав би загублені ключі від машини. Потім хочеш прив'язати до нього свою точку збирання, як зав'язуєш шнурівки. Ідеальне положення й фіксація точки збирання — це метафори. Вони ніяк не пов'язані зі словами, що вживаються для їхнього опису.

Потім він попросив розповісти йому останні події з моїх сновидінь. Насамперед, я згадав про те, що мій потяг з головою занурюватись у подробиці помітно зменшився. Я пропустив, що, оскільки у своїх снах я рухався неконтрольовано й без упину, можливо, саме цьому рухові завжди вдавалося зупинити мене, перш ніж я поринав у деталі того, на що дивився. Зупинений в такий спосіб, я мав можливість дослідити сам акт моєго занурення в дрібниці. Я дійшов висновку, що неоживлена матерія дійсно має знерухомлювану силу, яка променем тьмяного світла приковувала мене до місця. Наприклад, не раз якась незначна відмітина на стіні чи у дерев'яних прожилках підлоги в моїй кімнаті кидала промінець світла, пронизуючи ним мене, і щойно моя увага сновидіння зосереджувалась на тому свіtlі, як увесь сон починав обертатися навколо тієї дрібної відмітини. Я бачив, як та розростається мало не до космічних розмірів. Видовище тривало, доки я не прокидався, зазвичай втиснувшись носом у стіну чи підлогу. Згідно з моїми власними спостереженнями, по-перше, усі деталі були справжні, а по-друге, скидалося на те, що я спостерігав їх, доки спав.

Дон Хуан усміхнувся й сказав:

— Усе це з тобою трапляється, бо гартування твого енергетичного тіла завершилося в ту мить, як воно почало рухатися саме собою. Я тобі цього не казав, але я це мав на увазі. Хотів подивитися, чи здатен ти розібратися сам, чи ні — і, звісно, тобі це вдалося.

Я гадки не мав, про що він. Дон Хуан роздивлявся мене у своїй звичній манері. Його проникливий погляд ковзав по моєму тілу.

— У чому конкретно я розібрався сам, доне Хуане? — був змушений спитати я.

— Ти дізнався, що твоє енергетичне тіло було довершено, — відповів він.

— Я нічого такого не дізнався, запевняю вас.

— Так, дізнався. Це почалося деякий час тому, коли ти не міг знайти орієнтир, щоб підтвердити достеменність своїх снів, але потім щось почало працювати на тебе, даючи знати, чи бачиш ти звичайний сон. Це «щось» було твоє енергетичне тіло. Отже, ти у відчаї, що не зумів знайти ідеальне положення для фіксації своєї точки збирання. А я тобі кажу, що ти його знайшов. Доказом є те, що, завдяки руху, скоротилася одержимість твого енергетичного тіла дрібницями.

Я був збентежений. Я навіть не міг поставити жодне зі своїх недолугих питань.

— А далі на тебе чекає магічний скарб, — продовжував дон Хуан. — Ти вправлятимешся в баченні енергії вві сні. Ти закінчив тренування перед третьою брамою сновидінь, змусивши своє енергетичне тіло рухатися саме собою. Тепер ти виконаєш справжнє завдання: бачення енергетичним тілом самої енергії.

— Ти вже бачив енергію раніше, — продовжував він, — власне, і не раз. Але кожен з тих разів був чистим везінням. Тепер ти бачитимеш її цілеспрямовано.

— У сновидців є практичне правило, — вів далі він. — Якщо їхні енергетичні тіла довершені, вони бачать енергію щоразу, як дивляться на якийсь предмет у повсякденному світі. Уві сні, якщо вони бачать енергію предмета, то розуміють, що мають справу з реальним світом, яким би спотвореним той світ не видавався їхній увазі сновидіння.

Якщо ж вони не бачать енергії предмета, то вони у звичайному сні, а не в реальному світі.

— Що таке реальний світ, доне Хуане?

— Світ, що продукує енергію. Протилежний фантомному світові проекцій, де її нішо не виробляє. Як у більшості наших снів, де нішо не має енергетичного впливу.

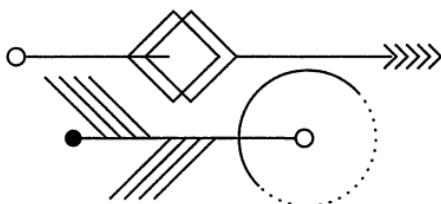
А тоді дон Хуан навів мені ще одне визначення сновидіння: процес, за допомогою якого сновидці виокремлюють умови, за яких можна знайти вві сні елементи, що продукують енергію. Він, мабуть, помітив мою розгубленість. Розсміявшись навів інше, ще більш хитромудре визначення: сновидіння — це процес, який спрямовує нас до знаходження належної позиції точки збирання, позиції, що дозволить нам сприймати предмети, які продукують енергію в примарних станах.

Він пояснив, що енергетичне тіло здатне також сприймати енергію, цілковито відмінну від енергії нашого власного світу, як у випадку предметів зі сфери неорганічних істот — енергетичне тіло сприймає їх як енергію, що клекоче. Він додав, що в нашему світі нішо не клекоче — усе коливається.

— Відтепер, — казав він, — метою твоїх сновидінь буде визначати, чи предмети, на яких ти зосереджуєш свою увагу сновидіння, продукують енергію, чи то лише фантомні проекції, чи генератори чужорідної енергії.

Дон Хуан зізнався: він мав надію, що я здогадаюся вдастись до бачення енергії як до міри визначення, чи переді мною мое справжнє заснуле тіло, чи ні. Він посміявся з мого сумнівного методу підбирати спеціальний одяг для сну кожні чотири дні. Сказав, що я мав у розпорядженні всю необхідну інформацію, аби з'ясувати, у чому полягало справжнє завдання третьої брами сновидінь, і дійти правильних висновків. Проте моя система інтерпретації змусила мене шукати обхідні рішення, яким бракувало простоти й прямоти магії.

НОВЕ ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дон Хуан сказав мені, що для того, аби бачити ввісні, я повинен не лише мати намір бачити, але й виразити свій намір гучними словами. З причин, які відмовився пояснити, він наполіг, щоб я говорив у голос. Він погодився, що є інші способи досягти того самого результату, але стверджував, що виголослення наміру — найлегший і найпряміший шлях.

Уперше, коли я виразив словами мій намір побачити, мені наснівся церковний базар. Товарів було стільки, що я не міг вирішити, на котрий з них дивитися. Усе вирішила за мене величезна, примітна ваза в кутку. Не зводячи з неї очей, я виголосив свій намір побачити. Якусь мить ваза лишалася в полі мого зору, а потім перетворилася на іншу річ. У тому сні я роздивився стільки предметів, скільки зміг. Коли я виголосував свій намір побачити, кожен предмет, на якому я затримував погляд, зникав або перетворювався на щось інше, як постійно траплялось у моїй практиці. Нарешті моя увага сновидіння вичерпалась, і я прокинувся надзвичайно розчарованим, мало не злим.

Кілька місяців я буквально сотнями переглядав речі у своїх снах і цілеспрямовано виголосував намір побачити, але ніколи нічого не траплялося. Утомившись чекати, я нарешті мусив звернутися з цього приводу до дона Хуана.

— Тобі треба мати терпіння. Ти вчишся робити дещо надзвичайне, — зауважив він. — Вчишся свідомо бачити

у своїх снах. Колись тобі не доведеться виголошувати свій намір — ти просто робитимеш це мовчки.

— Гадаю, я не зрозумів призначення того, що роблю, — сказав я. — Нічого не стається, коли я вигукую свій намір побачити. Що це означає?

— Це означає, що твої сни поки що були снами звичайними. Це були фантомні проекції, зображення, які живуть лише у твоїй увазі сновидіння.

Він хотів знати точно, що відбувалося з предметами, на яких я зосереджував свій погляд. Я сказав, що вони зникали або змінювали форму, чи навіть утворювали коловороти, що зрештою змінювало мій сон.

— Так було у всіх моїх щоденних заняттях сновидіннями, — сказав я. — Єдина незвичність у тому, що я навчився волати вві сні на все горло.

Моя остання заява викликала в дона Хуана щирий напад утробного сміху, який збентежив мене. Я не бачив у моїх словах нічого кумедного, жодної причини для такої реакції.

— Колись ти оціниш, наскільки це все смішно, — сказав він, немов відповідаючи на мій мовчазний протест. — А наразі не здавайся. Пробуй і далі. Рано чи пізно ти візьмеш правильний тон.

Як завжди, він мав рацію. Кілька місяців по тому я зірвав джекпот. Мені наснівся найхимерніший сон. Він почався з появи розвідника зі світу неорганічних істот. Розвідники, як і посланець сновидінь, дивним чином були відсутні в моїх снах. Я не тужив за ними й не розмірковував над їхнім зникненням. Власне, я почувався так невимушено без них, що навіть забув спитати дона Хуана про їхню відсутність.

У тому сні посланець спочатку був величезним жовтим топазом, який я знайшов застряглим у глибині шухляди. Щойно я виголосив свій намір побачити, топаз перетворився на згусток енергії, який шкварчав. Я боявся, що зму-

шений буду піти за ним, тож відвів погляд від посланця й зосередив його на акваріумі з тропічними рибками. Я виголосив намір побачити й неймовірно здивувався. Акваріум загорівся стриманим зеленуватим сяйвом й обернувся на великий сюрреалістичний портрет жінки в коштовних прикрасах. Портрет запалає тим самим зеленуватим сяйвом, коли я виголосив намір побачити.

Доки я дивився на те сяйво, змінився ввесь сон. Я вже блукав вулицею міста, яке здавалося мені знайомим — це міг бути Тусон. Придивився до жіночого одягу у вітрині крамниці і вголос заявив свій намір побачити. Миттєво засяяв чорний манекен, виставлений на видноті. Потім я придивився до продавчині, яка тієї ж миті підійшла переставити речі на вітрині. Вона подивилася на мене. Виголосивши свій намір, я побачив, як вона засяяла. Це було настільки приголомшливо, що я боявся, як би якась деталь у сліпучому сяйві не впіймала мене, але жінка віддалилася вглиб крамниці, перш ніж я встиг зосередити на ній усю свою увагу. Я мав відчутний намір піти за нею всередину, однак мою увагу сновидіння привернуло рухоме світло. Воно надходило до мене, наелектризоване, сповнене ненависті. У ньому були огіда та злість. Я відсахнувся. Розряд сяйва припинився, чорна субстанція поглинула мене, і я прокинувся.

Ці образи були настільки яскравими, що я твердо вірив: я бачив енергію, а мій сон був однією з тих умов, які дон Хуан назвав примарними, здатними виробляти енергію. Думка про те, що сни можуть відбуватися в узгодженій реальності повсякденного світу, інтригувала мене, як колись інтригували образи зі снив про сферу неорганічних істот.

— Цього разу ти не лише бачив енергію, але й перетнув небезпечну межу, — сказав дон Хуан, вислухавши мій звіт.

Він повторив, що тренування перед третьою брамою сновидінь потрібні для того, щоб змусити енергетичне тіло

рухатися самому. Під час останнього сеансу, казав він, я нерозважливо підмінив ефект від тренування й увійшов до іншого світу.

— Твоє енергетичне тіло зрушило, — сказав він. — Воно подорожувало самотужки. Поки що такого роду подорожі — за межами твоїх здібностей, і щось напало на тебе.

— Що, на вашу думку, це було, доне Хуане?

— Ми живемо в хижому всесвіті. Це могла бути одна з тисяч речей, що в ньому існують.

— Чому, як гадаєте, воно на мене напало?

— З тієї ж причини, що й неорганічні істоти: ти їм відкрився.

— Це настільки очевидно, доне Хуане?

— Звісно. Так само очевидно, як і те, що зробив би ти, якби на стіл, за яким ти пишеш, виповз дивного вигляду павук. Ти б швидше розчавив його зі страху, ніж милувався б чи досліджував його.

Я був розгублений і добирав слова для правильного запитання. Хотів спитати його, де відбувалися події в моєму сні або в якому світі я тоді перебував. Але ті питання не мали жодного сенсу — це я міг забагнути й сам. Дон Хуан дуже добре все зрозумів.

— Хочеш знати, де була зосереджена твоя увага сновидіння, так? — спитав він з усмішкою.

Саме так я й хотів сформулювати своє питання. Я розмірковував, що в загаданому сні я, певно, дивився на якийсь справжній предмет. Зовсім як тоді, коли бачив уві сні незначні деталі підлоги, стін або дверей кімнати — деталі, існування яких я згодом підтвердив.

Дон Хуан казав, що в особливих снах, як той, що мені наснисвся, наша увага сновидіння зосереджується на повсякденному світі й миттєво переміщується від одного справжнього предмета цього світу до іншого. Можливим

це переміщення стає тому, що точка збирання перебуває в правильному сновидному положенні. З цього положення точка збирання надає увазі сновидіння такої плинності, що та здатна менше ніж за секунду долати неймовірні відстані й при цьому продукувати сприйняття так швидко, так миттєво, що це нагадує звичайний сон.

Дон Хуан пояснив, що в моєму сні я бачив справжню вазу, а потім моя увага сновидіння перенеслася на величезну відстань, щоби побачити справжню сюрреалістичну картину з жінкою в коштовних прикрасах. Результат, за винятком енергії бачення, був дуже близький до звичайного сну, в якому предмети під пильним поглядом швидко обертаються на щось інше.

— Знаю, як це нервує, — продовжував він, явно усвідомлюючи мою розгубленість. — З якоїсь причини, пов'язаної з розумом, бачення енергії вві сні тривожить більше, ніж можна собі уявити.

Я зауважив, що вже бачив енергію в снах раніше, і все ж вона ніколи не вражала мене аж так.

— А тепер твоє енергетичне тіло довершене й функціонує, — сказав він. — Отож бачення енергії вві сні передбачає, що ти сприймаєш справжній світ крізь вуаль сну. У цьому важливість подорожі, яку ти здійснив. Вона була справжньою. У ній були предмети, що продукують енергію, і ті мало не поклали край твоєму життю.

— Це було настільки серйозно, доне Хуане?

— Ще б пак! Істота, що напала на тебе, створена з чистого усвідомлення й смертоносна як ніхто. Ти бачив її енергію. Упевнений, наразі ти усвідомлюєш, що якщо тільки ми не бачитимемо вві сні, то не зможемо відрізнити справжнього предмета, що продукує енергію, від фантомної проекції. Тож навіть попри те, що ти бився з неорганічними істотами та дійсно бачив розвідників і тунелі, твоє енергетичне

тіло не знає напевне, чи вони були справжніми, тобто здатними виробляти енергію. Ти упевнений на дев'яносто дев'ять відсотків, але не на всі сто.

Дон Хуан наполіг на обговоренні подорожі, яку я здійснив. З непояснюваних причин я неохоче торкався цієї теми. Те, що він казав, викликало в мене миттєву реакцію. Я впіймав себе на тому, що намагаюся впоратися з глибоким, дивним страхом. Він був темним і переслідував мене в настиливий, тваринний спосіб.

— Ти, безумовно, дійшов до іншого шару цибулі, — сказав дон Хуан, завершуючи твердження, на яке я до того не звертав уваги.

— Що за інший шар цибулі, доне Хуане?

— Світ — як цибуля, він має багато шарів. Світ, який ми знаємо, лише один з них. Іноді ми перетинаємо кордони і входимо до іншого шару, іншого світу, дуже схожого на цей, але не такого самого. І ти ввійшов до одного з них зовсім сам.

— Як сталося, що ця подорож, про яку ви кажете, є можливою, доне Хуане?

— Безглузде питання, бо ніхто не може на нього відповісти. В очах магів всесвіт складається з шарів, які може перетинати енергетичне тіло. Знаєш, де на сьогоднішній день досі існують прадавні маги? В іншому шарі, в іншій шкірці цибулі.

— Мені дуже важко збегнути ідею справжньої, практичної подорожі вві сні чи сприйняти її, доне Хуане.

— Ми вже обговорювали цю тему до повного виснаження. Я був упевнений — ти розумієш, що подорож енергетичного тіла залежить винятково від положення точки збирання.

— Це ви мені вже казали. І я постійно це обмірковую, та все ж слова, що подорож — у положенні точки збирання, нічого мені не кажуть.

— Твоя проблема у твоєму цинізмі. Я був таким самим, як ти. Цинізм не дає нам вносити разочі зміни у своє розуміння світу. Крім того, він змушує нас постійно відчува-ти, що ми маємо рацію.

Я пречудово зрозумів його точку зору, але нагадав йому про власну боротьбу проти цього.

— Пропоную тобі зробити одну безглазду річ, що може переламати ситуацію, — сказав він. — Повторюй собі без упину, що вирішальним моментом у магії є таємниця точки збирання. Якщо казатимеш собі це достатньо довго, якась невидима сил візьме гору й здійснить необхідні зміни в тобі.

Дон Хуан нічим не натякнув мені на те, що жартує. Я знов, що він каже цілком серйозно. Що мене стурбувало, так це його наполягання, аби я нескінченно повторював собі цю формулу. Я впіймав себе на думці про те, як усе це тупо.

— Облиши своє цинічне ставлення, — гримнув він на мене. — Повторюй це на совість.

— Таємниця точки збирання в магії означає все, — продовжував він, не дивлячись на мене. — Чи, радше, усе в магії спирається на маніпуляції точкою збирання. Тобі це все відомо, але ти маєш це повторювати.

На мить, слухаючи його зауваження, я подумав, що зараз сконаю від муки. Неймовірне відчуття фізичного смутку стиснуло мені груди, змушуючи кричати від болю. Здавалося, мій шлунок і діафрагма лізуть угору, втискаючись у грудну порожнину. Тиск був настільки сильним, що мое усвідомлення змінило рівень і я ввійшов до свого звичайного стану. Усе, про що ми говорили, перетворилося на неясну думку про щось, що могло відбутись, але насправді не відбулося, якщо вірити буденним доводам моєї повсякденної свідомості.

Наступного разу, коли ми з доном Хуаном мали розмову про сновидіння, ми обговорювали причини, з яких я вже

котрий місяць ніяк не міг просунутись у своїй практиці. Дон Хуан застеріг мене, що для того, аби пояснити мою ситуацію, він мусить піти кружним шляхом. Він наголосив, що, по-перше, існує величезна різниця між думками і вчинками людей прадавніх часів і сучасності. Потім зауважив, що в прадавні часи люди мали дуже реалістичний погляд на сприйняття й усвідомлення, оскільки їхній погляд корінився у власних спостереженнях за навколошнім всесвітом. Сучасні люди, навпаки, мають абсурдно нереалістичний погляд на сприйняття й усвідомлення, адже їхній погляд коріниться в спостереженнях за суспільним ладом і взаємодії з ним.

— Нащо ви мені про це кажете? — спитав я.

— Бо ти — сучасна людина, якої торкнулися погляди й спостереження людей прадавніх часів, — відповів він. — І жодні з тих поглядів і спостережень тобі не знайомі. Зараз більше ніж будь-коли тобі потрібні розважливість і самовладання. Я намагаюся збудувати твердий міст, міст, яким ти зможеш іти, між поглядами людей прадавніх часів і сучасних.

Він зауважив, що з усіх трансцендентних спогадів прадавнього людства мені знайомий лише один, бо той протримався до наших днів — ідея продажу душі дияволу в обмін на бессмерття, яка, зауважив він, наче прямісінько взята зі стосунків прадавніх магів з неорганічними істотами. Він нагадав, як посланець снів намагався схилити мене оселитися в їхньому світі, пропонуючи можливість зберігати власну індивідуальність і усвідомлення себе майже вічно.

— Як ти знаєш, піддатися спокусі неорганічних істот — не лише ідея, це реальність, — продовжив він. — Але ти ще не вповні усвідомив потаємне значення цієї реальності. Сновидіння так само є реальністю — це умова продукування енергії. Ти чуєш мої слова і, звісно, розумі-

єш, про що вони, але твоя свідомість ще не осягнула їхнього значення в усій повноті.

Дон Хуан казав, що мій раціональний розум знає, наскільки важливе розуміння такого характеру, і під час нашої останньої розмови змусив моє усвідомлення змінити рівень. Зрештою я опинився у своєму звичайному стані свідомості, не встигнувши розібратися в нюансах моого сну. Моя раціональність і далі захищалася, відкладаючи мої заняття сновидіннями.

— Запевняю вас, що цілком усвідомлюю, що означає продукування енергії, — сказав я.

— А я запевняю тебе, що не розумієш, — заперечив він. — Якби розумів, ти б оцінював сновидіння більш обережно й зважено. Оскільки ти вважаєш, що бачив просто сон, ти ризикуєш наосліп. Твоє недосконале міркування каже тобі, що, що б не сталося, у певну мить сон завершиться й ти прокинешся.

Він мав рацио. Попри все що я бачив у своїх заняттях сновидіннями, якимось чином я досі зберігав загальне відчуття, що все це було сном.

— Я кажу тобі про погляди людей прадавніх часів і погляди сучасної людини, — продовжував дон Хуан, — тому що твоє усвідомлення, яке є усвідомленням сучасної людини, радше матиме справу з незнайомою ідеєю як із чимось суто ідеалістичним. Якби я не втрутівся, ти сприймав би сновидіння як ідею. Звісно, я впевнений, що ти ставишся до цієї ідеї серйозно, але ти не до кінця віриш у реальність сну.

— Я розумію, про що ви кажете, доне Хуане, але не розумію, навіщо ви це кажете.

— Я кажу це все тому, що зараз ти вперше опинився в слушному положенні для розуміння того, що сновидіння — це умова продукування енергії. Це ти вперше здатен злагнути, що звичайні сни — це шліфувальні пристрої, за

допомогою яких точка збирання набуває здатності займати положення, що створює умову продукування енергії, яку ми називаємо сновидінням.

Він застеріг мене, що, оскільки сновидці досягають реальних світів всеохопного впливу та проникають до них світів, вони мусять постійно зберігати найсерйознішу й неослабну пильність. Будь-яка втрата цілковитої пильності загрожує сновидцю щонаїстрашнішою небезпекою.

Цієї миті я знову відчув рух у грудній порожнині, так само, як і того дня, коли мое усвідомлення саме собою змінило рівень. Дон Хуан з силою труснув мене за руку.

— Вважай, що сновидіння — річ надзвичайно небезпечна! — наказав він мені. — I починай просто зараз! I без усіх твоїх чудернацьких витівок!

Тон його голосу був настільки тривожний, що я припинив усе, чим несвідомо займався в цю мить.

— Що зі мною відбувається, доне Хуане? — спитав я.

— Відбувається з тобою те, що ти можеш зміщувати свою точку збирання швидко й легко, — сказав він. — Однак ця легкість має тенденцію робити зміщення хаотичним. Приведи цю легкість до ладу. I не дозволяй собі жодних відхилень.

Я легко міг заперечити, що не знаю, про що він каже, але я зінав. I зінав також, що маю лише кілька секунд, аби зібратися з силами й змінити власне ставлення, що я й зробив.

Так завершилася наша розмова того дня. Я поїхав додому й майже рік сумлінно щодня повторював те, що велів мені казати дон Хуан. Результати моїх монотонних заклинань були неймовірні. Я був твердо переконаний, що вони мали той самий вплив на мое усвідомлення, який мають фізичні вправи на м'язи моого тіла. Моя точка збирання стала більш рухливою, а це означало, що бачення енергії вві сні стало єдиною метою моїї практики. Мое вміння спрямовувати себе до бачення зростало пропорційно моїм

зусиллям. Настала мить, коли я міг без жодного слова налаштуватись на бачення і дійсно відчути той самий результат, як коли заявляв про свій намір уолос.

Дон Хуан привітав мене з моїм досягненням. Я, звісно, вирішив, що він жартує. Він запевнив мене, що каже серйозно, але закликав продовжити викрикувати, принаймні коли я розгублюся. Його вимога не здалася мені дивною. Сам-один, я горлав уві сні на весь голос щоразу, коли це здавалося мені необхідним.

Я виявив, що енергія нашого світу коливається. Мерехтить. Не лише живі істоти, а і все в цьому світі блищить власним внутрішнім сяйвом. Дон Хуан пояснив, що енергія нашого світу складається з шарів блискучих відтінків.

Верхній шар білуватий, інший, безпосередньо прилеглий до нього — зеленувато-жовтий, а ще один, найвіддаленіший — бурштиновий.

Я знаходив усі ці відтінки чи, радше, бачив їхні відблиски щоразу, як предмети, що траплялися мені в при-марних станах, змінювали форму. Утім, білувате сяйво завжди було початковим наслідком бачення всього, що продукує енергію.

— Є лише три різні відтінки? — спитав я дона Хуана.

— Їх безмежна кількість, — відповів він, — але з метою встановлення початкового ладу тобі варто зосередитися на цих трьох. Згодом можеш вдаватися до яких завгодно тонкошів і виокремлювати десятки відтінків, якщо зможеш.

— Білуватий шар — відтінок теперішнього положення точки збирання людства, — продовжував дон Хуан. — Скажімо так: це сучасний відтінок. Маги вірять, що все, що робить у наші дні людина, забарвлене в те білувате сяйво. За інших часів положення точки збирання людства робило відтінок панівної енергії світу жовто-зеленим, а за інших, ще більш далеких часів, — бурштиновим. Колір енергії магів

бурштиновий, а це означає, що вони енергетично пов'язані з людьми, які існували в далекому минулому.

— Гадаєте, доне Хуане, теперішній білуватий відтінок колись зміниться?

— Якщо людина здатна розвиватися. Велике завдання чаклунів — сформулювати ідею, що заради розвитку людина спочатку має звільнити усвідомлення від прив'язок до суспільного ладу. Щойно усвідомлення буде звільнено, на мір скерує його на новий еволюційний шлях.

— Гадаєте, маги досягнуть успіху в цьому завданні?

— Вони вже його досягли. Вони самі тому доказ. Пере-конати інших у цінності й важливості розвитку — це інша справа.

Іншим типом енергії, який виявився присутнім у нашому світі, але чужим для нього, була енергія розвідників — та, про яку дон Хуан казав, що вона «шкварчить». У своїх снах я натрапляв на безліч предметів, які, щойно я їх бачив, перетворювалися на згустки енергії, що ніби смажилися, укриваючись бульбашками від якоїсь внутрішньої активності, подібної до нагрівання.

— Май на увазі: не кожен розвідник, якого ти знайдеш, належить до сфери неорганічних істот, — зауважив дон Хуан. — Поки що всі знайдені тобою розвідники, окрім блакитного, походили звідти, але лише тому, що неорганічні істоти догоджали тобі. Вони керували виставою. Тепер ти сам-один. Деякі розвідники, які тобі трапляться, будуть не зі світу неорганічних істот, а з інших, ще більш далеких рівнів усвідомлення.

— Чи усвідомлюють розвідники самі себе? — спитав я.

— Найпевніше, так, — відповів він.

— Тоді чому не йдуть на контакт із нами, коли ми не спимо?

— Ідуть. Але нам дуже не пощастило зі свідомістю, яка настільки перевантажена, що ми не маємо часу звернути

увагу. Проте, коли ми засинаємо, відчиняються потаємні двері для двобічного руху — ми бачимо сни. А в наших снах ми встановлюємо контакт.

— Є якийсь спосіб визначити, чи розвідники походять з іншого рівня, окрім світу неорганічних істот?

— Чим сильніше вони шкварчатъ, тим з більш віддалених місць вони прийшли. Звучить надто спрощено, але ти маєш дозволити своєму енергетичному тілу підказувати тобі, що є що. Запевняю тебе, воно розрізнатъ дуже точно і зробить безпомилкові судження, опинившись перед лицем чужорідної енергії.

Він знову мав рацію. Без особливих складнощів мое енергетичне тіло розрізняло два загальні типи чужорідної енергії. Першим були посланці зі сфери неорганічних істот. Їхня енергія м'яко клекотала. Жодного звуку при цьому не було, але на вигляд усе це відверто нагадувало шипучу піну або ж воду, що починає закипати.

Енергія другого загального типу розвідників справила на мене враження значно більшої сили. Здавалося, ті розвідники от-от спалахнуть. Вони вібрали зсередини, наче заповнені газом під тиском.

Мої зустрічі з чужорідною енергією завжди минали дуже швидко, адже я цілковито зважав на те, що порадив дон Хуан. Він сказав:

— Якщо достеменно не знаєш, що робиш і чого хочеш від чужоземної енергії, то маєш вдовольнятися швидким поглядом. Усе, що за межею погляду, є небезпечним і так само дурним, як пестити гримучу змію.

— Чому це небезпечно, доне Хуане? — спитав я.

— Розвідники завжди дуже агресивні й надзвичайно зухвалі, — сказав він. — Вони мусять такими бути, щоб досягнути мети у своїх дослідженнях. Затримувати на них нашу енергію сновидіння рівнозначно тому, щоб заохочувати

Їхнє усвідомлення зосередиться на нас. Щойно вони перенесуть увагу на нас, ми змушені будемо піти з ними. А це, звісно, небезпечно. Ми можемо закінчити у світах за межами наших енергетичних можливостей.

Дон Хуан пояснив, що типів розвідників існує більш ніж два, класифіковані мною, але на теперішньому своєму енергетичному рівні я здатен зосередитись лише на трьох. Перші два він описав як такі, що найлегше помітити. Їхнє маскування в наших снах настільки химерне, казав він, що вони миттєво привертають нашу увагу сновидіння. Розвідників третього типу він змалював як найнебезпечніших у плані агресивності й могутності, а ще тому, що вони ховаються за витонченими масками.

— Одна з найдивніших знахідок сновидців, яку незабаром виявиш ти сам, — продовжував дон Хуан, — це той третій тип розвідників. Поки що ти знайшов зразки лише перших двох типів, але це тому, що не шукав у потрібному місці.

— І що це за потрібне місце, доне Хуане?

— Ти знову піддався словам — цього разу винуватцем є слово «предмет», під яким ти звик розуміти лише речі, об'єкти. Що ж, найжорстокіший розвідник ховається за людьми з наших снів. Неабиякий сюрприз чекав на мене вві сні, коли я зосередив свій погляд на образі моєї матері. Після того, як я виголосив свій намір побачити, вона обернулася на шалену страхітливу бульбашку клекотливої енергії.

Дон Хуан зробив паузу, щоб дати мені осмислити сказане. Я почувався дурнем через те, що мене непокоїла можливість виявити розвідника за образом моєї матері вві сні.

— Дратує те, що вони завжди пов'язані з образами наших батьків або близьких друзів, — продовжував він.

— Можливо, тому нам часто буває моторошно, коли вони нам снятися.

Його усмішка спроявляла таке враження, наче він наслоджується моїм сум'яттям.

— Практичне правило сновидців — завжди припускати наявність третього типу, коли їхній сон порушують образи батьків або друзів. Здорова порада: уникати таких образів уві сні. Вони — суцільна отрута.

— Яке місце посідає блакитний розвідник у зв'язку з іншими розвідниками? — спитав я.

— Блакитна енергія не клекоче, — відповів він. — Вона як наша — коливається, тільки блакитна, а не біла. У натуральному вигляді блакитної енергії в нашому світі не існує. І це підводить нас до того, про що ми ніколи не говорили. Якого кольору були розвідники, яких ти бачив дотепер?

До того моменту, як він це згадав, я ніколи про це не замислювався. Я сказав дону Хуану, що розвідники, яких я бачив, були або рожеві, або червонуваті. А він сказав, що смертельно небезпечні розвідники третього типу мають яскраво-помаранчевий колір.

Я особисто довідався, що третій тип розвідників лякає неабияк. Щоразу, як я виявляв одного з них, він ховався за образами моїх батьків, особливо моєї матері. Коли я їх бачив, це завжди нагадувало мені згусток енергії, що напав на мене вві сні, коли я вперше вдався до цілеспрямованого бачення. Щоразу, як я натрапляв на нього, здавалося, ніби чужорідна енергія розвідника зараз накинеться на мене. Ще до того, як побачити його, мое енергетичне тіло реагувало жахом.

У нашій наступній дискусії про сновидіння я розпитав дона Хуана щодо цілковитої відсутності в моїх заняттях неорганічних істот.

— Чому вони більше не з'являються? — спитав я.

— Вони показують себе лише на початку, — пояснив він. — Після того, як їхні розвідники перенесуть нас до

їхнього світу, потреба в проекціях неорганічних істот зникає. Якщо ми хочемо бачити неорганічних істот, розвідник переносить нас туди. Адже ніхто, я наголошу: ніхто не може подорожувати до їхнього світу сам.

— Чому так, доне Хуане?

— Їхній світ замкнений. Ніхто не може увійти туди чи вийти без згоди неорганічних істот. Єдине, що ти можеш зробити власними силами — уже коли ти в тому світі, звісно, — це виголосити свій намір лишитися. Сказати це вголос означає запустити потоки енергії, які не можна повернути у зворотному напрямі. У давні часи слова мали неймовірну силу. Тепер уже ні. У сфері неорганічних істот вони не втратили своєї могутності.

Дон Хуан засміявся й сказав, що немає потреби казати щось іще про світ неорганічних істот, оскільки я справді знаю про нього більше, ніж він і всі його товариші разом узяті.

— Лишилася тільки одна проблема, пов'язана з тим світом, яку ми не обговорювали, — сказав він. Ненадовго взяв паузу, ніби шукаючи правильних слів.

— У підсумку, — почав він, — моя відраза до діяльності прадавніх магів є дуже особистою. Як нагваль, я відчуваю огиду до того, що вони робили. Вони боягузливо шукали втечі у сферу неорганічних істот. Вони наполягали, що в хижому всесвіті, налаштованому розірвати нас на шматки, єдиний можливий рай для нас — там.

— Чому вони вірили в це? — спитав я.

— Тому що це правда, — відповів він. — Оскільки неорганічні істоти не можуть брехати, комерційна пропозиція посланця сновидінь — цілковита правда. Той світ може дати нам притулок і подовжити наше усвідомлення майже на цілу вічність.

— Комерційна пропозиція посланця, навіть якщо й правда, мене не приваблює, — сказав я.

— Хочеш сказати, що ризикнув би ступити на шлях, який може розірвати тебе на шматки? — спитав він з нотою розгубленості в голосі.

Я запевнив дона Хуана, що не хочу до світу неорганічних істот, байдуже, які переваги він пропонує. Моє твердження начебто безмежно його задовольнило.

— Тоді ти готовий вислухати останнє твердження про цей світ. Найжахливіше твердження, яке я можу зробити, — сказав він і спробував усміхнутися, але йому не надто вдалося.

Дон Хуан зазирнув мені в очі, певно, шукаючи іскри згоди чи розуміння. Мить він мовчав.

— Енергія, потрібна для зрушення точок збирання магів, надходить зі сфери неорганічних істот, — промовив він так, ніби поспішав із цим покінчити.

Моє серце мало не зупинилося. Я відчув запаморочення й мусив потупцяти на місці, щоб не зомліти.

— Це правда, — продовжував дон Хуан, — і спадок нам від прадавніх магів. Через них ми й досі перебуваємо в глухому куті. З цієї причини я їх і не люблю. Мене обурює вимушеність пірнати в одне й те саме джерело. Особисто я відмовляюся це робити. І намагався відвести тебе від цього. Але безуспішно, бо щось притягує тебе до того світу, наче магнітом.

Я зрозумів дона Хуана краще, ніж міг собі уявити. На енергетичному рівні подорож до того світу завжди означала для мене наплив темної енергії. Я навіть уявляв її в такій формі задовго до того, як дон Хуан озвучив своє твердження.

— Що ми можемо з цим зробити? — спитав я.

— Ми не повинні мати з ними справ, — відповів він, — і все ж ми не можемо триматися остронь від них. Для мене виходом було брати їхню енергію, але не піддаватися їхньому

впливу. Це називають граничним переслідуванням. Воно досягається збереженням непохитного тяжіння до свободи, хоча жоден маг не знає, що таке свобода насправді.

— Можете пояснити мені, доне Хуане, чому маги повинні брати енергію зі світу неорганічних істот?

— Іншої життєздатної енергії для магів не існує. Аби маніпулювати точкою збирання, як вони роблять, магам потрібна колосальна кількість енергії.

Я нагадав йому його власне твердження, що для занять сновидіннями потрібен перерозподіл енергії.

— Це так, — відповів він. — Для початку магам треба переглянути свої базові судження й заощаджувати енергію, щоб творити сновидіння. Літати в інші світи, бачити енергію, загартовувати енергетичне тіло тощо — це вже інша справа. Для таких маневрів магам потрібно безліч темної, чужорідної енергії.

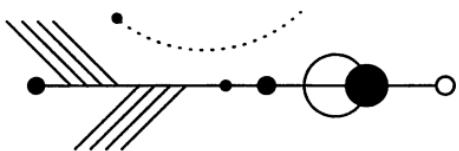
— Але як вони беруть її зі світу неорганічних істот?

— Самим актом входження до того світу. Усі маги нашої школи мусять це робити. Хай там як, жоден з нас не є настільки ідіотом, щоб робити те, що зробив ти. Але це тому, що жоден з нас не має твоїх поганих нахилів.

Дон Хуан відіслав мене додому поміркувати над тим, що відкрив мені. Я мав безліч запитань, але жодного з них він чути не хотів.

— На всі питання, що в тебе є, ти можеш відповісти сам, — сказав він, помахавши мені на прощання.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ПЕРЕСЛІДУВАЧІВ

Удома я незабаром усвідомив, що на жодне з моїх питань відповісти неможливо. Власне, я не міг навіть сформулювати їх. Може, тому, що на мене почали тиснути кордони другої уваги — так було, коли я зустрів Флорінду Грау й Керол Тітз у світі повсякденного життя. Збентеження тим, що я зовсім їх не знаю і водночас знаю так близько, що без вагань помер би за них, руйнувало мене найбільше. Я вже зустрів Тайшу Абелляр кількома роками раніше й лише починав звикати до дивного відчуття, що знаю її, без найменшого уявлення звідки. Додати до моєї перевантаженої системи ще двох людей виявилося занадто для мене. Я захворів від утоми й мусив шукати допомоги дона Хуана, тож вирушив до міста у південній Мексиці, де він мешкав зі своїми компаньйонами.

Дон Хуан і його товариші-маги нестяжно реготали від самої згадки про моє сум'яття. Дон Хуан пояснив мені, що насправді вони сміялися не з мене, а з себе. Мої когнітивні проблеми нагадали їм власні, коли межі другої уваги тиснули на них, як це відбувалося зараз зі мною. Їхнє усвідомлення, казав він, не було готовим до цього, як і мое.

— Кожен маг проходить крізь ті самі муки, — продовжував дон Хуан. — Усвідомлення — це нескінченна зона дослідженъ для магів і людей загалом. Немає ризику, на який не варто йти заради усвідомлення, немає засобів, від

яких слід відмовлятися. Однак май на увазі: розширити усвідомлення можна хіба що при здоровому глузді.

Тут дон Хуан повторив, що його час спливає і що я маю мудро розпорядитися своїми ресурсами, аби встигнути осягнути якомога більше, перш ніж він піде. Такі розмови зазвичай викликали в мене стан глибокої депресії. Та в міру наближення його відходу я почав сприймати їх з більшою смиренністю. Я вже не почувався пригніченим, але й досі панікував.

Після того ніхто більше нічого не казав. Наступного дня на його вимогу я відвіз дона Хуана в Мехіко. Ми прибули туди близько опівдня й рушили прямісінько в готель «Дель Прадо» на Пасео Аламеда, де він зазвичай зупинявся, коли бував у місті. Того дня в дона Хуана була призначена зустріч з адвокатом на четверту годину. Маючи багато часу, ми пішли обідати до знаменитого кафе «Такуба» — ресторану в центрі старого міста, де, як вважалося, подають нормальні страви.

Дон Хуан не був голодний. Він замовив лише два солодкі тамалес¹, тоді як я жадібно накинувся на щедрий обід. Він сміявся з мене й знаками демонстрував мовчазний розпач з приводу моого здорового апетиту.

— Я запропоную тобі порядок дій, — різким тоном заявив він, коли ми закінчили трапезувати. — Це останнє завдання третьої брами сновидінь, і воно полягає в найзагадковішому маневрі — переслідуванні переслідувачів. Це означає свідомо черпати у світі неорганічних істот енергію на здійснення магічного подвигу.

— Що за магічний подвиг, доне Хуане?

— Подорож, подорож, що використовує усвідомлення як елемент оточення, — пояснив він. — У світі повсякденного

¹ Центральноамериканська страва — тісто з кукурудзяного борошна в кукурудзяному або банановому листі, приготоване на парі.

життя вода — елемент оточення, яку ми використовуємо для подорожей. Уяви, що усвідомлення — такий самий елемент, який можна використовувати для подорожей. Через посередництво усвідомлення розвідники з усього всесвіту приходять до нас і навпаки: маги переносяться в інші кінці всесвіту.

Серед маси ідей, із якими познайомив мене дон Хуан під час навчання, були такі, що цілком заволодівали моєю увагою без будь-яких умовлянь. Це була одна з них.

— Ідея усвідомлення як фізичного елементу — просто революційна, — у захваті промовив я.

— Я не казав, що це фізичний елемент, — виправив він. — Це елемент енергетичний. Ти повинен розрізняти їх. Для магів, які бачать, усвідомлення — це сяйво. Вони можуть під'єднати своє енергетичне тіло до того сяйва й слідувати за ним.

— Яка різниця між фізичним та енергетичним елементами? — спитав я.

— Різниця в тому, що фізичні елементи входять до нашої системи інтерпретації, а енергетичні — ні. Енергетичні елементи, як-от усвідомлення, існують у нашему всесвіті. Але ми, як посередні люди, сприймаємо лише фізичні, бо так нас навчили. З тієї ж причини маги сприймають енергетичні елементи — бо так навчили їх.

Дон Хуан пояснив, що використання усвідомлення як енергетичного елементу нашого оточення — квінтесенція магії. У практичному сенсі це означає, що напрям магічного розвитку має, по-перше, звільнити наявну в нас енергію через неухильне дотримання шляху магів, по-друге, застосувати цю енергію для розвитку енергетичного тіла за допомогою сновидінь, і, по-третє, скористатись усвідомленням як елементом оточення, щоб увійти до інших світів зі своїм енергетичним тілом і фізичною подoboю.

— Подорожі до інших світів бувають двох типів, — продовжував він. — Перший — це коли усвідомлення підхоплює

енергетичне тіло мага й несе куди зможе, другий же — коли маг із повним розумінням вирішує здійснити подорож, скориставшись шляхом усвідомлення. Ти поки що здійснював подорожі першого типу. Другий вимагає неймовірної дисципліни.

Після довгого мовчання дон Хуан виголосив, що в житті мага існують питання, які вимагають майстерного підходу, і поводження з усвідомленням як з енергетичним елементом, відкритим для енергетичного тіла, — найважливіше, найжиттєвіше й найнебезпечніше з цих питань.

Я не знат, як це прокоментувати. Раптом я опинився наче на голках, чіпляючись за кожне його слово.

— Ти не маєш стільки енергії, щоб виконати останнє завдання третьої брами сновидінь, — продовжив він, — але разом з Керол Тітгзи, безумовно, здатні втілити те, що в мене на думці.

Він зробив паузу, своєю мовчанкою свідомо провокуючи мене спитати, що в нього на думці. Я спитав. Його сміх лише додав атмосфері зловісності.

— Я хочу, аби ви вдвох зламали кордони звичайного світу і, скориставшись усвідомленням як енергетичним елементом, проникли до іншого світу, — сказав він. — Цей злам із проникненням дорівнює переслідуванню переслідувачів. Використання усвідомлення як елементу оточення дозволяє обійти вплив неорганічних істот, але все одно використовує їхню енергію.

Він не схотів надати мені більше інформації, аби не мати на мене впливу, казав він. На його переконання, що менше я знаю заздалегідь, то краще впораюся. Я не погоджувався, але він запевнив мене, що в разі необхідності моє енергетичне тіло чудово здатне саме про себе подбати.

З ресторану ми пішли до адвокатської контори. Дон Хуан швидко владнав свої справи, і за мить ми вже були в таксі,

прямуючи до аеропорту. Дон Хуан повідомив мені, що Керол Тігз прибуває літаком з Лос-Анджелеса, і що приїздить вона в Мехіко винятково для того, аби виконати останнє завдання ввісні разом зі мною.

— Долина Мехіко — пречудове місце для того чаклунського подвигу, який ти збираєшся здійснити, — прокоментував він.

— Ви ще не казали мені, які саме кроки здійснювати, — сказав я.

Він не відповів мені. Ми більше не розмовляли, та, доки чекали на приземлення літака, він пояснив процедуру, якої я мав дотримуватися. Я мав піти до кімнати Керол у готелі «Реджис», через вулицю від нашого готелю, і досягнувши разом з нею стану повної внутрішньої тиші, я повинен був м'яко поринути в сон, виголосивши намір увійти до сфери органічних істот.

Я перервав його, нагадавши, що завжди мушу чекати появи розвідника, перш ніж виголосити намір увійти до світу неорганічних істот.

Дон Хуан всміхнувся й сказав:

— Ти ще не снів разом з Керол Тігз. От побачиш, це справжнє задоволення. Чаклунки не потребують жодних допоміжних засобів. Вони просто входять до того світу, коли схочуть, — для них розвідник завжди в стані готовності.

Я не міг змусити себе повірити, що якась чаклунка здатна робити те, про що він казав. Я гадав, що досягнув певного рівня майстерності в роботі зі світом неорганічних істот. Коли ж я висловив те, що думав, він заперечив, що нема в мене ніякої майстерності, якщо порівняти з тим, на що здатна чаклунка.

— Гадаєш, чому я тримав поряд із собою Керол Тігз, щоб витягти тебе фізично з того світу? — спитав він. — За красиві очі?

- То чому ж, доне Хуане?
- Бо не міг впоратися з цим самотужки, а їй це було завиграшки. У тому світі вона справжній талант.
- Вона — якийсь особливий випадок, доне Хуане?
- Жінки взагалі мають природну схильність до того світу: насамперед, звісно, чаклунки, але Керол Тігз найкраща за всіх, кого я знаю, бо вона, як жінка-нагваль, має надзвичайну енергію.

Я подумав був, що впіймав дона Хуана на серйозній суперечності. Раніше він казав мені, що неорганічні істоти взагалі не зацікавлені в жінках. Тепер же він стверджував зворотне.

— Ні. Я не стверджую зворотного, — відповів він, коли я заперечив йому. — Я казав тобі, що неорганічні істоти не переслідують жінок — вони полюють лише на чоловіків. Але я також казав, що неорганічні істоти — жіночого роду, та й увесь всесвіт значною мірою є жіночим. Тож висновки роби сам.

Оскільки ніяких висновків я зробити не міг, дон Хуан пояснив мені, що теоретично чаклунки проникають до того світу й вертаються, як забажають, завдяки підвищенню усвідомленню та власній жіночності.

— Ви знаєте це напевне? — спитав я.

— Жінки моєї групи ніколи цього не робили, — зізнався він, — не тому, що не здатні, а тому, що я їх відрадив. З іншого боку, жінкам твоєї групи зробити це — як спідницю перевдягти.

Я відчув порожнечу в животі. Я дійсно нічого не знав про жінок з моєї групи. Дон Хуан утішив мене, сказавши, що мої обставини відрізняються від його, як і моя роль нагвала. Він запевнив мене, що мені не дано відрадити когось із жінок моєї групи, хоч стій на голові.

Доки таксі везло нас до її готелю, Керол приводила в захват дона Хуана й мене, пародіюючи знайомих нам людей. Я намагався бути серйозним і спитав її про oucher завдання.

Вона пробурмотіла якісь вибачення за те, що не може відповісти мені з серйозністю, на яку я заслуговую. Дон Хуан гучно розсміявся, коли вона зімітувала мій урочистий тон.

Зареєструвавши Керол у готелі, ми втрьох блукали старим містом, шукаючи крамниці, де торгують вживаними книжками. З'їли легку вечерю в ресторані «Сенборн» у Будинку Кахлів. Близько десятої години ми підійшли до готелю «Реджис». Рушили прямісінько до ліфта. Страх загострив мою здатність сприймати деталі. Будівля готелю була старою й масивною. Меблі у вестибюлі явно знали кращі дні. Втім, скрізь навколо нас були залишки старої слави, що мали беззаперечну принадність. Я легко міг зрозуміти, чому Керол так подобався цей готель.

Перш ніж ми сіли в ліфт, моя тривога сягнула таких вершин, що в останню мить я мусив просити вказівок у дона Хуана.

— Розкажіть мені, як ми діятимемо, — благав я.

Дон Хуан всадовив нас у величезні, стarovинні набивні крісла у вестибюлі й терпляче пояснив нам, що, опинившись у сфері неорганічних істот, ми повинні одразу виголосити намір перенести нашу звичайну свідомість до енергетичних тіл. Він запропонував нам із Керол виголосили намір разом, хоч це було насправді неважливо. Важливо, казав він, щоб ми обидва мали намір перенести наше сукупне усвідомлення повсякденного світу до нашого енергетичного тіла.

— Як нам здійснити це перенесення свідомості? — спітав я.

— Перенесення свідомості — питання суто виголошення наміру й потрібної кількості енергії, — сказав він. — Керол усе це знає. Вона вже робила це раніше. Входила фізично до світу неорганічних істот, коли витягала тебе звідти, пам'ятаєш? Її енергія зробить усе. Схилить шальки терезів.

— Що означає — схилити шальки терезів? Я геть нічого не збагну, доне Хуане.

Дон Хуан пояснив, що «схилити шальки терезів» означає доповнити енергетичне тіло фізичною масою. Сказав, що використання усвідомлення як засобу подорожувати до інших світів — не результат застосування якихось технік, а наслідок наміру й достатньої кількості енергії. Маса енергії Керол Тіттз укупі з моєю або ж маса моєї енергії на додачу до енергії Керол мала зробити нас єдиним цілим, енергетично здатним витягнути наші фізичні тіла й долучити їх до енергетичного тіла для здійснення цієї подорожі.

— Що саме нам треба зробити, щоб увійти до того іншого світу? — спитала Керол. Її питання налякало мене до смерті: я гадав, вона знає, що відбувається.

— Треба додати вашу сукупну фізичну масу до енергетичного тіла, — відповів дон Хуан, дивлячись їй в очі. — Величезна складність цього маневру в тому, щоб дисциплінувати енергетичне тіло, а це ви обидва вже робили. Брак дисципліни — єдина причина, через яку вам двом може не вдатися цей подвиг граничного переслідування. Часом, зовсім випадково це робить пересічна людина й опиняється в іншому світі. Але це миттєво пояснюють безумством чи галюцинацією.

Я віддав би все на світі, аби тільки дон Хуан продовжував говорити. Але він посадив нас у ліфт, і ми поїхали на другий поверх, до номера Керол, попри мої протести й раціональну потребу в знанні. Глибоко в душі, однак, мое сум'яття полягало не в браку знань — головною підставою був страх. Якимось чином цей чаклунський маневр лякав мене більше, ніж усе, що я робив до того.

На прощання дон Хуан сказав нам:

— Забудьте про себе, і вас ніщо не злякає.

Його усмішка й кивок головою були запрошенням обміркувати його слова.

Керол засміялася й почала кривлятись, імітуючи голос дона Хуана, яким він давав нам свої загадкові настанови. Її шепелявість додала трішки колориту до сказаного доном Хуаном. Іноді її шепелявість здавалася мені чарівною. Більшість часу я цього терпіти не міг. На щастя, тієї ночі її мова на вада була ледь помітною.

Ми ввійшли в її номер та присіли на край ліжка. Останньою свідомою думкою в мене було, що це ліжко — антикваріат початку століття. Не встигнувши вимовити ні слова, я опинився на якомусь дивному ложі. Керол була поряд. Вона підвелася й сіла одночасно зі мною. Ми були голі, кожен вкритий тонкою ковдрою.

— Що відбувається? — кволим голосом промовила вона.
— Не спиш? — тупо спитав я.
— Звісно, не сплю, — нетерплячим тоном відповіла Керол.

— Пам'ятаєш, де ми були? — спитав я.
Повисла довга тиша, під час якої вона явно намагалася дати лад своїм думкам.
— Гадаю, я справжня, а ти ні, — нарешті сказала вона. — Я знаю, де була до того. А ти хочеш обдурити мене.

Я ж гадав, що це саме робить вона. Вона знала, що відбувається, і або перевіряла мене, або розігрувала. Дон Хуан казав мені, що її демонами, як і моїми, були потайливість і недовіра. І зараз переді мною був чудовий приклад цього.

— Я відмовляюся брати участь у будь-якій дурні, якою ти керуєш, — сказала Керол. Вона дивилася на мене жовчним поглядом. — Я до тебе говорю, ким би ти не був.

Вона взяла одну з ковдр, які вкривали нас, і загорнулася в ней.

— Я зараз ляжу й повернуся туди, звідки прийшла, — категоричним тоном заявила вона. — А ви з нагвалем і далі грайтеся між собою.

— Ти маєш припинити цю маячню, — з натиском сказав я. — Ми в іншому світі.

Вона не звернула на мене жодної уваги й розвернулася спиною до мене, наче ображена розпещена дитина. Я не хотів гаяти увагу сновидіння на пусті суперечки про реальність. Я став досліджувати оточення. Єдиним світлом у кімнаті було місячне сяйво, що лилося крізь вікно просто перед нами. Ми були в маленькій кімнатці на високому ліжку. Я помітив, що ліжко примітивно сконструйоване: чотири товсті стовпи увігнані в землю, а рамою слугує решітка, зроблена з довгих жердин, приєднаних до стовпів. На ліжку був грубий, але досить твердий матрац. Простирадл чи подушок не було. До стін тулилися набиті мішки з рядна. Два мішки в ногах ліжка, нагромаджені один на одного, слугували драбиною, щоб видертися на нього.

Шукаючи вимикач світла, я усвідомив, що високе ліжко стоїть у кутку, біля стіни. Ми лежали головами до стіни, я — на зовнішньому боці ліжка, а Керол — на внутрішньому. Сівши на край ліжка, я збагнув, що воно, мабуть, понад три фути¹ над землею.

Керол раптово сіла й сказала, сильно шепелявлячи:

— Це огидно! Нагваль аж ніяк не попереджав мене, що я опинюсь у такому становищі.

— Я теж цього не знов, — сказав я. Хотів сказати більше й зав'язати розмову, але моя тривога вже набула гротескових масштабів.

— Замовкни, — grimнула вона на мене. Її голос аж нетя-мився від гніву. — Тебе не існує. Ти привид. Згинь! Згинь!

Її шепелявість була напрочуд милою й відвертала мене від нав'язливого страху. Я струснув її за плечі. Вона закричала не так від болю, як від подиву чи образі..

¹ Приблизно 1 метр.

— Я не привид, — сказав я. — Ми здійснили подорож, тому що об'єднали енергію.

Керол Тітз славилася серед нас швидкістю, з якою адаптувалася до будь-якої ситуації. За лічені секунди вона вже переконалась у справжності нашого скрутного становища й почала шукати свій одяг у напівтемряві. Я дивувався тому, що вона не боїться. Вона зайнялася тим, що вголос розмірковувала, куди б поклала свій одяг, якби лягла спати в цій кімнаті.

— Ти бачиш який-небудь стілець? — спитала вона.

Я неясно побачив купу з трьох мішків, які могли слугувати столом або високою лавою. Вона вибралася з ліжка, підійшла до нього й знайшла свій одяг і мій, охайнно складений, як завжди складала вона. Керол подала мені мій одяг — мій, та не той, в якому я був кілька хвилин тому в номері Керол у готелі «Реджис».

— Це не мій одяг, — прошепелявила вона. — І водночас мій. Як дивно!

Ми мовчки вдяглися. Я хотів сказати їй, що от-от лусну від нетерпіння. Хотілося ще зауважити швидкість нашого переміщення, але на той час, як я вдягнувся, спогад про нашу подорож став дуже розмитим. Я ледве пригадував, де ми були, перш ніж прокинулися в цій кімнаті. Неначе той готельний номер мені наснівся. Я зробив максимальну спробу пригадати, відігнати забуття, що вже почало огортати мене. Я успішно розсіяв туман, але ця дія вичерпала всю мою енергію. Врешті-решт я став задихатися та спіtnів.

— Щось майже дістало мене, — сказала Керол. Я подивився на неї. Вона, як і я, була вся в поту. — І тебе воно майже дістало. Як гадаєш, що це?

— Положення точки збирання, — з абсолютною впевненістю промовив я.

Вона зі мною не погодилася.

— Це неорганічні істоти збирають свою данину, — сказала вона, здригаючись. — Нагваль попереджав мене, що це буде жахливо, але я й не уявляла, наскільки жахливо.

Я цілковито погоджувався з нею: ми були в страшній скруті, і все ж я не міг уявити весь жах становища. Ми з Керол були не новачки, ми бачили й робили безліч речей, зокрема відверто жахливих. Але було щось у цій кімнаті-сновидінні, що лякало мене без міри.

— Ми ж спимо, адже так? — спитала Керол.

Без вагань я запевнив її, що спимо, хоча все б віддав, аби поряд був дон Хуан, щоб запевнити в цьому ж мене.

— Чому ж я така налякана? — спитала вона мене, наче я був здатен раціонально це пояснити.

Не встиг я сформулювати власну думку з цього приводу, як вона відповіла на своє питання сама. Сказала, що лякає її усвідомлення на тілесному рівні того, що сприйняття — це всеохопна дія, коли точку збирання нерухомо закріплено в одному положенні. Вона нагадала мені те, що казав нам дон Хуан: влада, яку має над нами повсякденний світ — наслідок того, що наша точка збирання лишається нерухомою у своєму типовому положенні. Ця нерухомість і робить наше сприйняття світу таким всеохопним і нездоланим, що ми не в змозі його уникнути. Також Керол нагадала мені іншу річ, яку казав нагваль: коли ми хочемо зламати цю всеохопну силу, все, що нам треба, це розсіяти туман, тобто змістити точку збирання власним наміром.

Я ніколи до кінця не розумів, що мав на увазі дон Хуан — до тієї миті, як мусив перенести свою точку збирання до іншої позиції, аби розсіяти туман цього світу, що вже почав поглинати мене.

Не кажучи більше ні слова, ми з Керол підійшли до вікна й визирнули назовні. Ми були в селі. Місячне сяйво відкривало якісь невисокі, темні контури житлових

споруд. За всіма ознаками ми були в якомусь підсобному приміщенні чи фермерській клуні або ж у великому сільському будинку.

— Ти пам'ятаєш, як лягав тут спати? — спитала Керол.

— Майже пам'ятаю, — відповів я, і це була правда. Я сказав їй, що мушу боротися за те, щоб втримати в голові образ її готельного номера як відправної точки.

— Я мушу робити так само, — сказала вона наляканім шепотом. — Я знаю, що якщо ми відпустимо цей спогад, то ми мерці.

Потім вона спитала, чи не хочу я, щоб ми покинули цю клуню й вийшли надвір. Я не хотів. Моє побоювання зробилося настільки гострим, що я не здатен був вимовити це вголос. Я міг лише подати їй сигнал головою.

— Це так правильно з твого боку — не хотіти надвір, — сказала вона. — У мене відчуття, що якщо ми покинемо цю халупу, то ніколи не повернемося назад.

Тієї миті мені спало на думку, що нас помістили всередину крихкої клітки. Будь-що, як-от відчинення дверей, могло порушити крихкий баланс тієї клітки. Щойно я подумав про це, ми обое відчули той самий імпульс. Ми скинули одяг, наче від цього залежали наші життя, потім скочили на високе ліжко без допомоги драбини з мішків, аби лише наступної миті зіскочити назад.

Очевидно було, що ми з Керол в одну мить усвідомили те саме. Вона підтвердила моє припущення, сказавши:

— Усе, що ми використовуємо з цього світу, лише послаблює нас. Якщо я стою тут гола, подалі від ліжка і від вікна, то без жодних проблем пам'ятаю, звідки я. Але якщо я лежу в тому ліжку, чи вдягнена в цей одяг, чи дивлюся з вікна, мені кінець.

Ми довго стояли в центрі кімнати, збившись докупи. Дивна підозра почала ворушитися в моїй голові.

— Як ми збираємося повернутись до нашого світу? — спитав я, очікуючи, що вона знає.

— Повернення до нашого світу відбудеться автоматично, якщо не дамо утворитися туману, — сказала вона тоном провідного авторитету, що було її характерною рисою.

І вона мала рацію. Ми з Керол прокинулися водночас у ліжку в її номері в готелі «Реджис». Ми знов були у світі повсякденного життя, це було настільки очевидно, що ми не ставили питань і не робили зауважень. Сонячне світло майже сліпило нас.

— Як ми повернулися? — спитала Керол. — Чи, радше, коли ми повернулися?

Я гадки не мав, що сказати чи що подумати. Я був надто ошелешений, щоб робити припущення, а нічого іншого я не міг.

— Гадаєш, ми щойно повернулися? — наполягала Керол. — Чи, може, цілу ніч тут проспали. Подивися! Ми голі. Коли це ми скинули одяг?

— Ми скинули його в іншому світі, — сказав я і сам здивувався звуку власного голосу.

Моя відповідь, здається, спантеличила Керол. Вона безтімно подивилася на мене, а тоді на власне голе тіло.

Нескінченно довгий час ми сиділи нерухомо. Здавалося, нам обом бракує волі. Але потім геть зненацька в нас обох одночасно виникла та сама думка. За рекордно короткий час ми вдяглися, вибігли з кімнати, спустилися на два прольоти сходів, перебігли вулицю й кинулися до готелю дона Хуана.

Задихаючись надміру й з незбагнених причин — адже перед тим не докладали справжніх фізичних зусиль — ми по черзі пояснювали йому, що зробили.

Він підтвердив наші припущення.

— Те, що зробили ви вдвох, було, мабуть, найнебезпечнішим з усього, що можна собі уявити, — сказав він.

Звернувшись до Керол, він повідомив їй, що наша спроба завершилася водночас повним успіхом і повним провалом. Ми успішно перемістили наше усвідомлення повсякденного світу до енергетичних тіл, здійснивши подорож у своїх фізичних подобах, проте не зуміли уникнути впливу неорганічних істот. Він казав, що звичайні сновидці переживають увесь цей маневр як серію повільних переходів і мають виголосити свій намір скористатись усвідомленням як елементом. У нашему випадку ми обійшлися без усіх цих кроків. Через втручання неорганічних істот нас двох буквально вкинуло до смертельного світу з найжахливішою швидкістю.

— Не ваша сукупна енергія дозволила здійснити цю подорож, — продовжував він. — Це зробило щось інше. Навіть підібрало для вас відповідний одяг.

— Хочете сказати, нагвалю, що одяг, ліжко, кімната виникли лише тому, що нами керували неорганічні істоти? — спитала Керол.

— Можеш не сумніватися, — відповів він. — Зазвичай сновидці — просто спостерігачі. Ваша подорож обернулася тим, що ви вдвох дістали місця в першому ряду й зазнали прокляття прадавніх магів. З ними сталося точнісінько те саме, що й з вами. Неорганічні істоти забрали їх до світів, з яких вони не могли повернутися. Я мав би здогадатись, але мені навіть на думку не спало, що неорганічні істоти перехоплять ініціативу й спробують розставити ту саму пастку для вас двох.

— Хочете сказати, вони хотіли утримати нас там? — спитала Керол.

— Якби ви вийшли з тієї комори, ви б зараз безнадійно блукали в тому світі, — сказав дон Хуан.

Він пояснив, що, оскільки ми ввійшли до того світу у своїх фізичних подобах, наші точки збирання були так непорушно закріплені в положенні, заздалегідь обраному неорганічними істотами, що це викликало певного роду туман, який

стирав будь-яку пам'ять про наш вихідний світ. Дон Хуан додав, що природним наслідком такої незрушності, як у випадку з магами прадавніх часів, є те, що точка збирання сновидця не може повернутися до свого звичайного положення.

— Подумайте про це, — закликав він нас. — Можливо, саме це трапляється з усіма нами у світі повсякденного життя. Ми тут, і фіксація точки збирання настільки непорушна, що змусила нас забути, звідки ми і якою була мета нашого приходу сюди.

Дон Хуан не хотів більше нічого казати про нашу подорож. Я відчував, що він береже нас від подальшого дискомфорту і страху. Він повів нас на пізній обід. У той час, коли ми дісталися ресторану, що за два квартали від готелів, була шоста година вечора. Ми з Керол проспали, якщо можна це так назвати, близько вісімнадцяти годин.

Один лише дон Хуан зголоднів. Керол зауважила з ноткою гніву, що він глитає, як свиня. Кілька голів обернулися в наш бік, почувши сміх дона Хуана.

Стояв теплий вечір. Небо було чисте. Дув м'який ласкавий вітерець, коли ми сідали на лаву на Пасео Аламеда.

— Є одне питання, що не дає мені спокою, — сказала Керол дону Хуану. — Ми ж не використовували усвідомлення як спосіб подорожувати, адже так?

— Це правда, — сказав дон Хуан і глибоко зітхнув. — Завдання було прослизнути повз неорганічних істот, а не бути керованими ними.

— І що тепер буде? — спитала вона.

— На деякий час ви припините переслідувати переслідувачів, доки обидва не наберетеся сил, — сказав він. — Чи, може, ви ніколи цього не здійсните. Насправді це неважливо: якщо не працює одне, спрацює інше. Магія — це нескінченний виклик.

Він знову пояснив нам, наче намагався закріпити свої пояснення в нас у головах, що, перш ніж використовувати усвідомлення як елемент оточення, сновидці мають здійснити подорож до сфери неорганічних істот. Потім требаскористатися цією подорожжю як трампліном і, маючи в розпорядженні необхідну темну енергію, змусити жбурнути себе крізь середовище усвідомлення до іншого світу.

— Невдача вашої подорожі в тому, що ви не мали часу скористатись усвідомленням як елементом для подорожі, — продовжував він. — Не встигли потрапити до сфери неорганічних істот, як уже опинилися в іншому світі.

— Що ви нам порадите? — спитала Керол.

— Я пораджу вам бачитися якомога рідше, — сказав він. — Упевнений, що неорганічні істоти не прогавлять можливості дістати вас обох, особливо якщо ви об'єднаєте сили.

Тож відтоді ми з Керол Тітз свідомо трималися остононь одне від одного. Перспектива ненавмисне спровокувати простеньку подорож була завеликим ризиком для нас. Дон Хуан підтримував наше рішення, знову й знову твердячи, що разом ми маємо досить енергії, аби спокусити неорганічних істот заманити нас знову.

Дон Хуан повернув мої заняття сновидіннями до бачення енергії в примарних станах, з яких вона береться. З плином часу я побачив усе, що мені відкрилося. Таким чином я досягнув найхарактернішого стану — втрати здатності детально описати все, що бачив. При цьому я завжди відчував, ніби досягнув станів сприйняття, для яких не знаходив слів.

Дон Хуан пояснив мої незрозумілі й непередавані видіння тим, що мое енергетичне тіло застосовує усвідомлення не як елемент для подорожей, оскільки я ніколи не мав достатньо енергії, окрім як для входження до енергетичних полів неоживленої матерії чи живих істот.

ОРЕНДАР

Більше жодних занять сновидіннями, як я до того звик, не було. Наступного разу, коли я побачив дона Хуана, він віддав мене під опіку двох жінок зі своєї групи, Флорінди й Зулейки, двох своїх найближчих соратниць. Їхні настанови були зовсім не про брами сновидіння, а про різні способи використання енергетичного тіла, їй тривали недостатньо довго, щоб мати суттєвий вплив. Я мав враження, що їх більше цікавить відвідувати мене, ніж чогось навчати.

— Нічого більше в сновидіннях я тебе навчити не можу, — сказав дон Хуан, коли я спитав його про такий стан речей. — Мій час на землі спливає. Але залишиться Флорінда. Саме вона направлятиме не лише тебе, але й усіх моїх учнів.

— Вона продовжить мої заняття сновидіннями?

— Цього я не знаю, і вона теж. Все залежить від духа. Справжнього гравця. Самі ми гравцями не є — ми лише пішаки в його руках. За наказами духа я маю розповісти тобі, що являє собою четверта брама сновидінь, хоч і не можу більше вести тебе.

— Який сенс загострювати мій апетит? Краще мені не знати.

— Дух не доручає вирішувати мені чи тобі. Я повинен змалювати тобі четверту браму, подобається мені це чи ні.

Дон Хуан пояснив, що перед четвертою брамою сновидінь енергетичне тіло подорожує до особливих, певних

місць, і що є три способи скористатися четвертою брамою: перший — подорожувати до певних місць світу, другий — подорожувати до певних місць за межами цього світу, і третій — подорожувати до місць, що існують лише в намірі інших. Він стверджував, що останній спосіб найважчий і найнебезпечніший з трьох і, без жодних сумнівів, є прерогативою магів минулого.

— Що ви хочете, щоб я робив із цим знанням? — спітав я.

— Наразі — нічого. Відклади його, доколи воно тобі не знадобиться.

— Хочете сказати, що я зможу перетнути четверту браму власними силами, без допомоги?

— Зможеш чи ні, вирішуватиме дух.

Він різко облишив цю тему, але не дав мені відчуття, що варто спробувати досягти й перетнути четверту браму самотужки.

Потім дон Хуан призначив мені останню зустріч, щоб дати, як він висловився, чаклунське напуття: завершальний штрих до моїх занять сновидіннями. Він наказав зустрітися з ним у маленькому місті в південній Мексиці, де мешкав зі своїми товаришами-магами.

Я прибув туди наприкінці дня. Ми з доном Хуаном сиділи на терасі його будинку в якихось незручних плетених кріслах, доповнених товстими завеликими подушками. Дон Хуан сміявся й підморгував мені. Крісла були подарунком від однієї з жінок його групи, і ми мали просто сидіти, наче нас нішо не турбує, особливо його. Крісла придбали для нього у Фініксі, штат Аризона, і з величезними труднощами доправили до Мексики.

Дон Хуан попросив прочитати йому вірш Ділана Томаса, який, з його слів, мав найактуальніше значення для мене на цю мить.

Я так прагнув поїхати геть
Від зужитих неправд шипіння
І старих жахів голосіння,
Все нестерпніших, коли день
Через гору сповзає в глибини моря...

Я так прагнув поїхати, якби не страх:
Що, як раптом життя, не прожите донині,
Зі старого багаття неправд спалахне
І, тріскучими іскрами в небо злетівши,
Засліпити мене.

Дон Хуан підвівся зі словами, що піде прогулятися площею в центрі міста. Він попросив мене піти з ним. Я одразу вирішив, що вірш пробудив у ньому негативне відчуття, і йому потрібно розвіяти його.

Ми дійшли до квадратної площі, не промовивши ні слова. Двічі обійшли навколо неї, все не розмовляючи. Тут було чимало людей, які тинялися вуличними крамницями вздовж східної й північної меж парку. Усі вулиці навколо площі були нерівно бруковані. Будівлі являли собою масивні одноповерхові глинобитні хати з черепичними дахами, біленими стінами й синіми або коричневими мальованими дверима. У провулку за квартал від площі високі стіни гіантської колоніальної церкви, схожої на мавританську мечеть, зловісно височіли над дахом єдиного готелю в місті. На південь від парку розташувалися два ресторани, які незображенним чином співіснували поряд і процвітали, пропонуючи практично те саме меню за тими самими цінами.

Я порушив мовчання, спитавши дона Хуана, чи він також вважає дивним, що обидва ресторани майже однакові.

— Усе можливо в цьому місті, — відповів дон Хуан.

Він так це сказав, що мені стало моторошно.

— Чому ти так нервуєш? — з серйозним виразом обличчя спитав він. — Ти щось знаєш і не кажеш мені?

— Чому я нервую? Це смішно. Я завжди нервую поряд з вами, доне Хуане. Іноді більше за інших.

Здавалося, він докладає неабияких зусиль, аби не розсміятися.

— Нагвалі дійсно не найприязніші істоти на землі, — промовив він, ніби вибачаючись. — Я засвоїв це на гіркому досвіді, коли змущений був протистояти моєму вчителю, жахливому нагвалю Хуліану. Сама його присутність лякала мене до потемніння в очах. А коли він зосереджувався на мені, я завжди гадав, що мое життя гроша ламаного не варте.

— Беззаперечно, доне Хуане, ви дієте на мене так само. Він відкрито розсміявся.

— Ні, ні. Ти явно перебільшуєш. Я — янгол поряд з ним.

— Може, поряд з ним ви і янгол, ось тільки я не маю нагваля Хуліана, щоб порівняти з вами.

Мить він сміявся, а тоді знову посерйознішав.

— Не знаю, чому, але я явно почиваюся наляканім, — пояснив я.

— Відчуваєш, що маєш причини лякатися? — спитав він і зупинився на місці, щоб придивитись до мене.

Тон його голосу і його підняті брови створювали враження, наче він здогадується, що я знаю щось, чого не відкриваю йому. Він явно очікував одкровення з моого боку.

— Ваша наполегливість змушує мене замислитися, — сказав я. — Ви впевнені, що це не у вас козир в рукаві?

— У мене дійсно є дещо в рукаві, — зізнався він і всміхнувся. — Але мова не про це. Мова про те, що в цьому місті на тебе дещо чекає. І ти до кінця не знаєш, що саме, або ж знаєш, але не наважуєшся сказати мені, або взагалі нічого про це не знаєш.

— Що на мене тут чекає?

Замість того, щоб дати мені відповідь, дон Хуан бадьоро рушив далі, і свою ходу навколо площі ми продовжили у повному мовчанні. Кілька разів ми обійшли її, шукаючи місця, щоб сісти. Зрештою група молодих жінок встала з лави й пішла.

— Роками я описував тобі хибні практики магів прадавньої Мексики, — сказав дон Хуан, сідаючи на лаву й жестом наказуючи мені сісти поряд.

Зі запалом людини, яка каже все це вперше, він почав наново розповідати те, що я вже чув від нього не раз: як ті маги, керовані надзвичайно егоїстичними інтересами, усі свої зусилля вкладали у вдосконалення практик, котрі все більше віддаляли їх від стриманості й ментальної рівноваги, і як врешті-решт ті маги були знищені, коли складні структури їхніх вірувань і практик зробилися настільки громіздкими, що вони більше не могли їх підтримувати.

— Звісно, маги прадавніх часів жили й процвітали в цій місцевості, — казав він, спостерігаючи за моєю реакцією. — Тут, у цьому місті. Воно було зведене на справжньому фундаменті одного з їхніх поселень. Тут, у цій місцевості маги прадавніх часів вели всі свої справи.

— Ви знаєте це напевне, доне Хуане?

— Знаю, і ти теж знатимеш дуже скоро.

Моя тривога, зростаючи, спонукала мене до того, чого я терпіти не міг: зосередження на самому собі. Дон Хуан, відчуваючи моє засмучення, підхльоснув мене.

— Уже скоро ми дізнаємося, чи тобі насправді подобається прадавні маги, чи новітні, — сказав він.

— Ви зводите мене з глузду всією цією дивною й зловісною розмовою, — запротестував я.

Тринадцять років з доном Хуаном понад усе привчили мене до уявлення про паніку, яка постійно чатує за рогом, готова вивільнитися будь-якої миті.

Здавалося, дон Хуан вагається. Я зауважив його швидкі погляди в напрямку церкви. Він поводився навіть неуважно. Коли я заговорив до нього, він не слухав. Я мусив повторити своє питання.

— Ви на когось чекаєте?

— Так, чекаю, — сказав він. — Напевне, що чекаю. Я просто відчував оточення. Ти перервав мене посеред аналізу місцевості моїм енергетичним тілом.

— Що ви відчули, доне Хуане?

— Моє енергетичне тіло відчуває, що все на місці. Вистава відбудеться сьогодні. Ти — головний герой. Я — характерний актор у маленькій, але значній ролі. Мій вихід у першому акті.

— Про що, заради бога, ви кажете?

Він не відповів мені. Усміхнувся з розумінням.

— Я готую ґрунт, — сказав він. — Так би мовити, розігріваю тебе, твердячи про те, як сучасні маги дістали важкий урок. Вони усвідомили, що, лише зберігаючи повну відстороненість, можна здобути енергію, щоб бути вільними. Їхня відстороненість особливого типу, породженого не страхом чи лінощами, а переконанням.

Дон Хуан зробив паузу і встав, витягнувши руки перед собою, в боки, а потім за спину.

— Зроби так само, — порадив він. — Це розслабляє тіло, а ти маєш бути дуже розслабленим, щоб зустрітися з тим, що чекає на тебе сьогодні.

Він широко всміхнувся.

— Сьогодні на тебе чекаює або повне відсторонення, або відверта поблажливість. Це вибір, який мусить зробити кожен нагваль моєї школи.

Він знову сів і глибоко вдихнув. Здавалося, сказане ним забрало в нього останні сили.

— Гадаю, я можу зрозуміти відсторонення й поблажливість, — продовжував він, — тому що мав привілей знати двох

нагвалів: мого покровителя, нагваля Хуліана, і його покровителя, нагваля Еліаса. І спостерігав різницю між ними двома. Нагваль Еліас був відстороненим настільки, що міг відкинути запропонований дар сили. Нагваль Хуліан був також відстороненим, але недостатньо, щоб відмовитись від такого дару.

— Судячи з того, як ви говорите, — сказав я, — я сказав би, що ви збираєтесь поставити сьогодні наді мною якийсь дослід. Це так?

— Я не маю влади ставити на тобі будь-які досліди, але дух має, — сказав він з усмішкою, а тоді додав: — Я лише його агент.

— І що дух збирається зі мною робити, доне Хуане?

— Можу лише сказати, що ти дістанеш урок сновидінь, якими зазвичай бувають ці уроки, але дістанеш його не від мене. Сьогодні дехто інший стане тобі вчителем і провідником.

— Хто ж буде моїм вчителем і провідником?

— Гість, який може жахливо здивувати тебе або не здивувати зовсім.

— І що за урок сновидінь я дістану?

— Урок стосовно четвертої брами сновидінь. І він складається з двох частин. Першу частину я поясню тобі зараз. Другу тобі ніхто пояснити не зможе, адже це стосується лише тебе. Усі нагвали моєї школи проходили цей урок з двох частин, але серед них не було двох схожих уроків — усі вони були розроблені відповідно до особливостей характеру тих нагвалів.

— Ваше пояснення анітрохи мені не допомагає, доне Хуане. Я все більше й більше нервую.

Довгу мить ми мовчали. Я був вражений, стривожений і не здав, що ще сказати, не впадаючи у відверте ниття.

— Як ти вже знаєш, для сучасних магів сприймати енергію безпосередньо — питання особистого досягнення, —

сказав дон Хуан. — Ми маніпулюємо точкою збирання за допомогою самодисципліни. Для прадавніх магів зміщення точки збирання було наслідком їхнього підкорення іншим — своїм вчителям, які здійснювали ті зміщення шляхом темних операцій і передавали учням як дар сили.

— Ті, чия енергія сильніша за нашу, здатні робити з нами що завгодно, — продовжував він. — Наприклад, нагваль Хуліан міг створити з мене що хотів, диявола чи святого. Але він був бездоганним нагвалем і дав мені бути самим собою. Прадавні маги були не настільки бездоганні, й у своїх нескінченних спробах здобути контроль над іншими створили ситуацію темряви й жаху, яка передавалася від учителя до учня.

Він встав і окинув поглядом усе навколо.

— Як бачиш, це місто — не бозна-що, — продовжував він, — але воно має унікальну чарівність для воїнів моєї школи. Тут лежить джерело того, чим ми є, і джерело того, чим ми не хочемо бути. Оскільки мій шлях добігає кінця, я мушу передати тобі певні думки, переповісти певні легенди, познайомити тебе з певними особами просто тут, у місті — так само, як вчинив зі мною мій покровитель.

Дон Хуан сказав, що постійно твердить вже відоме мені: усе, чим він є, і все, що він знає, дісталося йому в спадок від його вчителя, нагваля Хуліана. Той же успадкував усе від свого вчителя, нагваля Еліаса. Нагваль Еліас — від нагваля Росендо, той — від нагваля Лухана, нагваль Лухан — від нагваля Саністебана, а нагваль Саністебан — від нагваля Себастіана.

Він знову повторив мені дуже формальним тоном те, що вже пояснював багато разів: що до нагваля Себастіана було ще вісім нагвалів, але ті були зовсім інакші. Вони мали інакше ставлення до магії, інакше уявлення про неї, а проте все одно були безпосередньо пов'язані з його школою.

— Ти повинен негайно пригадати й повторити мені все, що я розповідав тобі про нагваля Себастіана, — наказав він.

Його вимога здалася мені дивною, але я повторив усе, що розповідав мені він або хтось із його товаришів про нагваля Себастіана й міфічного прадавнього мага — того, що кидає виклик смерті, відомого їм як орендар.

— Ти знаєш, що той, що кидає виклик смерті, робить дар сили кожному поколінню наших учнів, — сказав дон Хуан. — І саме специфічний характер тих дарів сили змінив напрям нашої школи.

Він пояснив, що орендар, будучи магом старої школи, від своїх учителів засвоїв усі хитрощі зсуву точки збирання. Оскільки за плечима в нього були, мабуть, тисячі років дивного життя й усвідомлення — вдосталь часу, аби вдосконалити що завгодно, — зараз він умів досягти та втримати сотні, якщо не тисячі позицій точки збирання. Його дари слугували водночас мапами для зміщення точки збирання у певні положення й навчальними посібниками, як нерухомо закріпiti її в будь-якому з тих положень і, отже, досягти цілісності.

Дон Хуан був на піку своєї ораторської форми. Я ніколи не бачив його більш красномовним. Знав би його не дуже, міг би заприсягтися, що в його голосі присутня глибока й стривожена інтонація — наче ним володіє страх чи занепокоєність. Своїми жестами він створював враження доброго актора, який досконало зображає нервозність і тривогу.

Дон Хуан зупинив на мені погляд і тоном людини, яка робить болісне зізнання, сказав, що, наприклад, нагваль Лухан дістав від орендаря дар п'ятдесяти позицій. Він ритмічно похитав головою, ніби мовчки благаючи мене осмислити те, що він щойно сказав. Я промовчав.

— П'ятдесят позицій! — вигукнув він із подивом. — Для дарунка однієї чи максимум двох позицій точки збирання — більш ніж достатньо.

Він знизав плечима, жестом демонструючи своє сум'яття.

— Мені казали, що орендар безмежно любив нагвала Лухана, — продовжував він. — Вони завели таку близьку дружбу, що були буквально нерозлучні. Казали, що нагваль Лухан і орендар щоранку прогулювалися до отієї церкви на ранкову месу.

— Просто тут, у цьому місті? — здивовано спитав я.

— Просто тут, — підтверджив він. — Можливо, вони сідали на іншу лаву в цьому самому місці понад сто років тому.

— Нагваль Лухан і орендар справді гуляли цією площею? — спитав я знову, не в змозі приховати подив.

— Ще б пак! — вигукнув він. — Я привів тебе сьогодні сюди, бо вірш, який ти читав, натякнув мені, що зараз твій час зустрітися з орендарем.

Паніка заволоділа мною зі швидкістю лісової пожежі. Якусь мить я мусив дихати ротом.

— Ми обговорювали дивні досягнення магів прадавніх часів, — продовжував дон Хуан. — Але завжди важко, коли доводиться говорити про щось винятково в ідеалі, без будь-якої інформації з перших вуст. Я можу хоч до судного дня твердити тобі те, що є абсолютно зрозумілим для мене, але цілковито незбагненным і неймовірним для тебе, адже ти про це не маєш жодного практичного знання.

Він встав і оглянув мене з голови до ніг.

— Ходімо до церкви, — сказав він. — Орендар любить церкву та її оточення. Упевнений, зараз саме слушний момент піти туди.

Рідко коли під час взаємодії з доном Хуаном я відчував таке занепокоєння. Я заціпенів. Усе мое тіло дрижало, коли я підводився. Мій шлунок був наче вузлом зав'язаний, і все ж я без жодного слова рушив слідом за ним, коли він попрямував до церкви. З кожним кроком мої коліна мимоволі підгиналися й третіли. Коли ми проминули короткий

квартал від площі до вапнякових сходів церковного портика, я відчував, що от-от зомлію. Дон Хуан обійняв мене рукою за плечі, щоб підтримати.

— Он там орендар, — промовив він буденно, наче щойно зустрів старого друга.

Я глянув у напрямку, в якому він вказував, і побачив групу з п'яти жінок і трьох чоловіків у дальньому кінці портика. Мій швидкий і панічний погляд не зауважив нічого незвичного в цих людях. Я не міг навіть сказати, йдуть вони до церкви чи виходять з неї. Однак я помітив, що їхнє скучення там здавалося випадковим. Вони були не разом.

На той час, як ми з доном Хуаном дісталися маленьких дверей, вирізаних у масивних дерев'яних воротах церкви, три жінки ввійшли всередину. Троє чоловіків і дві інші жінки йшли геть. Я пережив мить збентеження й подивився на дона Хуана, шукаючи підказок. Рухом підборіддя він вказав на купіль зі святою водою.

— Ми маємо дотримуватись правил і перехреститися, — прошепотів він.

— Де орендар? — спитав я також пошепки.

Дон Хуан занурив кінчики пальців у купіль і поклав на себе хреста. Владним поруком підборіддя закликав мене зробити те саме.

— Орендар — один з трьох чоловіків, що пішли? — прошепотів я майже йому на вухо.

— Ні, — пошепки відповів він. — Орендар — одна з трьох жінок, що лишилися. Он та, у задньому ряду.

Тієї миті жінка в задньому ряду озирнулася на мене, всміхнулася й кивнула мені.

В один стрибок я опинився біля дверей і вибіг звідти.

Дон Хуан побіг за мною. З неймовірною спритністю він обігнав мене і схопив за руку.

— Куди це ти? — спитав він, лицем і тілом здригаючись від сміху.

Він міцно тримав мене за руку, доки я великими ковтками втягував повітря. Я буквально задихався. Сміх розгонисто вивергався з нього, наче океанськими хвилями. Я силою відсторонився й пішов у бік площі. Він рушив слідом за мною.

— Ніколи не уявляв, що ти так засмутишся, — сказав він, усім тілом трусяччись від усе нових напливів сміху.

— Чому ви не розповіли мені, що орендар — жінка?

— Маг усередині — це той, що кинув виклик смерті, — урочисто промовив він. — Для такого мага, настільки вправного в зміщенні точки збирання, бути чоловіком чи жінкою — лише питання вибору чи зручності. Це перша частина уроку сновидінь, який я тобі обіцяв. А той, що кинув виклик смерті — загадковий гість, який проведе тебе крізь це.

Він тримався за боки, захекавшись від сміху. Я не міг дібрати слів. Потім раптовий гнів заволодів мною. Я злився не на дона Хуана, не на себе і не на когось зокрема. Це була холодна лютъ, від якої мої груди та всі мої шийні м'язи, здавалося, от-от мали вибухнути.

— Повернімося до церкви, — вигукнув я і не впізнав власного голосу.

— Ну-ну, — м'яко сказав він. — Не треба кидатись у во-гонь ось так. Подумай. Обміркуй. Зваж усе. Охолоди свій розум. Ніколи в житті ти не складав такого іспиту. Зараз тобі потрібен спокій.

— Я не можу казати тобі, що робити, — продовжував він. — Можу лише, як і будь-який інший нагваль, поставити тебе перед викликом, після того, як у дуже непрямих термінах розповім тобі все, що належить. Це ще один прийом нагвалів: казати все не кажучи або питати не питаючи.

Я хотів швидко покінчти з цим. Але дон Хуан сказав, що коротенька пауза відновить те, що лишилося від моєї впевненості в собі. Мої коліна, здавалося, от-от не витримають. Дон Хуан турботливо всадовив мене на пагорб і сам присів біля мене.

— Перша частина згаданого уроку сновидінь полягає в тому, що чоловіче чи жіноче єство є не остаточним станом, а наслідком особливого акту розташування точки збирання, — сказав він. — І цей акт, звісно, — питання вольових зусиль і тренування. Оскільки ця тема була близька серцям прадавніх магів, вони єдині, хто може пролити на це світло.

Мабуть, тому, що це була єдина раціональна дія, я почав сперечатися з доном Хуаном.

— Я не можу погодитися чи повірити в те, що ви кажете, — сказав я. Я відчув, як жар приливає до моого обличчя.

— Але ти бачив жінку, — відповідав дон Хуан. — Гадаеш, це все якийсь трюк?

— Я не знаю, що думати.

— Та особа в церкві — справжня жінка, — з натиском сказав він. — Чого б це тебе так турбувало? Те, що вона народилася чоловіком, лише підтверджує силу маніпуляцій прадавніх магів. Це не мало б тебе дивувати. Ти вже втілив усі закони магії.

Усе в мене всередині готове було вибухнути від напруги. Звинувачувальним тоном дон Хуан заявив, що мені просто охота посперечатися. З вимушеним терпінням, але справжнім пафосом я пояснив йому біологічні засади чоловічої й жіночої статі.

— Я все це розумію, — сказав він. — І ти маєш рацію в тому, що кажеш. Твоя хиба в тому, що ти намагаєшся зробити свої судження універсальними. —

— Те, про що ми говоримо — базові принципи, — гримнув я. — Вони однаково стосуються людини тут чи в будь-якій іншій точці всесвіту.

— Правда. Правда, — тихим голосом погодився він. — Усе, що ти кажеш, правда, доки наші точки збирання зберігають своє типове положення. Але варто їм зміститися за певні межі — і наш повсякденний світ більше не діє, і жоден з тих принципів, які ти плекаєш, не має згаданої тобою цінності. Твоя помилка — забувати, що той, що кидає виклик смерті, порушував ці кордони тисячі тисяч разів. Не треба бути генієм, аби збагнути, що орендар більше не зв'язаний тими ж силами, що зв'язують зараз тебе.

Я сказав, що моя незгода, якщо це можна так назвати, не з ним, а з прийняттям практичного боку магії, який до тепер був настільки надуманим, що ніколи не становив для мене реальної проблеми. Я вкотре підкреслив, що як маг можу підтвердити власним досвідом: у сновидінні можливо все. Нагадав йому, що він сам підживлював і культувував це переконання разом з граничною потребою в розсудливості. Те, що він пропонував у випадку з орендарем, було безумством. Це було темою для сновидіння, але ніяк не для повсякденного світу. Я дав йому зрозуміти, що для мене така пропозиція є відразливою та неприйнятною.

— Звідки така бурхлива реакція? — з усмішкою спитав він.

Його питання захопило мене зненацька. Я почувався збентеженим.

— Здається, що це загрожує мені в самій основі, — візняв я. І це був не жарт. Від думки, що жінка в церкві була чоловіком, мене якось нудило.

У голові прокручувалася думка: можливо, орендар — трансвестит. Я серйозно спитав дона Хуана про таку можливість. Він так гучно розсміявся, що, здавалося, йому от-от стане зле.

— Це якась надто тривіальна можливість, — сказав він. — Може, твої давні друзі й вчинили б так. А нові мають більше ресурсів і меншу склонність до онанізму. Повторюю. Та особа у церкві — жінка. Вона. І має всі органи й властивості жіночої статі.

Він зловісно посміхнувся.

— Тебе ж завжди вабило до жінок, чи не так? Схоже, ця ситуація просто-таки створена для тебе.

Його веселість була настільки жвава й дитяча, що виявилася заразливою. Ми обидва розсміялися. Він — геть нестримно. Я — в цілковитому передчутті біди.

І тоді я прийняв рішення. Я встав і заяви в уголос, що не маю бажання в будь-якій формі зв'язуватися з орендарем. Мій вибір — ухилитися від цієї справи й повернутися до будинку дона Хуана, а потім додому.

Дон Хуан сказав, що мое рішення його цілковито влаштовує, і ми попрямували назад до його будинку. Мої думки шалено галопували. Чи правильно я чиню? Чи тікаю від страху? Звісно, я миттєво обґрунтував своє рішення як правильне й невідворотне. Зрештою, запевняв я себе, я не зацікавлений у набутті майна, а приймати дарунки орендаря — це наче купувати нерухомість. А тоді сумнів і цікавість вразили мене. Скільки всього я міг би спитати в того, що кидає виклик смерті.

Мое серце почало гупати так сильно, що я відчував його биття в себе в шлунку. Гупання раптом перетворилося на голос посланця. Він порушив свою обіцянку не втрутатися й сказав, що неймовірна сила пришвидшує мое серцебиття, аби затягнути мене назад до церкви. Іти до будинку дона Хуана означало для мене йти назустріч власній смерті.

Я зупинився і квапливо випалив дону Хуану слова посланця.

— Це правда? — спитав я.

— Боюся, що так, — сором'язливо зізнався він.

— Чому ви самі про це не сказали, доне Хуане? Збирилися дати мені померти, бо вважаєте мене боягузом? — спитав я, розлючений.

— Ти не мав померти ось так. Твоє енергетичне тіло володіє невичерпними ресурсами. І мені ніколи не спадало на думку вважати тебе боягузом. Я поважаю твоє рішення, і мені начхати на те, що їх мотивує. Ти в кінці свого шляху, зовсім як я. Тож будь справжнім нагвалем. Не соромся того, ким ти є. Якби ти був боягузом, гадаю, ти б помер від страху багато років тому. Але якщо надто бойшся зустріти того, що кидає виклик смерті, то краще помри, ніж постань перед ним. У цьому немає ганьби.

— Повернімося до церкви, — сказав я так спокійно, як міг.

— Ось тепер ми дійшли до суті справи! — вигукнув дон Хуан. — Але спочатку ходімо назад до парку, сядемо на лаву й уважно розглянемо твої варіанти. Ми можемо заощадити час — до того ж іше зарано для нашої справи.

Ми повернулися до парку, одразу знайшли незайняту лаву й сіли.

— Ти повинен зрозуміти: лише ти сам особисто можеш ухвалити рішення зустрітися чи не зустрітися з орендарем або ж прийняти чи відкинути його дари сили, — сказав дон Хуан. — Але своє рішення ти маєш виголосити жінці в церкві віч-на-віч і сам. Інакше все буде недійсним.

Дон Хуан сказав, що дари орендаря надзвичайні, але ціна за них величезна. І що особисто він цього не схвалював — ані дарів, ані ціни.

— Перш ніж ти приймеш остаточне рішення, — продовжив дон Хуан, — ти маєш дізнатися всі подробиці нашої взаємодії з тим магом.

— Я б волів більше про це не чути, доне Хуане, — почав благати я.

— Знати — твій обов'язок, — відрізав він. — Як іще ти збираєшся приймати рішення?

— А може, що менше я знатиму про орендаря, то краще для мене?

— Ні. Це не та справа, в якій можна ховатися, доки небезпека не мине. Це момент істини. Усе, що ти зробив і пережив у світі магів, привело тебе до цього. Я не хотів це тобі казати, бо знов, що твоє енергетичне тіло саме тобі підкаже, але уникнути цієї зустрічі неможливо. Навіть через смерть. Ти розумієш? — він струснув мене за плечі. — Розумієш? — повторив він.

Я розумів це так добре, що спитав, чи не міг би він змузити мене змінити рівень усвідомлення, аби полегшили мій страх і дискомфорт. І мало не вибухнув, почувши віднього «ні».

— Ти повинен зустріти того, що кидає виклик смерті, холоднокровно й максимально осмислено, — продовжував він. — А цього не зробиш через посередника.

Дон Хуан почав спокійно повторювати все, що вже розповідав мені про того, що кидає виклик смерті. Доки він говорив, я усвідомив, що мое збентеження частково спричинене його словесними формулюваннями. «Той, що кидає виклик смерті» звучав у нього іспанською як *el desafiante de la muerte*, а «орендар» як *el inquilino* — і те, й інше однозначно вказувало на чоловіка. Але, описуючи стосунки між орендарем і нагвалями його школи, дон Хуан постійно зміщував іспанські визначення чоловічого та жіночого роду, неабияк заплутавши мене.

Він казав, що орендар мусив платити за енергію, яку брав у нагвалів його школи, але все, що він сплачував, пов'язало тих магів на декілька поколінь. В обмін на енергію, взяту в усіх тих нагвалів, жінка в церкві навчила їх, як саме треба зміщувати точки збирання до певних позицій — на її вибір.

Іншими словами, вона пов'язала всіх тих людей даром сили, який складався зі заздалегідь обраного, певного положення точки збирання й усього, що з цього випливає.

— Що саме ви маєте на увазі під «усім, що з цього випливає», доне Хуане?

— Я маю на увазі негативні наслідки тих дарів. Жінці в церкві відома лише поблажливість. Немає в тій жінці ощадливості, немає стриманості. Наприклад, вона навчила нагвиля Хуліана, як розташувати свою точку збирання, щоб стати, як вона, жінкою. Навчати цього мого покровителя, невправно хтивого, було як давати випивку п'яниці.

— Але ж хіба ми всі не відповідаємо за власні вчинки?

— Так, звісно. Проте деяким з нас бути відповідальними даеться важче за інших. Свідомо збільшувати цю важкість, як робить ця жінка, означає чинити надмірний непотрібний тиск на нас.

— Звідки ви знаєте, що жінка в церкві робить це навмисно?

— Вона чинила так із кожним нагвалем моєї школи. Якщо ми поглянемо на себе чесно й неупереджено, то змушені будемо визнати, що той, що кидає виклик смерті, своїми дарами перетворив нас на чергу дуже поблажливих до себе, залежних магів.

Я більше не міг дивитися крізь пальці на його мовну непослідовність і дорікнув йому.

— Ви маєте казати про мага або в чоловічому, або в жіночому роді, але не в обох, — жорстко заявив я. — Я й без того в напружені, а від вашого довільного використання роду стає ще моторошніше.

— Мені й самому моторошно, — зізнався він. — Але правда в тому, що той, що кидає виклик смерті, є і чоловіком, і жінкою. Я ніколи не здатен був сприйняти цю чаклунську зміну з гідністю. Я був упевнений, що ти почуватимешся так само, коли вже бачив його чоловіком.

Дон Хуан нагадав мені, як кілька років тому водив мене на зустріч із тим, що кидає виклик смерті, і я зустрів чоловіка — дивного індіанця, який не був старим, але не був і молодим, і мав дуже струнку статуру. Я пригадував здебільшого його дивний акцент і те, як він вдавався до своєрідної метафори, описуючи події, які нібито бачив. Він казав: *mis ojos se pasearon*, «мої очі блукали». Наприклад, він казав: «Мої очі блукали шоломами іспанських конкістадорів».

Цей випадок пригадувався мені таким швидкоплинним, що я завжди вважав, ніби ця зустріч тривала лише кілька хвилин. Згодом дон Хуан розповів мені, що я провів із тим, що кидає виклик смерті, цілий день.

— Раніше я намагався дізнатися в тебе, чи знаєш ти, що відбувається, — продовжив дон Хуан, — оскільки гадав, що кілька років тому ти сам призначив зустріч тому, що кидає виклик смерті.

— Ви невправдано мене переоцінили, доне Хуане. У цьому випадку я дійсно не розумію, що до чого. Але звідки у вас така думка, що я це знав?

— Той, що кидає виклик смерті, начебто вподобав тебе. І для мене це означало, що він уже міг зробити тобі дар сили, хоч ти цього й не пам'ятаєш. Або він міг влаштувати тобі зустріч із собою як із жінкою. Я навіть підозрював, що вона дала тобі точнівказівки.

Як зауважив дон Хуан, той, що кидає виклик смерті, будучи явно людиною, звиклою до певних ритуалів, завжди зустрічав нагвалів його школи спочатку в образі чоловіка, як сталося з нагвалем Себастіаном, а згодом в образі жінки.

— Чому ви називаєте дари того, що кидає виклик смерті, дарами сили? І нашо така таємничість? — спітав я. — Ви самі можете зміщувати свою точку збирання куди схочете, хіба не так?

— Їх називають дарами сили, бо вони є продуктом особливого знання магів минулого, — сказав він. — Таємництво навколо дарів від того, що ніхто на цій землі, окрім того, що кидає виклик смерті, не може надати нам зразок цього знання. І, звісно, я можу зміщувати точку збирання куди захочу в межах і за межами людської енергетичної форми. Але чого я не можу, а може лише той, що кидає виклик смерті — знати, що робити з моїм енергетичним тілом у кожній з тих позицій для досягнення повного сприйняття, повної цілісності.

Тут він пояснив, що сучасним магам невідомі подробиці тисяч і тисяч можливих позицій точки збирання.

— Що ви називаєте подробицями? — спитав я.

— Конкретні методи поводження з енергетичним тілом, аби втримати точку збирання закріпленою в певних положеннях, — відповів дон Хуан.

Він навів самого себе як приклад. Сказав, що в дар сили від того, що кидає виклик смерті, дістав позицію точки збирання ворони й процедури маніпулювання енергетичним тілом з метою досягнення повного сприйняття ворони. Дон Хуан пояснив, що повне сприйняття, повна цілісність були тим, чого шукали прадавні маги за будь-яку ціну, а у випадку його власного дару сили повне сприйняття досягалося через свідомий процес, якого він мусив навчатися крок за кроком, як навчаються керувати дуже складним механізмом.

Далі дон Хуан пояснив, що більшість зсувів, які переживають сучасні маги — м'які зсуви в межах тонкої в'язки енергетичних світних волокон усередині світного яйця, в'язки, яку називають людською смugoю або ж сuto людським аспектом енергії всесвіту. За межами цієї смуги, але всередині світного яйця, лежить простір великих зсувів. Коли точка збирання зміщується до будь-якої позиції в цій зоні, сприйняття й далі лишається зрозумілим для нас, але

потрібні надзвичайно детальні процедури, аби сприйняття було повним.

— Під час вашої останньої подорожі неорганічні істоти обкрутили тебе й Керол Тігз, допомігши вам двом набути повної цілісності шляхом великого зсуву, — сказав дон Хуан. — Вони змістили ваші точки збирання до найвіддаленішого з можливих положень, потім допомогли вам сприйняти це так, наче ви перебували у своєму повсякденному світі. Майже неможлива річ. Для досягнення цього типу сприйняття магові потрібне практичне знання або впливові друзі. Твої друзі зрадили б тебе врешті-решт і покинули вас із Керол розбиратися самим, навчаючись практичних способів виживання в тому світі. Ви обидва закінчили б, по самі вінця набиті практичними процедурами, зовсім як ті, найбільш обізнані маги минулого.

— Кожен великий зсув має окрім внутрішнє застосування, — продовжував він, — які маги сучасності могли б опанувати, коли б уміли зафіксувати точку збирання на досить довгий час під час будь-якого великого зсуву. Лише маги прадавніх часів володіли особливим знанням, потрібним, щоб таке зробити.

Далі дон Хуан сказав, що знання особливих процедур, потрібних для зсувів, не було доступне восьми нагвалям — попередникам Себастіана, і що орендар навчив нагваля Себастіана, як досягти повного сприйняття в десяти нових позиціях точки збирання. Нагваль Саністебан дістав сім позицій, нагваль Лухан — п'ятдесят, нагваль Росендо — шість, нагваль Еліас — чотири, нагваль Хуліан — шістнадцять, йому ж показали дві. Тобто загалом дев'яносто п'ять особливих позицій точки збирання, відомих його школі. Він сказав, що якби я спитав його, чи вважає він це перевагою його школи, він відповів би, що ні, адже тягар тих дарів ще більше наблизив їх до духу прадавніх магів.

— Тепер твоя черга зустрітися з орендарем, — продовжував він. — Може, дари, які він дасть тобі, похитнуть нашу сукупну рівновагу й нашу школу поглине та сама темрява, яка покінчила з прадавніми магами.

— Ви кажете це з такою жахливою серйозністю, що аж нудить, — сказав я.

— З усією ширістю співчуваю тобі, — з серйозним обличчям відповів він. — Знаю, тебе не втішить, якщо я скажу, що це найважче випробування для сучасного нагваля. Зустріч із чимось настільки старим і загадковим, як орендар, викликає не захват, а відразу. Принаймні в мене, і це досі так.

— Чому я маю це продовжувати, доне Хуане?

— Тому що, сам того не знаючи, ти прийняв виклик орендаря. Я дістав згоду від тебе під час твого навчання так само, як мій вчитель дістав мою — потайки. Я пройшов крізь той самий жах, що й ти, — він почав посміюватися. — Нагваль Хуліан захоплювався жахливими розіграшами. Він сказав мені, що одна дуже вродлива й пристрасна вдовиця шалено закохана в мене. Нагваль частенько водив мене до церкви, і я бачив жінку, котра не зводила з мене очей. Як на мене, вона була гарненька. А я був хтивим молодиком. Коли нагваль сказав, що я їй подобаюсь, я впіймався на це. Мое прозріння було дуже жорстоким.

Я мусив боротися з собою, щоб не розсміятися з жесту втраченої наївності дона Хуана. А тоді раптом я усвідомив, що його халепа викликає не сміх, а жах.

— Ви впевнені, доне Хуане, що та жінка — орендар? — спітав я, сподіваючись, що, може, це помилка чи поганий жарт.

— Я дуже, дуже впевнений, — сказав він. — До того ж навіть якби я був настільки дурний, щоб забути орендаря, мое бачення не може підвести мене.

— Хочете сказати, доне Хуане, що орендар має інший тип енергії?

— Ні, не інший тип, але, безумовно, інші енергетичні риси, ніж звичайна людина.

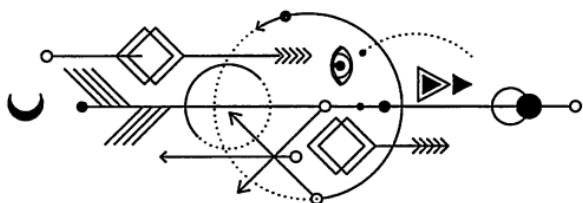
— Ви абсолютно впевнені, доне Хуане, що та жінка — орендар? — не вгавав я, керований дивною відразою і страхом.

— Та жінка — орендар! — вигукнув дон Хуан голосом, що не припускає жодних сумнівів.

Ми мовчали. Я чекав наступного кроку, охоплений панікою, яка не підлягала опису.

— Я вже казав тобі, що бути справжнім чоловіком чи справжньою жінкою — залежить від розташування точки збирання, — сказав дон Хуан. — Під справжнім я маю на увазі того, хто народився чоловіком або жінкою. В очах видця найяскравіша ділянка точки збирання спрямована назовні в жінок і всередину в чоловіків. Точка збирання орендаря від початку була спрямована всередину, але він змінив це, обернувши її у зворотному напрямі і зробивши свою яйцеподібну форму схожою на мушлю, загорнуту в саму себе.

ЖІНКА У ЦЕРКВІ

Ми з доном Хуаном сиділи мовчкі. У мене скінчилися запитання, а він, здавалося, повідомив мені все, що вважав за потрібне. Було не пізніше за сьому годину, однак площа була нетипово безлюдна. Стояв теплий вечір. Вечорами в цьому місті люди зазвичай блукали площею години до десятої-дванадцятої.

Я взяв хвилину, щоб переосмислити те, що зі мною відбувалося. Мій час із доном Хуаном близився до завершення. Він і його група збиралися втілити мрію магів про те, щоб покинути цей світ і увійти до незображенних вимірів. Грунтуючись на своїх обмежених успіхах у мистецтві сновидінь, я вірив, що їхні твердження не ілюзорні, а надзвичайно розважливі, хоч і суперечать доводам розуму. Вони шукали сприйняття невідомого, і вони його досягли.

Дон Хуан недарма казав, що, спричиняючи регулярне зміщення точки збирання, сни звільняють сприйняття й розширяють обсяг сприйнятного. Для магів його групи сновидіння не лише відчиняли двері до інших сприйняттів світів, але й готовали їх до входження на ці терени в повній свідомості. Для них сновидіння зробилися чимось невимовним, безпредентним, чию природу та обсяг можна було згадувати лише натяками, як коли дон Хуан називав їх входом до світла й темряви всесвіту.

Лише одне змушувало їх чекати: моя зустріч із тим, що кидає виклик смерті. Я шкодував, що дон Хуан не попередив мене, аби я міг краще підготуватися. Але він був нагвалем, котрий робив усе важливе під впливом моменту, без жодного попередження.

У цю мить я гадав, що добре тримаюся, сидячи з доном Хуаном у парку в очікуванні розвитку подій. Аж тут моя емоційна стабільність зазнала стрімкого падіння, і в одну мить я опинився у вирі темного розпачу. На мене напосілися дріб'язкові міркування про власну безпеку, власні цілі, власні сподівання в цьому світі, власні тривоги. Утім, добре все обміркувавши, я мусив визнати, що, мабуть, єдину справжню тривогу в мене викликають три мої соратниці у світі дона Хуана. І все ж, якщо добре подумати, навіть не це непокоїло мене по-справжньому. Дон Хуан навчив їх бути чаклунками, які завжди знають, як діяти, а головне — привчив їх завжди знати, як поводитися зі своїм знанням.

Оскільки всі можливі мирські причини для душевних страждань я відкинув уже давно, усе, що мені лишилося, — це тривога за самого себе. І я безсороно віддався їй. Остання поблажливість до себе на коня: страх померти від рук того, що кидає виклик смерті. Я так злякався, що мій шлунок скрутило. Я спробував вибачитись, але дон Хуан розсміявся.

— Ти аж ніяк не єдиний, кого нудить від страху, — сказав він. — Коли я зустрів того, що кидає виклик смерті, я штані обмочив. Повір мені.

Я мовчки вичекав довгий, нестерпний момент.

— Ти готовий? — спитав він. Я сказав «так». І він встав зі словами: — То ходімо й дізнаємось, як ти втримаєшся на лінії вогню.

Він повів мене назад до церкви. У міру моїх здібностей усе, що я до сьогодні пам'ятаю з тієї прогулянки, — це те,

що він мусив усю дорогу буквально тягти мене. Я не пам'ятаю, як дістався церкви, як увійшов до неї. Наступне, що я усвідомлював: я стою навколошки на довгій битій дерев'яній лаві поряд із жінкою, яку бачив раніше. Вона всміхається мені. У відчай я озираюся, намагаючись помітити дона Хуана, але його ніде не видно. Я ладен був вилетіти, як кажан з пекла, якби жінка не втримала мене, схопивши за руку.

— Нащо так боятися бідної маленької мене? — спитала жінка англійською.

Я прикипів до того місця, де стояв навколошки. Що захопило мене цілком і миттєво, це її голос. Не можу описати, що особливого було в його хриплому звучанні, що пробудив у мені найпотаємніші спогади. Так, наче я завжди знав той голос.

Я не зрушив з місця, зачарований тим голосом. Вона щось ішев спитала в мене англійською, але я не міг розібрати, що вона каже. Вона з розумінням усміхнулася мені.

— Усе гаразд, — прошепотіла жінка іспанською. Вона стояла на колінах праворуч від мене. — Я розумію справжній страх. Я живу з цим.

Я готовий був заговорити до неї, коли почув голос посланця в себе в голові.

— Це голос Ермелінди, твоєї годувальниці, — сказав він. Едине, що було відомо мені про Ермелінду, — це історія, яку мені розповіли, про її трагічну смерть під колесами некерованої вантажівки. Те, що голос цієї жінки збурив такі глибокі, давні спогади, шокувало мене. Я відчув миттєву болісну тривогу.

— Я — ваша годувальниця! — м'яко вигукнула жінка. — Як несподівано! Хочете мої груди?

Її тіло здригалося в конвульсіях сміху.

Я зробив величезне зусилля, щоб зберегти спокій, і все ж розумів, що стрімко втрачаю землю під ногами й з хвилини на хвилину розпрощаюся з усіма відчуттями.

— Не звертайте уваги на мої жарти, — тихим голосом сказала жінка. — Правда в тому, що ви мені дуже подобаєтесь. Енергія вирує в вас. І ми чудово поладнаємо.

Просто попереду нас прихилили коліна старі чоловіки. Один з них з цікавістю озирнувся на нас. Вона не звернула уваги на нього й продовжувала нашіптувати мені на вухо.

— Дайте мені вашу руку, — попросила вона. Але її прохання більше нагадувало наказ. Я підкорився і дав їй руку не в змозі відмовити.

— Дякую вам. Дякую за вашу впевненість і довіру до мене, — прошепотіла вона.

Звук її голосу зводив мене з розуму. Його хрипкість була настільки екзотична, настільки відверто жіночна. За жодних обставин я б не сплутав його з чоловічим голосом, що намагається звучати по-жіночому. Це був хрипкий голос, але не гортаний і не різкий. Він більше нагадував звук босих ніг, що ступають по гравію.

Я зробив неймовірне зусилля, щоб розірвати невидиме простирадло енергії, яке наче сповило мене. Здавалося, мені це вдалося. Я встав, готовий піти, і пішов би, якби жінка теж не встала й не прошепотіла мені на вухо:

— Не тікайте. Я так багато маю вам розповісти.

Я машинально сів, зупинений цікавістю. Дивно, але моя тривога раптом зникла, а заразом і мій страх. Мені навіть вистачило самовладання спитати цю жінку:

— Ви справді жінка?

Вона м'яко хихикнула, наче юна дівчина. Потім виголосила мудроване речення.

— Якщо ви смієте думати, що я можу перетворитися на страшного чолов'ягу й завдати вам шкоди, ви глибоко по-

миляєтесь, — сказала вона ще більш дивним, гіпнотичним голосом. — Ви мій благодійник. Я ваша служниця, як була служницею всім нагвалям, що були до вас.

Зібравши всі доступні мені сили, я висловив їй свою думку.

— Прошу, користайтеся моєю енергією, — сказав я. — Це вам мій подарунок, але я не хочу ніяких дарів сили від вас. І я кажу це цілком серйозно.

— Я не можу взяти енергію задарма, — прошепотіла вона. — Я сплачу за те, що отримую, така угода. Це просто дурість — віддавати свою енергію за так.

— Я був дурнем усе моє життя. Повірте мені. Вам потрібна енергія, візьміть її. Але я не хочу обтяжувати себе тим, що мені не потрібно. Я нічого не маю, і мені це дуже подобається.

— Можливо, — замислено промовила вона.

Агресивним тоном я спитав її, чи хоче вона сказати, що, можливо, візьме мою енергію, чи що не вірить, нібито я нічого не маю й мені це подобається.

Вона хихикнула в захваті й відповіла, що могла б узяти мою енергію, якщо вже я так щедро пропоную її, але вона мусить заплатити. Мусить дати мені щось рівноцінне.

Слухаючи, як вона говорить, я усвідомив, що вона розмовляє іспанською з найбільш екстравагантним іноземним акцентом. У кожному слові вона додавала зайву фонему до середнього складу. Ніколи в житті я не чув, щоб хтось так говорив.

— У вас дуже незвичайний акцент, — сказав я. — Звідки це?

— З майже вічності, — відповіла вона й зітхнула.

Між нами встановився зв'язок. Я розумів, чому вона зітхнула. Вона була за крок від нескінченності, я ж був тимчасовим. У цьому була моя перевага. Та, що кидає виклик смерті, загнала себе в кут, я ж був вільний.

Я пильно придивився до неї. Здавалося, їй від тридцяти п'яти до сорока років. Вона була смаглява, типова індіанка, майже дебела, проте не ограйдна і навіть не гладка. Я бачив, що шкіра на її передпліччях і руках гладенька, м'язи тверді й по-юнацькому жваві. Я розсудив, що вона має п'ять футів шість-сім дюймів¹ на зріст. На ній була довга сукня, чорна шаль і гуарачес². Коли вона стояла на колінах, я бачив її гладенькі п'яти й частково — її могутні літки. Вона була струнка в талії й мала великі груди, які не могла, а може, й не хотіла сховати під своєю шаллю. Волосся в неї було вугільно-чорне, заплетене в довгу косу. Красунею вона не була, проте не була й негарною. Її риси нічим особливим не вирізнялися. Я відчував, що вона не здатна привернути нічиеї уваги, хіба що очима, які ховала за приспущеними повіками. Її очі були чарівні, ясні, лагідні. Окрім як у дона Хуана, я ні в кого не бачив таких близкучих живих очей.

Її очі цілковито розслабили мене. Такі очі не могли бути лихими. Я відчув наплив довіри й оптимізму, так, ніби знов її все життя. Але разом з тим я гостро усвідомлював ішо дещо: мою емоційну нестабільність. Вона завжди переслідувала мене у світі дона Хуана, змушуючи мене кидатися з крайності в крайність, мов іграшка на мотузці. Траплялися миті повної довіри, а слідом за прозрінням лише наставали жалюгідні думки й зневіра. Ця подія не обіцяла бути інакшою. Мій підозріливий розум застеріг мене раптовою думкою, що я підпадаю під жіночі чари.

— Ви вивчали іспанську в зрілому віці, адже так? — сказав я, аби просто позбутися впливу думок і не дати їй прочитати їх.

¹ Приблизно 1,67—1,70 м.

² Мексиканські сандалії.

— Лише вчора, — відповіла вона й залилася кришталевим сміхом. Її маленькі, на диво білі зуби блищали, наче ряд перлів.

Люди озиралися на нас. Я схилив чоло, наче в глибокій молитві. Жінка підсунулася ближче до мене.

— Є місце, де ми можемо поговорити? — спитав я.

— Ми говоримо тут, — сказала вона. — Тут я розмовляла з усіма нагвалями вашої школи. Якщо шепотітися, ніхто не знатиме, що ми говоримо.

Мені так і кортіло спитати про її вік. Але на допомогу прийшов один спогад, що протверезив мене. Я згадав свого друга, який роками розставляв усі можливі пастки, щоб змусити мене зіznатися, скільки мені років. Я терпіти не міг його дріб'язкового клопоту, а зараз мало не вдався до такої ж поведінки. Я миттєво облишив це. Хотів зіznатися їй у цьому, аби просто підтримати розмову. Здавалося, вона знає, що коїться в мене в голові. Дружнім жестом вона стиснула мені руку, ніби кажучи, що ми думаємо те саме.

— Замість того, щоб зробити мені дарунок, не могли б ви мені розповісти щось, що допомогло б мені на моєму шляху? — спитав я її.

Вона похитала головою.

— Ні, — прошепотіла вона. — Ми надзвичайно різні. Більш різні, ніж я вважала за можливе.

Вона встала й зіслизнула вбік зі своєї лави. Спритно опустилась навколішки, обличчям до головного віттаря. Перехрестилася й зробила мені знак слідувати за нею до великого бічного віттаря ліворуч від нас.

Ми прихилили коліна перед розп'яттям у натуральну величину. Перш ніж я встиг щось сказати, вона заговорила.

— Я прожила дуже, дуже довгий час, — сказала вона. — Причина, з якої я мала таке довге життя, у тому, що я контролюю зсуви й перенесення своєї точки збирання. Крім

того, тут, у вашому світі, я надовго не затримаюся. Мушу заощаджувати енергію, отриману від нагвалів вашої школи.

— Як це — існувати в інших світах? — спитав я.

— Як у сновидіннях, тільки рухливості більше. І ще я можу довше лишатися скрізь, де хочу. Так само, як лишатися скільки хочеш у будь-якому своєму сні.

— Коли ви в цьому світі, ви прикуті лише до цього простору?

— Ні. Я йду куди хочу.

— Ви завжди в подобі жінки?

— Я була жінкою довше, ніж чоловіком. Безумовно, мені це подобається більше. Гадаю, я майже забула, як бути чоловіком. Я повністю жінка!

Вона взяла мене за руку й змусила торкнутись її промежини. Мое серце підстрибнуло до горла. Вона дійсно була жіночої статі.

— Я не можу просто взяти вашу енергію, — сказала вона, змінюючи тему. — Ми мусимо укласти домовленість іншого характеру.

Тут мене захлеснула чергова хвиля буденних міркувань. Я хотів спитати її, де вона живе, коли перебуває в цьому світі. Мені не знадобилося промовляти своє питання вголос, щоб дістати відповідь.

— Ви значно, значно молодші за мене, — сказала вона, — і вже маєте складнощі з тим, щоб розповідати людям, де живете. І навіть якщо приводите їх до дому, яким володієте чи за який сплачуєте орендну плату, живете ви не там.

— Є так багато всього, про що я хочу вас спитати, але тільки те є роблю, що думаю про всілякі дурниці, — сказав я.

— Не треба мене ні про що питати, — продовжувала вона. — Ви вже знаєте все, що знаю я. Вам потрібен був лише поштовх, аби заявити про те, що ви вже знаєте. Я даю вам цей поштовх.

Я не лише мав дурнуваті думки — я перебував у стані такої навіюваності, що не встигла вона договорити, нібіто я знаю все, що знає вона, як я відчув, що дійсно все знаю і вже не маю потреби ставити будь-які питання. Зі сміхом я повідомив їй про свою легковірність.

— Ви не легковірні, — авторитетно запевнила вона мене. — Ви знаєте все, бо зараз ви цілковито в другій увазі. Озирнітесь!

Якусь мить я не міг зосередити свій зір. Це було так само, як ніби в очі мені потрапила вода. Коли мої очі привычайлися, я збагнув, що сталося щось недобре. Церква була інакшою, темнішою, зловіснішою і якось жорсткішою. Я встав і зробив кілька кроків до нефа. Мою увагу привернули лави — вони були не з дощок, а з тонких жердин. Це були саморобні лави, встановлені посеред величної кам'яної споруди. Крім того, і світло в церкві стало інакшим. Воно було жовтувате, і в його тьмяному сяйві пролягали найчорніші тіні з усіх, що я бачив. Світло надходило від свічок із багатьох вівтарів. Мене осяйнуло, як добре свічкове світло поєднується з масивними кам'яними стінами й орнаментами церкви в колоніальному стилі.

Жінка не зводила з мене погляду. Яскравість її очей була примітна як ніколи. Тоді я зрозумів, що бачу сновидіння й керує цим сновидінням вона. Проте я не боявся ані її, ані сну.

Я відійшов від бічного вівтаря і знову глянув на неф церкви. Там люди прихилили коліна в молитві.

Їх було багато, на диво, маленьких, темних, жорстких людей. Я бачив їхні схилені голови скрізь, аж до піdnіжжя головного вівтаря. Ті, що були поряд зі мною, прискіпливо дивилися на мене з явним осудом. Я витріщався на них і на решту. Проте не чув жодного шуму. Люди рухались, але звуку не було.

— Я нічого не чую, — сказав я жінці, і мій голос оглушливою луною рознісся по церкві, наче в порожній мушлі.

Майже всі голови обернулися до мене. Жінка відтягла мене назад у темряву бічного вітаря.

— Почуєте, якщо не слухатимете вухами, — сказала вона. — Слухайте увагою сновидіння.

Виявилося, що мені потрібен був лише натяк від неї. Раптом мене захлеснув гул сонму молільників. Він миттєво поглинув мене. Цей звук здався мені найвишуканішим з усіх, що я будь-коли чув. Я хотів захоплено сповістити про це жінці, але її не було поряд. Я став шукати її. Вона була вже майже у дверях. Там вона обернулася й зробила знак слідувати за нею. Я наздогнав її в портику. Вуличні ліхтарі не горіли. Єдиним освітленням було місячне сяйво. Фасад церкви також змінився — він був незавершений. Скрізь валялися квадратні вапнякові блоки. Навколо церкви не було будинків або інших споруд. У місячному сяйві пейзаж справляв моторошне враження.

— Куди ми йдемо? — спитав я її.

— Нікуди, — відповіла вона. — Ми просто вийшли сюди, щоб мати більше простору, більше приватності. Тут ми можемо говорити до повного виснаження.

Вона запросила мене сісти на витесану напівобрелену брилу вапняку.

— Друга увага приховує в собі нескінченні невідкриті скарби, — почала вона. — Початкове положення, в якому сновидець розташовує своє тіло, має ключове значення. І саме в цьому ховається таємниця прадавніх магів, які вже були прадавніми в мій час. Подумайте про це.

Вона сіла так близько до мене, що я відчув жар її тіла. Вона обійняла мене рукою за плечі й притиснула до грудей. Її тіло розповсюджувало напрочуд характерний аромат —

він нагадував мені дерево або шавлію. Не тому, що на ній були парфуми — саме її ество, здавалося, розповсюджувало цей своєрідний запах соснових борів. Крім того, тепло її тіла не схоже було на мое чи кого-небудь ще, кого я знов. У неї було прохолодне, ментолове тепло, рівне, збалансоване. На думку спало, що її тепло чинить невблаганий тиск, але не знає поспіху.

Вона почала шепотіти мені у ліве вухо. Сказала, що дари, які вона давала нагвалям моєї школи, мали стосунок до того, що прадавні маги називали подвійними положеннями. Тобто початкове положення, в якому сновидець тримає своє фізичне тіло для початку сновидіння, дзеркально відтворюється положенням, в якому він тримає своє енергетичне тіло вві сні, щоб зафіксувати точку збирання в будь-якій позиції за власним вибором. Два положення утворюють єдине ціле, казала вона, і прадавнім магам знадобилися тисячі років, щоб виявити ідеальне співвідношення між ними двома. Вона зі смішком зауважила, що маги сьогодення ніколи не мають часу або настрою, щоб виконати всю цю роботу, і чоловікам і жінкам моєї школи дійсно пощастило, що вона дала їм такі дари. Її сміх лунав незвичайним, кришталевим звуком.

Я не до кінця зрозумів її тлумачення подвійних положень. З усією сміливістю я заявив їй, що не хочу практикувати цього, лише знати про них як про інтелектуальні можливості.

- Що саме ви хочете знати? — м'яко спитала вона.
- Поясніть мені, що ви називаєте подвійними положеннями або початковим положенням, в якому сновидець утримує своє тіло для початку сновидіння, — сказав я.
- Як лягаєте ви, щоб побачити свій сон? — спитала вона.
- Як завгодно. Я не маю плану. Дон Хуан ніколи не наголошував на цьому моменті.

— Ну, а я наголошую, — сказала жінка й встала.

Вона змінила положення. Сіла праворуч від мене й прошепотіла на інше вухо, що, згідно з її знаннями, поза, яку ми надаємо тілу, має найбільшу важливість. І запропонувала спосіб перевірити це, виконавши надзвичайно делікатну, але просту вправу.

— Засинайте, лежачи на правому боці, трохи зігнувши коліна, — сказала вона. — Дисципліна полягає в тому, щоб утримати це положення й заснути в ньому. Потім вправа для сну — побачити, як лягаєш точнісінько в цьому положенні й засинаєш знову.

— Як це діє? — спитав я.

— Це змушує точку збирання лишатися на місці, і я маю на увазі — дійсно лишатися на місці, в якій би позиції вона не перебувала в мить другого засинання.

— Які результати цієї вправи?

— Повне сприйняття. Упевнена, ваші вчителі вже розповіли вам, що мої дари — це дари повного сприйняття.

— Так. Але, гадаю, я не до пуття розумію, що означає повне сприйняття, — збрехав я.

Вона не звернула уваги й далі розповідала, що є чотири варіанти вправи: засинати, лежачи на правому боці, на лівому, на спині й на животі. Потім уві сні завданням було побачити, що засинаєш вдруге в тому самому положенні, коли сновидіння вже розпочалося. Вона обіцяла мені надзвичайні результати, яких, з її слів, неможливо передбачити.

Вона різко змінила тему й спитала мене:

— Якого дарунка ви хочете для себе?

— Ніяких дарунків для себе. Я вже вам це казав.

— Я наполягаю. Я повинна запропонувати вам дарунок, а ви повинні його прийняти. Така наша угода.

— Наша угода в тому, що ми даємо вам енергію. Тож візьміть її в мене. Моїм коштом. Це мій дарунок вам.

Жінка здавалася спантеличеною. І я наполегливо твердив їй, що зовсім не проти, якщо вона візьме мою енергію. Навіть сказав їй, що вона мені безмежно подобається. Звісно, я не жартував. Було в ній щось надзвичайно сумне та водночас надзвичайно звабливе.

— Ходімо назад до церкви, — прошепотіла вона.

— Якщо ви дійсно хочете зробити мені дарунок, — сказав я, — візьміть мене на прогулінку цим містом у місячному сяйві.

Вона ствердно закивала головою.

— За умови, що ви не промовите ні слова, — сказала вона.

— Чому ні? — спитав я, але вже зновував відповідь.

— Тому що ми у сновидінні, — сказала вона. — Я поведу вас у глибини моого сну.

Вона пояснила, що, доки ми залишалися в церкві, я мав досить енергії, щоб міркувати й спілкуватися, але за межами тієї церкви ситуація була інакшою.

— Чому це? — зухвало спитав я.

Найсерйознішим тоном, який не лише підсилив її моторошність, але й налякав мене, жінка відповіла:

— Бо за межами нічого немає. Це сон. Ви біля четвертої брами сновидінь і бачите мій сон.

Вона розповіла мені, що її мистецтво — у вмінні створювати проекцію власного наміру, і все, що я бачу навколо — це її намір. Пошепки вона казала, що церква та місто були плодом її наміру: їх не існувало, і все ж вони були. Вона додала, дивлячись мені в очі, що в цьому полягає одна з таємниць наміру в другій увазі — подвійне положення сновидіння. Це можна здійснити, але цього не поясниш і не зрозуміеш.

Вона сказала мені, що походить зі школи магів, котрі вміли пересуватися в другій увазі, проектуючи свій намір.

З її слів, маги її школи вправлялись у мистецтві проектування думок у сновидіннях з метою реалістичного відтворення будь-якого предмета, споруди, пам'ятки чи пейзажу на їхній вибір.

Вона казала, що маги її школи зазвичай починали з того, що невідривно дивилися на простий предмет і запам'ятоували кожну його деталь. Потім заплющували очі й уявляли цей предмет, коригуючи свій візуальний образ згідно з оригіналом, доки не бачили його зі заплющеними очима в усій повноті.

Наступним етапом розробленого ними плану було побачити сон із цим предметом і в тому сні повністю відтворити, з точки зору власного сприйняття, подобу цього предмета. Цей акт, казала жінка, називають першим кроком до повного сприйняття.

Від простого предмета ті маги переходили до все складніших речей. Кінцевою метою було всім разом уявити цілий світ, потім перенести його в сон і відтак відтворити цілком правдоподібний простір, в якому вони могли б існувати.

— Коли магам моєї школи це вдавалося, — продовжувала жінка, — вони легко могли затягти будь-кого до свого наміру, до свого сну. Це я й роблю з вами зараз і це ж робила з усіма нагвалями вашої школи.

Жінка хихикнула:

— Краще вам у це повірити, — сказала вона, наче я не вірив. — Цілі народи зникали вві сні в такий спосіб. Ось чому я казала вам, що ця церква й це місто — одна з таємниць наміру в другій увазі.

— Ви кажете, що цілі народи зникали в такий спосіб. Як таке можливо? — спитав я.

— Вони візуально уявляли, а тоді відтворювали вві сні той самий пейзаж, — відповіла вона. — Ви ніколи нічого

не уявляли візуально, тож для вас дуже небезпечно входити до моого сну.

Тут вона застерегла мене, що перетинати браму й подорожувати до місьць, що існують лише в намірі когось іншого, небезпечно, адже кожен предмет у такому сні має бути надзвичайно особистим.

— Ви все одно хочете піти? — спитала вона.

Я сказав «так». Тоді вона розповіла мені більше про подвійні положення. Суть її пояснення була в тому, що якби мені наснилося, наприклад, рідне місто, і мій сон розпочався, коли я ліг на правий бік, то я з легкістю міг би залишитися в місті моого сну, коли б спав на правому боці й бачив, що заснув. Другий сон не лише неодмінно був би про рідне місто — це був би найчіткіший сон, який можна собі уявити.

Вона не сумнівалася, що, вправляючись у сновидіннях, я бачив незліченні сни великої чіткості, але запевнила мене, що кожен з них міг бути щасливим випадком. Адже єдиний спосіб мати абсолютний контроль над снами — це скористатися технікою подвійних положень.

— І не питайте мене, чому, — додала вона. — Це просто трапляється. Як і все решта.

Вона змусила мене встати й удруге застерегла, щоб не розмовляв і не відходив від неї. М'яко взяла мене за руку, як дитину, і попрямувала до масиву темних обрисів будинків. Ми були на брукованій вулиці. Жорсткі річкові камені були вstromлені сторч у землю. Нерівний тиск створив нерівні поверхні. Здавалося, що укладальники бруківки слідували рельєфу землі, не намагаючись його вирівняти.

Будинки являли собою великі білі одноповерхові запилюжені споруди з черепичними дахами. Скрізь тихо блукали люди. Темні тіні всередині будинків справляли на мене враження цікавих, але наляканих сусідів, що

пліткують під дверима. Також видно було пласкі гори навколо міста.

Всупереч усьому, що відбулося зі мною за весь час моїх сновидінь, мої розумові процеси не постраждали. Мої думки не витісняло силою подій уві сні. А мої розрахунки підказували мені, що я в сонній версії міста, де жив дон Хуан, але під іншою назвою. Моя цікавість досягла піку. Я дійсно був з тією, що кидає виклик смерті, у її сні. Але чи був це сон? Сама вона казала, що так. Я хотів роздивитися все, бути надміру пильним. Хотів випробувати все баченням енергії. Я почувався збентеженим, але жінка міцніше стиснула мою руку, ніби подаючи сигнал, що згодна зі мною.

Досі почиваючись до абсурдного сором'язливо, я машинально виголосив намір побачити. У заняттях сновидіннями я постійно вживав фразу: «Хочу бачити енергію». Іноді я мусив повторювати її знову й знову, доки отримував результати. Цього разу, коли я почав повторювати це у своїй звичній манері в місті зі сну цієї жінки, вона розсміялася. Її сміх був подібний до глибокого, самозабутнього утробного реготу дона Хуана.

— Що смішного? — спитав я, трохи заражений її веселістю.

— Хуан Матус недолюблює прадавніх магів загалом і мене зокрема, — сказала жінка між нападами сміху. — Усе, що нам треба, аби бачити у своїх снах, це вказати мізинцем на предмет, який ми хочемо побачити. Змусити вас горлати в моєму сні — це його спосіб надіслати мені вісточку. Мушу визнати, він справді дотепник.

Вона змовкла на мить, а тоді тоном одкровення додала:

— Звісно, якщо горлати, як придурок, це теж подіє.

Чаклунське почуття гумору надміру спантеличило мене. Вона так жорстко сміялася, що, здавалося, не здатна була

продовжувати нашу прогулянку. Я почувався ідіотом. За-спокоївшись і знов набувши цілковитої холоднокровності, вона члено повідомила мені, що в її сні я можу вказувати на все, що хочу, включно з нею самою.

Мізинцем лівої руки я вказав на будинок. У тому будинку енергії не було. Він був як і будь-який інший предмет зі звичайного сну. Я вказував на все навколо себе з тим самим результатом.

— Вкажіть на мене, — закликала мене вона. — Ви повинні підтвердити, що це і є метод, яким користаються сновидці, аби бачити.

Вона беззаперечно мала рацію. Це був той метод. Щойно я вказав пальцем на неї, вона перетворилася на згусток енергії. Дуже мальовничий згусток енергії, мушу додати. Її енергетична форма була саме такою, як і описував дон Хуан: схожа на величезну морську мушлю, загорнуту всередину вздовж западини, що тяглася по всій її довжині.

— Я єдина істота, що продукує енергію в цьому сні, — сказала вона. — Тож з вашого боку буде правильним просто роздивлятися все.

Тієї миті я вперше був ошелешений грандіозністю жарту дона Хуана. Він справді додумався привчити мене до криків уві сні, щоб я горлав у приватному сновидінні тієї, що кидає виклик смерті. Цей підхід здався мені настільки кумедним, що з мене задушливими хвилями хлинув сміх.

— Продовжимо нашу прогулянку, — м'яко сказала жінка, коли в мені більше не лишилося сміху.

Тут було лише дві вулиці, які перетиналися: кожна мала три квартали. Ми пройшли обидві від початку до кінця і не раз, а чотири рази. Я все роздивлявся й дослухався своєю увагою сновидіння до будь-яких шумів. Їх було дуже мало, лише собаки гавкали вдалині, або ж люди шепотілися, коли ми проходили повз.

Собачий гавкіт пробудив у мені незнайому й глибоку туту. Я мусив зупинитися. Шукаючи полегшення, притулився плечем до стіни. Дотик до стіни став шоком для мене — не тому, що вона була незвичайною, а тому, що притулився я до твердої стіни, такої ж, як і будь-яка інша стіна, якої я колись торкався. Я відчув це вільною рукою. Провів пальцями по грубій поверхні. Це справді була стіна!

Її приголомшила справжність миттєво поклала край моїй тузі й відновила мою цікавість до спостереження за всім. Я шукав зокрема тих рис, що могли перекликатися з містом, баченим мною вдень. Утім, як би пильно я не придивлявся, все було безуспішно. У тому місті була площа, але перед церквою, навпроти портика.

У місячному сяйві гори навколо міста були ясно видимі й майже впізнавані. Я намагався зорієнтуватися, споглядаючи місяць і зорі, наче перебував в узгодженій реальності повсякденного життя. Місяць перебував на ущербі — може, за день по тому, як був повним. Він стояв високо над обрієм. Певно, було між восьмою й дев'ятою вечора. Праворуч від місяця я бачив Оріон, дві головні зірки якого, Бетельгейзе та Рігель, утворювали пряму горизонтальну лінію з місяцем. Я вирішив, що має бути початок грудня. У моєму світі був травень. У травні Оріона ніде не видно о цій порі. Я дивився на місяць так довго, як міг. Нічого не змінювалося. Наскільки я міг судити, це був просто місяць. Розбіжність у часі дуже схвилювала мене.

Знову роздивляючись південний обрій, я подумав, що міг би розрізнати пік у формі дзвона, видимий з тераси дона Хуана. Далі я спробував з'ясувати, де міг бути розташований його будинок. На мить мені здалося, що я знайшов його. Я був настільки заінтеригований, що висмикнув руку з жінчиної руки. Раптом мене охопила страшена тривога.

Я знов, що маю повернутися до церкви, бо якщо я цього не зроблю, то просто помру на місці. Я розвернувся й кинувся до церкви. Жінка швидко схопила мене за руку й поспішила за мною.

Коли ми бігом наблизилися до церкви, я усвідомив, що місто в цьому сновидінні розташоване позаду церкви. Якби я зважив на це раніше, можливо було б зорієнтуватися. А зараз я більше не мав уваги сновидіння. Усю її було зосереджено на архітектурних і орнаментальних деталях задньої стіни церкви. Я ніколи не бачив цієї частини будівлі в повсякденному житті й подумав, що якби міг зберегти її риси в пам'яті, то згодом зумів би порівняти їх з деталями справжньої церкви.

Таким був план, вигаданий мною експромтом. Щось усередині мене, однак, глузувало з моїх спроб перевірки. Протягом усього навчання мені не давала спокою жага об'єктивності, яка змушувала мене знову й знову перевіряти все, що стосувалося світу дона Хуана. І все ж на кону завжди була не сама лише об'єктивність, а потреба скористатися цією жагою об'єктивності як опорою, що надавала мені захист у миті найсильнішого когнітивного зризу. Коли ж наставав час перевірити те, що я обґрунтував, мені ніколи це не вдавалося.

У церкві ми з жінкою опустилися на коліна перед маленьким вівтарем ліворуч, де ми вже були, а наступної миті я прокинувся в добре освітленій церкві, баченій удень.

Жінка перехрестилася і встала. Я машинально зробив те саме. Вона взяла мене під руку й повела до дверей.

— Стривайте, стривайте, — сказав я і здивувався, що можу говорити. Я не міг міркувати чітко і все ж хотів поставити їй мудроване питання. Що мені хотілося знати, так це звідки береться енергія, щоб візуально уявити ціле місто в усіх подробицях.

Усміхнувшись, жінка відповіла на моє невиголошене питання. Сказала, що дуже добре вміє уявляти, адже після того, як займалася цим усе життя, вона ще мала багато-багато життів, аби вдосконалити це вміння. Вона додала, що місто, яке я відвідав, і церква, в якій ми розмовляли, були прикладами її нещодавніх візуалізацій. Церква була та сама, в якій служив паламарем Себастіан. Вона взяла за мету запам'ятати кожну подробицю кожного кутка тієї церкви й того міста — заради виживання, коли вже на те пішло.

Вона завершила свою промову найбентежнішою запізнякою думкою.

— Оскільки ви вже чимало знаєте про це місто, навіть попри те, що ніколи не намагались уявити його, — сказала вона, — зараз ви допомагаєте мені в цьому намірі. Закладаюся, ви б не повірили мені, якби я сказала, що цього міста, на яке ви дивитесь зараз, насправді не існує за межами вашого та моого наміру.

Вона придивилась до мене й розсміялася з моого почуття жаху, адже я лише зараз до кінця зрозумів, що вона каже.

— Ми досі в сновидінні? — спитав я, приголомшений.

— Так, — сказала вона. — Але це сновидіння більш реалістичне за інше, бо ви мені допомагаєте. Цього не можна пояснити — можна лише констатувати, що це відбувається. Як і все решта.

Вона обвела рукою навколо себе.

— Неможливо розповісти, як це трапляється, але воно трапляється. Завжди пам'ятайте, що я вам розповіла: це і є таємниця наміру в другій увазі.

Вона м'яко притягнула мене ближче до себе.

— Ходімо, поблукаемо площею цього сну, — сказала вона. — Але, можливо, мені слід трохи привести себе до ладу, аби вам було зручніше.

Я дивився на неї, не розуміючи, доки вона майстерно змінювала свій вигляд. Вона робила це дуже простими, буденними штрихами. Розстебнула довгу спідницю, відкривши іншу, вдягнуту під неї — зовсім звичайну, до середини літок. Потім скрутила свою довгу косу в шиньйон і перебралася з гуарачес у туфлі на дюймовому підборі, які носила в маленькому полотняному мішечку.

Перевернула свою двобічну чорну шаль — та перетворилася на бежевий палантин. Тепер вона мала вигляд типової мексиканки з міського середнього класу.

З жіночим самовладанням вона взяла мене під руку й повела на площеу.

— Що сталося з вашим язиком? — спитала вона англійською. — Проковтнули?

Я був цілковито поглинений немислимою можливістю, що досі бачу сон. Ба більше — я починав вірити, що, якщо це правда, я ризикую ніколи не прокинутись.

Незворушним голосом, якого не впізнав сам, я сказав:

— Я досі не усвідомлював, що до того ви розмовляли зі мною англійською. Де ви її вивчили?

— У світі за межами цього. Я розмовляю багатьма мовами.

Вона зробила паузу й ретельно оглянула мене.

— Я мала безліч часу, щоб опанувати їх. Оскільки вже ми збираємося провести багато часу разом, колись і я навчу вас моєї мови.

Вона хихкнула, без сумніву, тішачись виглядом моого розпачу.

Я зупинився.

— А ми збираємося провести багато часу разом? — спітав я, виказавши свої почуття.

— Звісно, — радісним тоном відповіла вона. — Ви збираєтесь — і, мушу сказати, дуже щедро — подарувати мені свою енергію задарма. Ви самі це казали, адже так?

Мене кинуло в жах.

— У чому проблема? — жінка знов перейшла на іспанську. — Не кажіть, що шкодуєте про своє рішення. Ми маги. Надто пізно, щоб передумати. Ви ж не боїтесь, ні?

Я вкотре був більше ніж наляканий, але, якби довелося описати, що саме мене злякало, я не знав би, про що казати. Я точно не боявся бути в іншому сні з тією, що кинула виклик смерті, чи втратити розум, чи навіть життя. Чи боявся я зла? Я спитав себе. Але думка про зло не витримувала аналізу. Внаслідок усіх тих років на шляху магів я знав без тіні сумніву, що у світі існує тільки енергія; зло — то лише з'єднання людського розуму, пригніченого фіксацією точки збирання в її типовому положенні. Якщо міркувати логічно, я дійсно не мав чого боятися. Я знав про це, але знав також, що моєю справжньою слабкістю був брак плинності в миттєвій фіксації точки збирання в будь-якій новій позиції, куди вона зміщувалася. Контакт із тією, що кидає виклик смерті, зміщував мою точку збирання з шаленою швидкістю, а я не мав досить спритності, щоб встигати за цим поштовхом. Кінцевим результатом було неясне псевдо-відчуття страху, що я можу не зуміти прокинутися.

— Це не проблема, — сказав я. — Продовжимо нашу прогулянку вві сні.

Вона взяла мене під руку, і ми мовчки дійшли до парку. Це було аж ніяк не вимушене мовчання. Але мій розум ходив колами. Як дивно, думав я: лише зовсім нещодавно я гуляв з доном Хуаном від парку до церкви, охоплений найжахливішим земним страхом. Тепер же я простував назад, з церкви до парку, з об'єктом мого страху і був переляканий як ніколи, але вже в інший, більш зрілий, більш руйнівний спосіб.

Щоб відігнати тривоги, я озирнувся навколо. Якщо це був сон, як я вважав, то існував спосіб довести або спросту-

вати це. Я вказував пальцем на будинки, на церкву, на бруківку на дорозі. Вказував на людей. На все вказував. У своїй зухвалості навіть схопив двійко людей, яких, здається, чимало налякав. Я відчув їхню масу. Вони були справжніми, як і все, що я вважав таким, ось тільки не виробляли енергії. Ніщо в цьому місті не виробляло енергії. Усе здавалося справжнім і звичайним, і все ж це був сон.

Я розвернувся до жінки, яка трималася за мою руку, і спитав її про це.

— Ми бачимо сон, — хрипким голосом підтвердила вона й захихотіла.

— Але як можуть люди й речі навколо нас бути такими справжніми, таким тривимірними?

— Таємниця наміру в другій увазі! — побожно скрикнула вона. — Ті люди навколо такі справжні, що навіть мають думки.

Це було останнім ударом. Я не хотів питати більше ні про що. Хотів забутися в тому сні. Відчутний ривок за руку повернув мене до дійсності. Ми вже дісталися площи. Жінка зупинилася й намагалася всадовити мене на лаву. Я знов, що в мене проблеми, коли опустився на лаву й не відчув її під собою. Мене закрутило. Здавалося, що мене підносить угору. Я впіймав швидкоплинну картину парку, наче дивився на нього згори вниз.

— Ось і все! — скрикнув я. Гадав, що помираю. Висхідне обертання змінилося вироподібним сходженням у пекло.

— Зроби зусилля, нагвалю! — закликав мене жіночий голос. — Не тони. На поверхню, на поверхню. Скористайся своїми техніками сновидіння!

Мій мозок запрацював. Я подумав, що це голос людини, звиклої розмовляти англійською. Також подумав, що для того, аби скористатися техніками сновидіння, я маю знайти відправну точку, щоб забезпечити себе енергією.

— Розплющ очі, — сказав голос. — Розплющ негайно. Скористайся першим, що бачиш, як відправною точкою.

Я зробив надмірне зусилля й розплющив очі. Я побачив дерева й блакитне небо. Був день! У мене вдивлялося розмите обличчя. Але я не міг зосередити очей. Я подумав, що це жінка з церкви дивиться на мене.

— Скористайся моїм обличчям, — промовив голос. Це був знайомий голос, але я не міг ідентифікувати його. — Візьми мое обличчя за основу, потім оглядай усе інше, — продовжував голос.

Мій слух прояснювався, а заразом і мій зір. Я невідривно дивився в обличчя жінки, потім на дерево в парку, на лаву з кованого заліза, на людей, що проходили повз, і знов їй в обличчя.

Попри те, що її обличчя змінювалося щоразу, як я на нього дивився, я став відчувати, що відновив мінімальний контроль над собою. Трохи більше опанувавши власні здібності, я усвідомив, що жінка сидить на лаві, тримаючи мою голову в себе на колінах. І це була не жінка з церкви — це була Керол Тітгз.

— Що ти тут робиш? — видихнув я.

Мій переляк і подив були настільки сильними, що хотілося підстрибнути й втекти, але мое тіло зовсім не підкорялося усвідомленню розумом. Настали болісні миті, в які я відчайдушно, але безуспішно намагався встати. Світ навколо був надто ясний для мене, щоб повірити, ніби я досі сплю, і все ж мій утруднений контроль над рухами наводив на підозру, що це таки сон. До того ж поява Керол Тітгз сталася надто несподівано — не було жодного прецеденту, яким можна було б це пояснити.

Обережно, вольовим зусиллям я спробував змусити себе підвістися, як робив сотні разів у сновидіннях, але нічого не сталося. Якщо колись я і мав потребу в об'єктивності,

то саме зараз. З усією обережністю, на яку був здатен, я став оглядати все в полі зору. Спочатку одним оком. Потім повторив увесь процес другим. Узгодженість між картинками, баченими кожним оком, я сприйняв як доказ того, що пе-ребруваю в узгодженні реальності повсякденного життя.

Далі я оглянув Керол. Цієї миті я помітив, що можу рухати руками. Лише нижня частина моого тіла дійсно була паралізована. Я торкнувся обличчя та рук Керол, обійняв її. Вона була з плоті, і я повірив, що це справжня Керол Тітгз. Полегшення було неймовірним, адже на мить у мене зародилася темна підозра, що вона — та, що кидає виклик смерті, замаскована під Керол.

Надзвичайно турботливо Керол допомогла мені сісти на лаву. До того я лежав, розпластавшись горілиць, наполовину на лаві, наполовину на землі. Потім я помітив те, що геть виходило за рамки звичайного. Я був вдягнений у ліннялі сині «Левайси» та зношенні коричневі шкіряні чоботи. Також на мені була куртка «Левайс» і джинсова сорочка.

— Зачекай-но хвилинку, — сказав я Керол. — Глянь на мене! І це мій одяг? Я — це я?

Керол розсміялася й струснула мене за плечі, як завжди робила, щоб продемонструвати свою товариськість, мужність, показати, що вона одна з хлопців.

— Я дивлюся на прекрасного тебе, — промовила вона своїм кумедним натужним фальцетом. — О, массо, хто ще це може бути?

— Як, у біса, я можу носити «Левайси» і чоботи? — не вгамовувався я. — У мене жодних немає.

— Це ти в моєму одязі. Я знайшла тебе голим!

— Коли? Де?

— Біля церкви десь годину тому. Прийшла сюди на площа шукати тебе. Нагваль послав мене перевірити, чи я тебе знайду. Я принесла одяг просто про всякий випадок.

Я сказав їй, що почуваюся страшенно вразливим і збентеженим, що розгулював довкола без одягу.

— Як не дивно, поблизу нікого не було, — запевнила вона мене, але я відчував, що вона каже це, аби просто полегшити мій дискомфорт. Про це свідчила її грайлива усмішка.

— Я, мабуть, провів з орендарем всю останню ніч, може, навіть довше, — сказав я. — Який сьогодні день?

— Не турбуйся про дати, — зі сміхом сказала вона. — Будеш більш зосереджений — порахуєш дні сам.

— Не глузуй з мене, Керол Тіггз. Який сьогодні день?

Мій голос був хрипкий, без жодних натяків на пустоту, і здавалося, наче він мені не належить.

— Наступний після великої фіести, — сказала вона й м'яко поплескала мене по плечу. — Ми всі шукаємо тебе з минулої ночі.

— Але що я тут роблю?

— Я відвела тебе до готелю через плошу. Не могла тягти тебе аж до дому нагваля. Кілька хвилин тому ти вибіг з кімнати, і ми опинилися тут.

— Чому ти не попросила нагваля про допомогу?

— Бо ця справа стосується лише тебе й мене. Ми маємо вирішити її вдвох.

Це змусило мене замовкнути. Я чудово зрозумів зміст її слів. Я поставив їй ще одне питання, яке не давало мені спокою.

— Що я сказав, коли ти знайшла мене?

— Сказав, що так глибоко й довго перебував у другій увазі, що наразі поводишся не зовсім раціонально. Усе, чого ти хотів, це заснути.

— Коли я втратив контроль над своїми рухами?

— Лише мить тому. Він до тебе повернеться. Сам знаєш, це цілком звичайна річ, коли входиш у другу увагу й діста-

єш чималий енергетичний поштовх — втратити контроль над своєю мовою чи над своїми кінцівками.

— І коли це ти перестала шепелявити, Керол?

Я захопив її геть зненацька. Вона придивилася до мене, а тоді від душі розсміялася.

— Я довгий час над цим працювала, — зізналася вона. — Гадаю, це жахливо дратує — чути, як доросла жінка шепелявить. До того ж ти це ненавидиш.

Визнати, що я терпіти не міг її шепелявість, було неважко. Ми з доном Хуаном намагалися зцілити її, але вона дійшла висновку, що не зацікавлена в зціленні. Шепелявість робила її надзвичайно милою в очах кожного, і дон Хуан мав відчуття, що їй це подобається і вона не збирається від цього відмовлятись. Чути, як вона говорить без шепелявості, було надзвичайним задоволенням і хвилюванням для мене. Це доводило мені, що вона здатна до радикальних змін власними силами — у чому ані дон Хуан, ані я не були до кінця впевнені.

— Що ще казав тобі нагваль, коли відрядив на мої пошуки? — спитав я.

— Сказав, що в тебе сутичка з тим, що кидає виклик смерті.

Довірливим тоном я зізнався Керол, що той, що кидає виклик смерті — жінка. Вона незворушно відповіла, що знає про це.

— Звідки тобі знати? — скрикнув я. — Ніхто досі цього не знав, окрім дона Хуана. Він сам тобі розповів?

— Звісно, розповів, — відповіла вона, анітрохи не зворушені моїм криком. — Ти просто не зауважив, що я теж бачилася з жінкою в церкві. Я зустрілася з нею до тебе. Ми дружньо побалакали в церкві деякий час.

Я вірив, що Керол каже мені правду. Те, що вона описувала, було дуже схоже на дона Хуана. З усією ймовірністю він послав би Керол на розвідку, щоб зробити висновки.

— Коли ти бачилася з тією, що кидає виклик смерті? — спитав я.

— Тижні zo два тому, — відповіла вона категоричним тоном. — Для мене це була не бозна-яка подія. Я не мала енергії, щоб поділитися з нею — принаймні тієї енергії, якої хоче жінка.

— Тоді навіщо ти бачилася з нею? Мати справу з жінкою-нагвалем — теж частина угоди між тією, що кидає виклик смерті, і магами?

— Я бачилася з нею, бо нагваль казав, що ми з тобою взаємозамінні, і лише з цієї причини. Наші енергетичні тіла об'єднувалися не раз. Хіба не пам'ятаєш? З тією жінкою ми говорили про легкість нашого з тобою єднання. Я провела з нею години три-чотири, доки не прийшов нагваль і не забрав мене.

— І весь цей час ти перебувала в церкві? — спитав я, бо мені важко було повірити, що вони простояли навколошки три чи чотири години, і лише обговорювали наші енергетичні тіла.

— Вона посвятила мене в іншу грань свого наміру, — трохи поміркувавши, поступилася Керол. — Дала мені побачити, як вона насправді втекла від своїх поневолювачів.

А тоді Керол повідала мені найзахопливішу історію. Сказала, що, згідно з продемонстрованим їй жінкою в церкві, кожен маг прадавніх часів неминуче ставав жертвою неорганічних істот. Упіймавши їх, неорганічні істоти наділяли їх силою бути посередниками між нашим світом і їхнім, котре люди називали світом небуття.

Той, що кидає виклик смерті, невідворотно впіймався в тенета неорганічних істот. За оцінкою Керол, він провів у полоні, мабуть, тисячі років, аж доки зумів перетворитися на жінку. Він чітко побачив у цьому порятунок для себе з того світу, коли дізнався, що неорганічні істоти вважають

жіноче ество невмирущим. Вони вірять, що жіноче ество наділене такою гнучкістю, а його обсяг такий безмежний, що його носії невразливі перед хитрощами й пастками, і їх навряд чи вдасться утримати в неволі. Перетворення тієї, що кидає виклик смерті, було настільки повним і детальним, що її миттєво вивергло зі сфери неорганічних істот.

— Вона не казала тобі, чи неорганічні істоти досі полюють на неї? — спитав я.

— Звісно, полюють, — запевнила мене Керол. — Ця жінка розповіла мені, що змущена відбиватися від своїх переслідувачів кожну мить свого життя.

— Що вони можуть їй заподіяти?

— Здогадатися, що вона була чоловіком, і знов затягти в полон, напевно. Гадаю, вона боїться їх так сильно, що тобі б на думку не спало, що можна чогось так боятися.

Незворушна, Керол розповіла мені, що жінці в церкві докладно відомо про мою сутичку з неорганічними істотами і також відомо про блакитного розвідника.

— Вона все знає про тебе й про мене, — продовжувала Керол. — І не тому, що це я їй щось розповіла, а тому, що вона частина нашого життя й нашої школи. Вона згадувала, що завжди стежила за всіма нами — зокрема за нами з тобою.

Керол розповіла мені відомі тій жінці випадки, коли ми з Керол діяли разом. Доки вона говорила, я відчув ні з чим не порівнювану ностальгію за тією самою людиною, що була переді мною: Керол Тітз. Я відчайдушно бажав обійтися її. Я потягнувся до неї, але втратив рівновагу та впав з лави.

Керол допомогла мені піднятися з бруківки й тривожно оглянула мої ноги й зіниці очей, шию й поперек. Сказала, що я досі страждаю від енергетичного потрясіння.

Вона поклала мою голову собі на груди, наче я був дитиною-симулянтом, з якої вона кепкувала.

Невдовзі мені все ж покращало. Я навіть почав відновлювати контроль над своїми рухами.

— Як тобі подобається одяг на мені? — зненацька спитала мене Керол. — Надто причепурилася для такого випадку? Як на тебе, у мене нормальній вигляд?

Керол завжди вишукано вдягалася. Якщо в ній було щось незаперечне, то це її бездоганний смак в одязі. Власне, увесь той час, що я її знав, між доном Хуаном та рештою з нас ходив жарт, що єдина її чеснота — майстерне вміння купувати прекрасний одяг і носити його граційно та стильно.

Мені її питання здалося дивним, і я зауважив:

— Чого б тобі бути невпевненою у своїй зовнішності? Раніше ти ніколи цим не переймалася. Намагаєшся когось вразити?

— Я намагаюся вразити тебе, звісно, — сказала вона.

— Але зараз не час, — заперечив я. — Важливо, що відбувається з тією, що кидає виклик смерті, а не твій вигляд.

— Ти б здивувався, наскільки важливий мій вигляд, — розсміялася вона. — Мій вигляд — питання життя і смерті для нас обох.

— Про що ти кажеш? Ти нагадуєш мені, як нагвал влаштовував мою зустріч з тією, що кидає виклик смерті. Він мало не звів мене з глузду своїми загадковими розмовами.

— Його загадкові розмови були виправдані? — спитала Керол з убивчо серйозним обличчям.

— Майже напевно так, — визнав я.

— Так і з моєю зовнішністю. Смійся з мене. Як я тобі? Зваблива, не зваблива, принадна, посередня, огидна, нестерпна, владна?

Я задумався на мить і зробив свою оцінку. Я вважав Керол дуже звабливою. Це було досить дивним для мене. Я ніколи свідомо не думав про її принади.

— Я вважаю тебе божественно вродливою, — сказав я. — Власне, ти просто приголомшила.

— Тоді це, мабуть, правильний вигляд.

Вона зітхнула.

Я намагався розібратися, що вона має на увазі, коли вона заговорила знову. Вона спитала:

— На що була схожа твоя зустріч із тією, що кидає виклик смерті?

Я стисло переповів їй власні враження, особливо від першого сну. Сказав, що, на мою думку, та, що кидає виклик смерті, дала мені побачити місто, але в інший час, у минулому.

— Ale це неможливо, — випалила вона. — У всесвіті не має минулого чи майбутнього. Є лише мить.

— Я знаю, що це було минуле, — сказав я. — Та сама церква, але місто інакше.

— Подумай трохи, — наполягала вона. — У всесвіті існує лише енергія, а енергія розрізняє лише «тут і зараз», нескінченне й всюдисуше «тут і зараз».

— То що, на твою думку, зі мною сталося, Керол?

— За допомогою тієї, що кидає виклик смерті, ти перетнув четверту браму сновидінь, — сказала вона. — Жінка в церкві ввела тебе у свій сон, у свій намір. Ввела тебе у свій візуальний образ міста. Вочевидь, вона уявила його в минулому, і цей її візуальний образ досі незмінений. Як, певно, і її сучасний образ цього міста теж.

Після довгого мовчання вона поставила мені ще одне питання:

— Що ще робила з тобою та жінка?

Я розповів Керол про другий сон. Сон про місто, яким воно є зараз.

— Он воно що, — сказала вона. — Та жінка не лише ввела тебе у свій минулий намір, але потім ще й допомогла

перетнути четверту браму, змусивши твоє енергетичне тіло перенестися до іншого місця, що існує сьогодні лише в її намірі.

Керол зробила паузу й спітала мене, чи жінка в церкві пояснила мені, що означає намір у другій увазі.

Я дійсно пам'ятав, що вона згадувала про це, але не саме пояснення значення наміру в другій увазі. Керол мала справу з ідеями, про які ніколи не казав дон Хуан.

— Звідки в тебе всі ці новаторські ідеї? — спитав я, щиро дивуючись тому, наскільки ясний в неї розум.

Ухильним тоном Керол запевнила мене, що жінка в церкві чимало пояснила їй про ці тонкощі.

— Зараз ми маємо намір у другій увазі, — продовжила вона. — Жінка в церкві приспала нас: тебе тут, а мене в Тусоні. А потім ми знову заснули вже у твоєму сні. Але ти не пам'ятаєш цієї частини, а от я пам'ятаю. Таємниця подвійних положень. Пам'ятай, що казала тобі жінка: другий сон — це намір у другій увазі, єдиний спосіб перетнути четверту браму сновидінь.

Після довгої паузи, під час якої я не міг сформулювати жодного слова, вона сказала:

— Гадаю, жінка у церкві дійсно зробила тобі дар, хоч ти й не хотів його приймати. Її дар — доповнити нашу енергію своєю, щоб рухатися взад-вперед коштом енергії всесвіту, наявної тут і зараз.

Я надзвичайно розхвилювався. Слова Керол були точними й слушними. Вона визначила для мене дещо, що я вважав неозначуваним, хоч і не знав, що саме це було. Якби я міг ворухнутися, то підстрибнув би, щоб обійтися її. Вона блаженно всміхнулася, доки я продовжував нервово буркотіти про сенс, який мали для мене її слова. Риторично зауважив, що дон Хуан ніколи не розповідав мені нічого подібного.

— Може, він не знає, — сказала Керол не образливо, але заспокійливо.

Я не став з нею сперечатися. Деякий час я мовчав, на диво позбавлений будь-яких думок. Потім думки і слова почали вивергатися з мене, ніби вулканом. Люди обходили площеу, часто поглядаючи на нас чи зупиняючись перед нами, щоб поспостерігати. А ми, мабуть, являли собою нічогенъке видовище: Керол Тітз цілує й пестить мое обличчя, доки я все буркочу про її ясний розум і про мою зустріч із тією, що кидає виклик смерті.

Коли я вже міг ходити, вона повела мене через площеу до єдиного готелю в місті. Запевнила мене, що я поки не маю достатньо енергії, аби піти до будинку дона Хуана, але що всім там відоме наше місцеперебування.

— Звідки їм знати наше місцеперебування? — спитав я.

— Нагваль — дуже майстерний старий чаклун, — відповіла вона, сміючись. — Він єдиний, хто розповів мені, що якщо я знайду тебе енергетично розшарпаним, то краще відвести тебе до готелю, ніж ризикувати йти через місто з тобою на буксири.

Її слова, і особливо її усмішка вселили в мене такий спокій, що я продовжував іти в стані блаженства. Ми звернули за ріг до готельного входу за півкварталу вулицею просто перед церквою. Пройшли крізь блякливий вестибюль, піднялися цементними сходами на другий поверх, прямісінько до непривітного номера, якого я ніколи раніше не бачив. Керол сказала, що я вже тут був, проте я не мав спогадів про готель чи про номер. Однак я був настільки втомлений, що не міг про це думати. Просто опустився на ліжко долілиць. Я хотів лише спати і все ж був надто схильзований. Забагато лишилося нез'ясованих питань, хоча все здавалося таким упорядкованим. Я відчув раптовий напад нервового збудження й сів.

— Я ніколи не казав тобі, що не прийняв дару тієї, що кидає виклик смерті, — сказав я, дивлячись в обличчя Керол. — Звідки ти знаєш, що не прийняв?

— О, але ж ти сам розповів мені, — заперечила вона, сідаючи поряд зі мною. — Ти так цим пишався. Це було перше, що ти бовкнув мені, коли я тебе знайшла.

Поки що це була єдина відповідь, яка мене не зовсім задовольнила. Те, що переповідала вона, не схоже було на мої слова.

— Гадаю, ти мене хибно зрозуміла, — сказав я. — Я просто не хотів брати нічого, що змусило б мене відхилитися від моєї мети.

— Хочеш сказати, ти не відчував гордості, що відмовився?

— Ні. Я нічого не відчував. Я більше не здатен відчувати щось, окрім страху.

Я витягнув ноги й поклав голову на подушку. Відчував, що якщо заплющу очі чи не говоритиму далі, то миттєво засну. Я розповів Керол, як на початку нашої співпраці з доном Хуаном ми сперечалися про заявлений ним мотив лишатися на шляху воїна. Він казав, що страх утримував його на прямій доріжці, і що понад усе він боявся втратити нагваля, абстрактне, дух.

— Проти втрати нагваля смерть — ніщо, — казав він з ноткою щирої пристрасті в голосі. — Страх утрати нагваля — те єдине справжнє, що в мене є, адже без нього я був би гіршим за мерця.

Я сказав Керол, що миттєво заперечив дону Хуану й похвалився, що, оскільки я непідвладний страху, то коли вже мушу триматися в межах однієї доріжки, рушійною силою для мене має бути любов.

Дон Хуан відпариував: мовляв, коли відчуваєш справжній потяг, страх — єдина вартісна умова для воїна. Потай

я обурився на нього за те, що прийняв за його приховану вузькоглядність.

— Колесо здійснило повний оберт, — сказав я Керол, — і поглянь на мене зараз. Можу тобі заприсягтися, що єдине, що дозволяє мені рухатися — це страх утрати нагваля.

Керол не зводила з мене дивного погляду, якого я ніколи раніше в ней не бачив.

— Насмілюся не погодитись, — м'яко сказала вона. — Страх — ніщо, якщо порівняти з любов'ю. Страх змушує шалено тікати, любов спонукає до розумних кроків.

— Що ти кажеш, Керол Тіттз? Маги тепер закохуються?

Вона не відповіла. Лише лягла поряд зі мною й поклала голову мені на плече. Довгий час ми перебували там, у тому дивному неприязному номері, у цілковитій тиші.

— Я відчуваю те, що відчуваєш ти, — зненацька промовила Керол. — А зараз спробуй відчути те, що відчуваю я. Ти можеш. Але зробімо це в темряві.

Керол потяглась вгору й вимкнула світло над ліжком. Одним махом я сів прямо. Напад страху, мов електричним струмом, пронизав мене. Щойно Керол вимкнула світло, у кімнаті настала ніч. Охоплений величезним хвилюванням, я спитав Керол про це.

— Ти ще не зовсім зібрався, — обнадійливо сказала вона. — Ти пережив поєдинок колосальних масштабів. Таке глибоке занурення в другу увагу зробило тебе трохи поламаним, якщо можна так сказати. Звісно, зараз день, але твої очі не можуть належним чином пристосуватися до тъмяного світла в цій кімнаті.

Більш-менш переконаний, я знову ліг. Керол продовжила говорити, але не слухав. Я відчував простирадла. Вони були справжні. Я провів руками по ліжку. Це було ліжко! Я звісився з нього й погладив долонями холодну плитку підлоги. Встав з ліжка й перевірив усі предмети в кімнаті

й у ванній. Усе було цілковито нормальним, ідеально справжнім. Я сказав Керол, що коли вона вимкнула світло, я мав чітке враження, ніби сплю.

— Відпочинь трохи, — сказала вона. — Припини це розслідувальне безглуздя, лягай у ліжко й відпочинь.

Я розсунув фіранки на вікні, що виходило на вулицю. Зовні був день, але щойно я зсунув їх, у кімнаті настала ніч. Керол благала мене повернутися в ліжко. Боялася, що я можу втекти й opinитись на вулиці, як вчинив до того. Вона мала слухність. Я повернувся в ліжко, не помітивши, що мені навіть на мить не спало на думку вказувати на предмети. Так, наче це знання було стерте з моєї пам'яті.

Темрява в готельному номері була дивовижною. Вона приносила мені солодке відчуття миру та гармонії. А також завдавала глибокого жалю, туги за людським теплом, товариством. Я почувався більш ніж спантеліченим. Нічого подібного зі мною ніколи не траплялося. Я ліг у ліжко, намагаючись пригадати, чи була ця туга чимось мені знайомим. Не була. Ті смутки, які я знов, були не за людським товариством. Вони були абстрактні — радше як різновид суму через недосяжність чогось невизначеного.

— Я розвалуюся на шматки, — поскаржився я Керол. — От-от почну плакати за людьми.

Я гадав, вона зрозуміє мою заяву як щось кумедне. Хотів, аби це прозвучало як жарт. Але вона нічого не сказала — здавалося, вона погоджувалася зі мною. Керол зітхнула. Перебуваючи в нестабільному стані душі, я миттєво піддався емоціям. Я дивився їй в обличчя у темряві й бурмотів щось, що в мить більшої ясності здалося б мені геть ірраціональним.

— Я просто обожнюю тебе, — казав я.

Така розмова між магами школи дона Хуана була неможливою. Керол Тіггз була жінкою-нагвалем. Між нами дво-

ма не було потреби в демонстраціях приязні. Власне, ми навіть не знали, що відчуваємо одне до одного. Дон Хуан навчав нас, що між магами немає ані потреби, ані часу для таких почуттів.

Керол усміхнулася й обійняла мене. І я сповнився такої палкої приязні до неї, що мимоволі розплакався.

— Твоє енергетичне тіло рухається вперед за допомогою світних волокон енергії всесвіту, — прошепотіла вона мені на вухо. — Нас веде дар наміру тієї, що кидає виклик смерті.

Я мав достатньо енергії, аби розуміти, що вона каже. Я навіть спитав її про те, чи розуміє вона сама, що це все означає. Вона цитькнула на мене й прошепотіла на вухо:

— Розумію: та, що кидає виклик смерті, обдарувала тебе крилами наміру. І завдяки їм ми з тобою бачимо сон про самих себе в іншому часі. У часі, який ще не настав.

Я відштовхнув її та сів. Те, як Керол озвучувала складні думки магів, непокоїло мене. Їй не властиво було сприймати концептуальне мислення серйозно. Ми завжди жартували між собою, що розуму філософа вона не має.

— Що це з тобою? — спитав я. — Ти для мене якась нова модифікація Керол, чаклунка-філософ. Ти говориш, як дон Хуан.

— Ще ні, — розсміялася вона. — Але незабаром. Це скоро станеться, і коли нарешті станеться, бути чаклункою-філософом виявиться для мене найлегшим за все на світі. Ось побачиш. І ніхто не зможе цього пояснити, тому що це просто трапиться.

Тривожний дзвіночок продзвенів у мене в голові.

— Ти не Керол! — скрикнув я. — Ти та, що кидає виклик смерті, замаскована під Керол. Я так і знав.

Керол розсміялась, анітрохи не збентежена моїм звинуваченням.

— Не кажи дурниць, — сказала вона. — Ти пропустиш урок. Я знала, що рано чи пізно твоя поблажливість візьме гору над тобою. Повір мені, я Керол. Але ми робимо те, чого ніколи не робили: спрямовуємо себе в другій увазі, як діяли колись маги прадавніх часів.

Мене це не переконало, але я більше не мав сил продовжувати суперечку, адже щось схоже на величезні коловороти моого сновидіння почало затягувати мене. Я слабко чув, як голос Керол каже мені на вухо:

— Ми бачимо себе вві сні. Побач мене у своєму намірі. Спрямуй мене вперед! Спрямуй мене вперед!

З величезним зусиллям я виголосив свою найглибшу думку.

— Лишися тут зі мною назавжди, — промовив я з повільністю несправного магнітофона. Вона щось незрозуміло сказала у відповідь. Я хотів був розсміятися з власного голосу, аж тут коловорот поглинув мене.

Коли я прокинувся, я був сам у готельній кімнаті й гадки не мав, як довго проспав. Я почувався надзвичайно розчарованим, коли не знайшов Керол поряд із собою. Квапливо вдягнувшись й спустився у вестибюль пошукати її. Крім того, хотілося струснути з себе якусь дивну сонливість, що не полішала мене.

Адміністратор за стійкою повідомив, що американка, яка винайняла номер, лише мить тому пішла. Я вибіг на вулицю, сподіваючись наздогнати її, але її й слід прохолос. Стояв полуценень, у безхмарному небі сяяло сонце. Повітря було трохи теплим.

Я пішов до церкви. Щиро, але похмуро здивувався, дізнавшись, що справді бачив подробиці її архітектурної будови у своєму сні. Без особливого зацікавлення зіграв сам собою в адвоката диявола й дозволив собі привілей сумніву. Мабуть, ми з доном Хуаном роздивлялися задню стіну цер-

кві, а я цього не пам'ятив. Я подумав про це. Байдуже. Мій план перевірки більше не мав для мене значення. Я був надто сонний, щоб цим перейматися.

Звідти я повільно рушив до будинку дона Хуана, продовжуючи шукати Керол. Я був упевнений, що знайду її там і вона чекатиме на мене. Дон Хуан зустрів мене так, наче я повернувся з мертвих.

Він і його товариші були нестерпно схвилювані й оглядали мене з неприхованою цікавістю.

— Де ти був? — спитав дон Хуан.

Я не міг зрозуміти, з якої причини весь цей ажотаж. Я сказав йому, що провів ніч із Керол у готелі біля площа, бо не мав сил іти з церкви до їхнього будинку, але ж вони вже знали це.

— Ми нічого про це не знали, — відрізав він.

— Хіба Керол не казала вам, що була зі мною? — спитав я, охоплений темною підозрою, яка стравожила б мене, не будь я настільки виснаженим.

Ніхто не відповів. Пильними очима вони переглядались між собою. Я обернувся до дона Хуана й сказав йому, що перебував під враженням, нібіто це він відрядив Керол Тітгз знайти мене. Дон Хуан походжав кімнатою взад-вперед, не кажучи ні слова.

— Керол Тітгз із нами взагалі не було, — сказав він. — А ти зник на дев'ять днів.

Моя втома не дала мені вибухнути від цих заяв. Тон його голосу й занепокоєння, продемонстроване іншими, були вичерпним доказом, що вони не жартують. Але я був настільки ошелешений, що не мав чого сказати.

Дон Хуан попросив мені розповісти їм у всіх можливих подробицях, що відбулося між тією, що кидає виклик смерті, і мною. Я був вражений, що здатен стільки всього пригадати й переповісти все це, незважаючи на втому. Напругу

перервала мить полегкості, коли я розповів їм, як жорстко сміялася жінка з моого тупого горлання в її сні про свій намір бачити.

— Мізинцем вказувати ефективніше, — сказав я дону Хуану, але без жодного натяку на дорікання.

Дон Хуан спитав, чи жінка реагувала на мої крики чимось ішче, окрім сміху. Я нічого такого не пригадував, окрім її веселості й того, як вона зауважила про його глибоку неприязнь до неї.

— Я не маю до неї неприязні, — заперечив дон Хуан. — Мені просто не подобається напористість магів минулого.

Звертаючись до всіх, я сказав, що особисто мені жінка глибоко й без упереджень сподобалася. І що я кохаю Керол Тітз так, як ніколи не вважав себе здатним когось кохати. Здавалося, сказане мною не припало їм до душі. Вони дивились одне на одного так, наче я раптом схибнувся. Я хотів сказати більше, аби все пояснити. Але дон Хуан — гадаю, лише для того, щоб я припинив верзти нісенітниці — буквально витягнув мене з дому й повів назад до готелю.

Той самий адміністратор, з яким я розмовляв раніше, люб'язно вислухав наш опис Керол Тітз, але начисто спротував, що хоча б бачив її чи мене раніше. Він навіть викликав покоївок — вони підтвердили його слова.

— Як усе це розуміти? — голосно спитав дон Хуан. Здавалося, питання було адресоване йому самому. Він м'яко вивів мене з готелю.

— Ходімо з цього заклятого місця, — сказав він.

Коли ми опинилися надворі, він наказав мені не озиралися на готель чи на церкву через вулицю, а тримати голову опущеною. Я глянув на свої чботи й миттєво збегнув, що на мені вже не одяг Керол Тітз, а мій власний. Однак, як би сильно не намагався, я не пригадував, коли встиг перевдягнутися. Я вирішив, що це, мабуть, сталося, коли

я прокинувся в номері готелю. Певно, тоді я і вбралася у власний одяг, хоча в моїй пам'яті цього не відклалося.

На той час ми дісталися площі. Перш ніж ми перетнули її й попрямували до будинку дона Хуана, я пояснив йому щодо свого одягу. Він ритмічно похитав головою, дослухаючись до кожного слова. Потім сів на лаву і голосом, в якому лунало шире занепокоєння, застеріг мене, що на цю мить я не можу знати, що сталося в другій увазі між жінкою в церкві й моїм енергетичним тілом. Моя взаємодія з Керол Тітгз із готелю була лише верхівкою айсберга.

— Страшно подумати, що ти пробув у другій увазі дев'ять днів, — продовжив дон Хуан. — Дев'ять днів — це лише секунда для тієї, що кидає виклик смерті, але ціла вічність для нас.

Перш ніж я встиг заперечити, пояснити чи сказати хоч щось, він зупинив мене зауваженням.

— Подумай от над чим, — сказав він. — Якщо досі не можеш згадати все, чого я тебе навчав і що робив з тобою в другій увазі, уяви, наскільки важче має бути згадувати, чого навчила тебе та, що кидає виклик смерті, і що зробила з тобою. Я лише змушував тебе змінювати рівні усвідомлення — та, що кидає виклик смерті, змусила тебе змінити всесвіті.

Я відчув себе скореним і переможеним. Дон Хуан і двійко його товаришів закликали мене зробити титанічне зусилля й спробувати пригадати, коли я перевдягнувся. Я не зміг. У моїй свідомості не було нічого: ані почуттів, ані спогадів. Чомусь я не був повністю там, із ними.

Нервове збудження дона Хуана і двох його товаришів досягло піку. Ніколи я не бачив його таким розгубленим. Завжди він був трохи схильний до жартів, не сприймав себе надто серйозно стосовно того, що робив чи казав мені. Однак не цього разу.

І знов я намагався міркувати, видобути хоч якийсь спогад, що пролив би світло на все це. І знов не впорався, проте не почувався переможеним — неправдоподібний наплив оптимізму заволодів мною. Я відчував, що все йде так, як треба.

Стурбованість, яку висловив дон Хуан, полягала в тому, що він нічого не знат про сновидіння, яке я мав спільно з жінкою в церкві. Створити ілюзорний готель, ілюзорне місто, ілюзорну Керол Тігз було для нього лише зразком майстерності в сновидіннях прадавніх магів, масштаби якої кидали виклик людській уяві.

Дон Хуан широко розвів руками й нарешті всміхнувся у своєму звичному захваті.

— Можемо лише зробити висновок, що жінка в церкві показала тобі, як це робиться, — сказав він повільним, зваженим тоном. — Це стане грандіозним завданням для тебе: зробити доступним для розуміння незрозумілій маневр. Це був майстерний шаховий хід у виконані того, що кидає виклик смерті, в особі жінки в церкві. Вона скористалась енергетичним тілом Керол і твоїм, щоб знятися, вирватися зі своїх трясовин. Упіймала тебе на твоїй пропозиції безкоштовної енергії.

Те, що він казав, нічого для мене не означало, та, вочевидь, чимало означало для двох його товаришів. Вони неабияк розхвилювалися. Звернувшись до них, дон Хуан пояснив, що той, що кидає виклик смерті, і жінка в церкві були різними втіленнями тієї самої енергії: могутнішою й складнішою з двох була жінка. Перебравши на себе контроль, вона скористалась енергетичним тілом Керол Тігз у якийсь темний, зловісний спосіб, узгоджений з маніпуляціями прадавніх магів, і створила Керол Тігз із готелю, Керол Тігз щирого наміру. Дон Хуан додав, що Керол і ця жінка могли дійти певної енергетичної згоди під час їхньої зустрічі.

Цієї миті якась думка осяяла дона Хуана. Він приголомшено подивився на своїх двох товаришів, ніби не вірячи. Їхні погляди металися, перескакуючи з одного на іншого. Я був упевнений, що вони не просто шукають згоди — вони ніби водночас про щось здогадалися.

— Усі наші розмірковування марні, — сказав дон Хуан тихим рівним тоном. — Гадаю, немає більше ніякої Керол Тітгз. Немає також жінки з церкви — гадаю, вони вдвох з'єдналися й полетіли вперед на крилах наміру. Причина, чому Керол Тітгз з готелю так переймалася своїм зовнішнім виглядом, у тому, що вона була жінкою з церкви, котра змушувала тебе бачити вві сні іншу Керол Тітгз — безмежно могутнішу Керол Тітгз. Хіба не пам'ятаєш, що вона казала? «Побач мене у своєму намірі. Спрямуй мене вперед».

— Що це означає, доне Хуане? — ошелешено спитав я.

— Це означає, що та, що кидає виклик смерті, побачила остаточний вихід для себе. З тобою вона спіймала попутний вітер. Твоя доля — її доля.

— Тобто як це, доне Хуане?

— Так, що якщо ти досягнеш свободи, то й вона теж.

— Як вона це зробить?

— Через Керол Тітгз. Але не хвилюйся за Керол.

Він сказав це, перш ніж я встиг висловити свою тривогу.

— Вона здатна на цей маневр і не тільки.

Я тонув під вагою неосяжного. Вже відчував його нищівну вагу. На мене зійшло прозріння, і я спитав дона Хуана:

— Якими будуть наслідки всього цього?

Він не відповів. Лише дивився на мене, оглядаючи з голови до ніг. Потім повільно і зважено промовив:

— Дар тієї, що кидає виклик смерті, складається з незліченних можливостей уві сні. Однією з таких був твій сон про Керол Тітгз в іншому часі, в іншому світі. Більш просторому світі, нічим не обмеженому — світі, де навіть

неможливе може бути здійсненим. Суть не лише в тому, що ти проживеш ці можливості, але й у тому, що одного дня ти зможеш їх осягнути.

Він встав, і ми мовчки рушили до його будинку. Мої думки пустилися шаленим галопом. Власне, то були не думки, а образи — суміш спогадів про жінку в церкві й Керол Тітз, яка говорила до мене в темряві ілюзорної кімнати готелю. Кілька разів я майже згустив ці образи до відчуття звичного себе, але мусив облишити це — я не мав енергії для такого завдання.

Перш ніж ми дійшли до будинку, дон Хуан зупинився й обернувся до мене. Знову ретельно мене оглянув, немов шукав знаків на моєму тілі. Тоді я відчув, що зобов'язаний підвести його одразу до теми, щодо якої, на мою думку, він смертельно помилявся.

— У готелі я був зі справжньою Керол Тітз, — сказав я. — На мить я сам повірив, що вона — та, що кидає виклик смерті, та коли старанно все зважив, не міг і далі триматися цієї думки. То була Керол. У якийсь незрозумілий, дивовижний спосіб вона опинилася в готелі, як і я був у тому готелі сам.

— Звісно, то була Керол, — погодився дон Хуан. — Але не та Керол, яку ми з тобою знаємо. То була Керол зі сну, я ж казав тобі — Керол, створена з чистого наміру. Ти допоміг жінці в церкві закрутити цей сон. Її мистецтво полягало в тому, щоб перетворити цей сон на всеохопну реальність — мистецтво прадавніх магів, найстрашніша річ. Я ж казав, що ти дістанеш свій головний урок зі сновидінь, адже так?

— Що, як гадаєте, сталося з Керол Тітз? — спитав я.

— Керол Тітз більше немає, — відповів він. — Але одного дня ти знайдеш іншу Керол Тітз — ту, що була в готельному номері зі сну.

- Як це так — більше немає?
- Вона пішла з цього світу, — відповів він.

Я відчув, як трем пронизує мое сонячне сплетіння. Я прокидається. Усвідомлення себе почало ставати знайомим, але я ще не повністю опанував його. Однак воно вже проривається крізь туман сну, розпочавшись як суміш незнання того, що відбувається, й лихого передчуття чогось непоміреного — просто тут, за рогом.

Певно, в мене на обличчі була написана недовіра, адже дон Хуан додав з натиском:

— Це сновидіння. Ти вже маєш знати, що його дії є остаточними. Керол Тіггз зникла.

— Але куди, на вашу думку, вона поділася, доне Хуане?

— Туди ж, куди й маги прадавніх часів. Я ж казав тобі — даром тієї, що кидає виклик смерті, є незліченні можливості вві сні. Ти не хотів нічого конкретного, тож жінка в церкві дала тобі абстрактний дар можливості полетіти на крилах наміру.

Літературно-художнє видання

КАСТАНЕДА Карлос
Мистецтво сновидінь

Керівник проекту *С. І. Мозгова*
Відповідальний за випуск *О. М. Шелест*
Редактор *П. Й. Коробчук*
Художній редактор *А. В. Белякова*
Технічний редактор *В. Г. Єлахов*
Коректор *Д. С. Цапенко*

Підписано до друку 01.07.2019. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Newton». Ум. друк. арк. 15,12.
Наклад 3750 пр. Зам. № 83/07.

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61001, м. Харків, вул. Б. Хмельницького, буд. 24
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано з готових діапозитивів на ПП «ЮНІСОФТ»
Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р. www.unisoft.ua
61036, м. Харків, вул. Морозова, 13Б

UNISOFT

СНИ — ДВЕРІ ДО ІНШИХ СВІТІВ

Карлос Кастанеда — один із найзагадковіших письменників ХХ століття. Автор світових бестселерів, які розійшлися мільйонними накладами. Він майже не давав інтерв'ю. Про його життя, оповіте легендами і міфами, відомо замало. Його вчення стало безцінним духовним здобутком, що надихає тисячі людей на пошуки та прозріння.

А ви знали, що спати — це теж мистецтво? Давня шаманська техніка, осягнувши яку можна прочинити двері до інших світів. Мандрувати простором, який будується в нашій уяві, і виходити за його межі. Усе це можливо лише під час сну — наймістичнішого і найзагадковішого процесу. Та чи можна його контролювати? Чи здатна звичайна людина створювати сновидіння та усвідомлювати їх?